

Nordjyllands Fugle 2012

Nordjyllands Fugle 2012

ISSN 0903-1731

Rapport nr. 49 fra Nordjyllands Fugle

© 2013 Nordjyllands Fugle

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

- Udgivet af:** Foreningen Nordjyllands Fugle
Tranebærvej 48, 9530 Støvring
www.fugleogdyrinordjylland.dk
- Kasserer:** Henrik Nyrup, Tranebærvej 48, 9530 Støvring
Telefon 2849 7618, mail: hen-teknik@aalborg.dk
Konto: 1551 6211771
- Pris:** Medlemmer kr. 160,- + evt. forsendelse
Abonnenter og løssalg kr. 170,- + evt. forsendelse
- Illustrationer:** Jens Frimer Andersen (akvareller, omslag), Brian Zobbe (øvrige)
- Fotografer:** Albert Steen-Hansen, Anders Wiig Nielsen, Arnold Houmann, Finn Laugo Sørensen, Hans Henrik Larsen, Henrik Haaning Nielsen, Jan Skriver, Jens Jørgen Andersen, Jens Kristian Kjærgård, John Kyed, Jørgen Kabel, Jørgen Peter Kjeldsen, Kim Frost, Knud Pedersen, Lars Grøn, Lauge Fastrup, Poul Erik Sperling, Svend Erik Mikkelsen, Terje O. Nordvik, Thorkil Brandt, Tonny Ravn Kristiansen, Vagn Freundlich
- Tilrettelæggelse:** Hans Christophersen
- Fotoredaktion:** Jørgen Kabel
- Korrektur:** Hans Christophersen, Frits Rost
- Layout:** Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk
- Trykning:** Princo Aalborg
- Oplag:** 425 eks.

Indhold

Indledning	2	Ulven vender tilbage	10	ARTSGENNEMGANG	28
ARTIKLER	3	Bekæmpelse af mårhund ...	12	FUGLE	28
Lille Kjove-invasion	3	Læsø og Nordre Rønner ...	13	PATTEDYR	149
Sortspætte i Rold Skov	4	Ynglefugle Hirsholmene ...	16	DAGSOMMERFUGLE	150
Asiatisk Ørkensanger	8	Ynglefugle Lille Vildmose ...	17	Indsenderliste	151
Krogneb-invasion	9	Portræt Jan Tøttrup	23	Indeks arter	159
		Store græsædere	25		

Redaktionen 2012

Thorkil Brandt Tlf: 8750 8040 / 3025 5304	thorkilbrandt@mail.dk	Gæs.
Anders Brinkmann Tlf: 2840 2714	anders_brinkmann@hotmail.com	Mejser m.v., Finker del 1.
Hans Christophersen Tlf: 9839 2916 / 2371 3154	hach@mail.dk	Rovfugle, Storke og Hejrer, Brushane-Svømmesnepper, Pirol. Korrektur.
Anders Horsten Tlf: 5194 2109	anders_horsten@hotmail.com	Duer, Tornskader og Fluesnappere.
Jørgen Kabel Tlf: 2868 7211	jorgen.kabel@gmail.com	Fotoredaktion.
Anton Thøger Larsen Tlf: 9829 4934 / 2869 1373	anton.thoeger.larsen@skolekom.dk	Årefodede, Strandskade-Vibe, Pibere, Finker del 2.
Johnny Laursen Tlf: 9837 5370 / 2440 4381	bruunlaursen@mail.dk	Hjemmeside.
Martin Lundholm Tlf: 3061 0409	bima@stofanet.dk	Lærker, Svaler, Drosler.
Svend Erik Mikkelsen Tlf: 9825 7351 / 6160 7361	svemik45@hotmail.com	Sangere.
Henrik Nyrup Tlf: 2849 7618	hen-teknik@aalborg.dk	Lommer, Lappedykkere, Svaner, Hønsfugle, Tranefugle, Kjoever, Gøg-Ugler, Skrifugle, Spætter.
Søren Poulsen Tlf: 6063 0082	soep99@hotmail.com	Ænder.
Kurt Prentow Tlf: 2233 9647	kurt@prentow.dk	Måger, Alkefugle, Dyr.
Frits Rost Tlf: 8727 1011 / 3138 1211	f.rost@live.dk	Stormfugle, Terner, Værlinger. Korrektur.
Rene Rørbæk Tlf: 2876 3520	rene.aalborg@live.dk	Silkehale-Stenpikkere.
Albert Schmidt Tlf: 9799 1053	albert@schmidt.mail.dk	Ryler, Vipstjerter, Kragefugle-Stære.
Poul Erik Sperling Tlf: 9834 2505 / 2028 4405	pes@vildtfarmnord.dk	Artikler.

Sponsorer

Fugle og Dyr i Nordjylland takker for økonomisk støtte til rapporten fra:

HALS NØRRESKOV

AAGE V. JENSEN NATURFOND

Indledning

Af Hans Christophersen

Foreningen "Nordjyllands Fugle" er en selvstændig forening med nær tilknytning til primært Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger i Nordjylland og Nordvestjylland. Foreningen har som sit primære formål at udgive en årlig rapport på baggrund af fugleagttagelser fra det område, der dækkes af de to lokalafdelinger – DOF-Nordjylland og DOF-Nordvestjylland.

Årets rapport er næsten udelukkende baseret på, hvad der indberettes til DOFbasen, idet vi siden 2001 har haft en aftale med DOF om at måtte anvende udtræk fra basen af indberetninger fra de to lokalafdelinger. Dette udtræk foretages i starten af januar, så for at være sikker på at dine observationer kommer med, er det vigtigt, at de er indberettet til DOFbasen inden 1. januar. Vi anbefaler dog, at indberetningen foregår løbende, så dette arbejde hele tiden er til at overskue. Husk også at indsende beskrivelser til DOF's Sjældenhedsudvalg (SU) af de arter/iagttagelser, der skal godkendes først, for at vi kan medtage dem i rapporten.

Grundlaget for rapporten er som nævnt indberetninger til DOFbasen. I år har et rekordstort antal indsendere (615) bidraget med knap 160.000 observationer, hvilket er på niveau med de seneste år. Den stigende anvendelse af DOFbasen betyder, at vi modtager en større mængde indberetninger af de mere almindelige arter, ligesom vi i stigende omfang også modtager mange observationer fra personer, der ikke er bosiddende i vort område.

Lokale folk i Skagen-området har igen i år indberettet et meget stort og værdifuldt materiale. Dette suppleres af indberetninger fra mange gæstende observatører. Et andet meget stort materiale kommer fra Lille Vildmose. Her medfører den spændende udvikling af området et meget stort antal gæster. Omfattende materiale er også modtaget fra Vejlerne, Halkær Sø, Agger Tange, Hanstholm, Klitmøller, Nørreådal, Hirtshals, Ulvedyb, Læsø, sydøstlige Vendsyssel, Nordmandshage og Rold Skov med flere. Desuden modtages materiale fra DOFs Sjældenhedsudvalg (SU) via Knud Pedersen.

Trane, Store Vildmose, 9. oktober 2012.
Foto: Hans Henrik Larsen.

Året vil blandt andet blive husket for rekordstore forekomster af blandt andet Hvidvinget Måge og herunder de første danske forekomster af Baffinmåge. Efteråret gav den hidtil største invasion af Krognæb og den nordjyske fugleliste blev tilført en ny art, idet den første nordjyske Østlig Ørkensanger blev set ved Skagen i maj. Disse er blot nogle få af de ting, der kan læses om i nærværende rapport.

Udover den traditionelle gennemgang af de fuglearter, der blev iagttaget i Nordjylland i 2012 indeholder rapporten et stadigt stigende antal aktuelle artikler om den nordjyske fugle- (og dyre) verden. I år således en fyldig redegørelse for ynglefuglene i de gendannede områder i Lille Vildmose, Sortspætte i Rold Skov, om invasionsagtige forekomster af Lille Kjøve og Krognæb, om Mårhund og Ulvens genindvandring i Jylland, finderberetninger om nye nordjyske fuglearter, en artikel om naturpleje via udsætning af forskellige "gamle" danske dyr, en fortælling om en tur til Nordre Rønner i 30'erne samt et portræt af Jan Tøttrup Nielsen.

Artsgennemgangen vil givetvis virke fremmed på mange læsere. Normalt starter gennemgangen med lommer. Vi har imidlertid nu valgt at følge den seneste forskning, der viser, at den rækkefølge (Voous), der hidtil har været anvendt ikke svarer til det kendskab, man for nærværende har til arternes evolution og dermed, hvordan slægtskaberne er. Denne forskning pågår dog stadig, og det er næppe sidste gang, at rækkefølgen ændres.

Alle rapportens mange tal og tekster komplementeres af mange smukke fotografier, tegninger og akvareller, som fremragende fotografer og kunstnere stiller til vores rådighed.

Redaktionen siger hermed tak til alle, der på den ene eller anden måde har givet deres bidrag til rapporten. Til slut vil vi henvise til vores hjemmeside på adressen www.fugleogdyrinordjylland.dk, hvor der kan læses mere om foreningen. Her kan ældre rapporter ses og downloades i PDF-format, ligesom man blandt andet kan finde man en oversigt over alle de sjældne arter, der er set i Nordjylland igennem årene.

Lille kjove – invasion i efteråret 2012

Af Henrik Nyrup

8 trækkende Lille Kjøve, Roshage, 6. september 2012. Foto: Tonny Ravn Kristiansen.

Når fuglefolket i fremtiden vil tænke tilbage på fugleåret 2012, så vil efteråret og især uge 36 blive husket for en større invasion af Lille Kjøve ved de nordjyske kyster.

Tidligere forekomst i Nordjylland

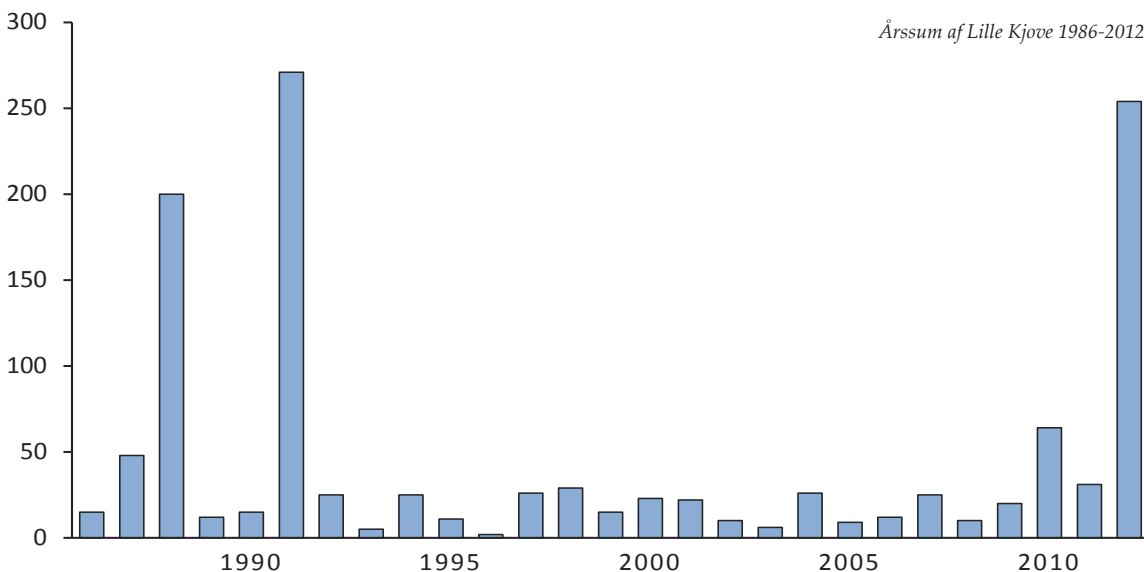
Lille kjøve observeres i meget varierende antal ved de nordjyske kyster. Dette forhold er typisk for alle de 4 arter af kjøve, da deres forekomst er tæt sammenfaldende med ungeproduktionen på ynglepladserne samt af vind- og vejrforhold, der kan "flytte" fugle væk fra de normale trækruter.

I perioden siden 1986 har antallet af observerede Lille Kjøve varieret mellem 2 i 1996 til 271 fugle i 1991. Gennemsnittet i de sidste 10 år 2002-2011 har været 21 fugle. De angivne antal af observerede fugle skal tages med det forbehold, at der kan være fugle, der er blevet noteret ved flere lokaliteter, og derfor reelt er gengangere.

Der har tidligere været 2 større invasioner, i 1988 og 1991, hvor antallet af observerede fugle har skilt sig markant ud.

Invasion 1988: Der blev observeret mellem 200 og 250 fugle langs hele vestkysten af Nordjylland samt på østkysten ned til Sæby. Enkelte indlandsfund. I august ses en del 1K'ere, men invasionen udgøres især af adulte fugle i periode fra 20/9 til 18/10. Fuglene er sandsynligvis under træk slået ud af kurs af orkan ved Nordamerika. Flere af fuglene er afkræftede.

Invasion 1991: Der blev observeret 271 fugle. Næsten alle fugle observeres ved lokaliteterne Skagen (110 fugle), Blokhus (63 fugle), Roshage (44 fugle) og Ørhage (42 fugle). Der observeres fugle fra 13/8 til 2/11. Der foreligger ingen oplysninger om aldersfordeling.

Invasionen i efteråret 2012

Det som gør invasionen i 2012 speciel, er dens meget koncentrerede forløb. Når materialet er rensset for gengangere, så er der observeret 254 fugle i alt. Heraf bliver de 240 fugle observeret i den korte periode fra 3-7/9 fordelt på 6 lokaliteter – fordelingen på dag og lokalitet fremgår af nedenstående skema.

Lokalitet / Dato	3/9	4/9	5/9	6/9	7/9
Skagen	57	6	6	7	
Ørhage		3			
Hirtshals		39	11		8
Roshage			1	85	15
Hanstholm Havn					1
Nordmandsø					1

Obs. af trækkende Lille Kjove i Nordjylland i dagene 3-7/9 2012.

På trods af, at materialet er forsøgt rensset for gengangere, så er der med al sandsynlighed fortsat en del dobbeltregistreringer af de samme fugle. Observationerne tyder således på, at fuglene over nogle dage er flyttet mod sydvest – de største observationer er således 3/9 Skagen, 4/9 Hirtshals og 6/9 Roshage.

De 85 1K, der observeres ved Roshage trækkende mod SV den 6/9 er den største observation nogensinde for Nordjylland og sandsynligvis også den største i Danmark. Det skal supplerende bemærkes, at observationsperioden er forholdsvis begrænset fra kl. 6:20 til kl. 10:40.

De observerede fugle er alle på nær én juvenile. Dette indikerer, at fuglene stammer fra et område, hvor der har været mange gnavere (lemming), da disse uden tvivl udgør en stor del af fødegrundlaget på ynglepladsen.

På www.dof.dk har der været en nyhedsartikel om invasionen af Lille Kjove. Det fremgår her, at det er vurderingen, at de små kjover må komme fra bestande mod øst i de nordlige dele af Rusland, da der i Skandinavien ikke har været gnavere i sommeren 2012. Det store antal ung-fugle kan således ikke komme fra disse bestande (www.dof.dk, 19. september 2012. Kig efter kjover i akrobatisk luftleg af Jan Skriver)

Det er ikke kun ved de nordjyske kyster, at der bliver observeret Lille Kjove. Det er dog karakteristisk for disse observationer, der især er fra Vestkysten ved Blåvand, at der kun observeres enkelte fugle ad gangen, og ikke i tilsvarende antal som i Nordjylland. Der foreligger også enkelte observationer flere steder langs Nordsjællands kyst. Enkelte fugle når også til mere uvante områder for Lille Kjove som eksempelvis Falster, Langeland og Sønderjylland.

Registrering af Sortspætte i Rold Skov

Af Esben Sloth Andersen og Anders Grøndahl Nielsen

Få, vigtige og sårbare

Rold Skov er højborgen for Sortspætte i Nordjylland. Det allerførste ynglepar i Nordjylland blev fundet i Rold Vesterskov i 1972 (Møller 1978), i 1990'erne var der 10-12 par (Nielsen og Nielsen 1998), og i 2010 kunne Rold Skov-caretagergruppen finde 7-10 ynglepar (Caretagergruppen 2012b). Disse tal bygger især på registreringen af mulige og sandsynlige ynglefugle. Men i 2012 vurderede caretagergruppen for Rold Skov, at der er behov for registrering af sikre ynglepar og deres ynglesucces. Det skyldes ikke kun at Sortspætten er en del af udpegningsgrundlaget for den hovedpart af skoven, der er fuglebeskyttelsesområde (baseret på EU's fuglebeskyttelsesdirektiv). Det skyldes også at arten har stor betydning for de hulrugende arter, der udnytter gamle Sortspættehuller (bl.a. Huldue, Allike og i fremtiden forhåbentlig Perleugle).

Det er bemærkelsesværdigt, at der i 2012 for første gang i lang tid ikke blev observeret Sortspætte nord for Limfjorden. Men fra en livskraftig Sortspættebestand Rold Skov kan der spredes fugle til de mindre heldige områder. Spørgsmålet er derfor om Rold Skov er i stand til at levere et sådant overskud. Eksemplet Bornholm viser, at dette langt fra er sikkert. Øen rummede 1990'erne én af de tætteste bestande i landet (Grell 1998). Men på det tidspunkt var det allerede begyndt at gå tilbage (Hansen 1999). Efter år 2000 kom der kun oplysninger om én hun!

Til gengæld søgte mange hanner desperat efter en mage på territorier, der gik fra at være store til enorme (Andersen 2006). Derfor er det ikke mærkeligt, at der på Bornholm slet ikke er set Sortspætte siden 2008! Det er også klart hvorfor det ikke er tilstrækkeligt at vurdere yngleparrene ud fra spredte iagttagelser af hannerens territoriehævdelse (såkaldt "sandsynlige ynglepar"). Selv om Sortspætten i de senere år er gået tilbage flere andre steder i Danmark, så er den gået frem i Sønderjylland (Heldberg og Nyegaard 2012). Bestandenes til-

Sortspætte i redehul, Rold Skov, 4. juni 2012. Foto: Jan Skriver.

bagegang eller vækst bygger på en hårfin balance, og den skyldes, at en Sortspætte lever et hårdt liv. Den kan i princippet leve i 15 år, men en stor undersøgelse fra succesperioden på Bornholm viste at hannerne i gennemsnit begyndte at yngle, når de var 1,7 år gamle, og at de døde, når de var knap 5 år gamle. Hunnerne startede et halvt år før og døde et år tidligere (Hansen 1999). De har altså ikke mange år til at sikre et tilstrækkeligt antal efterkommere til at opretholde bestanden. Et succesfuldt ynglepar kan ganske vist årligt opfostre omkring 3 unger. Men de uerfarne unger livet farligt – med fare for flyveulykker og for at blive spist af høge, ugler og mårer. Desuden er det langt fra sikkert, at et par får ynglesucces. Sortspætten er nemlig sårbar overfor ændringer i skovdriften, der påvirker mulighederne for redebygning og fouragering, og arten er særlig sårbar, fordi det er små Sortspættebestande, der findes i de forskellige dele af Danmark. Derfor oprustede caretakergruppen i 2012 med hensyn til viden og registreringsmetoder, ikke mindst takket være en stor og værdifuld hjælp fra Sortspætteeksperten Hans Christensen fra Tønder.

Problemer ved registreringen af ynglepar

Danske feltornitologer opfatter Sortspætten som en bemærkelsesværdig art, så den bliver flittigt indrapporteret i DOFbasen. Men det kniber med registreringen af sikre ynglepar. Dette problem blev overfor artiklens forfattere påpeget af Hans Christensen og af Per Ekberg Pedersen fra caretakergruppen for Grib Skov. De pegede også på, at en undersøgelse af resultatet af parrenes aktiviteter, specielt deres ynglesucces, er vigtig (Christensen 2011). Den ret omfattende internationale litteratur om Sortspætte (sammenfattet af Blume 1996 og Gorman 2011) støtter disse konklusioner.

Hans Christensen (2012) understregede i et notat til Rold Skov-caretakergruppen nødvendigheden af ikke som hidtil at lade sig nøje med eftersøgningen af "sandsynlige ynglepar". Denne betegnelse omfatter "trommende fugle" og "gentagne observationer af skrigende fugle fra marts til juli". Jagten på sandsynlige ynglepar dominerede i DOFs landsdækkende caretakerprojekt. Men den kan let give indtryk af flere par, end der reelt er tale om.

Sortspætter flyver endnu mere omkring end andre spætter. Selv i artens kerneområder i Europa kan der være tale om et revir på 4 kvadratkilometer, og i Rold Skov kan revirerne måske være endnu større. Desuden er det forkert at satse på at finde støjende fugle. Mange Sortspætter, der yngler med den samme mage som sidste år, og som bruger et gammelt redehul, reklamerer meget lidt for, at de igen er ved at "starte op". Derimod er meget skrigende eller trommende individer (både hun og han kan begge dele) typisk ikke-udparrede fugle. De drejer sig i stedet om især at iagttage den mindre tydelige aktivitet hos udparrede individer. De bruger jævnligt trommen og kvi-kald ved forstyrrelse. Andre gode tegn på at være i nærheden af et uopdaget redehul kan være, at man hører siddekaldet eller måske endda det mere stille kald, der lyder som en Allike.

Sene observationer af kald og trommen fra medio maj tolkes af nogle som tegn på tilstedeværelse af et ynglepar. Men det er snarere et tegn på en manglende etablering af ynglepar. Den ikke-udparrede fugl gør opmærksom på sig selv for at tiltrække en mage, og disse kald viser derfor at der med al sandsynlighed er et territorium, hvori der ikke bliver etableret et ynglepar. Æglægningen skal nemlig helst være påbegyndt i midten af maj, for at ungerne kan nå at blive flyvefærdige, inden de voksnest fjerfældning begynder. Det er dog observeret, at der i lø-

bet af ganske få dage kan etableres et par, der begynder at ruge sent i sæsonen, men det er mere undtagelsen end reglen.

Rold Skov-gruppens tidligere metode i eftersøgningen af "sikre ynglepar" har heller ikke været perfekt. Hans Christensen påpegede, at når Sortspætten ruger fast, typisk fra midt i april (men det kan variere ± 14 dage), så ser man den ikke kigge ud af hullet. Rugeskiftene er det eneste, man på det tidspunkt ser, og de sker typisk med mindst 2 1/2 times interval. Da hannen ruger om natten, så sker det første rugeskift om morgenen ved ankomst af en hun (typisk 1–2 timer efter solopgang); og ved dagens sidste er det hannen, der tager over (typisk 2–3 timer før solnedgang). Kontrol midt på dagen nytter altså ikke meget, fordi det er svært at gætte, hvornår der sker noget. Det nytter heller ikke meget at lytte efter unger, der skriger fra hullet. Det gør de kun i forbindelse med fodring, og det kan ikke høres ret langt væk. Desuden er udføjne unger meget svære at registrere, og de kan allerede efter få dage være meget langt fra redetræet.

På trods af vanskelighederne konkluderede Hans Christensen i notatet, at Sortspætten er velegnet og relevant som fokusart. Det er den spætteart, der er lettest at registrere ordentligt. Den har for menneskers sanser lettere stemmer, signaler og anden adfærd end f.eks. Grønspætte og Stor Flagspætte. Og det er desuden noget lettere at se forskel på hannen og hunnen. Uheldigvis færdes de enkelte individer som nævnt over meget store arealer. Et vigtigt redskab i indkredsning af og opgradering til sikre ynglepar er derfor et kendskab til hultræerne.

Redehuller og ekstra huller

På grund af Sortspættens kraftige stemme er dens tilstedeværelse ret let at registrere, men selve redetræet kan være ganske vanskeligt at finde. Når bogen først er sprunget ud kan det være næsten umuligt at finde nye redehuller, og derfor bør allerede eksisterende redehuller registreres i sæsonen efter løvfaldet. Da gamle redehuller i bøg ofte genbruges vil dette lette arbejdet i foråret betydeligt. For nye redeplaceringer anbefalede Per Ekberg Pedersen i en personlig kommentar følgende procedure: *"Lyt efter sortspættens kald og gå efter lyden. Når du er så tæt på og kan se hvad der foregår uden at forstyrre, sætter du dig ned og iagttager spætten eller spætteerne. På denne måde vil redestedet og formentlig også redehullet kunne findes."*

Sortspætteerne er meget flittige udhuggere af sove- og redehuller. Disse huller er placerede så det er svært for rovdyr (delvist bortset fra skovmår) at lave plyndringer. Redehullerne kan findes i nåletræer, men i store dele af Danmark findes de typisk mindst 10 meter oppe i store bøgetræer, og der er ingen grene nedenfor. Det er altså ikke i troldeskovene man skal søge efter hultræerne men især i bevoksninger med ranke og godt opstammede træer. Bevoksningernes alder og jordbundstype har også indflydelse på hvor velegnede de er til Sortspættehuller, da veddet helst skal være blødgjort af kerneråd, før Sortspætten påbegynder reden. Det er især bølgebevoksninger på 80–100 år, der skal eftersøges på sandet, næringsfattig jordbund. Men bølgebevoksninger på næringsrig jordbund skal ofte have en alder på 100–120 år for at være egnede til redehuller (personlig kommentar af Hans Chri-

stensen). Der er også en chance for at finde redehuller i store nåletræer, men igen må der ikke være grene eller høj underskov nedenfor hullet.

I bølgebevoksninger synes ca. halvdelen af yngleparrene at genbruge de gamle redehuller. Der ses især en tendens til, at par, der tidligere har ynglet i territoriet genbruger hullerne, mens nye ynglefugle er mere tilbøjelige til at lave nye redehuller. Sortspætteparrenes genbrug af deres redehuller kan i princippet give problemer, fordi skovmåren er gode til at huske gamle huller. I Hans Christensens 30-årige undersøgelsesperiode i Sønderjylland er der dog kun ganske få eksempler på prædation af Sortspætteheder. Problemet er i stedet snarere at der med tiden vil begynde at løbe vand ind i redehullerne. Det gør dem ubrugelige som reder, omend de i visse tilfælde stadigvæk kan bruges til overnatning. Da mange af disse huller desuden kan holde i mange år, så kan en ret fåtallig bestand af Sortspætte producere mange huller. En del af dem bruges af Sortspætteparrene som sovehuller, andre hjælper med at løse boligproblemerne for en del andre fuglearter.

Der er i Rold Skov en generel boligmangel for de store hulrugende fugle, som ikke selv kan udhugge deres rede. Moderne skovbrug tillader nemlig kun få store hensygnende træer med naturlige redehuller. Desuden kan de fleste naturlige huller ikke bruges, fordi de er placerede, så de kan let plyndres af rovdyr. Boligproblemerne har været specielt alvorlige for Huldue, men de synes i stort omfang at være blevet løst (Møller 1978, Caretakergruppen 2012b, 2012a). Hulduen var for bare 30 år siden en sjælden ynglefugl, men dog med 2 par i Rold Skov. I midten af 1990'erne var der omkring 20 ynglepar i Rold Skov og i 2010 kunne caretakergruppen – især i gamle og nye Sortspætte territorier – registrere over 80 Hulduehanner!

I hvert fald i udlandet har Sortspættehullerne desuden stor betydning for Perleuglebestanden. Hullerne er især værdifulde, hvis de opsatte redekasser ikke er mårsikrede. En tysk undersøgelse har således vist, at Perleugle får omkring dobbelt så mange flyvefærdige unger i Sortspættehuller i forhold til opsatte redekasser uden mårsikring (Meyer 2003). Redehullerne giver også de aggressive Alliker mulighed for at etablere sig i skoven (Hansen 1984), af og til ved at de mobber Sortspætte væk fra deres redehuller.

Ynglesucces i Statsskoven

Caretakergruppen har i 2012 brugt sin øgede viden om Sortspættens adfærd og betydning til en forbedret registrering. Årets systematiske undersøgelse foregik i Statsskoven, som kun udgør 25% af Rold Skov. Der blev løbende lavet observationer af de tre fundne Sortspættepar ved deres nye eller forbedrede redehuller. Til vores overraskelse var to af disse huller i gamle graner (en ædelgran og en nobilisgran), mens der kun var et redehul i en gammel bøg. Der var konstant aktivitet ved alle tre reder. I et af hullerne kunne tre unger ses samtidig, og de voksne lokede til udflyvning ved kald og mindsket fodring. Ungerne havde altså klaret den korte rugetperiode (ifølge Hans Christensen på 12 dage) og de var ved at være flyvefærdige efter den efterfølgende opfod-

ringsperiode i redehullet (på op til 4 uger). De fløj ud ligesom alle ungerne fra de to andre par. Denne succes var bemærkelsesværdig på grund af redehullernes placering. To af de tre par havde reder ved skovveje, og den tredje rede lå mindre end to hundrede meter fra en stærkt trafikeret landevej. Men det så altså ikke ud til, at den jævnt fordelt gående, cyklende og kørende trafik påvirkede yngleaktiviteterne i nævneværdig grad. Umiddelbart efter at yngletiden er overstået, benyttes årets ynglehul ikke af Sortspætterne. Men erfaringer fra andre dele af landet peger på, at ynglehannen allerede i juli ofte vil vende tilbage til redehullet for at bruge dette til overnatning. Nu venter vi spændt på, hvad der vil ske i næste ynglesæson. Ifølge den ovennævnte bornholmske undersøgelse har hannerne tre fjerdedeles chance for at overleve til næste år, mens hunnerne må nøjes med to tredjedeles chance (Hansen 1999). Overlevelser er mere problematisk for de observerede unger, men vi håber, at mange af dem vil de indgå i den fortsatte undersøgelse i 2013.

Trusler og muligheder

Sortspætte er som nævnt en del af udpegningsgrundlaget for Rold Skov som fuglebeskyttelsesområde (og dermed som Natura 2000-område). Derfor er det uheldigt, at der i sommeren 2012 blev udarbejdet et ret uambitiøst forslag til Natura 2000-handleplan for Rold Skov af kommunerne Mariagerfjord, Rebild og Aalborg sammen med Naturstyrelsen. Hovedproblemer var, at der ikke blev lagt op til en ændring af de voldsomme skovningsaktiviteter i fuglenes yngletid. I de "gode gamle dage" foregik skovningsarbejdet mest om vinteren, hvor det ikke forstyrrede fuglene, og man brugte simple maskiner. I dag sker arbejdet året rundt med store og forstyrrende skovningsmaskiner; og der er iagttaget brændesankning i det sene forår. Der er et meget stort behov for en regulering af disse aktiviteter. I øvrigt er specielt Statsskoven præget af et stærkt stigende publikumspres. Det er de længevarende forstyrrelser fra skovarbejde og fra det almindelige publikum, der er alvorlige. Det blev observeret, at der blandt årets tre ynglepar i Statsskoven var et af parrene, der virkede mere nervøse, når der var menneskelig aktivitet i nærheden. Dette par ynglede i en af de mindre trafikerede afdelinger i skoven, så det var derfor ikke væsentligt forstyrrelser. Mere generelt kan længevarende forstyrrelser i nærheden af redetræet give problemer i en del af yngletiden. Hannen og hunnen skiftes til at udruge æggene og varme ungerne i ca. 8 dage efter klækningen. Under rugeskiftet forekommer det, at fuglen, der har ligget på reden ved forstyrrelse, flyver væk før den afløsende Sortspætte er kommet helt hen til redetræet. Hvis der under dette skift forekommer en forstyrrelse, så afholder den afløsende fugl sig fra at flyve hen til redetræet. Derfor vil æg eller unger være uden varme, og er denne forstyrrelse længevarende, vil kuldet gå til. Af denne grund bør der ikke være længevarende forstyrrelser i nærheden af reden i denne kritiske periode fra begyndelsen af april til sidst i maj (Christensen 2011). Der er gode muligheder for at hjælpe Sortspætterne til ynglesucces. Ud over mulighederne for at mindske de

længevarende forstyrrelser, bør den så småt påbegyndte markering af træer med Sortspættehuller nævnes. Efter råd fra Hans Christensen laves en påmalet markering samt en registrering af påbegyndte og færdige sove- og redehuller i Google Maps. Det gør det lettere for caretakerne at finde yngleparrene i de efterfølgende sæsoner. Caretakernes markeringer og registreringer sker efter aftale og i samarbejde med skovvæsnet, som vil sikre at redetræerne ikke bliver overset i forbindelse med fremtidigt skovningsarbejde. Også huller, der ikke bruges til reder, samt påbegyndte huller vil blive skånet. Et 15-årigt belgisk projekt viste, at en sådan indsats gavner Sortspætternes ynglesucces (Gorman 2011). Desuden ophjælpes bestandene af andre fugle som Huldue, Allike og potentielt Perleugle.

DOFs landsdækkende caretakerprojekt sluttede med udgangen af 2012 og den store Atlasundersøgelse af Danmarks fugle starter først i 2014. Men caretakergruppen for Rold Skov fortsætter uden pause. En af dens hovedopgaver er fortsat at holde øje med Sortspætterne i Rold Skov.

Referencer

- Andersen, C. (2006): Sortspætten på Bornholm, Natur på Bornholm, 2006, 4.
- Blume, D. (1996): Schwarzspecht, Grünspecht, Grauspecht, Neue Brehm-Bücherei: Magdeburg.
- Caretakergruppen (2012a): Rold Skov – Status 1995 og 1980, <http://www.dofbasen.dk/IBA/sider.php?lokid=4&sideid=417>
- Caretakergruppen (2012b): Rold Skov – Status 2010, <http://www.dofbasen.dk/IBA/sider.php?lokid=4&sideid=416>
- Christensen, H. (2011): Ringmærkning af Sortspætteunger i det dansk-tyske grænseland 2011, http://ringmaerkning.dk/index.php?option=com_content&view=article&id=671
- Christensen, H. (2012): Økologisk kommentar ud fra udforskning af fokusart Sortspætte i Rold Skov, upubliceret notat til caretakergruppen for Rold Skov.
- Gorman, G. (2011): The Black Woodpecker – a Monograph on *Dryocopus martius*, Barcelona: Lynx.
- Grell, M.B. (1998): Fuglenes Danmark, København: Gad.
- Hansen, F. (1984): Der Schwarzspecht *Dryocopus martius* als Brutvogel auf der dänischen Insel Bornholm, *Annales Zoologici Fennici*, 21
- Hansen, F. (1999): Black Woodpecker (*Dryocopus martius*) on the island of Bornholm (Baltic Sea), *Tichodroma*, 12 (Suppl. 1)
- Heldberg, H. og Nyegaard, T. (2012): Op og ned for Sortspætten, Fugle og Natur, november
- Meyer, W. (2003): Mit welchem Erfolg nutzt der Raufußkauz *Aegolius funereus* (L.) Naturhöhlen und Nistkästen zur Brut, *Vogelwelt*, 124
- Møller, A.P. (red.) (1978): Nordjyllands Fugle – deres yngleudbredelse og trækforhold, Klampenborg: Scandinavian Science Press.
- Nielsen, T. og Nielsen, M. (1998): Fuglelokaliteterne i Nordjyllands Amt, København: Dansk Ornitologisk Forening.

Asiatisk Ørkensanger

Tekst og fotos: Anders Wiig Nielsen

I slutningen af maj er Grenen stedet, hvor alt kan ske. Der er langt mellem de trækkende fugle, men når der kommer noget, er det som regel noget godt. Den 20. maj 2012 var en diset og kølig morgen uden ret meget fugleaktivitet. Østenvinden var aftagende, og tæt tåge lukkede helt ned til en sigt på omkring 50 meter. På vej ud mod Verdens Ende gik jeg og tænkte på de mange gode fugle fra dagen før; Biæder, gammel Mellemkjove, Turteldue, Pirol, Kar-mindompap, Islom m.m., og snakken om, at der "kun manglede en SU-fugl". At den sad og ventede 50 meter længere fremme, havde jeg ikke drømt om.

På vej op ad den stejle klit, der kaldes Verdens Ende, fik jeg øje en lille afbleget *Sylvia*, der sad i sandet midt på stien, måske kun 2 meter foran mig. Fuglen lettede og jeg tænkte straks, at den var godt nok meget bleg! *Sylvia*'en satte sig en smule længere oppe, få meter bag de første birdere, der stod og spejdede ud over de nye strandenge. Her fik jeg kikkerten på den, og kunne se den havde en sort flue i næbbet. *Sylvia*'en var ekstremt lys, nærmest sandfarvet og idet den slog fluen mod sandet, vendte den siden af hovedet til, og det helt gule øje sås tydeligt. Lige da stod hjertet fuldstændig stille i livet på mig. Det kunne ikke passe!

Fuglen lettede igen og jeg råbte "*Tjek lige den sanger!!*" At råbe Ørkensanger straks virkede lige da lidt for voldsomt, selvom jeg vidste at det ikke kunne være andet. Jeg har set den meget lignende Afrikanske Ørkensanger i Marokko, men for filan da! Nu var der andre, der fik kikkerten på og det blev mumlet, at det sgu' da lignede en Ørkensanger. Jeg råbte så "*Ørkensanger!!*", hvorefter klitrækken i den grad vågnede op. Klokken var omkring 20 minutter over fem og de første telefoner var i gang med at

spredte nyheden om Danmarks 4. Asiatiske Ørkensanger. Ørkensangeren landede først på klitskrænten og røg så ud på en lille top i Den Ny Strandeng, små 20 meter fra de 25 temmelig ophidsede birdere. Efter et par korte fourageringstogter gik gassen af fuglen, og den satte sig til ro, og så faktisk ret udmattet og skidt ud, med lukkede øjne, til frit skue for alle. Det kunne tydeligt ses, at den havde slidt hale, og at det drejede sig om en Asiatisk Ørkensanger.

Efter et par timers restitution fløj Ørkensangeren hen over Verdens Ende og ned i et havtornekrat på kanten af Den Gamle Strandeng. Her opholdt den sig resten af dagen, totalt upåvirket af de mindst 150 fuglefolk, der helt frem til solnedgang kunne iagttage den fouragere ivrigt på larver og fluer i havtornene.

Ørkensangeren var den første i landet i 14 år og Danmarks 2. forårsfund. Mens de to første fund er fra midten af november måned, er de to sidste fra hhv. 10. og 20. maj. Danmark, med sine kun fire fund, falder således uden for det normale mønster i det øvrige Skandinavien og på De Britiske Øer, hvor kun 10 til 20 % af fundene er forårsfund. Arten yngler mellem Det Kaspiske Hav og Mongoliet/det vestlige Kina og overvintrer i et bælte fra Indien mod vest med en mindre vinterpopulation i det østlige Nordafrika. Det vurderes, at det bl.a. er fugle herfra, der når Vesteuropa om foråret. Arten er blevet sjælden i Vesteuropa de sidste årtier. Mens der i 70'erne og 80'erne var et par år mellem hvert fund på De Britiske Øer, er der set få de seneste år. I perioden 2001-2012 er der kun et andet fund, fra november 2012. Det vurderes at habitatødelæggelse er den væsentligste grund til tilbagegangen.

Krognæb-invasionen 2012

Af Anton Thøger Larsen

Krognæb,
Grenen, Skagen,
12. november 2012.
Foto: Jørgen Kabel.

Hvis man gerne vil følge med i, om der et år kunne tænkes at komme invasion fx af Nøddekrige, Spurveugle, Silkehalet eller som i år Krognæb, har de andre nordiske lande en glimrende hjemmeside, som den svenske udgave: www.artsportalen.se. Denne hjemmeside og de tilsvarende fra de andre nordiske lande kan vise antallet af observerede fugle for en enkelt valgt måned, og der er på et kort vist, hvorfra observationerne stammer. En nem og god portal måde at få et hurtigt overblik.

Den Svenske og Norske Hjemmeside er opbygget næsten ens, man skal så bare lige finde det norske navn Konglebit og det svenske navn Tallbit for Krognæb.

Observationerne er opbygget i fjerdedele af måneder. Tallene fra den svenske hjemmeside viste tydeligt, at der i Midtsverige skete noget i november 2012 på "krognæbfronten". Sidste del af oktober er der indrapporteret én fugl, første del af november 61, anden del af november 1062, tredje del af november 449 og sidste del af november 543 fugle. Det ses på fordelingen, at fuglene kommer nordøst fra og spredes mod sydvest. Fuglene tager således måske samme rute som Hvidvinget Korsnæb i 2011. Her var forekomsten i den sydlige del af Sverige ganske fåtallig. Også denne gang er der for eksempel ingen observationer fra Falsterbo.

Krognæb er en sjælden gæst i Danmark. Den sidste store invasion var i 1998, hvor der i perioden 8/11 til 24/11 blev set 73 fugle. Det lidt mærkelige ved denne invasion var, at der ikke blev set fugle uden for Skagen. I 2004 var der en mindre invasion, og her blev der set Krognæb både i Skagen og ved Nordmandshage, men især fuglene der spiste rønnebær ved en Fakta-butik i Frederikshavn blev "berømte".

Årets invasion bliver, som før omtalt, varslet med et helt usædvanligt antal observationer fra de øvrige nordiske lande. Her i landet er der i DOFbasen indtastet Krognæb på 39 forskellige lokaliteter, på 31 forskellige datoer og af hele 74 forskellige observatører. Der udmeldes fugle så langt mod syd som på Lolland.

Årets første fugl for Nordjylland og Danmark dukker op 30/10 i Skagen, 7/11 bliver den næste fugl ringmærket af Rolf Christensen og det bliver til yderligere 3 ringmærkede fugle. Danmarks første ringmærkede Krognæb er også fra Skagen. Vi skal helt tilbage til 1981, hvor en fugl fanges, efter at den er fløjet ind i en rude. Den plejes og køres efter nogle dage til ringmærkning i Pandrup og slippes 3/11. Ved Skagen ses herefter mange fugle, største dag er 13/11 med 18 fugle. Sidste dag med observationer her er 8/12.

Nordmandshage har 4 dage med observationer, der tilsammen giver 80 fugle. Den helt store dag er 12/11, hvor hele 62 Krognæb trækker mod syd – et antal der er større, end hvad der nogensinde før er registreret herhjemme. Årets sidste observationer i Nordjylland er fra 19/12, hvor der ses en enkelt fugl i Svinkløv Plantage. Der er desuden rapporteret flere fugle i syd for Limfjorden. SU har dog besluttet, at forekomsten nord for Limfjorden godkendes samlet, hvorfor øvrige fund skal forelægges inden offentliggørelse. Vi håber disse iagttagelser vil blive forelagt SU, så vi kan få det komplette billede af denne, den største invasion af Krognæb i Danmark – i nyere tid i det mindste.

Ulven tilbage i Nordjylland

Tekst og foto: Kim Frost

Det var ellers en af de morgener, da man inderligt ønskede, at man i stedet for fugle havde kastet sin kærlighed på antikviteter eller botanik, da vækkeuret slog til. Uden for var det endnu halvmørkt, og regnen silede stille ned. Ikke lige et vejr at se havørn i, som dagens ekskursion til Nors Sø lokkede med. Men mindre kunne vel gøre det. Og så var der også lige aftalen med øjenkollega Finn (Eisgart), der heller ikke havde set det nye fugletårn ved søens vestbred. Endelig svigter man vel heller ikke en turleder, der har sat sin søndag af for at give andre en fugleoplevelse. Så afsted ad øde landeveje. Otte-radioavisen lovede trøstefuldt opklaring op ad formiddagen.

Det var en lille, tapper skare, der sagde "god morgen" til hverandre på bålpladsen ved søen.

Og det lunede lidt, da den første kop kaffe var drukket, og der fra søbredden hurtigt blev opdaget en Nordisk Lappedykker blandt de mange toppede fætre.

Videre traskede vi så ad totalt opkørte og sølede skovveje mod fugletårnet. Alt mens man ud over en enkelt Sumpmejsse hørte sin indre stemme: "Hvad laver jeg her?" Vel oppe i fugletårnets store platform havde vi et fint overblik over den vestlige del af søen og Hanstedreservatets sydlige bred, hvor Havørne ofte holder til.

Så jeg gik søbredden efter i teleskopet for eventuelle sidende ørne dér.

Aldrig så snart var jeg begyndt min afsøgning, før en stor sag kom ind i skopet. Det fór ud af mig: "Her går s'gu en ulv". Jeg har set ulve i Polen samt i svenske og hjemlige dyreparker, så det var et øjeblikkeligt "jizz" mere end en overvejelse, der styrede udbruddet. Desværre gik ulven umiddelbart bag et mindre fyrrekrat, så det var kun Finn, der nåede at se den og med det samme bifaldt, at her var en ulv! Vi havde lige drukket den sidste kaffe af hans termokande, hvilket fik en til at spørge, hvad der mon var i kaffen!

Men frem kom fyren igen, og alle kunne nu studere den, mens den roligt luntede af sted oppe på klitkanten. Man kunne da opleve det forunderlige, at ingen ytrede blot den mindste tvivl om, hvad det var, vi havde for os. Og en næsten andægtig stemning indfandt sig: Vi var på det rene med, at dette var stort: En ulv i den danske natur for første gang i 200 år – og så i Nationalparken!

Heldigvis havde jeg medtaget mit Zeiss Photoscope, et 45x zoomteleskop med indbygget digitalkamera, som jeg har anskaffet for bl.a. at kunne dokumentere sjældne iagttagelser – man skal ikke læse mange indlæg på Netfugl for at fatte, at et gammelt fæ som mig ikke vil have en chance for ellers at blive troet...

Så i den halve times tid, vi havde ulven panorerende, lykkedes det mig at tage en snes fotos af varierende kvalitet. Afstanden derover var vel ca. 500 m, og det var fortsat gråvejr.

At det var et vildt dyr blev tydeligt, da en ålefisker i motorbåd nærmede sig midten af søen. Selv om han var vel 7-800 meter fra ulven, viste den tegn på uro og luskede så ind i plantagen – hele tiden med halen sænket, som er så karakteristisk for ulve.

Jeg ringede til skovrider Ditte Svendsen og delagtiggjorde hende i vor sensationelle iagttagelse; og efter at have indhentet hendes accept til offentliggørelse, ringede jeg til Morsø Folkeblad, som jeg syntes, skulle have historien først.

Resten er velkendt: De bedste fotos lagde jeg ud til fri benyttelse i alle interesserede medier. Og mediestorm blev der så sandelig!

Hvilket også fik mange skeptiske røster frem om ulvens "æghed"; de forstummede jo få uger senere, da ulven blev fundet død – kvalt af en stor, betændt svulst i halsen.

Ved efterfølgende DNA-analyse kunne proveniensens sikkert fastslås: Ulven havde søgt egne græsgange fra et kendt kobbel i Lausitz-området i det østlige Sachsen – den kendte tyske grundighed fornægtede sig endnu en gang ikke.

Man kan selvsagt kun gisne om, hvordan ulven har fundet helt op til Nationalpark Thy – og de øvrige senere iagttagne ulve til Lem, Klosterhede Plantage, Silkeborg m. v.

Visse kendte træk ved ulvens biologi og adfærd kan dog hjælpe på vej: En ulveflokk, et kobbel, holder sammen året rundt. Det ledes af en han og en hun, som holder sammen livet igennem. Kun dette ledende par i koblet yngler, og hun føder i foråret eller forsommeren mellem én og op til otte unger. Resten af koblet er således unger fra tidligere år. Det er så således, at en ung han enten kan blive i flokken og vente på overtage førerpositionen efter sin far (ulve i naturen bliver sjældent ældre end 10 år); eller den kan bryde ud, ligesom unge hunner gør det på et tidspunkt og søge efter en mage til at danne et nyt kobbel. I denne søgen efter nyt, gunstigt levested kan ulve strejfe mange hundrede kilometer fra "hjemstavnen". Et eksempel herpå er en bildræbt ulv i Skåne flere år tilbage, da de nærmest kendte ulveforekomster endnu var så nordlige som Värmland og Västmanland tusind kilometer nordligere.

Ulven er uhyre tilpasningsdygtig – opportunistisk – og lever Verden over i næsten alle habitater fra det barske Arktis over hede ørkener til tæt befolket kulturlandskab i Indien.

De seneste år er antallet af kendte ulve i Sverige og Tyskland øget betragteligt fra næsten udryddelse til flere hundrede. I Sverige genindvandrede de første ulve fra Finland for knap 40 år siden. De første tyske ulve kom til fra Polen, hvor ulven ret tidligt blev fredet efter tidligere intensiv forfølgelse omkring århundredskiftet. I det øvrige Vesteuropa har man kunnet konstatere en lignende hurtig genetablering: Fra enkelte overlevende bestande i Østeuropa og Italien er der nu en samlet europæisk bestand uden for Rusland på ca. 25.000 ulve – med 3000 i Spanien, 700 i Italien og mindst 50 i Frankrig. Tætteste bestand finder vi i Makedonien med 1500 ulve på et areal som Jyllands!

I Sverige er den nu så tæt på Danmark som Västra Götaland (ca. 100 km fra Göteborg) med 17 kendte ulve og

Örebro med 25-28 eksemplarer. Endnu tættere på Rigsgrænsen er ulvene i Nordtyskland med to etablerede forekomster i Schleswig-Holstein – det ene i Bad Segeberg – og nylige observationer nær Flensburg. I Sachsen er bestanden i dette tyske hovedområde nu mindst 120 dyr fordelt på 12 flokke.

Og medens ulvene i Sverige endnu lever i de udstrakte skove, trives de nordtyske ulve i et kulturlandskab, der meget minder om vort eget: Åbne dyrkede og udyrkede arealer vekslende med relativt få kvadratkilometer bland-skov.

De seneste måneders adskillige og sikre ulveobservationer i Jylland taler for, at ulven er ved at gøre sit comeback i Danmark. Og ulven har gammel borgerret her til lands: Knoglefund viser, at ulven har levet her for ca. 15.000 år siden, da vore første landsmænd traskede rundt i rype-lyng og dværgpil og mennesket begyndte at tæmme ulve som vagthunde allerede for 12.000 år siden; ulven er således stamfader til hunden.

Det er fra myndighedernes side heller ikke til diskussion, om ulven skal have lov at genetablere sig herhjemme: Ulven er på forhånd strengt beskyttet af EU's habitats-direktiv, efter hvilket en femcifret bøde og frihedsstraf venter hvo, som dræber den med overlæg. Og det ligger bestemt ikke i kortene eller på bordet i EU, at det nogen sinde vil blive tilladt at jage ulve igen – ud over såkaldt regulering på enkelte dispensationer.

Underligt nok er arten, der gav os menneskets bedste ven, blevet lagt for had fra de tidligste tider. Tag blot mytologi og folkeeventyr: Fenrisulven, der skal sluge Solen ved Ragnarok, Den Lille Rødhætte og Ulven (ihvorvel isprængt erotiske undertoner) og Peter og Ulven, tone-sat af Prokofiev.

Og sandt er det, at ulve, der jager i flok, kan tage for sig af en vildt- og tamdyrsbestand, først og fremmest får. Hvad ulven sætter til livs i rent kød, kan nøgternt beregnes til et par tons om året. Eller i runde tal ca. 60.000 kr. pr. ulv udregnet efter Naturstyrelsens priser for vildtkød. Så med f. eks en kommende bestand på ca. 100 ulve, som regnes for realistisk i Kongeriget, kan der således blive tale om en udgift på sølle 10 mio. kr. årligt for at genhuse dette prægtige dyr.

Der er ikke tvivl om, at ulve herhjemme fremover vil komme til at forgrube sig på husdyr, først og fremmest

får, kvæg og hunde – med voldsomme, følelsesladede reaktioner til følge.

Så der må allerede nu på et sagligt, retsligt grundlag sikres en erstatning til bevislige tab som følge af ulveangreb forvaltet af offentlig myndighed.

I de delstater af Forbundsrepublikken, hvor der er påvist ulve, "Wolfregionen", udbetaler delstaten erstatning til dyreavlere, hvis dyr er blevet dræbt af ulve – dog kun såfremt dyrene har været forsvarligt hegnede. Og det er jo rimeligt nok, at man ikke nøjes med et simpelt trådhegn til at holde sine dyr inde. Med et elhegn, der når helt ned til jorden, så ulven ikke kan grave sig under, og flagrende plaststrimler på hegnet skulle man være ulvesikker.

Og lad det være slået fast med syvtommersøm! Ulve er ikke farligere for mennesker end en kronhjort; men begge kan undtagelsesvist gå til angreb. Bjørne har væsentlig kortere lunte, men er besynderligt nok ikke lagt for had! De sidste 100 år har der i det ganske Europa været 5 dokumenterede tilfælde, hvor vilde ulve har dræbt mennesker, og i alle tilfældene var ulvene angrebet af rabies (hundegalskab). I juni sidste år blev en dyrepasser i en svensk dyrepark dræbt af en tamulv under uafklarede omstændigheder. Når det er sagt, har folkeeventyrenes gruelige beretninger om ulve som "maneaters" nok noget på sig: Dengang var det almindeligt med døde mennesker i naturen, henrettede i rakkerkullen, syge og fattige, der udendørs var bukket under for vinterkulden, som også betød ondt om føde for de mange ulve dengang, ligesom det var almindeligt, at faldne soldater fik lov at rådne op på slagmarkerne. Så datidens ulve kan under disse forhold være blevet vænnet til at betragte mennesker som naturlig og lettilgængelig føde i trange (ulve) tider.

Ekskursionen til Nors Sø den 7. oktober blev således startskuddet til en debat om, hvorledes vi vil modtage et ædelt dyr med gammel borgerret i Danmark – efter udryddelsen af den sidste ulv i Estvadgaard Plantage ved Skive i 1813. Det er en fantastisk gave til naturen og til befolkningen, hvis den jyske natur nu og fremover kan blive hjemsted for ulveflokkene.

Så lad os da lade lovgivningsmagten tage sig af forventelige, beskedne skader og byde en gammel fjende hjerteligt velkommen!

Succes med regulering af mårhunde i Lille Vildmose

Af Jacob Palsgaard Andersen, Aage V. Jensen Naturfond

Hermed en opfølgning på artiklen i Nordjyllands Fugle 2011 omkring regulering af Mårhund i Lille Vildmose. Vi har i sæson 2012/13 haft succes med reguleringen. Der er blevet reguleret (aflivet) to mink, 14 ræve og 13 (!) mårhunde.

Lille Vildmose dækker mere end 7.500 ha. Mellemområdet, som er indsatsområdet i LIFE-projektet er i sig selv på 2100 ha., så det er ikke det letteste at holde bestandene af ræv, mink og mårhund nede, men vi gør et ihærdigt forsøg. Vi har været i gang i to år og fortsætter mindst fire år mere. Vi håber, at effekten af vores indsats vil kunne ses på fuglelivet i løbet af de næste par år.

Ynglende mårhunde

Trods regulering af 13 mårhunde, må vi konstatere, at mårhunden lever i bedste velgående i Lille Vildmose. I 2012 lykkedes det for to par at yngle i mosen. Det ene par og dets afkom (10 hvalpe) blev opdaget i tide. Det andet par med minimum tre hvalpe blev observeret ved Tofte Sø. Det lykkedes ikke efterfølgende at finde parret, men én af hvalpene blev fældefanget senere på sæsonen. Naturstyrelsen har fortsat fokus på forskellige GPS-mærkede mårhunde, også kaldet Judas-mårhunde, som har opholdt sig i Lille Vildmose. Dyrenes færden er blevet intensivt overvåget – og dyrene opsøgt flere gange i håb om, at de havde fundet sig en mage. Det har ikke direkte ført til fangst af mårhunde, men et af Judas-dyrene opholdt sig i periferien af et eksisterende mårhundepar – og var dermed medvirkende til at udpege deres levested.

Fortsat fokus på mårhund

Vi fortsætter vores fokus på mårhund i 2013 i tæt samarbejde med Naturstyrelsen. Via LIFE-projektet (www.lifelillevildmose.dk) er der fortsat 20 aktive fælder i området. Fælderne er udstyret med sms-sendere, som dels

sender signal to gange dagligt for at melde batteristatus og klarmelding af fælden, dels sender besked, hvis fælden udløses.

Det er fortsat en udfordring at fange en mårhund i en fælde. Vi evaluerer løbende og forsøger at optimere indsatsen. Vi har som bifangst fanget fem husmår og én skovmår i fælderne. Alle blev genudsat.

Udvidet ræveregulering

Fredningsnævnet gav i 2012 tilladelse til regulering af ræv indenfor det fredede område på samme vilkår som udenfor fredningen. Det vil sige, at vi må regulere fra 1. september til udgangen af februar. Via LIFE-projektet er der lagt fem kunstgrave i jorden i oktober 2012. De har endnu ikke kastet ræve af sig, men vi forventer, at det vil ske i 2013. Alle nedlagte ræve (9 hanræve og 5 tæver) har igen i år været sunde og i god stand.

Udvidet indsats mod mink

I forbindelse med den nationale forvaltningsplan for mink fra juni 2012, er der udvalgt 20 særlige indsatsområder, hvor indsatsen mod mink skal intensiveres. Lille Vildmose er et af de udvalgte områder. Vildtforvaltningsrådet har givet grønt lys til anvendelse af slagfælder på flydeplatforme i en prøveperiode. Erfaringer har vist, at mængden af uønsket bifangst i slagfælderne kan minimeres ved at placere fælderne på flydeplatforme. Vi blev uddannet i brug af fælderne og fik gang i en række slagfælder i efteråret 2012 – og fik allerede to mink den første uge. Desværre blev det ikke til yderligere mink, inden frosten lagde et låg på vandfladerne. Minkindsatsen sker i samarbejde med Jægerforbundets Reguleringsjægere, som gør et stort arbejde. Der observeres stadig mink i området, så vi håber at kunne melde et større antal regulerede mink i næste udgivelse af Nordjyllands Fugle.

Mårhund, Lille Vildmose, 24. marts 2012. Foto: Jan Skriver.

Tre rejser til Læsø og Nordre Rønner for over 80 år siden

Af Thorkild Lund.

Caretakerprojektet, som nu nærmer sig sin afslutning, er den forløbige kulmination på de seneste 50 års arbejde med at registrere større danske fuglelokaliteter. Før den tid var det pauvert, hvad der blev publiceret, til gengæld var de få artikler af stor værdi både i det daværende fuglebeskyttelsesarbejde og også i dag, hvor kendskab til tidligere tiders fugleliv som reference til naturbevarelse er vigtigt.

Sådan en artikel er at finde i Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift fra 1932, hvor S. Rasmussen og Karl O. Pedersen beskriver tre ture til Læsø og Nordre Rønner i 1926, 1928 og 1930. Begge var fra Hadsund egnen, Rasmussen apoteker og Karl O. gårdejer. Karl O. er omtalt i Nordjyllands Fugle 2011 og i Tofte Skov og Mose 2012 (AVJNF 2012). I Karl O.'s efterladte dagbøger og papirer findes der imidlertid en del noter, som yderligere bidrager til at belyse, hvad der har været af fugleoplevelser på Læsø, og hvordan man måtte indrette sig med begrænsede hjælpemidler under primitive vilkår, hvis man ville have et indtryk af områdets fugleliv.

Turen i 1926 startede med en lang rejse med togskeft, færge til Vesterø Havn og indkvartering på Carlsens Hotel. Ingen tid spildtes, og de sidste lyse timer blev brugt til fods på de vidtstrakte hedestrækninger nordøst for byen. Og her skal man være opmærksom på, at det er et helt andet Læsø, end det vi kender i dag, der mødte dem for 87 år siden, et stort set træløst landskab. Det meste af turen i 1926 er man på rekognoscering. Man beklager, at man ikke har tid til at eftersøge rederne af de fugle, man er stødt på, som f.eks. Rødrygget Tornskade. Det var ikke udtryk for en personlig grille (det var det også), men datidens ynglefugleopgørelser var baseret på redefund. En feltornitolog i nutidens forstand ville blive anset for højst utroværdig. Man interesserede sig selvfølgelig ligesom i dag for det usædvanlige, og når man bemærker enkelte Stormmåger og Svartbag, viser det, at disse arter er fåtalige. Til gengæld besværede man sig over de allesteds nærværende Hættemåger, som man i hvert fald på ynglepladserne anså for at være skadelige for de øvrige fugle i området. Dagen efter ankomsten tog de rutebilen til Byrum, hvorfra de begav sig til fods til Rønnerne mod syd. Karl O. beskriver meget malende deres oplevelser i dette for dem ukendte landskab. Alm. Ryle og Hjejle er nogle af de vadefugle, der fremhævedes, men rigtig tid til at lede efter deres reder, havde man ikke. På sydsiden af "Heden" traf de to mænd, som gravede lyngtørv. De kom i samtale med dem, og det endte med, at de lånte deres hestevogn, så de nemmere kunne komme ud på Hornfiskerøen. "Det var en Skravlvogn med et par gule norske Heste for", skriver Karl O. Hornfiskerøen skuffede, man stødte på nogle Brushøns, hvad der åbenbart ikke var usædvanligt og fandt en kragerede i en meters højde, men blev dog oplivet af, at man på vej frem og tilbage havde passeret et par Stenvendere, men uden at finde reden. Det har sikkert ærgret Rasmussen, som gerne gik efter at "rulle" et kuld æg af specielt sjældne fugle (se boks). "Det var to baade intelligente og imødekommende

Mænd, vi her havde truffet, de bød os både Mad og Drikke, hvilket vi dog afslog" noterer Karl O. Dagen efter lejede de en båd til Nordre Rønner (10 kroner), hvor de efter at være trakteret med kaffe hos fyrpersonalet straks gik i gang med at efterse de forskellige holme. Tejsterne tiltrak ikke sært opmærksomheden. Rasmussen anslår antallet til 30 par. Men fuglerigdommen i det hele taget gjorde stort indtryk og har været en motiverende drivkraft til både i 1928 og 1930 at gentage turene til Læsø og specielt Nordre Rønner. I sin artikel i DOFT opremser Rasmussen følgende ynglefugle på grundlag af alle de tre besøg: Gravand, Toppet Skallesluger, Ederfugl (kun et enkelt fund), Stor Præstekrave, Stenvender, Strandskade, Rødben, de talrige Hættemåger ("den er ved at blive en Plage ligesom andre steder i Landet"), nogle få Stormmåger, Fjordterne, Havterne (ganske få), Splitterne og Tejst. Omhyggeligt redegør Rasmussen for antallet af æg i de reder, han frekventerer, og det er mange. Karl O. Pedersen brugte til gengæld en del tid på småfuglene. Han nævner bl. a. Hvid Vipstjert, Gul Vipstjert, Tornsanger i øernes eneste krat, Skærpiber (ca. 30 par) og så Stær og Gråspurv, som ynglede på bygningerne.

Dengang var der knyttet en smule landbrug til underhold for fyrpersonalet. Fyrmesteren havde en ko, en kalv, en gris og høns, duer, kalkuner, ænder og gæs, så der var altid noget at finde for spurvene. Der blev bjerget lidt hø, og koen græssede, hvor det var muligt. Palle Rasmussen, der er caretaker på Læsø, mener, at en af grundene til at Hættemågerne forsvandt som ynglefugl på Nordre Rønner var, at en højstaudevegetation efterfulgte den afgræssede eng. Om vinteren fik Nordre Rønner besøg af op til 100 Snespurve, der i stor udstrækning holdt til omkring beboelsen. Ja, når dørene stod åbne kunne de bevæge sig helt ind i forgang og køkken. Nu er beboelsen helt forladt og fyret styres automatisk. Med menneskene forsvandt også Gråspurv og Stær.

Karl O. og Rasmussen var venlige og imødekommende og sluttede hurtigt venskab med de mennesker, de kom i kontakt med. Således også personalet ved fyret. I Karl O.'s efterladte papirer ligger der nogle julebreve fra fyrmesterens kone, Marie Hansen, der løst og fast fortæller om livet på øerne og om fuglene i særdeleshed. Hun fortæller bl.a. om de mange mågeæg, de samler hvert år, men også at hun er vred på fiskerne, der går i land efter 1. juni, hvor indsamling af mågeæg er forbudt, og samler æg af bl.a. af Toppet Skallesluger og andre knap så talrige fugle. Hun fortæller også om Snespurvene, der engang næsten havde ædt et franskbød, hun havde stillet til hævnning på køkkentrappen. Også nogle af Skærpiberne har vænnet sig til at tigge ved køkkendøren. Fyrassistenten havde lavet tre "hytter" af noget tang og nogle brædder til Gravænderne, som hurtigt flyttede ind og lagde æg, som bidrog til husholdningen. Ved en lejlighed får Karl O. og Rasmussen serveret spejlæg af gravandæg. Det var nu ikke nogen delikatesse, noterer Karl O.

"De sorte Tejsters Øer" fra 1932 er en af de første fotobøger, der er udgivet herhjemme. Den er skrevet af C.A. Rasmussen (ikke at forveksle med denne artikels S. Rasmussen), som var lærer i Svendborg. Bogen beskriver Nordre Rønner og er interessant på den måde, at den giver et billede af de besværligheder, der fulgte med at fotografere fugle på den tid. C. A. Rasmussen besværer sig over de mange ornitologer, der besøgte øerne og helst skal have nogle trofæer i form af æg med hjem. Om han har haft sin navnefælle i erindring, melder historien ikke noget om.

I 1928 startede man fra Hadsund i egen bil, men man nåede knap nok til færgen, før bilen gik i stykker og måtte efterlades på et værksted. Så man måtte igen improvisere sig frem med lejede biler, rutebil og postbil, når det kunne passe. Efter at have været på Nordre Rønner indlogerede man sig i Byrum og brugte den sidste dag i omegnen og østenden af Læsø. De havde som sædvanligt skabt sig gode relationer til de lokale, i Østerby købmand Olsen, som tog dem med ud på de uopdyrkede hede-strækninger sydøst for Østerby, hvor de fandt mange ynglende Ederfugle og rede af Hjejle (hvis æg var stærkt rugede). Det korte besøg tændte imidlertid Rasmussen på området, og det indgik herefter i planerne for det næste Læsøbesøg, der fandt sted i 1930. Med Postbilen påbegyndtes hjemturen til Vesterø Havn tidligt næste morgen.

I 1930 fik man uden vanskeligheder bilen med til Læsø, men først skulle man selvfølgelig en tur til Nordre Rønner, hvor Fyrmester Hansen bød dem velkommen med sit "sædvanlige djærve og hjertevindende Haandtryk". Opholdet denne gang tilføjede ikke noget nyt til artslisterne. Nu var det den østligste del af Læsø, der trak. Igen fik de selskab af Købmand Olsen, der viste sig at have et stort kendskab til fuglelivet i området. Olsen kunne fortælle, at der ynglede Hvidbrystet Præstekrave ved stranden, og at kragerne kunne finde på at yngle på jorden på toppen af en stor tue. Ved besøget i 1928 havde man fundet en enkelt rede af Hjejle. Denne gang mente man at kunne påvise fire par, men der blev ikke tid til at finde rederne, da man blev snart optaget af noget ganske andet. Det, man i første omgang troede var en rede af Sølv-måge, tilhørte et par Svartbag, som ængstelig fløj over hovedet på dem. Ynglende Svartbag! For første gang dokumenteret i Danmark. Æggene blev målt og vejte, og fundet blev efterfølgende beskrevet i foreningens tidsskrift (Rasmussen 1931). Ingen tvivl om, at man har været i en eksalteret stemning. I 1944 skriver S. Rasmussen til Karl O. "Gudskelov for Knotten, den Opdagelse kan ingen tage fra os. Tænk på hvilken uhyre Tilvækst blandt Svartbag på dette Sted siden 1930 – 21 kuld i 1943".^{*)}

Forinden havde man dog nået en biltur til "Skoven", som skulle befinde sig nord for Byrum. Det siger noget om Læsøs daværende natur, at de ikke kunne finde den, selvom de spurgte om vej. De endte på en "grusom Vej på en vildsom Hedestrækning". På hjemvejen kom de dog forbi en lille lund, som de formodede var skoven, og her hørte de Musvit og Skovsanger. Hjemrejsen tiltrådtes næste morgen. Dog nåede de at besøge en fisker, der havde en kat med syv tæer og klør på hvert af forbenene og fem på hvert bagben.

*) I 1940 fik Knotten status af videnskabeligt reservat på grund af yngleforekomsten af Svartbag med deraf følgende adgangsrestriktioner. Hjejlen er som ynglefugl for længst forsvundet. Kan man tænke sig, at prædation af Svartbag har været en medvirkende årsag?

Litteratur:

- Lund, T. 2012: Ynglefuglene på de nordjyske højmoser i historisk perspektiv. – Nordjyllands Fugle 2011:11-13.
Rasmussen, C.A. 1932: De sorte Tejsters Øer. – Henrik Kappels Forlag, København 1932.
Rasmussen, S. 1932: Ornitologiske lagttagelser fra 3 rejser til Læsø og Nordre Rønner i Aarene 1926, 1928 og 1930. – DOFT 26: 55-71.
Rasmussen, S. 1931: Svartbag, Larus Marinus L., som dansk Ynglefugl. – DOFT 25: 125-127.
Tofte Skov og Mose. Status 2012. – Aage V. Jensens Naturfond.

Den gamle Tanghøns.

Issevendene satte sig altid på denne Sten, inden de fløj ned til Røden. Denne er Hønen.

Rejsen til Læsø kan i Storm være alt andet end behagelig.

Indsejling til „Havnen“ paa Stenoerne.

Mit Hus var (af mig) dekoreret med nogle ordentlige Maageklatter ligesom de andre store Sten.

S. Rasmussen var en blandt mange i datidens ornitologiske kredse, der var besat af indsamling af fugleæg, altid hele kuld og gerne i lange serier, så man kunne studere størrelse og farvevariationer. DOFs bestyrelse rummede indtil foreningens endelige opgør med uvæsenet i 1962 altid en eller flere ægsamlere. Siden 1884 havde det ved lov med enkelte undtagelser været forbudt at indsamle vilde fugles æg, og man kan derfor undre sig over, at en forening, der som et af sine erklærede mål havde at værne om fuglene, kunne acceptere en sådan udbredt praksis oveni købet blandt sine kernemedlemmer.

I ægsamlernes selvbevidsthed anså man sig som indsamlere af videnskabelige data. Man betegnede sig som oologer, og på den måde mente man at kunne retfærdiggøre over for sig selv og den lille skare af fugleinteresserede, som udgjorde DOFs medlemsskare i første halvdel af forrige århundrede, hvad man foretog sig i så henseende – og det med et vist held. Mange af dem bidrog til DOFs tidsskrift med en lang række artikler om fuglelivet i forskellige egne af landet, og redaktøren kunne være sikker på, at der var belæg for de angivne yngleforekomster, der ofte indeholdt oplysninger om kuldstørrelser m.m., men dog ikke noget om at æggene nu befandt sig i kasserne i hjemmet. Samlermanien, sporten i at have fundet noget sjældent og den indbyrdes konkurrence med interessefællerne drev dem ud i et forehavende, hvor man undres over, at de ikke selv kunne se det skadelige for landets fuglefauna. "Det er netop hullerne i samlingen, som gør, at Oologien er så spændende og interessant", skriver Rasmussen i et brev til Karl O. Pedersen. Han har netop erhvervet sig nogle flere kasser, så han har kunnet få ordnet sin ægsamling på 3000 æg. Her er vi tilbage i 1943, hvad samlingen siden udviklede sig til må overlades til fantasien. I 1962 finder det endelige opgør sted med ægsamlerne, og den sidste bliver ekskluderet og smidt ud af bestyrelsen. Det var den indtil da velanskrevne Hjalmar Østergaard Christensen. Østergaard var en af Rasmussens venner, og hvad han og en anden ven, C.A. Harboe fra Præstø, kunne indsamle på deres årlige ugelange indsamlingsture var noget, der kunne imponere Rasmussen: "Hvad disse to "Svende" kan præstere er ganske og aldeles ubegribeligt". Det ligger uden for denne artikels rammer at omtale de indsamlede fund, som er omtalt i brevene. Jeg vil dog vurdere det sådan, at der for nogle arter har været tale om en plyndring af en størrelse, der har holdt bestandene unaturligt nede, Stenvender f.eks. eller Storspove, som var en art under indvandring og derfor kun langsomt etablerede sig.

Ægsamling er et mørkt kapitel i DOFs historie, i lang tid var det ikke "comme il faut" at omtale emnet i publikationer. Poul Hald-Mortensen har dog i 1999 skrevet en kritisk artikel herom i Fugle og Natur, og i DOFTs Jubilæumsskrift fra 2006 har Christian Hjorth skrevet om, hvordan spørgsmålet om ægsamling kunne vække stærke følelser i forbindelse med generalforsamlinger og formandsvalg i efterkrigstiden. Men det ville klæde os en gang for alle, virkeligt at få gravet i dybden og få omfanget belyst fra alle sider.

N.B. C. Rasmussen skriver et sted: "Det er en pengeanbringelse – Der bliver Slagsmaal om min Samling, når jeg engang er borte". Samlingen endte i kælderens på en skole i Esbjerg. Efter forhandlinger med skolens idealistiske biologilærer Olav Poulsen og Poul Hald-Mortensen blev samlingen engang i slutningen af 1970'erne bragt til Zoologisk Museum i København.

Ynglefugle på Hirsholmene 2012

Af Jens Gregersen

Ud for Frederikshavn i en afstand på cirka 7 km i nord-østlig retning ud i Kattegat ligger Hirsholmene. Øgruppen, der samlet er på omkring 45 hektar, består af en række øer som Hirsholm, Græsholm, Tyvholm, Køpen og Deget samt en del mindre holme og sandbanker. Der er på øerne et specielt fugleliv, men der foretages kun i begrænset omfang observationer af ynglefugle og træk-gæster.

I dagene 25. og 26. maj 2012 foretog Jens Gregersen ynglefugleoptælling på Hirsholmene – der er dog ikke optalt ynglefugle på Deget i 2012. Materialet er suppleret med bidrag fra Kjeld T. Pedersen og Jens Klingenberg. På Græsholmen optalte 995 par **Svartbag**, hvilket er godt 40% højere end det seneste maksimum på 700 par i 2008.

I et område, der kan bruges som referenceområde, da optællingerne her oftest er baseret på redefund, og derfor mere præcise, har udviklingen gået fra 152 par i 2008 til 200 par i 2011 og endelig til 225 par i 2012. Svartbag er gået frem de senere år, men antallet har været undervurderet på Græsholmen, især 2009-2011. Bestanden skønnes i de senere år at være tiltaget årligt med mindst 10%.

Sildemåge fortsatte tilbagegangen på Græsholm, mens antallet på Hirsholm steg til godt 300 par, sandsynligvis på grund af bekæmpelse af Svartbag og Sølvmåge. Der var tilbagegang for Hættemåge, der med de optalte 2650 par nåede et nyt lavpunkt for på Hirsholm.

De optalte 1726 reder af **Splitterne** svarer til niveauet fra 2011 og er lidt over middel på Hirsholmen. **Havterne** var som tidligere etableret på nordvestspidsen af Hirsholm med skønsmæssigt 25 par, baseret på 45 fugle og 10 redefund. Dertil enkelte par ved sydmoen.

Tejst-tallet er beregnet ud fra optalte fugle kl. 06 DNT – da erfaring siger, at det her er muligt at optælle $\frac{3}{4}$ af ynglefuglene; 900 observerede fugle giver et parantal på 675. Tilsvarende skønnedes 750 par i 2011. Antallet har været stagnerende de senere år.

	Græsholm	Tyvholm	Køpen	Hirsholm
Skarv	+	0	0	0
Knopsvane	0	0	0	0
Grågås	20	0	?	0
Gråand	+	0	?	+
Ederfugl	+	?	?	+
Tp. skallesluger	?	0	?	+
Vandrikse	0	0	0	+
Strandskade	10	0	0	11
Vibe	1	0	0	0
Stenvender	0	0	0	0
Stor Præstekrave	0	0	0	1
Rødben	0	0	0	1
Svartbag	995	15	60	1
Sølvmåge	5300	25	25	20
Sildemåge	135	0	0	310
Stormmåge	0	0	0	50
Hættemåge	0	0	0	2650
Splitterne	0	0	0	1726
Havterne	0	0	0	30
Tejst	+	+	10	675
Huldue	20	2	1	2
Ringdue	0	0	0	2
Skærpiiber	8	?	?	4
Hvid Vipstjert	+	?	0	3
Stær	0	0	0	5
Husskade	0	0	0	2
Gråkrage	2	1	1	2
Allike	5	?	?	5
Råge	0	0	0	5

Ynglefugle (antal par) på nogle af øerne i Hirsholmene, 2012.

Splitterne, Sæby, 4. august 2012. Foto: Hans Henrik Larsen.

Lille Vildmose - ynglefugle i naturgenopretningsområdet i 2012

Af *Palle A.F. Rasmussen*

Denne rapport omhandler overvejende optælling af ynglefugle i naturgenopretningsområdet mellem Høstemark Skov i nord og Lillesø i syd. Optællingsområdet var mod øst afgrænset af Møllesøvej og mod vest af Ny Høstemarksvej. Optællingerne er primært gennemført af undertegnede i perioden marts til juli. I alt blev området besøgt 36 gange i ovennævnte periode med det primære formål at optælle ynglefugle, herunder registrering af de naktaktive arter. På 28 af besøgende er der således gennemført natlytning. Fordelingen af besøgende var følgende, med tidsforbrug i timer nævnt i parentes: marts 5 (31), april 7 (63), maj 11 (118), juni 8 (54) og juli 5 (37). Nærværende rapport er overvejende udarbejdet på grundlag af disse optællinger, men er desuden suppleret med data fra Lille Vildmose-gruppen og enkelte andre observatører. I rapporten er følgende delområder omtalt: Nord for Hegnsvej, nordlige del (det nordlige vandområde), nord for Hegnsvej, vestlige del (området vest for Grønvej), nord for Hegnsvej, østlige del (området øst for Grønvej), syd for Hegnsvej (området mellem Grønvej og Ny Høstemarksvej) og øst for Grønvej (området mellem Grønvej og Møllesøvej). I forbindelse med optællingerne er lokaliteterne Lillesø, Birkesø, Toftesø og Portlandmosen desuden regelmæssigt besøgt, og de væsentligste registreringer af ynglefugle herfra er desuden omtalt i rapporten. Det skal dog bemærkes, at registreringerne fra Toftesø udelukkende er fra Toftetårnet, samt at Portlandmosen ikke er overvåget optimalt.

Gråstrubet Lappedykker

Bestanden optalt til min. 66 par: 61 par nord for Hegnsvej og 5 par syd for Hegnsvej. Fordeling nord for Hegnsvej var 30 par i det nordlige vandområde, 18 par i den vestlige del og 13 par i den østlige del. Bestanden er optalt på delområder, hvor de enkelte territorier dog ikke er kortlagt. De i alt 66 par er primært fra en tælling 7/5, hvor arten systematisk blev eftersøgt i hele området. På denne tælling kunne der blandt andet tælles 14 rugende fugle og et redebyggende par i det nordligste vandområde ved stien ud til Rovfugletårnet. På grund af artens ret skjulte levevis er flere territorier udelukkende fastslået på grundlag af hørte par eller enlige territoriehævdende fugle; det gælder f.eks. for alle fem par syd for Hegnsvej. Første ungekuld registreret 13/5. Min. 21 kuld er talt 12/6 udelukkende fra Hegnsvej og Ny Høstemarksvej. Adskillige kuld sås desuden i det nordlige vandområde, uden at de blev noteret. Desuden 3 par i Lillesø og min. 3 par i Portlandmosen. Derimod ingen sikre par i Toftesø.

Toppet Lappedykker

1 par i yngleforsøg. Parret blev set i parringspil og redebyggende nord for Hegnsvej henholdsvis 2/5 og 20/5. Herefter blev kun et enkelt individ iagttaget nord for Hegnsvej 6/6. Dermed må yngleforsøget nok betragtes

som mislykket.

I Toftesø sås arten flere gange i løbet af foråret og sommeren, men uden indikation på yngleforekomst. Blandt andet sås 29/5 4 ex. i sommerdragt og 30/5 8 ex. i sommerdragt, hvor fuglene i begge tilfælde lå samlet ude på den åbne vandflade. I Lillesø sås 25/5 et par i parringspil, men efterfølgende var der ingen observationer herfra.

Lille Lappedykker

Min. 17 par registreret: 14 par nord for Hegnsvej og 3 par syd for Hegnsvej. Territorierne nord for Hegnsvej var fordelt med 1 i det nordlige vandområde, 5 i den vestlige del og 8 i den østlige del. De 17 territorier er primært registreret på grundlag af hørte territoriehævdende fugle (par og enlige), heraf flere i forbindelse med natlytning.

Desuden 1 par i Lillesø. I Toftesø og i Portlandmosen blev der ikke registreret tegn på yngleforekomst.

Sorthalset Lappedykker

5 par registreret, alle fandtes i hættemågekolonierne nord for Hegnsvej. I den vestlige del af området nord for Hegnsvej sås op til 4 redebyggende par sidst i maj. Senere sås dog kun med sikkerhed 3 rugende fugle, og der blev med sikkerhed kun registreret to forskellige ungekuld i dette område. I den østlige del af området nord for Hegnsvej sås i perioden 5-28/5 flere gange et par. Herefter var der ingen registreringer i dette område, før der noget overraskende 17/7 sås et par med forholdsvis nyklækkede unger.

Rørdrum

I alt 18-21 paukende hanner kortlagt i optællingsområdet. De paukende hanner er kortlagt på alle tællinger, fra den første blev hørt 22/3 og indtil den sidste blev hørt 23/6. Inden for denne periode er der foretaget i alt 19 lytninger omkring solopgang eller solnedgang med det primære formål at kortlægge de paukende hanner. Bestanden er efterfølgende opgjort ved bearbejdning af feltkortene. Her er kortlægning af en paukende han tre eller flere gange inden for samme begrænsede område regnet for et sikkert territorium, mens kortlægning mindre end tre gange tilsvarende er regnet for et usikkert territorium. Det skal bemærkes, at de 18 sikre territorier alle er kortlagt mere end 5 gange, og størstedelen desuden mere end 8 gange. Det skal desuden bemærkes, at der to gange er registreret op til 15 paukende på en enkelt lytning, samt yderligere mellem 11-14 paukende på en enkelt lytning i alt 7 gange. De i alt 9 registreringer af mere end 10 paukende på en enkelt lytning faldt alle i perioden 20/4-30/5, hvorfor materialet ikke fremviser en tydelig kulmination i paukeintensiteten i løbet af sæsonen. Fordelingen af de paukende hanner var følgende: 3 ved det nordlige vandområde nord for Hegnsvej, 8-10 i den vestlige del nord for Hegnsvej (vest for Grønvej), 3 i den østlige del nord for Hegnsvej (øst for Grønvej) og

4-5 syd for Hegnsvej.

Derudover er der registreret en paukende han ved Lillesø 16/4, 20/4 og 24/4 samt i Portlandmosen i den sydlige del 3 gange i perioden 6/4-21/5 og i den nordlige del 4 gange i perioden 21-30/5.

Sangsvane

Enkelte yngre ikke-ynglende individer sås regelmæssigt i området i perioden maj-august. I forbindelse med ynglefugleoptællingerne i området blev der derimod ikke registreret indikation på yngleforekomst. To familieflokke, som blev registreret i området allerede i september, har derfor med rimelig sikkerhed ikke haft deres oprindelse i Lille Vildmose-området.

Knopsvane

5 par kortlagt: 4 par nord for Hegnsvej og 1 par syd for Hegnsvej. Desuden forsøgte et par uden held at etablere sig i det nordlige vandområde nord for Hegnsvej. Der blev kun med sikkerhed registreret 3 forskellige kuld. Heraf et kuld på 7 unger ved Hegnsvej, hvoraf de to var "polske".

Desuden 1 par i Lillesø (kuld på 7 unger set, heraf én "polsk"), 1 par i Toftesø (kuld set) samt 2 par i Portlandmosen. I Toftesø sås desuden i april-maj yderligere to ikke-etablerede par.

Grågås

Ynglebestanden på min. 40 par. Under en optælling 10/4 blev alle yngleurolige enlige fugle og yngleurolige par noteret. Under denne registrering fandtes min. 22 par nord for Hegnsvej og min. 14 par syd for Hegnsvej. I forbindelse med kuldregistreringer i perioden 24/4-7/5 blev der på en enkelt tælling registreret 17 kuld nord for Hegnsvej og 14 kuld syd for Hegnsvej. Første kuld blev set 11/4. Enkelte nyklækkede kuld er desuden registreret efter 7/5. Ud fra disse registreringer vurderes bestanden med forbehold til min. 40 par. Antallet af par kan dog sagtens have været større, idet de anvendte optællingsmetoder formentlig ikke giver det reelle billede af bestandsstørrelsen.

Desuden er der registreret 3 yngleurolige par i Lillesø (et kuld set), 3 yngleurolige par i Toftesø (et kuld set) og ca. 20 yngleurolige par i Portlandmosen.

Gravand

Arten har optrådt regelmæssigt i området gennem hele ynglesæsonen, uden der reelt har været indikation på yngleforekomst. Et par kan dog have ynglet inden for

området, idet et ungekuld sås 23/5 syd for Hegnsvej. Men da ungeførende gravandepar kan være meget mobile, kan det ikke helt udelukkes, at parret har ynglet uden for området og efterfølgende ført ungerne ind i optællingsområdet.

Gråand

I et forsøg på at få et indtryk af ynglebestanden i området blev par, enlige hanner, hanflokke og pardannelsesflokke kortlagt på en tælling af hele området i april (20/4) og en tilsvarende i maj (7/5). På begge tællinger sås ingen hanflokke på over 3 ex. På tællingen i april blev der kortlagt 23 par samt 60 hanner og 7 hunner. På den efterfølgende tælling i maj blev der kortlagt 7 par samt 46 hanner og 7 hunner. De to tællinger er desuden suppleret med enkelte andre registreringer fra de mest uoverskuelige områder. Anvendes det maksimale antal af par samt enlige hanner og hanflokke på op til 5 ex. fra de enkelte delområder som et indeks for bestanden kan den opgøres til minimum 87 par/hanner. Fordelingen var 39 par/hanner nord for Hegnsvej, 43 par/hanner syd for Hegnsvej og 5 par/hanner øst for Grønvej.

Nyklækkede kuld er iagttaget mellem 5/5 og 12/6, og i alt blev der med sikkerhed registreret 11 forskellige kuld i området.

Desuden er der registreret mindst 8 par i Toftesø (8 kuld set, heraf et nyklækket kuld 9.7), 6 par/hanner i Lillesø og mindst 10 par/hanner i Portlandmosen.

Knarand

Bestanden kan ud fra kortlægning af par og hanner i perioden 7-30/5 opgøres til 7-13 par, hvor kortlægning af par eller hanner to eller flere gange i samme område regnes som sandsynlige par, mens enkeltregistreringer regnes som mulige par. Fordelingen var 5-9 par nord for Hegnsvej og 2-4 par syd for Hegnsvej. Alle parrene nord for Hegnsvej blev registreret i den vestlige og nordlige del af området. Ingen ungekuld blev registreret.

Desuden 2 sandsynlige par i Toftesø, hvor par og enlige hanner er registreret 19/5 (1+1 han), 22/5 (1 han), 30/5 (2 par) og 12/6 (1 han) samt yderligere et sandsynligt par i Birkeseø-området, hvor en enlig han er registreret i samme område fire gange i perioden 19-31/5. På sidstnævnte dato blev den hørt om natten.

Atlingand

På baggrund af kortlægning af par og hanner i perioden 7/5-12/6 kan bestanden opgøres til 14-19 par, hvor kortlægning af par eller hanner to eller flere gange i samme område regnes som sandsynlige par, mens enkeltregistreringer regnes som mulige par. Fordelingen var 9-12 par nord for Hegnsvej, 4-6 par syd for Hegnsvej og 1 par øst for Grønvej i den nordlige del af området. Det kan bemærkes, at flere hanner er registreret som hørte i forbindelse med natlytning i området; f.eks. 22/5 og 12/6, hvor hhv. 5 ex. og 3 ex. blev hørt fra Ny Høstemarksvej i området syd for Hegnsvej. Ingen ungekuld blev registreret. En vedvarende varslende hun 30/6 nord for Hegnsvej i den østlige del af området var eneste indikation på et ungekuld. Desuden et muligt par i Toftesø, hvor en enlig han blev set 3/6.

Krikand

Ynglede angiveligt ikke i området, idet der reelt ikke kunne kortlægges stationære ventehanner eller par med yngleadfærd. Desuden er der hverken registreret ungekuld eller varslende hunner.

Skeand

Ud fra kortlægning af par og hanner i perioden 7-30/5 kan bestanden opgøres til 19-23 par, hvor kortlægning af par eller hanner to eller flere gange i samme område regnes som sandsynlige par, mens enkeltregistreringer regnes som mulige par. Fordelingen var 9-12 par nord for Hegnsvej, 9-10 par syd for Hegnsvej og 1 par øst for Grønvej i den nordlige del. Ingen sikre ungekuld blev registreret. En observation af en flok på 4 flyvedygtige juvenile 27/7 i området syd for Hegnsvej har dog givetvis drejet sig om et lokalt kuld.

Desuden 2 sandsynlige par i Toftesø, hvor par og enlige hanner er registreret 14/5 (2 par, parring set), 19/5 (2 hanner + 1 hun), 21/5 (han), 30/5 (par + han) og 12.6 (2 hanner). Fra Birkesø-området yderligere et sandsynligt par. Her sås et par 14/5 samt en enlig han 19/5 og 12/6.

Taffeland

Bestanden er forsøgt optalt ved kortlægning i perioden 25/4-21/5, hvor kun tydelige par er registreret og talt med i bestanden som sandsynlige ynglepar såfremt de er kortlagt i samme område mindst to gange. Efter denne metode kan bestanden opgøres til 9 sandsynlige par, som alle er registreret i tilknytning til hættemågekolonierne. Fordelingen var 6 par nord for Hegnsvej og 3 par syd for Hegnsvej. Der blev med sikkerhed registreret tre forskellige ungekuld mellem 15/6 og 13/7.

Der blev ikke registreret ynglepar i Lillesø, Toftesø og Portlandmosen.

Troldand

Bestanden er forsøgt optalt efter samme metode, som er omtalt for Taffeland. For troldandens vedkommende har kortlægningsperioden af par dog været 7-30/5. Bestanden kan herefter opgøres til 14 sandsynlige par, hvoraf de fleste er fundet i tilknytning til hættemågekolonierne. Fordeling var 10 par nord for Hegnsvej og 4 par syd for Hegnsvej. Der blev med sikkerhed kun registreret to forskellige ungekuld mellem 28/6 og 17/7.

I Toftesø og i Lillesø har der gennem hele ynglesæsonen opholdt sig flere troldænder, men det har uden tvivl drejet sig om flokdannelse af ikke-ynglende fugle. I Portlandmosen sås et par 7/5, som kunne være et muligt ynglepar.

Hvæpsevåge

I forbindelse med ynglefugleoptællingerne i området blev der i perioden medio maj-medio august flere gange fra Hegnsvej og Ny Høstemarksvej registreret 1-2 hvæpsevåger over Portlandmosen og Høstemark Skov, og formentlig har der ynglet et par begge steder. Indikation på yngleforekomst sås 9/7 over den sydlige del af Portlandmosen samt 3/8 over Høstemark Skov. I begge tilfælde sås således en territoriehævdende han, som blandt andet over længere tid udførte serier af vingeklapning over ryggen.

Rørhøg

6 sikre par kortlagt: 4 par nord for Hegnsvej og 2 par syd for Hegnsvej. Første flyvefærdige unge set 3/7. I alt 4 ungekuld (3+1+1+1) blev registreret 25/7. De 6 par er primært kortlagt på grundlag af registreret yngleadfærd gennem hele ynglesæsonen fra april til juli.

Desuden 1 par i Lillesø (opgav formentlig), 1 par i Toftesø og 1-2 par i Portlandmosen.

Lærkefalk

I forbindelse med ynglefugleoptællingerne blev der regelmæssigt iagttaget Lærkefalk i området fra maj til juli; oftest drejede det sig om jagende fugle over områderne nord og syd for Hegnsvej samt i Portlandmosen. Første iagttagelse er fra 1/5, mens alle øvrige iagttagelser er fra perioden 21/5-22/7. I denne periode sås flere gange 2-3 ex. og en enkelt gang 4 ex. jagende sammen. Bortset fra en adult 28/5 vedrører alle øvrige sikkert aldersbestemte individer 2K-fugle; blandt andet 3 ex. 19/6 og 3 ex. 17/7. De registrerede individer har derfor nok udelukkende drejet sig om oversomrende ikke-ynglende fugle.

Agerhøne

I alt 2 par registreret. De to par blev flere gange i perioden 5/5-3/7 registreret i den sydlige del af området omkring Grønvej. I samme område sås desuden en familieflok 1/9. Derudover blev der uden for optællingsområdet registreret en territoriehævdende han 19/5 øst for Møllesøvej i den nordlige del.

Vagtel

I alt 5 territoriehævdende hanner blev registreret i perioden 12/6-9/7. Heraf blev op til 3 hørt i den sydlige del af området omkring Grønvej. Desuden en enkelt hørt fra Grønvej i den nordlige del af området samt en enkelt hørt uden for optællingsområdet øst for Møllesøvej i den nordlige del af området.

Trane

Ynglebestanden af Trane i området vurderes på baggrund af et ret omfattende observationsmateriale til 4 etablerede par (sandsynlige par) fordelt med 2 par nord for Hegnsvej og 2 par syd for Hegnsvej. Alle 4 par blev registreret territoriehævdende gennem hele ynglesæsonen fra sidst i marts til ind i juli. Desuden antyder materialet, at alle parrene fik påbegyndt rugning. Alle 4 par var dog uden ynglesucces, idet der til trods for stor opmærksomhed fra maj til august ikke blev registreret ungekuld i området.

Derudover er der registreret et etableret par (sandsynligt par) ved Toftefemnerne nordøst for Toftesø. Dette par blev tilsvarende de øvrige par registreret territoriehævdende gennem hele ynglesæsonen, og fik med stor sandsynlighed også påbegyndt rugning. Parret var dog, som de øvrige par, uden ynglesucces. Desuden forsøgte et par muligvis at etablere sig i den sydlige del af Portlandmosen. Observationerne af dette par antyder imidlertid, at parret ikke fik påbegyndt rugning.

Som nævnt ovenfor blev der til trods for stor opmærksomhed ikke registreret ungekuld i området. To familieflokke, som først sås i området fra 30/9, har derfor med rimelig sikkerhed ikke haft deres oprindelse i Lille Vildmose-området.

Plettet Rørvagtel

I alt 9 forskellige territoriehævdende hanner blev registreret i området i perioden 16/4-9/7. De største registreringer på en enkelt natlytning var 24/4 (5), 25/4 (5) og 1/5 (7). I området syd for Hegnsvej blev arten regelmæssigt registreret i hele ovennævnte periode. Flere gange blev der hørt to individer på en enkelt natlytning. Ud fra kortlægning vurderes det imidlertid, at der er hørt tre forskellige fugle i dette område. Nord for Hegnsvej blev der i den østlige del af området hørt et enkelt individ 24/4, 25/4 og 1/5, men herefter ingen trods flere lytninger. Nord for Hegnsvej blev der desuden i den vestlige del af området hørt to individer 1/5, men herefter ingen trods flere lytninger. Øst for Grønvej i den nordlige del af området blev arten regelmæssigt registreret i perioden 24/4-9/7. 24/4 blev der registreret 3 individer, 25/4 og 1/5 2 individer, men herefter kun et enkelt individ.

Derudover blev en enkelt fugl hørt 30/6, 3/7 og 9/7 i et område ved Toftefemnerne nordøst for Toftesø. Dette individ var alle tre nætter meget aktiv territoriehævdende, og kunne høres tydeligt fra Birkesøvej. Der blev flere gange før 30/6 lyttet fra Birkesøvej, og det er derfor ikke sandsynligt, at fuglen skulle være overhørt tidligere. Det kan ikke afgøres om de hørte individer har drejet sig om ynglefugle eller blot enlige hanner. Forekomstbilledet med relativ tidlig ankomst, en stemmemæssigt meget stille periode fra starten af maj indtil starten af juni og efterfølgende igen en stemmeaktiv periode kunne dog antyde, at arten formentlig i det mindste har ynglet i området syd for Hegnsvej og i området øst for Grønvej.

Vandrikse

I alt 92 territorier registreret. Bestanden er optalt ved adskillige natlytninger i perioden 23/3-9/7. Alle territoriehævdende (gyppende) individer er i denne periode kortlagt på delområder, hvorimod de enkelte territorier ikke er forsøgt kortlagt. Det skal desuden bemærkes, at kun gyppende individer er kortlagt, hvorimod alle andre stemmeytringer er ignoreret. Bestandsopgørelsen er fremkommet ved at anvende det maksimale antal gyppende hørt på én lytning i de enkelte delområder. Første gyppende blev hørt 23/3. Gypperiet kulminerede omkring midten af maj, og var herefter hurtigt aftagende. Så sent som 9/7 hørtes dog på en natlytning endnu 25 gyppende.

Fordelingen af territorierne var 55 nord for Hegnsvej, 23 syd for Hegnsvej og 14 øst for Grønvej i den nordlige del. De tre største enkeltregistreringer af territoriehævdende individer er fra 15/5 (70), 19/5 (77) og 21/5 (77).

Derudover blev der registreret min. 16 gyppende i Portlandmosen, 4 gyppende i Lillesø og 2 gyppende ved Toftefemnerne nordøst for Toftesø, men underligt nok ingen ved Toftesø.

Grønbenet Rørhøne

I alt 28 territorier registreret. Bestanden er optalt i perioden ultimo april til ultimo maj ved at kortlægge alle sete og hørte individer på delområder, hvorimod de enkelte territorier ikke er forsøgt kortlagt. I bestandsopgørelsen er alle stemmeytringer regnet som territoriemarkering. Fordelingen af territorierne var 15 nord for Hegnsvej, 8 syd for Hegnsvej og 2 øst for Grønvej i det nordlige område. De tre største enkeltregistreringer af territoriehævdende individer er fra 24/4 (21), 1/5 (20) og 7/5 (20). Desuden er der fundet 3 territorier i Lillesø og 2 territorier i Portlandmosen, men ingen i Toftesø.

Blishøne

Bestanden er ikke reelt forsøgt optalt. Det vurderes imidlertid, at antallet af par i området var på nogenlunde samme niveau eller endda lidt højere end hos Gråstrubet Lappedykker. Bestanden skønnes hermed med forbehold til omkring 80 par i optællingsområdet. Denne bestandsvurdering kan til dels underbygges af en kuldregistrering 12/6, hvor der alene fra Hegnsvej og Ny Høstemarksvej blev registreret 39 kuld.

Stylteløber

1 par i yngleforsøg. Parret blev opdaget 19/5 i området lige syd for Hegnsvej i den vestlige del af området. Herefter sås parret dagligt til og med 31/5. De første dage sås parret både i området syd og nord for Hegnsvej i den østlige del af området. I begge områder sås adskillige parringer, og tilsyneladende blev der valgt redested beg-ge steder. Parret valgte dog området syd for Hegnsvej som yngleområde. Rugning blev tydeligvis påbegyndt omkring 26/5, og i flere tilfælde herefter sås rugeskifte. Parret var desuden konstant meget aktivt varslende over for blandt andet overflyvende rørhøge og gråkrager. Reden blev imidlertid med stor sandsynlig præderet af Ræv kort inde i rugefase, og parret var forsvundet efter 31/5. Det skal bemærkes, at rede med æg ikke blev registreret, hvorimod den rugende fugl flere gange sås liggende på reden fra Hegnsvej. Et forsøg på at nå ud til redestedet efter parret var forsvundet mislykkedes, idet yngleområdet viste sig at være helt utilgængeligt.

Klyde

4 par registreret, alle nord for Hegnsvej. Det er dog tvivlsomt om alle fire par fik påbegyndt rugning, idet der kun med sikkerhed blev set rugning ved to reder. Desuden blev der med sikkerhed kun registreret to kuld.

Strandskade

2 par kortlagt: 1 par nord for Hegnsvej og 1 par øst for Grønvej (sydlige del). Begge par blev registreret rugende.

Vibe

I alt 109 par/territorier kortlagt: 31 nord for Hegnsvej, 63 syd for Hegnsvej og 15 øst for Grønvej. Antallet af territorier er primært fundet ved en optælling af hele området 20/4, hvor par samt enlige hanner og hunner blev kortlagt fra veje og stier. Denne tælling er desuden suppleret med enkelte andre registreringer fra de mest uoverskuelige områder; blandt andet fra området nord for Hegnsvej og rørsumpen syd for Hegnsvej. Der blev på optællingen 20/4 fundet overraskende få territorier øst for Grønvej. Senere i ynglesæsonen dukkede der flere par op i dette område. Det vurderes imidlertid, at det formentlig primært har drejet sig om par med mislykkede yngleforsøg andre steder i området, og nok især i området vest for Grønvej. De nyetablerede par øst for Grønvej efter 20/4 er derfor ikke medtaget i bestandsopgørelsen.

Stor Præstekrave

10 par kortlagt i perioden maj-juni: 2 nord for Hegnsvej og 8 syd for Hegnsvej.

Lille Præstekrave

1-2 par i yngleforsøg. Den 30/5 sås 2 par i parringsspil umiddelbart syd for Hegnsvej (vestlige del). Herefter sås dog kun et enkelt par frem til 15/6. Dette par forsøgte at yngle på selve Hegnsvej, hvor flere redeskrab blev fundet 1/6. Parring sås desuden 3/6.

Rødben

Min. 39 par kortlagt: 9 par nord for Hegnsvej, 29 par syd for Hegnsvej og 1 par øst for Grønvej (nordlige del). Antallet af par er fundet ved en optælling af hele området 7/5 samt yderligere en optælling syd for Hegnsvej 30/5 og nord for Hegnsvej 3/6. Ved en senere optælling 19/6 blev der registreret min. 30 varslende par i hele området. Det skal bemærkes, at alle optællinger er gennemført fra veje og stier i området, og altså uden en egentlig gennemgang af områderne. Bestanden kan derfor være undereimeret.

Storspove

Ynglede ikke i optællingsområdet. Derimod blev der registreret et par i Høstemark Mose, hvor parret blandt

andet sås med en unge 28/6. Desuden er der fra Toftetårnet flere gange registreret op til 4 territoriehævdende fugle over Tofte Mose.

Dobbeltbekkasin

22 territoriehævdende hanner registreret: 8 nord for Hegnsvej, 11 syd for Hegnsvej og 3 øst for Grønvej (nordlige del). Alle territoriehævdende hanner er noteret på delområder på alle tællinger i perioden 10/4-10/6. Bestanden er efterfølgende opgjort ved at anvende det maksimale antal hanner registreret på én tælling i de enkelte delområder.

Sølvmåge

3 par registreret, alle nord for Hegnsvej i den vestlige del. Alle tre par havde påbegyndt rugning 14/5. Imidlertid opgav alle tre par tilsyneladende inden de fik klækket unger.

Hættemåge

Bestanden optalt til 951 par: 783 par nord for Hegnsvej og 168 par syd for Hegnsvej. Syd for Hegnsvej var der rimeligvis tale om én sammenhængende koloni, om end med en ret løs struktur. Nord for Hegnsvej var der imidlertid tre klart adskilte kolonier: Østlige del 470 par, vestlige del 231 par og nordlige del 82 par. Kolonierne blev forsøgt optalt flere gange mellem ultimo april og medio maj. Men tilsyneladende var kolonierne først fuldt etableret efter medio maj, og det anvendte parantal er fra en optælling 22/5. Ynglesuccesen vurderes som god i kolonierne nord for Hegnsvej, mens kolonien syd for Hegnsvej stort set var uden ynglesucces.

Natugle

Ynglede ikke i optællingsområdet. Derimod blev territoriehævdende hanner flere gange registreret samtidigt i den nordlige del af Portlandmosen og i Porsemosen. Desuden er der fra Hegnsvej og Ny Høstemarksvej hørt op til 5 territoriehævdende hanner i Høstemark Skov samt fra Birkesøvej en territoriehævdende han sydvest for Birkesø-området. Endelig blev der fra Toftetårnet ved en enkelt lejlighed i maj hørt to territoriehævdende hanner i Tofte Skov. Registreringerne fra især Høstemark Skov og Tofte Skov har til dels været af mere eller mindre tilfældig karakter, og kan derfor ikke betragtes som et reelt udtryk for bestandene i disse to skove. Samlet set vidner registreringerne dog om en god bestand i Lille Vildmose-området.

Skovhornugle

Ynglede ikke i optællingsområdet. Uden for området blev der mere eller mindre tilfældigt registreret en territoriehævdende han i Porsemosen 1/5 og en territoriehævdende han i den nordlige del af Høstemark Skov 7/5. I perioden 30/3-7/5 er der desuden flere gange fra Ny Høstemarksvej og Hegnsvej hørt kaldende individer i både den sydlige og nordlige del af Portlandmosen samt i den østlige del af Høstemark Skov.

Mosehornugle

Arten blev registreret regelmæssigt i området fra 3/4 og

helt frem til 9/7. Men til trods for 4 observationer i april og 7 i maj samt ikke mindst 3 i juni og 2 i juli var der ikke antydning af yngleforekomst. De fleste observationer var fra området syd for Hegnsvej af en enkelt fugl, dog 2 ex. 15/5.

Natravn

I perioden 21/5-9/7 blev der flere gange registreret Natravn i Portlandmosen. En hun sås om natten 21/5, hvor den jagede langs Ny Høstemarksvej og ude over området øst for vejen. Efterfølgende forsvandt den ind i Portlandmosen i den sydlige del. Op til 2 territoriehævdende hanner blev desuden hørt i perioden 12-30/6, og en jagende han sås inde over den sydlige del af mosen 9/7. Angiveligt har det drejet sig om ynglefugle.

Gøg

Almindelig ynglefugl i området, som ikke er forsøgt optalt. Største antal noteret på enkelt tælling var 25 ex. 25/5. Denne dag blev alle sete og hørte fugle konsekvent noteret i hele området. Rød fase er noteret flere gange: 19/5 1 Lillesø, 25/5 2 Ny Høstemarksvej, 1/6 1 Ny Høstemarksvej, 6/6 1 Grønvej, 12/6 1 Hegnsvej og 19/6 1 Lillesø.

Sydlig Blåhals

Til trods for stor opmærksomhed blev der ikke registreret Sydlig Blåhals i området. En egentlig indvandring til området er således indtil videre udeblevet.

Bynkefugl

Fåtalig ynglefugl i området. Arten er ikke systematisk eftersøgt, men alle syngende fugle og par er noteret: 1 syngende ved de nordlige græsningsfelter lige syd for Hegnsvej og op til 6 syngende øst for Grønvej i den nordlige del.

Derudover er der noteret op til 5 syngende i Portlandmosen og op til 6 syngende i Birkesø-området; her blev desuden i starten af juli registreret flere udføjne unger.

Nattergal

Arten yngler tilsyneladende ikke i området. Eneste registrering var en syngende fugl 19/5 lidt syd for P-pladsen ud til Rovfugletårnet.

Derudover er der kun registreret 4 syngende i Porsemosen 25/5 og 2 syngende i Portlandmosen 25/5.

Græshoppesanger

I alt 4 forskellige syngende fugle blev registreret inden for området, alle nord for Hegnsvej: 7/5 1, 21/5 og 25/5 2 i den østlige del af området samt 21/5 1 og 25/5 2 i den nordlige del af området.

Derudover blev der registreret følgende syngende: 1 regelmæssigt i perioden 1/5-9/7 ved Lillesø, 1 3/6 ved Toftesø, 1 23/6 i Portlandmosen samt 25/5 3 og 16/6 1 langs stien ud til Rovfugletårnet.

Sivsanger

Ret fåtalig ynglefugl i området. Bestanden er ikke systematisk forsøgt optalt, men alle syngende fugle er noteret. I alt noteredes 26 syngende med følgende fordeling: 7 langs østsiden af Ny Høstemarksvej, 1 nord for Hegns-

vej i den vestlige del, 1 vest for Grønvej i den sydlige del samt ikke mindst min. 17 øst for Grønvej i den nordlige del.

Derudover er der flere gange noteret 4 syngende ved Lillesø.

Rørsanger

Almindelig ynglefugl i området, og bestanden er ikke forsøgt optalt. Største registrering var 61 syngende langs Ny Høstemarksvej 9/7, fordelt med 19 syngende nord for Hegnsvej og 42 syngende syd for Hegnsvej.

Kærsanger

Ret almindelig ynglefugl i området. Bestanden er dog ikke forsøgt optalt, om end de fleste syngende fugle er noteret, men ikke kortlagt. Største registrering er fra 30/6, hvor 19 syngende blev noteret i hele området. En systematisk kortlægning af de enkelte sangterritorier ville givevis kunne påvise en større bestand. En større bestand er desuden registreret i Birkesø-området. Her blev uden systematisk eftersøgning noteret 19 syngende 12/6 og 16 syngende 30/6.

Rødrygget Tornskade

Arten blev ikke fundet ynglende inden for optællingsområdet. Derimod fandtes et sikkert ynglepar i den centrale del af Portlandmosen.

Pirol

Et par blev registreret 24/5 ved Ny Høstemarksvej lidt syd for Hegnsvej. Dagen efter sås parret igen ved hjørnet af Ny Høstemarksvej og Hegnsvej. Hannen var nu ivrigt syngende og forfulgte flere gange hunnen. Samme dag flyttede parret til Portlandmosen, hvor hannen efterfølgende blev registreret syngende 1/6, 12/6 og 20/6. Omstændighederne antyder, at det har drejet sig om et muligt ynglepar. Hannen var udfarvet og letbestemmelig, mens hunnen er kønsbestemt ud fra fotos taget 24/5. Ellers er det i praksis nærmest umuligt at kønsbestemme hunfarvede fugle i felten.

Lille Gråsiken

I alt min. 4 par blev registreret langs Ny Høstemarksvej, dog alle langs vestsiden ind mod Portlandmosen. Uden for optællingsområdet blev der desuden registreret 2 par ved stien ud til Rovfugletårnet, 1 par ved Høstemarktårnet, 1 par ved Lillesø og 2 par i området ved Toftetårnet.

Bomlærke

Tilsyneladende en meget fåtalig ynglefugl i området, hvor eneste registrering var en syngende fugl 27/7 øst for Grønvej i den sydlige del. Derudover er der i øvrigt kun registreret en syngende fugl i Birkesø-området 22/5 og 12/6.

Rørspurv

Almindelig ynglefugl i området, og bestanden er ikke forsøgt optalt. En enkelt registrering skal dog nævnes: 30/6 37 syngende øst for Grønvej i den nordlige del. Dermed en meget tæt bestand i dette område, hvor også bestande af Bynkefugl og Sivsanger har etableret sig.

Jan Tøttrup Nielsen

Tekst og foto: Poul Erik Sperling

Jeg er kørt nordpå for at tale med Nordjyllands rovfuglemand nr. 1 – Jan Tøttrup Nielsen – og finder huset smukt beliggende ved skovkanten i udkanten af Tolne by.

Jan har hele sit liv boet i det nordlige Vendsyssel. Han er født ved Skærum i 1960 og boede senere med sine forældre ved Linderum. Selv har han boet ved Gårdbogård og i Børglum Klosterskov samt de sidste mange år i Tolne. Interessen for fuglene var der allerede fra skolealderen, og interessen for Duehøgen startede på skolebiblioteket, da han lånte bogen "Duehøgen" af Vagn Holstein.

I 1976 finder Jan sin første rede af Duehøg i Børglum Klosterskov.

Jan har hele sit liv arbejdet som skovarbejder og i alle år i Børglum Klosterskov, hvor han startede i 1980, og har således haft 30 års jubilæum i skoven.

Jans høgeprojekt startede i 1977 efter at bogen "Nordjyllands Fugle" var udkommet. Han ville vide hvor de 40 par, der var omtalt i bogen, kunne findes.

Projektet består i at optælle alle ynglende Duehøge i den nordvestlige del af Vendsyssel – et område på 2417 km². Derudover arbejdede han med Spurvehøg i to områder

1977-97.

Jan kører i det tidligere forår, inden løvspring, rundt og registrerer hvilke af rederne, der er beboede dette år. Senere når ungerne er halvstore, tager han en ny runde, hvor han klatrer op til alle rederne og ringmærker ungerne.

Det tager omkring 600 timer i felten hvert år og en køretur på 5-6000 km.

I dag tæller og undersøger han også alle rederne af Rød Glente, Kongeørn og Store Hornugle. For Stor Hornugle og Kongeørnens vedkommende er det mest fødeundersøgelser, der har hans interesse.

I den periode hvor bestanden af Duehøg toppede (1998-2005), og der samtidigt blev opdrættet fasaner i tusindvis, fik Jan tilladelse fra Skov- og Naturstyrelsen til at flytte Duehøgene. Det var nemlig sådan på den tid, at mange skytter ulovligt fangede og aflivede høge i massevis ved opdrætningspladserne i skovene. Efter tilladelsen måtte skytterne fange Duehøgene ved fasanerierne. Jan kørte så rundt og samlede dem op for at flytte dem minimum 25 km væk, for så at sætte dem fri igen.

Det viste sig, at kun 10% kom tilbage til fasanerierne igen. Det var især unge fugle, der fandt på at fange maden nemt ved de mange fasanfugle.

I dag bliver der ikke udsat så mange fasaner, og der er heller ikke så mange steder, hvor der sættes fasaner ud, men bestanden af Duehøg er stadigvæk kun det halve af, hvad den var inden fasanudsætningen begyndte midt i 90'erne. Tilbagegangen skyldes mest, at bestanden af tamdue i Danmark er faldet til en tredjedel af, hvad den var dengang. En anden negativ faktor er de meget våde forår.

Jan har fanget og ringmærket over 3000 unger af Duehøg. Han klatrer altid op i træerne uden sporer og liner, for som han siger, "falder jeg ned med professionelt udstyr, gælder min ulykkesforsikring ikke".

I slutningen af 90'erne fik Jan og Jan Drachmann bevilget penge til at bearbejde det store materiale, som Jan Tøttrup havde indsamlet. Der gik et par år med at bearbejde materialet, og i 2002 blev det til en stor faglig rapport fra DMU nr. 398.

Herudover har Jan sammen med andre publiceret ca. 25 artikler i DOFT og mange andre tidsskrifter.

Jan var i årene 1979-87 også med i redaktionen af denne rapport, hvor han selvfølgelig først og fremmest skrev om rovfuglene.

Jan er mest til skov og indlandsfugle. Han fortæller om en uheldig episode, da han efter mange års fuglekikkeri en dag kommer til Skagen. Her fortalte han de andre, at Strandskade var ny art for ham, ja så ville mobningen ingen ende tage.

En af sine bedste fugleoplevelser i Danmark havde Jan, da han en dag skulle holde middagspause i skoven og kørte traktoren ud til en lysning op mod en bakketop, så han kunne nyde udsigten over lysningen. For midt i madpakken kom en 2K Kongeørn strygende lavt over bakketoppen på klods hold. En betagende oplevelse, næsten at kunne se Kongeørnen ind i øjnene.

Bedste oplevelse i udlandet var højt oppe i bjergene i Korsikas centrale dele. Vejret var dårligt med lavthængende skyer, og Jan var lige kommet op over dem og nød, at solen skinnede ovenpå skydækket, da der pludselig kom en voksen Lammegrib op gennem skyerne kun 10-15 meter fra ham. Den hang næsten stille et øjeblik for at se, om Jan var et bytte eller fjende

Rejselysten

Jans første udlandsrejse var i 1981, hvor hans far kørte ham og rygsækken ud til hovedvejen ved Hæstrup. Så startede Jan på tommelfingeren, og det blev til 10 dage i Alperne i Schweiz. I 1984 kom flyvemaskinen til hjælp, og nu gik turen flere gange til Tyrkiets bjergegne. Herefter kom der en del år med mange arbejdstimer i skoven om foråret og sommeren og så 3-4 måneders rejse rundt i verden i vinterperioden. Et år brugte han hele året på at rejse verden rundt.

Det er dog bjergene, der er hans foretrukne mål. Han har således opholdt sig i alt 2 ½ år i Himalayabjergene.

I 1993 mødte han Marta, som blev hans kone. Familielivet og tre døtre satte en dæmper på hans rejseliv, men det er blevet til en del længere ture til Colombia.

Jans sjældneste fugleobs i Europa er nok Sort Urfugl i det

nordøstlige Tyrkiet og for verden er det nok Brown Parrotbill (Brun Papegøjeneb) i Nepal, fortæller Jan. Og af pattedyr er det Sneleopard i det nordlige Pakistan, og i Indien havde han én gående udenfor teltet i bjergene.

En af de mere besværlige situationer, Jan har været ude for på en fugletur, var i det nordlige Pakistan, hvor han gik oppe på en gletsjer, og pludselig trak det op til uvej med sne. Jan slog sit telt op og gik ind for at vente på bedre vejr. Efter 1½ dag var der ander sol, men nu var der pludselig en halv meter sne over det hele. Jan kunne ikke gå tilbage for han kunne ikke se, hvor sprækkerne i gletsjeren var. Nå men det var heldigvis om sommeren, så han ville vente til sneen smeltede igen. Det tog dog tre dage før sneen igen var smeltet, men det værste var, at han allerede den første dag kedede sig og havde spist hele sin madration på én dag.

Blev beskudt i Tyrkiet

På en af de mange bjergture i det østlige Tyrkiet, oplevede Jan at blive skudt på fugletur.

Han startede altid den første aften i en nærliggende landsby med at snakke med de lokale om stien op til bjergene, han ville besøge. Men en lokal røver havde spottet Jan og hans udstyr, så næste dag, da Jan var på vej op gennem en floddal til et bjergplateau længere oppe, ser han godt nok en person efter ham, og på et tidspunkt bliver der råbt noget, Jan ikke forstår, og der bliver også skudt. Der er mange Klippeduer i dalen, så Jan tror manden er på jagt efter noget mad og går videre.

Pludselig fløjter en kugle lige forbi hans hoved, og der bliver igen råbt. Jan tænker, at nu er det sku mig, der er bud efter. Han stopper og vender sig, hvorefter han mærker to skud i benet og falder om. Jan skynder sig at lægge rygsækken, ur og andet af værdi på stien og kravler væk bag nogle store bunker af klippeblokke for at redde livet.

Jan er nu blevet bange, så han bliver liggende nede i klippesprækken et par timer, indtil alt er stille igen, så han tør kikke op og rundt. Hans ting er væk, men ellers er alt roligt, så da han ikke kan gå på benet, må han nærmest kravle ned til landsbyen igen. Da de ser han er blevet skudt på, tilkalder de hurtigt militæret. Og militæret bliver meget oprørte over, hvad han lavede med fotoudstyr og kikkert deroppe. Efter flere timers forhør falder Jan ned af stolen på grund af væskemangel og blodtab, og først da sender de ham på sygehuset i løbet af natten. Næste dag rykker militæret ud på en større eftersøgning i området for at finde ud af hvad det er sket. De finder heldigvis Jans rygsæk og ting gemt i klipperne. Røveren har nok ikke turdet tage det med ned i byen.

Men godt han ikke ramte nogle af knoglerne i benet, siger Jan, for så havde vi ikke haft nogen Duehøg-under søgelser i Danmark.

Hvordan Duehøg-projektet skal fortsætte ind i fremtiden ligger hen i det uvisse.

Jan har ingen disciple, der bare vil tage over med så stort et arbejde hvert år, men han har også planer om at fortsætte så længe, helbredet kan klare det. Så må vi se, hvad der sker, afslutter Jan.

De store græsædere

Af Poul Erik Sperling

Fuglene i det åbne græsland har været i stærk tilbagegang i Danmark i gennem mange år. Det skyldes ikke kun, at områderne opdyrkes og afvandes – men også at det hele gror til med meterhøjt græs og urter for senere ofte at slå over i tæt pilekrat.

Der er i dag få enge, strandoverdrev, ja selv marker, hvor kvæg afgræsser disse arealer som i gamle dage. Og det er en forudsætning for vadefuglene som Vibe, Engryle, Stor Kobbersnepe med flere.

Årsagen til at landmændene ikke mere sætter kreaturerne ud på markerne er, at det er for dyrt at have dyrene udenfor i stedet for inde i staldene. Skal de ud på enge, skal der betales for opsætning af hegn, dagligt tilsyn og vand samt udgifter til læskure og ekstra udgifter, hvis der er et sygt dyr, dyrlægen skal behandle. Derfor kan det i fremtiden blive nødvendigt med nogle andre dyr til at afgræsse disse arealer.

Nogle steder prøver Naturstyrelsen og kommunerne at betale for opsætningen af hegn samt i andre tilfælde også pasningen af dyrene, men det er jo en dyr foranstaltning for samfundet, så det er næppe en brugbar løsning for alle vore græs- og engområder.

Det vil nok være en mere langsigtet løsning at få udsat nogle af de store græsædere, der i tidligere tider har levet i Danmark. Her tænker jeg først og fremmest på arter som Europæisk Bison, Urokser, Vildheste og Elge. Det er alle arter, der går ude i det åbne land og græsser og dermed holder tilgroningen med buske og træer i ave. Alle de store græsædende dyr er udryddet i dagens Danmark. Vi har kun 2 store hjortearter tilbage – det er Kronhjorten og Dådyret, men de er begge knyttet til skovområderne og går kun ud på markerne herfra, så de er ikke så meget værd på engarealerne.

Rundt omkring i Europa ses flere projekter, der fokuserer på at genintroducere dyr som Bison, Vildhest, Vildokse, Elg. Det er dyr, der alle tidligere har hørt til i den danske fauna.

Jeg vil her gennemgå de aktuelle arter og de projekter, der er i gang forskellige steder i Danmark med henblik på at ændre på den stigende tilgroning af især enge.

Vildheste

I Danmark er allerede i dag udsat vildheste mindst 4 forskellige steder: Lille Vildmose, Dejbjerg Plantage ved Skjern, Tærø på Sydsjælland samt på det sydlige Langeland. Den oprindelige vildhest er Przewalski hesten. Den har næsten været uddød og findes i dag kun fritlevende i Mongoliet og i Chornobyl området i Ukraine.

I Europa fandtes Tarpan hesten i Østeuropa og på steppe i det sydlige Rusland, men den uddøde i 1887.

Konik-hesten

I Polen har man efter 1. verdenskrig lavet et stort avlsarbejde med gamle hesteracer for at genskabe en hest så tæt på Tarpanhesten som muligt. Denne hest hedder Konik-hesten. Det er en utroligt hårdfør og robust hest, der kan overleve på et minimum af foder. De er næsten al-

drig syge eller har parasitter og bliver meget gamle.

I dag findes Konik-hesten som vildtlevende naturplejer flere steder i Holland, Belgien, Letland og Tyskland. Den lever helt vildt i de store Bialowieza skove i det østlige Polen. Der findes i dag over 4000 Konik-hest i Europa. Holland er det land, der har flest.

I Holland og Polen må de døde dyr blive liggende i naturen til føde for ørne, ræve og biller, det må de ikke i Danmark. Herhjemme skal der bruges dyrlægekontroleret slagteriaffald (med masser af medicinrester), hvis man vil fodre f.eks. ørne.

I Lille Vildmose blev der i 2003 udsat 3 Konik-hest på strandengene mellem Tofte skov og fjorden. De er i dag blevet til 7. De går sammen med en større flok Heckkvæg, se følgende.

Exmoor-ponyer

Denne hesterace stammer fra det sydvestlige England, og den lever i dag vildt på hedeområderne omkring Exmoor i det sydlige England. Exmoor-ponyen er en lille hest på 125-127 cm i skulderhøjde. Farven er mest rødbrun til sortbrun med hvidlig mule. Den er udholdende, sund og hårdfør. I Danmark findes en bestand af Exmoor ponyer mindst 3 steder.

På den lille ø Tærø ved Sydsjælland og på Møn blev der

Konik-hest, Lille Vildmose. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

i 1960'erne udsat vilde Exmoor ponyer. De har overlevet fint og formeret sig, så der i dag er en bestand på omkring 50. I 2003 flyttede man 12 ponyer til Gustav Mose på Sydlangeland for at få afgræsset disse områder. Flokken her er i dag på 60-70, som får ca. 20 føl hvert år. I Dejbjerg plantage ved Skjern blev 22 Vildheste udsat i 2011 på et 10 ha stort areal til pleje af lyngområderne. Hestene kom fra Langeland.

Urokser – Heck kvæg

Den ægte Urokse er i dag uddød. Den sidste i verden blev dræbt i Jaktorówskaskoven vest for Warszawa i Polen i 1627. I 1920'erne startede de to brødre Heinz og Lutz Heck, der var direktører for henholdsvis Berlins og Münchens zoologiske haver, et avlsarbejde med at genskabe en kvægttype i zoologiske haver, der er så lig uroksen som muligt. Denne kvægrace kaldes derfor Heck-kvæg. De er meget lig uroksen, en smule mindre men meget hårdføre og med en god vinterpels. Der avles stadigvæk for at få dem til at ligne uroksen mere ved at krydse andre kvægracer ind. Heck kvæget findes i dag i Danmark flere steder – alle steder under hegn. De findes blandt andet ved Lejre Forsøgscenter, Holbæk Naturopark, Smøring Golfbaner og i Lille Vildmose.

Heck kvæg i Lille Vildmose

I 2003 hegnede man et strandingsareal på 40 ha langs Tofte Skov ud mod havet, som var under stærk tilgroning af buske, træer og tagrør. Her udsatte man 9 dyr af Heck-kvægracen. De kom fra to forskellige steder i Tyskland, og bestanden er i dag øget, så de er fordelt flere steder i Lille Vildmose. Desværre er der ikke lavet egentlige optællinger af fuglene før og efter afgræsnin-gen, men der er registreret Rødben og Vibe som nye arter i området.

Et stort problem med Heck-kvæget er, at de af de veterinære myndigheder i Danmark betragtes som husdyr. Det betyder, at de små kalve skal øremærkes inden 3 da-

ge, efter at de er født (meget tidskrævende og dyrt på friland), og at døde dyr skal fjernes. I andre lande som i de store naturparker i Holland er Heck-kvæget dog fritaget for disse krav.

I 2012 blev en bestand etableret i Grønnestrand Fredningen i Jammerbugt Kommune med 7 dyr fra Lille Vildmose.

Europæisk Bison/Visent

Den Europæiske Bison blev helt udryddet i naturen under 1. verdenskrig, fordi de blev spist. Efter krigen var der kun 54 dyr tilbage i forskellige zoologiske haver og dyreparker. Bisonoksen er det største landlevende pattedyr i Europa, den er 180-195 cm i skulderhøjde og tyrene vejer 5-900 kg. De lever i flokke på 6-30 dyr. Bison græsser anderledes end krondyr og rådyr. De æder alt det stride græs, de kræse hjorte lader stå, og som står og fylder op for andre urter og græsser. Så her fungerer naturen bedst ved at lade dem klare sig selv. Der er i dag over 4000 dyr i Europa, hvoraf halvdelen lever vildt i naturen i Polen, Hviderusland, Litauen, Ukraine og Rumænien, mens den anden halvdel lever i hegnede områder i Europa.

På Bornholm blev der i foråret 2012 udsat 7 vilde Bisoner fra Polen. De går i en indhegning på 200 ha af Svine-mosen i Almindingen. Der er bilveje, stier og fugletårne i området, så nu er der en 5 års forsøgsperiode med mødet med de vilde store dyr.

Efter de 5 år er det evt. planen at klippe huller i hegnet og lade bisonerne leve frit på hele Bornholm. Det er et meget spændende og visionært projekt i retning af at løse afgræsningsproblemerne i dele af Danmark. I Vorup Enge ved Randers blev der udsat Bisonokser i 2011 og i 2012 kom de ud i det 40 ha store område langs med Gudenåen. Disse dyr kommer blandt andet fra Ree Park ved Ebeltoft. I dette område er der i 2012 også lavet et forsøgsområde med Vandbøfler til at afgræsse de vådeste områder. Af den Amerikanske Bison findes der under hegn over 500 dyr fordelt på 10-20 farme i Danmark, de klarer sig også fint i vores klima, men bør ikke bruges til udsætning, da de ikke er hjemmehørende i vores økosystem.

Elge

Elgen er i dag vidt udbredt i hele Norge, Sverige, Finland, Baltikum og Polen. Mærkeligt nok er Elgen ikke med i nogle af de danske projekter, der er i gang for tiden. Det er til trods for, at det er den eneste af arterne, der selv er indvandret til Danmark. Den er 10-12 gange kommet til Danmark, idet de er svømmet over Øresund og har levet på Sjælland i flere år i træk, den længstlevende i hele 18 år (1933-51).

I Sverige findes mange elgfarme, og i Tyskland er der vildtparker, hvor de opdrættes, og publikum kan komme og se dem.

Det ville derfor være let at få Elge herfra til danske indhegninger. Jeg vil håbe Elgen tages med i nogle af de nye projekter i Danmark.

Der er endog i 2007 lavet en stor rapport af Danmarks Miljøundersøgelser om Elge i Danmark. Rapporten peger på 8 områder i Jylland og på Sjælland, hvor en elg-

Heck-kvæg, Lille Vildmose. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

bestand kunne trives. Elgene holder gerne til i skove ud til åbne områder med frodig opvækst af løvtræer og store urter, gerne på fugtige områder. Elgen er den af de nordiske hjortearter, der spiser flest buske og løvtræer. Især om vinteren spiser de mange kviste og grene fra løvtræer, så de er rigtigt gode i områder, hvor man ønsker en tiltagende trævækst fjernet.

Elgen er ikke farlig for mennesker. Dog vil Elgene i områder med meget trafik være en trussel for kollision med biler. Det vil i nogen grad kunne modvirkes med hegn og vildtpassager ved vejene. Elge vil ifølge DMU kun i ringe grad volde skader på landbrugsafgrøder.

Problemfelter i forhold til mennesker

I omgangen mellem mennesker og store dyr er det meget vigtigt, at de ikke bliver tamme. Så opsøger de menneskerne. De skal forblive vilde dyr, der holder en vis sikkerheds- og flugtafstand til mennesker.

Nogle af de forholdsregler, der skiltes meget med i Holland, Sverige og på Sydlangeland, hvor mennesker færdes inde i områderne med de store dyr er, at man skal holde en afstand til dyrene på mindst 50-100 meter, de må ikke fodres eller klappes, føl og kalve skal være i fred, og man må aldrig gå mellem moderdyret og føl/kalv. Endelig må man ikke gå ind imellem dyrene i en flok heste eller kvæg.

Diskussion

Der kan næppe være tvivl om, at de udyrkede områder skal holdes afgræsset for at beholde en hel del fugle, dyr, insekter og plantearter, der hører til i disse områder, og når nu landmændene ikke afgræsser så meget mere, er der tre hovedmodeller, der vil kunne anvendes.

Det offentlige kan betale for hegning og tilsyn med kvæg og får, men det er en meget dyr og nok ikke realistisk løsning på den lange bane. Den anden mulighed er at hegne store områder og udsætte de store græsædende dyr, som så kan leve i mere eller mindre vild tilstand. Det vil være meget billigere, da det kun er hegn og et minimalt tilsyn, der er brug for.

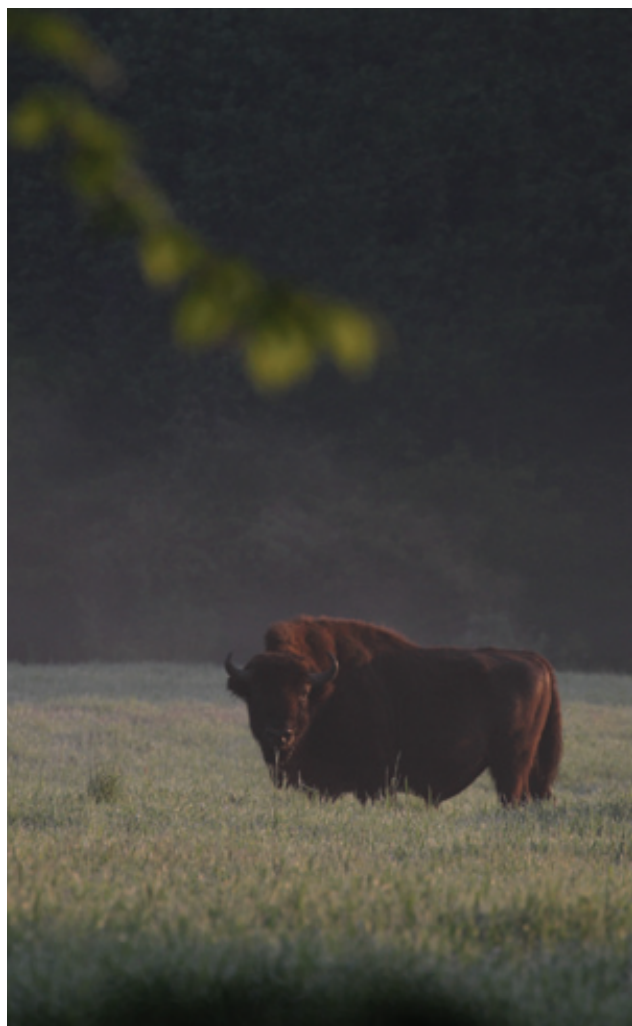
Den tredje mulighed er at lukke nogle af de store græsædere ud i større og mere øde områder i den danske natur, hvor de har levet for mange år siden - det vil være en meget billigere løsning.

Kun Heck kvæget vil i Danmark give veterinære problemer på grund af øremærkningen. Disse har man dog løst i Holland, hvor de betragtes som et vildt dyr.

Dyrearterne græsser ikke på samme måde i områderne, så det vil nok ofte være en god ide med flere arter i samme område.

Hestene bider græsset meget kort ned i de områder, hvor de græsser. Bison tager alt det stride græs og urter, som mange af de andre ikke vil have, men den går ikke ud i det helt våde områder. Det gør Elgene og Vandbøflerne derimod. Elgene er den af arterne, der spiser flest kviste, grene og træer, især i vintertiden. Hestene er de mest kontaktsøgende, og venner de sig til at mennesker betyder mad og klap, kan de blive opsøgende. Det kan være farligt.

Jeg mener, at der er brug for en ny form for afgræsning i fremtiden for at undgå et kedeligt landskab, der blive

Europæisk Bison, Polen. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

fattigere på dyrearter.

Heldigvis er en del forsøg i gang i Danmark med udsætning af forskellige arter. Bisonerne på Bornholm er det projekt, der er mest visionært, så det bliver spændende, om vi i fremtiden kan møde Bison i den danske natur sammen med Kronhjorte og Ulve.

Kilder:

Bunzel-Drüke et al. 2009: Wilde Weiden. – ABU Biologisch Station.

Buttenschön, R.M. 2007: Græsning og høslæt i naturplejen. – Miljøministeriet.

Madsen, A.B. et al. 2013: Ulve i Danmark - hvad kan vi forvente? – Nationelt Center for Miljø og Energi.

Mitchell-Jones et al. 1999: The Atlas of European Mammals. – T & A D Poyser.

Sunde, P. & C.R. Olesen 2007: Elge i Danmark? – Danmarks Miljøundersøgelser.

Sørensen, U.G.: Vildokserne i Lille Vildmose. – UG Sørensen Consult.

Knopsvane *Cygnus olor*

Antallet af observerede fugle har i de sidste 10 år varieret mellem 25.051 og 71.673 med et gennemsnit på 45.860. 2012 er med 41.555 således tæt på gennemsnittet.

I årets første måneder observeres de største samlinger ved isfri områder i større søer og langs kyster. De største bliver 9/1 256 R Halkær Sø og Ådal (TSE), 1/2 560 R Lovns Bredning (TRK), 5/2 600 R Lovns Bredning ved Virksund (SA) og 15/2 1020 R Kirk Vig (RQ). I løbet af marts og april ankommer fuglene til ynglepladserne. Der er indrapporteret 113 par fra 49 lokaliteter.

I løbet af sensommeren begynder der at ske større sam-

linger af fugle på en række lokaliteter. De største er 20/8 592 fou. Ulvedybet (SEM HCH) og 12/8 650 R Agger Tange (HMS). Sammen med Sebbesund, Nibe og Halkær Bredning er Agger Tange og Ulvedybet de vigtigste nordjyske lokaliteter for Knopsvane. Det er således fra disse 3 lokaliteter af 19 ud af de 20 største forekomster fra 2012 foreligger.

Årets største observationer bliver 14/10 1164 R Agger Tange (GGU) og 29/12 1500 R Sebbesund, Nibe og Halkær Bredning (PES).

Sum: 41.555. 1. halvår 16.720, 2. halvår 24.835. Indsendere 166.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2574	5589	2030	2236	1936	2355	6224	5388	2392	5565	1995	3271
Agger Tange max.	35	36	80	110	200	400	680	650	640	1164	700	118
Ulvedybet max.	37	36	39	80	115	279	625	592	140	75	1	2
Mariager Fjord max.	101	48	162	46	13	13	11	13	18	29	29	36

Pibesvane *Cygnus colombianus*

Antallet af observerede Pibesvaner har de sidste 10 år varieret fra 1530 fugle til 12.826 fugle som det højeste i 2011.

En del fugle observeres i januar og februar. Der er typisk tale om mindre flokke af op til 40 fugle. Største observationer er begge fra Gammel Vrå Enge med 11/1 80 R (RES) og 14/1 112 ad. + 10 2K (EFJ). Fra midten af marts begynder flere og flere flokke at dukke op i den nordligste del af Vendsyssel. De største observationer er alle fra Vogn Enge med 8/3 127 R (BKR), 10/3 214 R (BKR) og 11/3 200 R (AØ).

Ved 430 fugle er angivet aldersfordeling – 52 (12%) er angivet til 2K, mens 378 (88%) er angivet til voksne fugle. Sidste fra første halvår bliver 3/4 5 R Nygårds Mølle (BKR), 5/4 4 Ø Vester Holmen (BKR), 8/4 1 ad. fou. Bolle

Enge (LYA) og 23/4 1 Ø Nordstrand, Skagen (KNP JHC EKR LP m.fl.).

I andet halvår observeres de første fugle 11/10 8 SV Grenen (ROC KNP FLS KEC m.fl.), 12/10 9 R Vandet Sø (TRK TBR), 12/10 15 R Nors Sø (TRK TBR) og 12/10 11 SV Vesløs Vejle (HRC). Fra omkring midten af november observeres en række store flokke i det nordligste Vendsyssel. Største bliver 9/11 315 R Nygårds Mølle (BKR), 16/11 404 ad. + 51 1K R (BKR), 23/11 419 ad. + 32 1K R Dvergetved (EKR) og 18/11 542 R Dvergetved (KNP).

Ved 3873 fugle er angivet aldersfordeling – 265 (7%) er angivet til 2K, mens 3608 (93%) er angivet til voksne fugle.

Sum: 8719. 1. halvår 2478, 2. halvår 6241. Indsendere 75.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	639	219	1609	11	-	-	-	-	-	2003	4190	48
Dvergetved max.	-	-	3	-	-	-	-	-	-	113	451	-
Lille Vildmose max.	5	-	11	-	-	-	-	-	-	35	16	11
Nygårds mølle max.	-	-	11	5	-	-	-	-	-	120	455	-
Vogn Enge max.	-	22	214	-	-	-	-	-	-	-	41	-

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Efter at der i 2011 blev sat ny rekord med 173.876 fugle, bliver der i 2012 indrapporteret hele 226.913, hvilket er næsten en tredjedel mere end 2011. Gennemsnittet har i de sidste 10 år ligget på 114.802 fugle.

Årets første måneder er kendetegnet ved rigtig mange observationer af små flokke af rastende Sangsvaner. Observationerne er spredt ud over hele landsdelen. Det bli-

ver også til enkelte store flokke, hvor største bliver 26/2 2127 R Store Vildmose (PR), 25/2 2250 R Nørreådalens/Skjern Hovedgård (TBR) og 5/2 2300 R Lovns Bredning ved Virksund (SA).

Ved Skagen observeres rekord-mange trækkende fugle fra 3/3-12/4, hvor der i alt bliver noteret 3800 fugle. Disse er især koncentreret i medio marts. Største trækforekom-

Sangsvane, Lille Vildmose, 23. januar 2012. Foto: Jan Skriver.

ster bliver 13/3 627 T (KEC), 11/3 663 T (ROC SOK KNP HRJ m.fl.) og 12/3 983 T (ROC KEC SOK HRJ).

Fra januar til april er ved 19.175 fugle angivet aldersfordeling – 2665 (13,9%) er angivet til 2K, mens 16.510 (86,1%) er angivet til voksne fugle.

I 2011 kom der 24 unger på vingerne fra 4 ynglepar i det nordjyske. Desværre blev successen ikke fulgt op i 2012, da det kun blev til 6 flyvefærdige unger fra ét par. Her bliver der set aktivitet med begyndende med redebygning 3/4 til familiegruppen observeres for sidste gang 19/8 (HEN HMT ASH TSE). Ved de andre lokaliteter

observeres oversomrende fugle dog uden at det kommer til egentlig pardannelse (HMT HEN).

Fra midten af oktober ankommer fuglene igen i større tal til Nordjylland. De største observationer bliver 30/11 900 R Store Vildmose (PES), 30/10 960 fou. Egebaksand (FRO), 29/11 1050 R Søengene (HCH) og 22/12 1225 R Nørreådalen/Skjern Hovedgård (TBR).

Fra oktober til december er ved 10.100 fugle angivet aldersfordeling – 993 (9,8%) er angivet til 2K, mens 9107 (90,2%) er angivet til voksne fugle.

Sum: 228.879. 1. halvår 169.645, 2. halvår 59.234. Indsendere 179.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	65451	58507	45077	419	154	37	17	63	104	6275	31269	21506
Egebaksund max.	450	300	-	-	-	-	-	-	-	960	274	700
Lille Vildmose max.	910	57	55	16	15	5	2	2	15	64	550	113
Nørreådalen max.	267	2250	1320	-	-	-	-	-	-	-	318	565
Store Vildmose max.	1357	2127	2500	-	-	-	-	-	-	108	1050	24
Vogn Enge max.	-	320	1382	-	-	-	-	-	-	-	109	-

Sædgås *Anser fabalis* / Tajgasædgås *Anser fabalis fabalis*

Sædgås og Tajgasædgås behandles under et, da det antages, at stort set alt, hvad der er indberettet som Sædgås, drejer sig om Tajgasædgås.

Antallet af indsendere er stort set som i 2011.

Årssummen er den hidtil største, men da årssummen her som ved alle andre gåsearter er en opsummering af samtlige observationer, siger tallet nok først og fremmest noget om stor indberetningsflid. Et overblik over den reelle bestandsstørrelse fremgår af tabellen med maksimumtal for kerneområderne. Dækningen af Lille Vildmose og Tjeleområdet er som vanligt meget grundig, mens dækningen af de mange rasteplasser i Thy er af betydeligt mere spredt karakter. Følgelig er bestandsstørrelsen i Thy utvivlsomt undervurderet i skemaet nedenfor, mens bestandsstørrelsen i de andre kerneområder formentlig er temmelig nøjagtigt vurderet. Et par meget store forekomster i Lille Vildmose først i januar er bemærkelsesværdige og falder udenfor det normale

billede. Tal udenfor kerneområderne er generelt beskedne, der er dog et enkelt stort rasttal fra det nordlige Vendsyssel, men der er ikke som i 2011 stabilt større meldinger fra Gårdbø Sø og omegn

Lille Vildmose

December 2011 var præget af mildt vejr og bestanden af Sædgås var derfor med op til 700 individer forholdsvis beskedne. Men straks i 2012 får bestanden et kraftigt tilskud – 10/1 noteres et rekordstort tal på 2020 (TL) og 14/1 tælles 1740 (HAC). I den næste måned er vinteren hård og stort set hele bestanden forlader Lille Vildmose. Med mildning sidst i februar er de dog tilbage, 26/2 tælles således 1432 (TL). Det sidste store tal er 10/3 518 (TL) og de allersidste meldinger er 14/3 22 (DFS) og 22/3-6/4 1 (PR RSN).

De første i 2. halvår er 6/10 6 (ATL) og næste rykind ses 20/10 37 (DFS). Max. for oktober er 27/10 265 (DFS). Fra

medio november tælles over 500 med 28/11 550 (TL) som det største tal. I det meste af den kolde og snerige december er tallene små, men fra omkring juletid, hvor der indtræffer mildning i vejret, er der igen store tal i Lille Vildmose, således 28/12 1324 (DFS). Tallene synes at vise, at en del fugle i starten af december er trukket direkte til Nørreådalene fra Sverige uden mellemlandning i Lille Vildmose.

Aflæsninger: I 1. halvår ses Blå E00 3 gange i perioden 2-17/1 og 4 gange i perioden 23/2-6/3 (DFS TL). Se mere om denne Sædgås i oversigten fra Nørreådalene og Tjele.

I 2. halvår ses blå EFG 6 gange i perioden 11/11-1/12 (DFS TL). Denne Sædgås blev mærket på fældeplads ved Vilhelmina i Sverige i juli 2012 – se mere herom i oversigten fra Vejlerne og Thy.

Nørreådalene og Tjele

I 1. halvår er der blot enkelte mindre forekomster frem til 24/1, da der tælles 975 ved Kvorning Mølle (TBR). Det er fugle fra Lille Vildmose, der reagerer på vintervejret. Herefter huser Nørreådalene og Tjele stabilt op til 1500 individer, indtil der fra midt i februar kommer varig mildning i vejret. Sidste store tal er 20/2 650 Vinge Hede (TBR). Ved Skjern Hovedgård ses 22/2-4/3 op til 22 på uhøstet korn (LM TBR TRK), og den allersidste melding er 27/3 17 Viskum (TRK).

I 2. halvår er det først med vintervejret, der sætter ind primo december, at der dukker Sædgås op i Tjeleområdet; første observation er 4/12 850 Vinge Hede (TBR). Herefter ses stabilt op til 1020, det reelle tal kan dog have været større. Fuglene opholder sig snart i Nørreådalene, snart på det nærliggende Vinge Hede og Tjele. Med mildningen omkring jul trækker de fleste til Lille Vildmose.

Aflæsninger: I 1. halvår ses Blå E00 10 gange i Nørreådalene og ved Tjele i perioden 28/1-17/2. Denne Sædgås er sidst set 22/4 2012 ved Umeådeltaet i Nordsverige (Thomas Heinicke, Tyskland). Den blev halsbåndmærket ved Luleå 26/4 2009 og er herefter aflæst ikke mindre end 111 gange, heraf 33 gange i Nørreådalene og Tjeleområdet fordelt på tre vintre og 37 gange i Lille Vildmose, fordelt på de samme tre vintre. I vinteren 2010-11 kunne det bl.a. på grund af E00 påvises, at Sædgæssene i takt med skiftende vejrlig flyttede mellem Lille Vildmose og Nørreådalene tre gange. I alle sæsoner blev E00 desuden set på de klassiske svenske rasteplasser Östen, Umeådeltaet og Luleå. Desuden er den i to sæsoner set på rasteplasser ved Örebro og er endelig også set i Viskadalen nordøst for Varberg. Da fuglen ved mærkningen i 2009 blev forsynet med en sender, kunne den i sommerens løb følges i svensk Lapland, indtil den i fældeperioden pludselig stod på Novaja Semlja i det

nordlige Rusland. I vinteren 2010-11 var den i følge med en hun og i vinteren 2011-12 var den i følge med magen og en ungfugl.

I 2. halvår ses, trods grundige eftersøgninger, ikke Sædgås med halsring i Tjeleområdet.

Vejlerne og Thy

De største indberetninger fra 1. halvår er 12/1 140 Egebaksande (JHC), 2/2 225 Nørhå Sø (EA), 17/2 300 Lyngholm (HKSØ), 19/2 440 Borup ved Hanstholm (JVI) og 20/3 405 Tved ved Hanstholm (O-DK). Seneste rasttal er 12/4 51 Rosvang (O-DK). Største tal fra Vejlerne er 6/1 161 overflyvende Østerild Plantage (O-DK).

De største meldinger fra 2. halvår er 19/10 270 Torsted (EA), 30/10 over 500 Egebaksande (FRO) og 30/11 435 Rosvang (KØJ). De eneste meldinger fra Vejlerne er 28/11 4 og 27/12 63, begge Bygholmengen (HHN).

Aflæsninger: I 2. halvår blev der i perioden 15/10-5/12 set 5 mærkede fugle på 3 forskellige rasteplasser i Rosvang-området (EA Thomas Heinicke). En af disse (Gul X01) er en gammel kending, der blev mærket ved Rørvik i Norge 8/5 2010. De øvrige 4 (Blå EFJ, EFU, EHF og EPS) blev mærket på fældeplads i Vilhelmina-regionen i den sydlige del af svensk Lapland, hvor det i midten af juli 2012 lykkedes at udstyre 37 Sædgæs med halsring. Mere præcist ligger Vilhelmina ca. 125 km øst for Rørvik i Norge og ca. 175 km vest-nordvest for Umeå i Västerbotten. De Sædgæs, der i årene omkring 1990 blev fulgt så nøje i bl.a. Thy og Norfolk, England blev netop ringmærket i dette fældeområde (oplyst af Thomas Heinicke).

Udenfor kerneområderne

De største meldinger i 1. halvår er 5/1 76 og 4/3 52 Bolle og Try Enge (LYA), 10/1 60 og 3/2 40 Gerå Strand og Enge (HAC), 23/1 16 Agger Tange (HHN), 25/1 44 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES), 18/2 52 Lynderupgårds Enge (DMB) og 21/3 28 Jerup Strand (AØ). De største meldinger i 2. halvår er 17/11 225 Troldkær, Råbjerg Enge (HSC) og 24/11 77 Vogn Enge og Nygårds Mølle (BKR).

Træk

I 1. halvår ses i perioden 3/3-4/4 197 ved Skagen (ROC m.fl.) og i perioden 29/2-19/3 ses 284 ved Nordmandshage (PR). Andre trækobservationer i 1. halvår er 3/3 25 Skørping (HAC), 22/3 67 Muldbjerger (PR), 24/3 24 Jerup Strand (BKR), 25/3 19 Hjørring (AØ), 8/4 39 Klitmøller (JJA), 14/4 166 Bulbjerg (JB) og endelig 15/4 25 Vester Hassing Enge (JT), dette er tillige forårets sidste observation af Sædgås.

I 2. halvår ses 6/9-9/11 44 ved Skagen (ROC m.fl.) og 12-26/11 ses 70 ved Nordmandshage (PR).

Sum: 104.232. 1. halvår 70.891, 2. halvår 33.341. Indsendere

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	36097	29994	4315	485	-	-	-	-	130	3440	9883	19888
Thy, max.	500	770	430	200	-	-	-	-	120	500	435	470
Vejlerne, max.	161	27	2	30	-	-	-	-	-	-	4	63
Lille Vildmose, max.	2020	1432	518	1	-	-	-	-	-	265	550	1324
Nørreådalene og Tjele, max.	1434	1500	21	-	-	-	-	-	-	-	-	1020

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*

En årssum, der ligger væsentligt over middel. Fra foråret er der indberetninger fra 25 områder, mens der fra efteråret er indberetninger fra 10 områder. De fleste meldinger drejer sig om en enkelt eller blot nogle få individer. Observationer af 5 ex. og derover nævnes.

I 1. halvår drejer det sig om 9/1 14 og 10/1 19 Lille Vildmose (TL), 17/2 6 Nørreådal (TBR), 12/3 5 Lund Fjord (O-DK) og 18/4 6 Kjelstrup vest for Lønnerup Fjord

(O-DK). I 2. halvår drejer det sig om 2-3/11 6 Lille Vildmose (DFS), 23/11 25 Dvergetved (EKR) og 21/12 5 Vinge Hede ved Tjele (TBR).

Ved alle observationer fra Lille Vildmose og Tjeleområdet er der tale om småflokke eller familiegupper, der er fundet i store flokke af Tajgasædgås. Og deres herkomst? Der kan evt. være tale om fugle fra den lille skandinaviske bestand.

Sum: 162. 1. halvår 106, 2. halvår 56. Indsendere 19.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	39	11	31	24	1	-	-	-	-	14	30	12

Tundrasædgås, Halkær Ådal, 13. april 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus*

Igen et suverænt rekordår. Årssummen på 796.766 overgår årssummen for det hidtidige rekordår 2011 med hele 68%. Ganske vist må årssummen, der er en opsummering af samtlige indberetninger, ikke forveksles med det reelle antal af fugle. Men udover at afspejle den stigende indberetningsintensitet, viser tallene alligevel meget klart, at Kortnæbbet Gås udgør et stadig mere markant indslag i den nordjyske fuglefauna. Summen for 2. halvår udgør 41% af årssummen, og det er stort set identisk med forholdene i 2010 og 2011. Kortnæbbet Gås gør sig således efterhånden også gældende med store og stabile forekomster i efterårssæsonen.

Vejlerne er stadig det vigtigste område og tegner sig for 43% af summen for 1. halvår og 37% af summen for 2.

halvår. Denne dominans var dog for blot få år siden langt mere udtalt. Kortnæbbet Gås finder altså i stigende omfang gode fourageringsområder udenfor Vejlerne. Forekomstmønstret for Vejlerne fremgår af nedenstående tabel.

Store tal udenfor Vejlerne i 1. halvår er 5/1 4500 Store Vildmose (KHK), 19/1 2400 Nørhå Sø (EA), 23/1 3500 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES), 11/3 2330 syd for Halkær Ådal (TS), 27/3 9000 Ulvedyb (HAC) og 5/4 2300 Agerø (JKK). Endelig fortjener et par større tal fra mere utraditionelle lokaliteter også at blive nævnt, således 1-4/3 515 Nørreådal ved Skjern (TBR TRK), 24/3 765 Jerup Strand og Enge (BKR), 25/3 1600 Gerå Strand og Enge (SØP) og endelig 29/3-3/4 op til 455 Lille Vild-

mose (DFS PR TL mfl.). Det er tydeligt, at stadigt flere nye rastområder bliver taget i anvendelse.

De største tal udenfor Vejlerne i 2. halvår er 4/11 2300

Sum: 796.766. 1. halvår 467.767, 2. halvår 328.999. Indsen-

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	84115	51298	230567	97235	4552	1	1	1	48224	123872	139918	16983
Vejlerne, sum	52481	36954	77316	33038	966	1	-	1	27104	47116	45424	1945
Vejlerne, max.	15000	14118	9107	6000	370	1	-	1	5210	5660	14680	800

Rosvang (O-DK) og 16/11 8500 Store Vildmose (KHK).
Desuden skal nævnes et større tal fra en mere utraditionel lokalitet, nemlig 14/11 595 Gårdbo Sø (BKR).

Blisgås *Anser albifrons*

Årsummen er rekordstor og overgås kun af de helt usædvanlige 13.974 i 2006, hvor der i 1. halvår var tale om en regulær invasion. Årsummen på 5310 er mere end dobbelt så stor som årsummen for 2010, der ellers, bort set altså fra invasionsåret 2006, er det hidtidige rekordår. Hertil kommer, at summen for 2. halvår for første gang har rundet 1000 – efterårssummen på 1585 er endda mere end 4 gange så stor som den hidtil største efterårssum i 2010, der udgjorde 360. Der er altså ikke tvivl om, at de nordjyske forekomster af Blisgås i disse år er i markant fremgang. De klart største indberetninger kommer fra Vejlerne og Thy, men interessant nok stammer disse rekordmeldinger alle fra 1. halvår. Områder som Lille Vildmose og Nørreådalene huser også pæne og regelmæssige forekomster, og de mere beskedne rekordtal fra 2. halvår stammer hovedsagelig herfra. Andre pæne tal meldes bl.a. fra egnen omkring Gårdbo Sø og Rettrup Kær vest for Skive.

De største forekomster i Vejlerne og Thy i 1. halvår er 12/3 211 Thorup og Klim Fjordholme (HHN), 20/3 311 Årup ved Snedsted (O-DK), 22/3 275 Spangbjerg (EA) og 27/3 175 Rosvang (O-DK). Pæne tal fra andre områder er 18/2 20 Lynderupgårds Enge (DMB), 10/3 44 Vogn Enge (BKR) og 10/3 26 Lille Vildmose (TL).

De største tal i 2. halvår er 28/11 35 Lille Vildmose (TL), 28/11 133 Rettrup Kær (LN) samt 30/11 73 Viskum i Nørreådalene (TBR). Fra Vejlerne er halvårets største melding 26/11 16 Revlbuske (HHN), mens 30/12 31 Egebak-sande (KØJ) er maksimum for Thy.

Sum: 5310. 1. halvår 3725, 2. halvår 1585. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	290	747	2516	160	12	-	-	-	6	536	904	139

Blisgås, Thorup Fjordholme, 10. marts 2012. Foto: Lauge Fastrup.

Grønlandsk Blisgås *Anser albifrons flavirostris*

I 1. halvår ses 9/3 1 ad. Læsvig (HHN), 12 og 28/3 1 2K Thorup og Klim Fjordholme (HHN EA), 1-5/4 1 2K Lille Vildmose (TL HAC), 7/4 1 2K Glombak (O-DK), 13/4 1 2K Vesløs Vejle (HRC SUB), 18/4 1 ad. Ørum Sø (O-DK) og 20/4 1 ad. Bygholmengen (CSS). Disse indberetninger må dreje sig om mindst 4 og højst 7 forskellige individer.

I 2. halvår ses 2-3/11 1 ad. Thorup og Klim Fjordholme (HHN KMO) og 6/11 1 ad. Bygholmengen (HHN), og disse to observationer angives af HHN at dreje sig om det samme individ.

Alle indberetninger af denne sjældne race er nævnt.

Dværggås *Anser erythropus*

I dagene 20-27/3 ses 1 ad. ved Borup og Tved sydøst for

Hanstholm (HHN JPK).

Grågås, Vust, 5. februar 2012. Foto: Lauge Fastrup.

Grågås *Anser anser*

Endnu en årssum, der sætter rekord. Denne gang er den dog blot 1,5% større end rekorden fra året før. Summen for efteråret udgør 73% af årssummen, hvilket er normalt. Tal fra Vejlerne udgør efterhånden en stadigt mindre del af materialet. I år tegner Vejlerne sig for 16% af årssummen, fordelt med 25% af forårssummen og 13% af efterårssummen. For blot få år siden var de tilsvarende procenter markant højere. De lavere procenter skyldes nok dels en generelt faldende indberetningsintensitet af Grågås fra Vejlerne dels, at også andre områder efterhånden huser meget store flokke.

De største tal i 1. halvår er 11/2 1250 Øsløs (FSL), 6/3 1290 Thorup og Klim Fjordholme (HHN), 21/3 2300 Ulvedyb (SEM) og 9/6 1500 Bygholmengen (DB).

De største tal i 2. halvår er 18/8 5700 Agger Tange (JKK),

Sum: 391.062. 1. halvår 105.555, 2. halvår 285.507. Indsendere 215.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	19339	20463	34202	14431	9274	7846	28013	57957	82292	72082	38975	6188

Grågås x Bramgås *Anser anser* x *Branta leucopsis*

Et sådant eksemplar er set i Nørreådal 24 gange i perioden 12/9-16/11 (LM TBR TRK mfl.). Formentlig samme fugl er i øvrigt set i Nørreådal i lange perioder siden

2009 og er desuden set ved Hjarbæk Fjord. Den ses altid i selskab med Grågås.

Grågås x Canadagås *Anser anser* x *Branta canadensis*

Fra foråret 13-14/2 1 Tange Sø (KAHA OLI). Og fra efteråret 24/8-29/11 1 Nørreådal (TBR LM), 3/9 1 Juel-

strup Sø (TSE) og endelig 16/9 1 Lille Vildmose (DFS).

Indisk Gås *Anser indicus*

Er indberettet fra 19 lokaliteter og alle meldinger falder i perioden 14/3-28/10. Langt de fleste observationer er gjort i Vejlerne og Thy og med to undtagelser drejer de

sig om enlige fugle, der er set i selskab med andre gæs. Undtagelserne er 29/8 9 SV Tjele Langsø (TBR) og 2-3/9 2 Nørreådal (LM TBR TRK).

Sum: 43. 1. halvår 18, 2. halvår 25. Indsendere 18.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	6	6	1	5	2	11	7	5	-	-

Snegås *Anser caeruleus*

Der er 5 indberetninger og alle er fra efteråret, nemlig 13/7 1 Bygholmengen (PMM TLA), 29/7 1 Vesløs Vejle, 26-27/8 1 Vesløs og Arup Vejler (HRC SUB BRØL) og

21/10 1 Egebaksande (KØJ). Ved alle observationer var fuglen(e) i selskab med Grågæs. De fire indberetninger fra Vejlerne drejer sig nok om det samme individ.

Canadagås *Branta canadensis*

Den næsthøjeste årssum hidtil og kun overgået i 2007, hvor årssummen udgjorde 66.782. Fordelingen på de to halvår er usædvanlig skæv, idet 1. halvår tegner sig for 79% af årssummen. De bedste lokaliteter ligger i de østlige Limfjordsegne og på Østkysten mellem Lille Vildmose og Gerå. Maksimumtallene fra disse områder er de

hidtil største.

De største tal i 1. halvår er 6/1 2000 Tofte Sø, overnatende (CQP), 17/1 1700 Gerå (HAC) og 14/2 2100 Skive- ren i Limfjorden (SEM). De største tal i 2. halvår er 27/11 800 Gerå (HAC) og 30/12 1300 Bolle Enge (LYA).

Der er ingen indberetninger af ynglefund.

Sum: 58.221. 1. halvår 45.750, 2. halvår 12.471. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	27884	13629	2125	32	46	34	4	189	1102	1953	3506	5717

Canadagås, Birkesø, 9. januar 2012. Foto: Jan Skriver.

Dværgcanadagås *Branta hutchincii*

Et fotodokumenteret fund af en fugl i november på Bygholmengen.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Bramgås *Branta leucopsis*

Endnu en rekordstor årssum idet rekorden for 2011 er overgået med 33%. Den nye rekord forklares for en stor del ved den støt stigende indberetningsintensitet – i år således 129 indsendere mod 100 i 2011. Det skal endvidere huskes, at den opsummerede årssum ikke må forveksles med det reelle antal. Første halvår tegner sig for 78% af årssummen, hvor det tilsvarende tal for 2011 er 66%. Forklaringen herpå er nok først og fremmest den kolde december. Tal fra Vejlerne udgør 69% af årssummen mod 82% i 2011 og det er generelt stadig Vejlerne og andre Limfjordslokaliteter, der tegner sig for de største rasttal. I år er der dog også et par store tal fra østkysten, nemlig 28/3-5/4 460 Gerå enge og strand (HAC LYA) og 30/10 1500 Sæbygård (ON).

Sum: 269.032. 1. halvår 211.469, 2. halvår 57.563. Indsendere 129.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	24216	4268	58163	106199	18619	4	1	-	441	13763	39408	3950
Vejlerne, sum	16277	2709	36843	77453	17542	-	1	-	1	4421	26826	3355
Vejlerne, max.	4500	1450	5675	6700	5500	-	1	-	1	1500	5280	2500

Vejlerne bidrager med 71% af forårssummen mod 54% i 2011. De største forårstal fra Vejlerne er 17/3 5300 Torup Holme (FA) og 14/4 5500 Hovsør Røn (JB), mens det seneste store tal er 15/5 2500 Vesløs og Arup Vejler (HRC SUB). Andre store tal fra 1. halvår er 21/3 800 Ulvedybet (SEM), 5/4 950 Agerø (JKK), 16/4 3500 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES) og 28/4 1800 Borreholm (ASH). I 2. halvår tegner Vejlerne tegner sig for 60% af halvårssummen mod 96% i 2011 og det største Vejler-tal er 28/11 5280 Bygholmengen (HHN). De største tal i 2. halvår er i øvrigt, udover det nævnte fra Sæbygård, 24/10 1690 Gøttrup (HHN) og 12/11 2500 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES).

Bramgås, Thorup Fjordholme, 24. november 2012. Foto: Vagn Freundlich.

Knortegås *Branta bernicla*

Hvor det ud fra antal, lokalitet, oplysninger i notefelt osv. har været muligt at henhøre indberetninger af Knortegås uden raceangivelse til en af underarterne, er disse observationer overført til de respektive racer. Skemaet nedenfor omfatter dels observationer, hvor dette ikke har været muligt dels observationer, der omfatter både

Sum: 1318. 1. halvår 853, 2. halvår 465.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	696	10	22	121	4	-	-	-	115	148	159	43

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*

En ret beskeden årssum på 5370, der er væsentligt lavere end årssummen for de to bedste år siden årtusindskiftet, 2007 og 2009, hvor årssummerne udgjorde godt 9000. Forklaringen kunne dog se ud til at være en lidt løsere dækning af flere af de normalt vigtigste områder for racen. Forårsmaksimum for Agger Tange er dog væsentligt over middel. Summen for 1. halvår er stor og udgør 80% af årssummen. Siden årtusindskiftet har forårssummerne andraget 52-82% af årssummerne.

De største rasttal i 1. halvår er 8/1 167 Voerså (PR), 14/4 475 og 8/5 330 Agger Tange (TBR PER), 24/4 260 Rønnerne på Læsø (SSL), 12/5 32 Hirsholmene (UTE) og endelig 26/5 55 Pletten og Lille Plet i Mariager Fjord (CSS). I forårsperioden er der set træk ved Skagen på 13 datoer i perioden 3/4-28/5 (KNP ROC mfl.), dog med blot 9 som dagsmaksimum.

Nogle sommerfund er 15/6 1 Østerild Fjord (HHN), 22/6 2 Isbakkeholm (RSN), 23/7-28/8 1 Nordmandshage (PR RSN) og endelig 27/8 1 ikke flyvedygtig på Vår Holme og Kyø Holm (HM).

De største rasttal i 2. halvår er 26/9 75 Agger Tange (HAC) og 17/10 124 Havrevlen og Hvidbanke på Læsø (LG).

Sum: 5378. 1. halvår 4342, 2. halvår 1036. Indsendere 60.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	233	4	709	2560	831	5	1	2	386	375	80	192

Mørkbuget og Lysbuget Knortegås.

De største indberetninger af raceblandede flokke fra foråret er 2/1 187 Voerså og 12/1 387 Aså (begge LYA). Og de største fra efteråret er 7/11 60 Havnø og 18/11 70 Nordmandshage (begge AHO).

En større række pæne træktal fra efteråret er 25/9 52 Nørreådal (LM TBR), 27/9 25 Aså (SØP), 28/9 42 Asmild ved Viborg (CBB), 28/9 22 Hirtshals Fyr (KUP), 28/9 26 Slettestrand (SUT), 28/9 17 Roshage (LRU), 29/9 32 Ørhage (LRU) og endelig et sent tal 24/12 150 Saltum Strand (ATL). Det ses af disse træktal, at der var stort rykind i de sidste septemberdage. Bemærk i øvrigt de to forekomster fra Nørreådal i indlandet. Træk ved Skagen er set på 7 datoer i perioden 25/9-29/11, dog med blot 2 som dagsmaksimum (KNP ROC m.fl.).

På Agger Tange blev to fugle ring aflæst i april (CL TBR). De blev begge fanget på en lille ø ved Taimyrhalvøen helt tilbage i sommeren 2006. Den ene er siden set i Holland i 2007 og igen ni dage inden aflæsningen på Agger Tange 14/4 2012. Den anden er kun aflæst på Taimyr i sommeren 2008, inden de to aktuelle aflæsninger på Agger Tange 7/4 og 14/4 2012. Man kan kun imponeres over disse gæs, der to gange om året tilbagelægger så enorme strækninger – i lige linje er afstanden mellem det hollandske Vadehav og Taimyr mere end 4500 km. Man forstår, hvorfor mange af dem nærmest bugner af fedt lige omkring afrejsen sidst i maj.

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota*

Lysbuget Knortegås, Egense, 7. februar 2012. Foto: Jan Skriver.

Rast ses sædvanen tro især i Sydthy, på Agerø, i Limfjordssegnene og langs østkysten mellem Mariager Fjord i syd og Voerså i nord. Gennem de senere år har efterårsbestanden dog foretaget et iøjnefaldende ryk mod vest. Hvor Mariager Fjord i 2. halvår tidligere var racens nøgleområde, ses de største tal nu i Limfjorden. Til illustration af dette forhold kan nævnes, at en koordineret IBA-tælling i "dele af Randers & Mariager Fjorde og Ålborg Bugt" 25/11 2006 viste 4300 Lysbuget Knortegås, mens en tilsvarende tælling 1/10 2011 blot viste 1504 (LTP m.fl.). Der er i 2012 ikke tal fra en tilsvarende dækkende tælling, men årets registrerede maksimum i Mariager Fjord er 14/10 530 Mariager Yderfjord (TNI). Og selvom hele IBA-området utvivlsomt har huset mere end 530, forekommer tendensen alligevel klar.

De største tal i 1. halvår er 9/3 1500 Vår Holme og Kyø Holm (PGT), 5/4 1850 Agerø (JKK) og 18/5 1500 Østerkær Enge (BHJ), som samtidig er halvårets sidste rigtigt

store rasttal. Størst herefter er 21/5 600 Lindholm Vejle (EA) og 23/5 500 Agerø (TOBR). Udover iagttagelser af oversomrende fugle er de seneste forekomster 4/6 9 Boddum Strandenge (PUR), 6/6 1 Agger Tange (EA) og ligeledes 6/6 3 Borreholm ASH).

Egentlige sommerfund udgøres af 21/6 og 21/8 1 Jerup Strand (BKR) og 23/6-7/9 1-4 Nordmandshage (PR TBA). Efterårsfugle ses fra primo september, de første ses på træk 7/9 55 Skagen (ROC) og 8/9 i alt 183 ved Nr. Vorupør, Agger Tange, Roshage, Hamborg ved Hanstholm og Skagen (CSS CHJ HRC JJA ROC). Snart herefter noteres et meget stort rasttal, nemlig 13/9 3300 Østerkær Enge (LYA). Meget store efterårsforekomster udover den allerede nævnte er 22/10 4000 Østerkær Enge (TE) og 30/11 1700 Ulvedyb (HCH). På trods af vintervejret i december forbliver antallet af fugle i Nordjylland stort, hvilket også antydes i skemaet nedenfor - 25/12 ses 2000 i Limfjorden syd for Egholm (HCH).

Sum: 81.994. 1. halvår 40.478, 2. halvår 41.516. Indsendere 84.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7317	3404	10113	6914	12596	134	5	3	7480	10492	12996	10540

Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans*

En forekomst, nemlig 14-18/4 1 Agger Tange (TBR HHN). Siden 2006 er der hvert forår set en Sortbuget Knortegås på Agger Tange. Det forekommer sandsynligt, at alle meldinger fra disse efterhånden 7 år drejer sig om det samme individ. Det har ved flere lejligheder været diskuteret, om fuglen evt. er en hybrid mellem racerne Mørkbuget og Sortbuget Knortegås. Men fotos optaget i 2007 og 2012 viser dog en typisk Sortbuget Knortegås.

Sortbuget Knortegås og Mørkbuget Knortegås, Agger Tange, 18. april 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Rødhalsed Gås *Branta ruficollis*

Fra 1. halvår foreligger iagttagelser fra 6 forskellige lokaliteter, nemlig 6/3 1 Sennels Hede (EA HHN), 13/3 1 Vesløs Vejle (BRØL), 14-19/3 1 Bjerget (MON PHP), 14-23/3 1 Ulvedyb (HCH SEM m.fl.), 27/3 1 Stavn

(O-DK) og 5/4 1 Attrup Enge (MCH). Det synes rimeligt at antage, at der er tale om mindst 2 forskellige individer. Fra 2. halvår foreligger en indberetning, nemlig 22/11 1 Klim Fjordholme (PES).

Nilgås *Alopochen aegypticus*

Der er indberetninger fra 35 forskellige områder og langt de fleste observationer falder i perioden 3/3-16/9. Desuden er der indberetninger fra 4 områder i januar og fra 2 områder i november. Der er enkelte meldinger om yngleaktive fugle, men der er ikke set ungekuld. Observationerne er i øvrigt ret jævnt fordelt over hele det nord-

jyske område.

Langt de fleste meldinger drejer sig om en eller to fugle. Større forekomster er 7/1 4 Try Enge (MON RSN), 14/1 4 Gammel Vrå Enge (EFJ) og endelig 14/5 6 ad. Binde-rup Ådal (HMT).

Sum: 177. 1. halvår 136, 2. halvår 41. Indsendere 41.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	10	-	24	38	48	16	29	5	1	-	6	-

Nilgås, Pibeand og Gråand, Lille Vildmose, 10. marts 2012. Foto: Hans Henrik Larsen.

Rustand *Tadorna ferruginea*

Arten er set nordenfjords med en flerdages fugl 19/4 1 han Ålbæk (BKR) og i perioden 21-26/4 Nygårds Mølle (MCH CHJ HHL m.fl.) – regnes for samme fugl af den lokale observatør (BKR). 2/5 1 S Gerå Strand (HAC) kan

være samme. 20/5 ses igen 1 han Elling Å's udløb (SSL). I bedste fald kan det dreje sig om 4 forskellige individer, men mon ikke det er én, som farer lidt frem og tilbage på østkysten? I efteråret ses 3/11 1 Bygholm Vejle (TBR).

Rustand x Gravand *Tadorna ferruginea* x *T. tadorna*

Følgende hybrider ses i 2012: 6/1 1 Bygholm Vejle (FSL), 9-10/3 1 Amtoft Vig (HHN), 26/11 1 Nordmandshage

(PR) og 3/12 1 Lovns Bredning (SUT).

Gravand *Tadorna tadorna*

Et gennemsnitsår uden overraskelser. I januar ses igen mange Gravænder, efter den tilsvarende måned i 2011 var præget af isdække og stort set ingen fugle (92!). De største flokke fra årets første måned bliver 6/1 320 Nordmandshage (PR), 14/1 340 Lovns Bredning (DMB) og samme dag hele 950 Als Odde (TN). Februar fortsætter de gode takter: 3/2 320 Nibe (PES), 5/2 910 Lovns Bredning (SA) og 10/2 450 Als Odde (TN). Herefter spredt ænderne sig ud på flere lokaliteter, og større ansamlinger ses ikke før 3/3 250 Nørredyb, Limfjorden (AOW). Fra marts skal også disse observationer nævnes: 6/3 235 Korsholm (PR), 10/3 175 Jerup Strand (HSC), 14/3 240 Gerå Strand (HAC) og 27/3 170 Ulvedybet (HAC). I april er fuglene godt på vej ud på ynglepladserne og det bemærkes med færre på rasteplasserne. 13/4 152 Stens-

næs (MLU) og 18/4 166 Ulvedybet (PES) er eneste størrelse tal fra april. I maj ses 19/5 400 Gerå Strand (HAC), 25/5 250 Mariager Fjord (JG) og 26/5 515 Havnø (CSS). Gerå slutter måneden af med 30/5 450 og forsætter i juni med mange rastende fugle, hvor max bliver 12/6 500 (begge HAC).

Ynglefund: Renset for oplagte gengangere er der indrapporteret 54 par med i alt 226 pull/juv.

Sommeren forløber med få fugle, og vi skal hen sidst i august, før der ses tre-cifrede antal igen: 30/8 750 Gerå Strand (HAC). Efteråret domineres af fugle ved Gerå Strand. Maximum herfra bliver 27/9 600 (SØP). I december ligger 4/12 220 ved Nibe Havn (PES), og året slutter af med 16/12 115 Nordmandshage (PR).

Sum: 38.265. 1. halvår 27.709, 2. halvår 10.556. Indsendere 191.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4143	3445	5491	4913	7004	2713	1218	1331	3298	2860	1072	777
Mariager Fjord	984	464	84	37	1011	-	-	9	174	-	-	116
Limfjorden*	717	1790	1511	940	498	435	382	134	775	89	42	354
Stensnæs-N.mandshage**	1372	282	1332	624	2701	1618	221	989	2209	2584	771	202

*) Incl. Vejlerne og Ulvedybet **) Vaden fra Stensnæs til Nordmandshage

Mandarinand *Aix galericulata*

Årets eneste bliver 3/5 3 Klitten, Uggerby Klitplantage (PHP). Gennemsnittet for de sidste 10 år er knap 4 pr år.

Arten er undsluppen fra fangenskab.

Pibeand *Anas penelope*

Et år lidt under gennemsnittet, hvor vinteren denne gang kun var delvist hård og islagt (februar). I den milde januar ses der tværtimod pæne flokke fra Limfjordsområdet: 6/1 500 Ulvedybet (KHK), 10/1 700 Vesløs Vejle (JHC), 14/1 1020 Hjarbæk Fjord (SA) og 17/1 1500 Bygholm Vejle (TA SKR). At vi får et strejf af vinter i februar ses af, at kun 1288 observeres mod ca. 8000, som gennemsnittet er de sidste 10 år. Ingen større observationer før 2/3 250 Ulvedybet (SEM) og 17/3 700 Tissing Vig, Mors (HHL). Sidstnævnte i øvrigt forårets største, men lave max. fra en lokalitet! 17/3 ses 295 Rettrup Kær (JEAL) og samme dag 474 Hjarbæk Fjord (TRK). 18/3 630 Ulvedybet er max. derfra (RWR). Lille Vildmose topper 23/3 med 380 (PR), mens Vejlerne opnår deres højdepunkt 31/3 550 Bygholm Vejle (TRK). Det er meget få. I Hjarbæk Fjord når antallet op på 11/4 545 (TRK). Ellers beskedne antal resten af foråret.

Træk i foråret er set ved Skagen med – groft rensat for gengangere – ca. 900 Ø- og SØ-trækkende (ROC KNP SKAF m.fl.). Største dag er 27/3 446 Ø (ROC).

I juli skal nævnes 22/7 310 Bygholm Vejle (VFL). Fra august måned er det også fra Vejlerne næste større tal optræder: 12/8 600 Bygholm Vejle (GGU). Senere bliver der optalt 18/8 430 Ulvedybet (HCH). Vi skal ind i sep-

tember før der for alvor sker noget. De store flokke dumper ned på de store lokaliteter, og derfor kan Ulvedybet byde ind med 3/9 1750 (IZN), mens Bygholm Vejle 7/9 har 1400 (VFL). På Agger Tange raster 8/9 1400 (CHJ) og når op på hele 6000 26/9 (HAC). Uden for disse hører følgende blandt de større forekomster i september: 15/9 500 Agerø (HHL), 27/9 1000 R + 593 S Aså Havn (SØP) og 30/9 450 Havnø Hage (CSS). Sædvanligvis en god måned for Pibeænder – oktober, lægger ud med 2/10 3330 Vejlerne (SAL), 6/10 2500 Agerø (EA) og nu ”kun” 1100 6/10 Agger Tange (SAL). Desuden 12/10 3000 Ulvedybet (HCH) og 1500 Østerkær Enge (HCH). Vejlerne har igen mange ænder 14/10 5025 (GGU). Fra det lille område Vejrum Vestsø skal nævnes 24/10 605 (TBR LM). Årets største observation bliver set i Ulvedybet 5/11 7000 (SEM) – det største antal i 7 år, men stadig et stykke op til begyndelsen af 90’erne med flere gode år, hvor op til knap 26.000 holdt til i Nibe Bredning. 12/11 1200 Nibe Havn (PES) viser, at dette område er kernepunktet for Pibeanden i Nordjylland. Samtidig er det årets sidste store ansamling.

Arten er set trækkende på flere lokaliteter i efteråret, flest ved Nordmandshage med 15/7-26/11 1399 S (PR AB HHB m.fl.).

Sum: 147.479. 1. halvår 42.208, 2. halvår 105.271. Indsendere 146.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
15412	1288	14009	11014	339	146	942	2746	23973	46964	29244	1402

Knarand *Anas strepera*

Efter et godt år kommer et dårligt. I 2012 ses ca. 2500 færre end i 2011, og dermed ligger året også et stykke under 10-års gennemsnittet på 3898. Til gengæld er der set Knarænder i alle årets måneder! Sidste år dominerede Lille Vildmose og Vejlerne materialet. I 2012 er der kommet et par gode veshimmerlandske lokaliteter til, og selv om de ikke besøges nært så meget som Vildmosen og Vejlerne, er der alligevel indsendt nogle pæne ande-tal fra områderne. Se skemaet nedenunder. Fra vinteren ses 8/1 8 Lille Vildmose (AHO CSS). Forå-

rets fem største forekomster er følgende (kun max tallet fra hver lokalitet nævnt): 5/4 26 Halkær Sø (TSE), 6/4 22 Vejlerne (O-DK), 10/4 22 Lille Vildmose (PR), 22/4 7 Sønderlem Vig (NBj) og 22/5 25 Vilsted Sø (FRO). Begrænset med fugle er set på træk. Skagen har flest med 11 T 8/4-16/5 (ROC SKAF VFL TC m.fl.).

Ynglefund: 3 par Agger Tange (HHN), 6 par Vejlerne (HRC HHN m.fl.), 10 par Lille Vildmose (PR) og 1 par Råbjerg Mose (HSC). Sommeren giver disse større observationer: 8/6 60 Kogleaks, Vejlerne (HHN) og 15/6 38

Knarand hun og pull.,
Kogleakssøen, 17. juli 2012. Foto:
Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Vilsted Sø (HAC).

Efteråret tilhører Vejlerne med Vilsted Sø som runner up! 19/8 78 Vejlerne (TRK) indleder i sensommeren for derefter at nå det absolutte maksimum i september: 29/9 450 Kærup Holme (LRU GLN OGC TS). De sidste 6 år har der hvert år været dage med over 300 fugle i de østlige Vejler. Mon ikke arten yngler med en del flere par

Sum: 3112. 1. halvår 1308, 2. halvår 1804. Indsendere 95.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	31	7	208	485	350	222	112	288	684	532	185	3
Vilsted Sø, max.	-	-	4	10	25	38	-	-	46	87	-	-
Halkær Sø, max.	-	-	22	26	19	10	-	6	-	7	34	-
Lille Vildmose, max.	8	-	14	22	20	10	8	4	23	10	75	-
Vejlerne, max.	2	-	20	33	13	60	12	78	450	215	15	3

end de 6, som er rapporteret fra området i år? 9/10 ses stadig 215 i Kogleaks (MOK). Fra landsdelens øvrige lokaliteter ses 24/8 41 Agger Tange (EM), 6/10 87 Vilsted Sø (BLN), 3/11 34 Halkær Sø (AHO) og 18/11 75 Lille Vildmose (AHO). Eneste fra december bliver 14/12 3 Lønnerup Fjord (KØJ). Af træk er der kun set 25/9 11 S Nordmandshage (PR).

Krikand *Anas crecca*

En art der svinger meget i antal fra år til år. De sidste 25 års yderpunkter er således 75.000-430.000 i årssum. 2012 blev et af de bedre år med 36.000 over 10-års gennemsnittet.

Januar byder på mange fugle grundet det milde vejr. 2/1 960 Agger Tange (HHN), 10/1 op til 1600 Bygholm Vejle

(JHC NBJ JBE) og 14/1 3000 Ulvedybet (SEM), men generelt mange observationer af mere end 100 fugle. Til gengæld falder antallet drastisk sidst i januar og i februar er de største tællinger kun to-cifrede. 26/2 90 Vesløs/Arup Vejle (HRC) er største i februar. I foråret bliver der talt jævnlige op ved Viskum øst for Viborg, og her topper

Krikand, Lille Vildmose, 29. marts 2012. Foto: Jan Skriver.

Krikænderne 17/3 370 (TRK). De øvrige max. tal udgøres af 23/3 1135 Lille Vildmose (PR), 27/3 1400 Agger Tange (SEK), 31/3 5000 Vejlerne (TRK HRC) og 26/4 700 Kytterne (RSN MON). I foråret tælles 1224 på træk rundt omkring i landsdelen. Flest noteres ved Skagen med 3/3-1/6 881 T (SKAF ROC KEC m.fl.), max. 20/4 110 T (LP). Fra samme dag 121 NØ Hirtshals (BKR). Ynglefund: 2 par indrapporteret. 21/7 1 hun med 8 store unger Råbjerg Hede (GRA) og 4/7 1 par Lild Klit (JØ). Oversomrende fugle ses bl.a. Gerå Strand med 2/7 500 (HAC) og 28/7 650 Bygholm Vejle (TRK). Sidstnævnte lokalitet har ikke uventet mange fugle i efteråret og læg-

ger ud med 12/8 2000 (GGU), 14/10 3000 (GGU) for til sidst at toppe 28/11 med 5030 (HHN). Fra det øvrige Nordjylland ser efteråret således ud: 18/8 1600 Agger Tange (JKK), 20/8 1800 Ulvedybet (TSE), 26/8 1950 Vis-kum (TRK), 27/9 1500 Aså Havn (SØP) og endelig 10/11 2000 Agger Tange (CHJ). I december er der ingen data fra Vejlerne, så 1/12 250 Ulvedybet (HMT) bliver månedens største. Året slutes af med 30/12 47 Romdrup Å's udløb (TBA).

Efterårstræk domineres af tal fra Nordmandshage, som i perioden 13/7-18/11 har 612 S (PR RWR TSE AHO), max. 25/9 122 S (PR).

Sum: 188.367. 1. halvår 70.696, 2. halvår 117.671. Indsendere 153.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
15750	1146	22847	25967	1386	3600	4912	38108	19565	34883	19562	641

Amerikansk Krikand *Anas carolinensis*

I april fik vi besøg af 2 hanner af denne art fra den anden side af Atlanten. Første dukkede op i Lille Vildmose 2/4 1 (SØK), hvor den blev set frem til 20/4 (PR TL RWR HEB m.fl.). Tre dage efter første fugl findes nr. 2

i Glombak, Vejlerne (RSN MON). Fuglen ses 5-6/4 (O-DK). I 2011 var begge lokaliteter også vært for en han af arten i april måned, så måske et par tilbagevenden-de individer?

Gråand *Anas platyrhynchos*

Gennemsnittet for de sidste 10 år er en årssum på 166.271, så med knap 60.000 over det snit var 2012 et godt år. De 5 største observationer for året nævnes (max. antallet for de enkelte lokaliteter): 14/1 2000 Pletten, Mariager Fjord

(TN), 1/2 2500 Lovns Bredning (TRK), 14/2 2700 Hals Havn (PR), 12/8 2500 Bygholm Vejle (GGU) og 8/9 3300 Lille Vildmose (GGU).

Sum: 223.406. 1. halvår 108.532, 2. halvår 114.874. Indsendere 168.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
37705	50571	10605	4180	2197	3274	4909	26671	16819	23956	23972	18547

Spidsand *Anas acuta*

Bestemt et dårligt år og vi skal tilbage til 2004 for at finde et ringere (4702 ex.). Set over de sidste 25 år er gennemsnittet pr år 9420, mens de sidste 5 år dog har hele 11.047 i gennemsnit. Så noget af et bundår, hvor 47% af årets sum ses på Agger Tange. Bemærk at der slet ikke ses fugle i december, hvilket er første gang indenfor de 10 seneste år.

Fra årets første måneder noteres kun større tal fra Agger Tange og Lovns Bredning. Sidstnævnte har 14/1 28 (DMB), mens Agger Tange har 23/1 89 (HHN). Ellers kun små-flokke fra få lokaliteter i vintermånederne. Foråret sætter ind i marts med 13/3 55 Kærup Holme (JER), forårets største 16/3 86 Agger Tange (TRK), 25/3 39 Grynderup Sø og 27/3 65 Ulvedybet (HAC). April er også præget af fugle fra Vejlerne, Agger Tange og Ulvedybet. 25/4 55 Bygholm Vejle og 79 totalt Vejlerne (TRK) er månedens største obs. Efter denne dato ses kun en-cifrede antal. In-

tet nævneværdigt træk i foråret.

Ynglefund: Sandsynligvis 1 par Østerild Fjord (HRC) og 1 par Agger Tange (HHN).

12/8 82 Vejlerne (GGU) starter efteråret. Derefter 21/8 67 Agger Tange (FRO) og samme antal 30/8 Ulvedybet (HRH). I starten af september er der for alvor ankommet Spidsænder til landsdelen nordfra, 8/9 1100 Agger Tange (CHJ) bliver årets største observation. 16/10 110 Havnø Hage (AHO) er mange der og fra oktober skal følgende tal også nævnes: 14/10 175 Agger Tange (GGU), 14/10 255 Vejlerne (GGU) og 20/10 35 Gerå Strand (HAC). Stadig 125 fugle på Agger Tange 10/11 (CHJ). Den sidste obs i år bliver 28/11 60 Bygholm Vejle (HHN).

Efterårstræk er primært rapporteret fra Nordmandshage: 6/8-25/10 137 S, med max. 25/9 35 S (PR HHB m.fl.).

Sum: 6844. 1. halvår 2203, 2. halvår 4641. Indsendere 100.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
280	69	877	919	41	17	40	393	2477	1439	292	-

Atlingand hun, Bygholm Vejle, 15. juni 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Atlingand *Anas querquedula*

Et år med færre fugle end i 2011, men på niveau med gennemsnittet for de sidste 10 år (487). Igen i år dominerer Lille Vildmose med flest observationer af den lille svømmeand (60,7% af årssummen), og i første halvår er således 306 af 486 fra området. De første ankommer tidligt: 25/3 1 hun Bygholm Vejle (JC) og 1 han Halkær Ådal (TSE). Det store rykind sker ca. en uge tidligere i år sammenlignet med 2011 og fra 1/4 ses de på flere lokaliteter. Forårets største er fra Lille Vildmose: 20/4 16 (PR), 21/4 11 (TBR), 1/5 12, 7/5 22, 21/5 12 og 22/5 15 (alle PR).

Uden for vildmosen optælles på Bygholm Vejle 5/5 16 (PJA) og Ørum Sø har 27/5 11 (JEAL). Eneste større trækobservation er usædvanlig: 28/4 14 NØ Hirtshals Fyr (AØ). Arten er overvejende nat-trækkende.

Ynglefund indrapporteret: Lille Vildmose 11 par (PR), Vejlerne 2 par (HHN HRC).

Denne Afrika-trækker forlader vanen tro landsdelen tidligt, og i et fåtalligt efterår bliver 12/8 8 Vejlerne (GGU) absolut største antal. Sidste ses allerede 3/9 2 Juelstrup Sø (TSE).

Sum: 514. 1. halvår 486, 2. halvår 28. Indsendere 70.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	2	181	230	73	9	17	2	-	-	-

Skeand hun, Vejlerne, 5. juni 2012. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Skeand *Anas clypeata*

Et helt igennem normalt år. Årets sum ligger tæt på 10-årsgennemsnittet på 6500.

Vinteren har et par fund: 2/1 1 Fyrkat Engsø (CSS) og 22/1 1 Agger Tange (EA). I marts begynder de første at dukke op 8/3 3 Skagen (ROC) og 9/3 1 Ulvedyb (CP). Vi skal et godt stykke ind i april, før de større antal ankommer til landsdelen. 14/4 23 Tissing Vig, Mors (HHL) og samme dag 22 Halkær Sø (TSE). Ulvedyb har 40 18/4 (PES), mens 25/4 87 Vejlerne (TRK) bliver største fra den kant og fra det nordjyske i foråret. Lille Vildmose melder sig på banen i maj og har 7/5 34 (PR) og på Agger Tange tælles 26/5 30 (JKK). Vejlerne er god for 26/5 45 (HRC). Den sidste forårsmåned afsluttes med 30/5 16 Halkær Sø (TSE).

Forårstrækket: Kun set trækkende ved Skagen 27/3-21/5 20 (ROC MCH KNP m.fl.).

Ynglefund: Lille Vildmose 17-19 par (PR), Ørum Sø 1 par (JKK), Agger Tange 4 par (HHN JAE) og Arup Vejle

Sum: 6693. 1. halvår 2202, 2. halvår 4491. Indsendere 124.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	117	1037	665	381	332	880	527	1189	1563	-

2 par (HHN). I alt 23 par. Forekomsten i Lille Vildmose er værd at bemærke. I 2011 var der 3-4 par i området og året efter altså hele 17-19 par. Hvad kan det dog ikke ende med? Der ses et kuld på 7 pull. 2/8 Agger Tange (JAE).

I sommermånederne domineres materialet af fugle fra Vejlerne, bl.a. 2/7 95 Kærup Holme (TRK), mens det er en-cifrede antal, der ses i Lille Vildmose efter 15/6, til trods for de mange ynglende fugle.

I efteråret ses 63% af fuglene i Vejlerne med største forekomster 4/10 200 (AS), 14/10 225 (GGU), 3/11 230 (KMO), 22-24/11 350 (PES VFL) og 28/11 240 (HHN) – alle Bygholm Vejle. Uden for Vejlerne ses bl.a. følgende: 7/9 45 Ulvedyb (VFL), 6/10 33 Fyrkat Engsø (CSS), 8/10 35 Lille Vildmose (HAC), 27/10 53 Ulvedyb (SEM) og 3/11 66 Halkær Sø (AHO). Årets sidste ses allerede 29/11 1 Ulvedyb (HCH). Meget få ses på direkte træk, således 27 fra 4 lokaliteter.

Taffeland *Aythya ferina*

Set over en periode på 10 år falder årets sum meget godt sammen med gennemsnittet på 10.925. Set på den lidt længere bane er arten gået markant tilbage de sidste 25 år. Her er gennemsnittene for 5-årsperioderne: 1988-92: 52.295, 1993-97: 30.296, 1998-02: 24.085, 2003-07: 11.802 og 2008-12: 9319. Taffeland optræder overvejende om vinteren i Nordjylland, og nedgangen kan vel således skyldes ændrede vinterkvarterer eller en nedgang i den østlige ynglebestand. I samme periode har landsdelen fået etableret adskillige søer, hvilket skulle gavne en art som Taffeland, både som ynglefugl og som overvintrende.

Som sædvanlig ses arten overvejende i fersk- eller brakvand. 2012 er knap startet før en stor observation gøres: 2/1 110 Agger Tange (HHN). 14/1 50 Tissing Vig, Mors (HHL) og 59 Vilsted Sø (BLN) forekommer begge på samme dag. 31/1 45 Glenstrup Sø (TBR) skal også med fra januar, lige som 29/2 54 Han Vejle (HHN). I foråret er de største: 4/3 90 Halkær Sø (HEN), 10/3 40 Fyrkat Engsø (CSS), 4/4 35 Vilsted Sø (CHJ), 16/4 32 Juelstrup Sø (TSE) og 25/4 42 Kærup Holme (TRK).

Forårstræk: Hvis en sjælden set adfærd skulle forelægges SU, så kandidater Taffelænder på træk til det. 11/4 3 Ø Skagen (KNP) er forårets eneste trækobservation.

Ynglefund: Lille Vildmose 12 par (PR), Kogleaks 1 par (LFR) og Rørdal 2 par (GRA). I alt 15 par, hvilket er noget under det reelle antal.

Efteråret begynder med 10/8 83 Fyrkat Engsø (SUT). Følgende er de største optællinger i efteråret (max. tal fra

lokaliteten nævnt): 12/10 64 Ulvedyb (KHK), 13/10 680 Vandet Sø (JKK), 14/10 1275 Agger Tange (GGU), 14/10 200 Vejlerne (GGU) og 3/11 240 Lønnerup Fjord (KMO). Fra december kun to observationer, hvoraf den sidste ses 24/12 1 Rettrup Kær (DMB).

Taffeland, Kogleakssøen, 3. maj 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Sum: 11.109. 1. halvår 3389, 2. halvår 7720. Indsendere 110.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	599	145	720	1059	523	343	113	366	705	5644	888	4

Hvidøjet And *Aythya nyroca*

11-17/5 1 par rastende i vandhul ved Klitten, Uggerby Klitplantage (RSN MON JKA m.fl.). 8. nordjyske fund

godkendt af SU. Arten blev også set i 2011 med et par 1-3/5 i Kogleaks, Vejlerne. Arten er SU art.

Hvidøjet And han og hun, Uggerby Klitplantage, 12. maj 2012. Foto: Hans Henrik Larsen.

Hvidøjet And x Taffeland *Aythya nyroca* x *A. ferina*

26/4-1/5 1 han af denne krydsning, Ulvedyb (RSN MON PHK HCH m.fl.). De sidste 20 år er 9-10 individer

indberettet til DOF-basen, hovedsagligt fra det sydlige og østlige Danmark. Fundet fra Ulvedyb er godkendt af SU.

Troldand *Aythya fuligula*

Et meget gennemsnitligt år med ca. 2000 flere end 10-års gennemsnittet. Halkær Sø har i år 45% af alle Troldænder – se skema herunder. Fra januar følgende større samlinger: 7/1 550 Kielstrup Sø (TSE), 9/1 2040 Halkær Sø (TSE), 10/1 540 Lønnerup Fjord (JHC), 22/1 625 Glenstrup Sø (KNI) og 25/1 1100 Nibe Bredning (PES). Lovns Bredning har 1/2 720 (TRK) og 19/2 1300 Nibe Bredning (TSE) gør sig bemærket i februar. Foråret starter med årets største forekomst: 3/3 2730 Halkær Sø (TSE). Ellers kun denne obs fra foråret på over 200 uden for Halkær Sø, 4/3 360 Vilsted Sø (TN).

Ynglefund: Lille Vildmose 13-14 par (PR JGL UTE), Ræ-

rup Slambassiner 1 par (MLU), Kogleaks 2 par (LFR).

Forårstræk: Skagen 25/3-27/5 143 overvejende Ø (ROC KNP SKAF JHC m.fl.). Der ud over 45 trækkende på 7 lokaliteter.

Vi skal helt hen midt i oktober for at finde efterårets første flok på over 200: 13/10 tælles 920 Vandet Sø (JKK), dagen efter 980 på samme lokalitet (TRK TBR). Ud over de allerede nævnte bliver de største forekomster fra efteråret 14/10 320 Agger Tange (GGU) og 550 Lønnerup Fjord (GGU), 21/10 290 Madum Sø (AHO) og 3/11 2340 Halkær Sø (AHO).

Sum: 68.791. 1. halvår 49.071, 2. halvår 19.720. Indsendere 163.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Halkær Sø, sum	10694	6827	15437	14133	1397	583	764	1827	1473	7940	7453	263
Halkær Sø, max.	2620	792	11045	10142	294	84	60	460	-	736	4860	-
	2040	720	2730	2422	130	70	60	190	-	700	2340	-

Halsbåndstroldand x Trolldand *Aythya collaris* x *A. fuligula*

Et fund fra 2011 af denne krydsning er godkendt af SU, 19/4

1 ad. han Vilsted Sø (KO).

Bjergand *Aythya marila*

Årets sum trækkes meget op af én observation i de sidste dage af 2012. Ellers halter det stadig med Bjergænderne trods 700 flere end 10-årsgennemsnittet. Selv om arten kun i ringe grad registreres fra land, overvintrer større flokke primært i Aalborg Bugt. Udbuddet af muslinger er afgørende for vinterbestanden i området. Januar lægger ud med et par pæne flokke: 2/1 24 Agger Tange (HHN) og 6/1 48 S Nordmandshage (PR). Derudover er største fra foråret 11/5 17 Ø Skagen (JPIP), mens de sid-

ste ses 15/5 ved Nordstrand, Skagen og Ulvedybet (KNP RSN m.fl.).

Efteråret starter 23/7 17 S Nordmandshage (PR RSN SKR OK). 13/10 535 N + 3 S Nordmandshage (PR) bliver klart største observation i efteråret. Fra samme lokalitet ses desuden 5/11 170 N og 26/11 166 N (PR). Eneste større i øvrigt kommer fra Hjarbæk Fjord 10/11 89 (TRK) samt årets suverænt største forekomst i vinteren: 27/12 2000 Kysten ved Tofte Skov (TN).

Sum: 3426. 1. halvår 265, 2. halvår 3161. Indsendere 38.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	97	19	7	77	65	-	17	5	12	620	500	2007

Ederfugl *Somateria mollissima*

Efter et godt år i 2011 blev det efterfølgende år et bundår. Ikke siden 2004 (68.179) har summen været så lav, og gennemsnittet de seneste 10 år er ca. 30.000 højere. Ved Nordmandshage ses 33% af årets Ederfugle, hvilket hænger godt sammen med Ålborgbugtens samlingssted for havdykænder. I oktober, om vinteren og de tidlige forårsmåneder ses traditionelt de fleste fugle, og langs østkysten begynder året med 6/1 800 Mulbjerg (RSN) efterfulgt af 14/1 820 Als Odde (TN). 24/1 tælles 940 Egense Hage (DFS). Februar og marts domineres af fugle set ved Nordmandshage. De største observationer bliver: 10/2 1700, 6+10/3 1800 (PR). I maj ses 15/5 290 Hirtshals Fyr (AØ). Hirtshals har de største forekomster udenfor Kattegatkysten. I maj ses også en større og sen forsamling ved Nordmandshage: 27/5 1000 (KNI). Fra sommeren skal nævnes 18/7 375 Hirtshals (HMS).

Ynglefund: Hirsholmene 75 ynglefugle (25 pull set) (JG Kjeld T Pedersen).

Efteråret skydes i gang 21/8 1000 Øster Hurup (UTE). Ellers et dårligt efterår, hvor de store koncentrationer i Læsø Rende ikke når tidligere tiders antal, hvor mere end 20.000 kunne ses. Det ligger efterhånden langt tilbage, og nu må vi forholde os til antal i denne størrelsesorden: 15/10 2000 Læsø Rende (LG), 17/10 1000 Storedal, Læsø (LG) og 19/10 2500 Læsø Rende (LG). Nordmandshage har 22-23/10 1500 (PR). Endelig ses 6/11 1000 Læsø Rende (BHJ), og sidste større observation bliver 27/11 800 kysten nord for Øster Hurup (TN).

Der foreligger et dokumenteret fund af den arktiske race Nordlig Ederfugl (*S. m. borealis*) fra primo april i Hanstholm, som endnu ikke er færdigbehandlet af SU. Desuden foreligger der også et fotodokumenteret fund fra

Ederfugl (*borealis*), Hanstholm, november 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

samme lokalitet fra november. Racen er ikke tidligere truffet i Danmark.

Sum: 85.375. 1. halvår 43.942, 2. halvår 41.433. Indsendere 152.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	8829	9900	15114	5001	3798	1298	2275	2765	7442	21721	6019	1199
Nordmandshage sum	1450	3520	8810	-	1500	404	240	295	1735	6718	3502	-
Nordmandshage max	600	1700	1800	-	1000	400	115	115	400	1500	1200	-

Havlit *Clangula hyemalis* (02120)

Et af de dårligere år. 10 års-gennemsnittet er 757. Skagen er traditionelt det bedste sted med Havlit i Nordjylland, men her blev årets største observation kun på 12! Alligevel er 69% af årets sum fra Skagen. De fem største forekomster i 2012 blev: 7/1 9 Øster Hurup Havn (SDY), 28/4 14 NØ Hirtshals Fyr (AØ), 29/4 12 Ø Skagen (JHC KNP), 26/11 37 S Nordmandshage (PR) og 25/12 9 Ska-gen (ROC).

Sum: 511. 1. halvår 327, 2. halvår 184. Indsendere 46.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	62	7	38	162	51	7	1	3	1	38	106	35
Skagen sum	30	1	22	137	50	7	1	3	-	23	52	29
Skagen max	7	1	5	12	8	3	1	1	-	3	7	9

Sortand *Melanitta nigra*

En lille nedgang i forhold til sidste år, dog stadig langt over gennemsnittet for de sidste 10 år, som er på 214.000. Store forekomster i Aalborg Bugten og ved Skagen dominerer materialet. Skagen står for 43% (ikke rensat for gengangere) og Nordmandshage har 17% af årets sum.

2012 lægger stærkt ud med 6/1 15.000 R + 8700 S Nordmandshage (PR) og samme dag ses 3000 ud for Mulbjerg (RSN). To dage efter registreres 4000 Øster Hurup (TRK). Resten af januar ses stadig store flokke af Sortand på strækningen Nordmandshage-Øster Hurup, bl.a. 22/1 3000 T Nordmandshage (ATL) og 23/1 4500 Kysten ved Tofte Skov (TSE). Frem til starten af marts raster fuglene i dette område, og sidste store flok ses 14/3 1200 Mulbjerg (TSE). Vi skal en måned længere hen før trækket for alvor slår igennem i bl.a. Skagen. 6/4 ses 1690 T Skagen (ROC SKAF), 11/4 2565 NØ Hirtshals Fyr (GBL), 22/4 2850 NØ Liver Å's udløb (AØ) og 28/4 4000 NV Skagen (ROC). I maj raster en stor flok ud for Grenen: 12/5 5500 (ROC) og 17/5 dukker hele 3000 op ved Mulbjerg (TSE).

Forårstræk: 93.693 er indberettet som trækkende fra 30 lokaliteter.

Sommeren har 10/6 1560 T Blokhus Strand (TBA) og i starten af juli ses op til 3/7 2135 Skagen (KNP). 14/7 5000 Uggerby Strand (AØ) er mange i højsommeren:

Sum: 339.531. 1. halvår 205.843, 2. halvår 133.688. Indsendere 142.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	62685	11766	18881	67258	33721	11521	19990	9899	33739	36109	25860	8096
Skagen dagsmax	3455	80	375	4000	5500	1150	2135	300	2540	2000	450	620
Nordmandshage dagsmax	23700	2500	3000	-	60	160	200	380	1035	700	12000	-

Racen er SU-race. Der må ikke refereres til observationer der ikke er godkendt af SU.

Fra sommeren ses ved Skagen 1/6 1 han, 4/6 1 hun, 17/7 1, 8/8 1 og 9/8 1 (ROC FLP JHC MHH).

I perioden 2000-2012 er der kun én observation i Jylland (hvis man ikke regner øen Als med) på 300 eller flere: 28/5 2005 300 Ø Skagen (MHE via ROC). I samme periode foreligger der i DOFbasen 111 observationer fra lokaliteter beliggende ved Østersøen af 300-6350 fugle. Færre Gråænder i det Nordjyske og flere Havlitter, tak!

"Om sommeren er der mange sortænder i de danske farvande, både etårige fugle, der endnu ikke er yngledygtige, og voksne hanner, som har forladt ynglepladserne pga. fødeknap, umiddelbart efter at hunnerne har lagt æg, samt hunner, der har mistet deres æg eller unger" citat fra Dofbasen (<http://www.dofbasen.dk/ART/art.php?art=02130>).

Første flok på over 1000 fra sensommeren og efteråret bliver 28/8 1200 Uggerby Strand (AØ). Fra efteråret noteres følgende større forekomster: 18/9 2540 Skagen (KNP), 30/9 1320 V Hamborg, Hanstholm (SAL), 13/10 1410 NØ Hirtshals Fyr (AØ), 31/10 2730 Agger Tange, havsiden (FRO), 16/11 3000 Kysten ved Tofte Skov (TSE) og efterårets største 26/10 12.000 Nordmandshage (PR). Årets sidste større flok bliver 27/12 3000 Kysten ved Tofte Skov (TN).

Efterårstræk: 25.051 er angivet trækkende fordelt på 23 lokaliteter.

Indlandsfund: 1-14/1 1 han Tofte Sø (WJ TC PES m.fl.) og samme sted 5/5 1 han (PR). Desuden set fra tre lokaliteter i Limfjorden og en i Mariager Fjord. Fra nattræk kan desuden nævnes 27/4 kl. 23.30 flok på ca. 25 Ø (hørt) og 9/10 kl. 20.30 ca. 25 V (hørt) Tindbæk (TBR). Arten er almindelig som nattrækkende, men rapporteres sjældent!

Amerikansk Sortand *Melanitta americana*

Der foreligger et dokumenteret fund af en han fra Grenen i en periode omkring månedsskiftet september/oktober. Yderligere to fund af Amerikansk Sortand fra Grenen fra 2011 er godkendt af SU. 9-22/4 1 han (KNP ROC m.fl.) og 17-22/9

2011 1 han (KNP ROC EK m.fl.). Begge fund regnes for samme fugl.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendte af SU.

Fløjlsand *Melanitta fusca*

Intet mindre end et kanon-år! Det afspejles bl.a. i årets sum på 13.561, der er den næsthøjeste de sidste 25 år og ligeledes kun anden gang med en årssum over 10.000. Gennemsnittet de sidste 10 år er 4499. Totalen bliver trukket kraftigt op af mange oversomrende, fældende ænder i juni-august.

Vinteren fremviser kun få overvintrende i små spredte flokke, oftest encifrede antal, men også følgende lidt større: 4/1 40 NV Skagen (ROC), 6/1 137 S Nordmandshage (PR) og 23/1 40 Mulbjerger (TSE). I foråret findes hovedparten af årets forekomster ved kysten ud for især Mulbjerger og her ses 14/3 80 (TSE) og topper 16/4 135 (PR). Skagen har 15/5 85 Ø (GGU), mens der igen ses en større flok ved Mulbjerger 17/5 100 (TSE). I juni begynder ænderne (hannerne) at befinde sig i de nordjyske farvande for at skifte fjerdragten. Bulbjerg lægger ud 11/6 med

500 (UTE) og samme dag hele 1100 Mulbjerger (TSE). 15/6 700 Nordmandshage (PR), 20/6 1200 Mulbjerger (RSN) og 27/6 200 Kjøl Strand (UTE) er andre store observationer i den periode. I juli tælles op til 500 ved kysten nord for Øster Hurup både 14/7 og 27/7 (UTE). At fuglene tilsyneladende ikke bevæger sig ret meget umiddelbart under og efter fjerskiftningen, viser næste store forekomst også. Det er nemlig fra samme område: 21/8 1000 Mulbjerger og 1000 Kysten nord for Øster Hurup (UTE). Efteråret har de største flokke i farvandet omkring Læsø. 17/10 250 Støredal, Læsø (LG) og 19/10 400 Læsø Rende (LG) kan dette område fremvise. Året slutter af uden de store tal.

Indlandsfund: 1-5/5 1 han Tofte Sø (PR). I Limfjorden ses 14/10 1 Frydenstrand (TBA).

Sum: 13.561. 1. halvår 7341, 2. halvår 6220. Indsendere 72.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	361	36	191	479	1155	5119	2031	2228	224	1353	318	66

Fløjlsand, Kattegat ved Sæby, 15. april 2012. Foto: John Kyed.

Hvinand *Bucephala clangula*

Ret dårligt år med færre fugle i forhold til 2011 (-17.000) og 36.000 under 10-årsgennemsnittet.

Vinterens største forekomster: 14/1 1460 Mariager Fjord (TN), 16/1 3200 Hjarbæk Fjord (TRK), 11/2 1650 Nisum Bredning (JKK), 14/2 1300 Kysten ud for Tofte Skov (LM) og 15/2 1500 Krik Vig (RQ). En stor trækobservation fra vinteren ved Nordmandshage: 10/2 1780 S (PR). Foråret har væsentlig færre fugle, og de fleste ses i Hjarbæk Fjord med 17/3 900 samt en sen stor ansamling 11/4 900

samme sted (begge TRK). I juni ses 5/6 75 2K fugle i Mardum Sø (TSE).

Efteråret byder igen på mange fugle i Hjarbæk Fjord. 9/8 950 Hjarbæk Fjord (TRK) starter efteråret. De største fra dette halvår bliver 14/10 730 Agger Tange (GGU), 10/11 1864 Hjarbæk Fjord (TRK), 22/11 700 Østerild Fjord (PES) og året slutes af med 27/12 1000 Kysten ved Tofte Skov (TN). Efterårets største og i øvrigt store trækobservation bliver 9/11 1238 S Nordmandshage (PR HAC).

Sum: 62.292. 1. halvår 41.942, 2. halvår 20.350. Indsendere 150.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
14998	15754	6330	3795	932	133	622	2281	1227	3326	8310	4584

Lille Skallesluger *Mergus albellus*

Et år med lidt færre fugle i forhold til 10-års gennemsnittet på 1146. De fleste ses i Thy med Nors Sø og Vejlerne som hovedlokaliteter. Vinteren byder på disse større forekomster: 21/1 40 ligeligt fordelt på kønnene Nors Sø (MCH) og 17/2 22 Lønnerup Fjord (CSS). I marts ses 2/3 10 Ulvedybet (SEM), 11/3 18 Tofte Sø (TL), 18/3 15 Halkær Sø (HEN), 20/3 14 Læsvig, Vejlerne (O-DK) og 14/4 11 Bygholm Vejle (VFL). I maj ses 6-22/5 2 Halkær Sø (TSE HMT RSN FRO), hvilke også bliver de sidste i foråret.

Efter en sommer uden Lille Skallesluger i Nordjylland, dukker den første op 30/9 1 hun Lille Vildmose (TSE). Arten er de sidste 10 år ankommet i tidsrummet 11/8-20/10 med en gennemsnitlig ankomsttid omkring 26/9. Normal ankomst er dog fra 15/10. Observationer i efteråret og den tidlige vinter på 5 eller flere fugle nævnes: 18/11 7 Tofte Sø (AHO), 14/12 5 Lønnerup Fjord (KØJ), 22/12 11 Lovns Bredning (KØJ) samt 30/12 6 Han Vejle (APN CHJ).

Sum: 1068. 1. halvår 933, 2. halvår 135. Indsendere 93.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
275	191	274	183	10	-	-	-	1	28	42	64

Toppet Skallesluger *Mergus serrator*

Halvskidt år for skalleslugeren med toppen. De 11.127 er et godt stykke under 10-årsgennemsnittet på 16.339. Over årene er arten gået tilbage i indrapporteringerne, og det ses bl.a. med gennemsnittene for 5-årsperioderne: 1988-92: 42.957, 1993-97: 25.860, 1998-02: 17.694, 2003-07: 18.088 og 2008-12: 14.715.

Fra vinteren disse større obs: 14/1 92 Lindholm Vejle (HHL) og 11/2 hele 1270 Nisum Bredning (JKK). Sidstnævnte er årets suverænt største. I april ses 8/4 80 Mulbjerg (PR) og i maj 17/5 75 Østerild Fjord (SGN), 26/5 88 Jerup Strand (BKR), samt 27/5 77 Stensnæs (MLU). I juni skal nævnes 14/6 98 Jerup Strand (BKR) og 20/6 80 Agger Tange (EA).

Forårstræk: I alt meldt om 1883 trækkende på 21 lokaliteter. Max. 10/2 58 S Nordmandshage (PR) og 24/4 57 Ø Skagen (KNP JHC).

Ynglefund: Hou Strand 1 par (OK), Frederikshavn 1 par (BKR), Feggeklit, Mors 1 par (PSC).

Fra sommeren skal nævnes 23/7 150 Krik Vig (GBL). Efteråret er ringe og Østerild Fjord, hvor der sidste år kunne ses 4410 til overnatning, kan i 2012 kun diske op med 14/10 150 (GGU). Øvrige større observationer: 6/9 200 Krik Vig (JLØ), 27/10 530 Ulvedybet (SEM) og 5/11 230 samme sted (SEM). Nordmandshage har efterårets største træk-observation: 25/9 211 S (PR).

Sum: 11.127. 1. halvår 6641, 2. halvår 4486. Indsendere 136.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
511	1661	833	1923	1117	591	573	131	1044	2011	575	152

Stor Skallesluger *Mergus merganser*

Et år under middel for de sidste 10 år. Gennemsnittet har været 9169. Set over en længere årrække har Stor Skallesluger været i tilbagegang i landsdelen, men ser nu ud til at være i svag fremgang igen. Fra de sidste 25 år har gennemsnittene i 5 års-perioder været: 1988-92: 17.761, 1993-97: 15.821, 1998-02: 12.603, 2003-07: 8636 og 2008-12: 9817.

Årets fund er som sædvanlig koncentreret om vintermånederne, og følgende forekomster over 100 individer nævnes: 6/1 350 Flyndersø (BJA), 28/1 110 Tange Sø (KTR), 11/2 860 Nissum Bredning (JKK), 11/2 162 Lovns Bredning (SA), samt 18-19/2 160 Skive Havn (DMB JEAL). I marts spredte skalleslugerne sig, og det er slut med større forsamlinger. Der ses dog stadig 5/3 80 Vesløs/Arup Vejle (HHN) og i april 14/4 18 Ove Sø (TBR). Maj har også 4/5 18 Tranestederne (MHH), og det bliver

første halvårs sidste større observation. I juni ses 5/6 1 par Skagen (ROC), og sidste bliver 7/6 2 Ulvedybet (KHK).

Ynglefund: Ingen i 2012, men fra 2011 er der indkommet et fund fra Tjele Langsø 15/7 1 hun med 4 unger (Niels Cleemann via TBR). Arten er meget sjælden som ynglefugl i det nordlige Danmark.

I efteråret ankommer de første fugle 8/9 1 Tange Sø (KAHA) og 9/9 1 S Nordmandshage (PR). 29/9 ses første gang mere end et individ, nemlig 4 Ulvedybet (KHK). Vi tager hul på vinteren før der for alvor kommer fugle til landsdelen. Her følger de største optællinger fra de sidste måneder af året: 15/11 182 Flyndersø (BJA), 4/12 90 Nibe Havn (PES), 6/12 82 Sønderlem Vig (AO), 13/12 150 Klitgårds Fiskerleje, Nibe (PES) og 22/12 395 Lovns Bredning (KØJ).

Sum: 8322. 1. halvår 6469, 2. halvår 1853. Indsendere 126.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2359	3066	810	192	38	4	-	-	8	45	357	1443

HØNSEFUGLE

Rødhøne *Alectoris rufa*

Der er næsten tale om en invasion af denne hønsfugl fra det sydlige Europa. Desværre er der sikkert tale om undslupne fugle fra fangenskab, der har "beriget" den

nordjyske natur. De 2 fugle er 19-21/4 1 fou. Hjørning (AØ) og 2/6 1 R C. E. Flensborg Plantage (TBR).

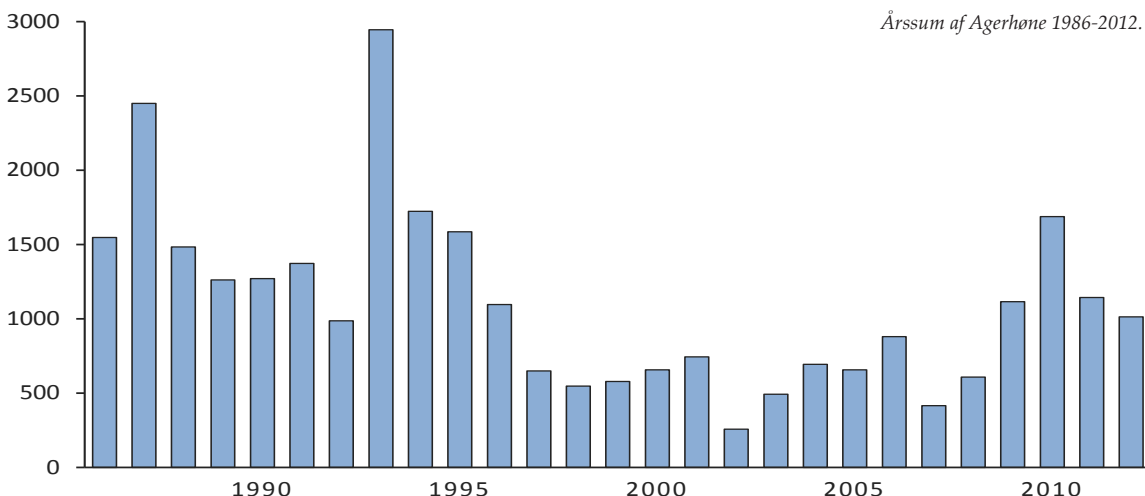
Agerhøne *Perdix perdix*

Årsummen er næsten på samme niveau som 2011, hvor der blev observeret 1144 fugle. Der har været en tilbagegang i de seneste år, hvilket kan være sammenhængende med en række hårde vintre. Der er dog heldigvis

langt til det foreløbige bundniveau fra 2002 med 258 observerede fugle.

Fra vinteren observeres en række flokke med over 10 fugle – største er 13/1 21 R og 17/1 24 R begge Staun,

Årsum af Agerhøne 1986-2012.

Barmer og Valsted enge (PES). Fra marts spredtes vinterflokkene, og der ses nu kun småflokke på 1-4 fugle. Der er en række observationer af territoriehævdende hanner, ynglepar m.m., ligesom der observeres enkelte familieflokke med største 3/8 1 ad. med 9 pull. Hvid-

Sum: 1013. 1. halvår 443, 2. halvår 570. Indsendere 88.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	88	135	38	50	83	49	23	78	72	151	102	144

Vagtel *Coturnix coturnix*

Efter et meget flot 2011 med en årstotal på 792 er 2012 mere på normalt niveau. De 283 observerede fugle er således tæt på gennemsnittet for de sidste 10 år fra 2002 til 2011 på 260 fugle

Årets første syngende er 2/5 1 Bådsgård Vig (AO), 12/5 2 Sørig Enge (CCS) og 12/5 1 Hjørring (AØ). Efter dette tidspunkt hører syngende Vagtel på en lang række lokaliteter i Nordjylland. Der er indrapportering af syngende hanner fra 73 lokaliteter, hvilket er væsentligt færre end de cirka 175 lokaliteter, der havde syngende fugle sidste

Sum: 283. 1. halvår 123, 2. halvår 160. Indsendere 50.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	21	102	102	57	1	-	-	-

LOMMER

Rødstrubet Lom *Gavia stellata*

De største forekomster i første halvår er forholdsvis beskedne, dog med undtagelse af én observation. Største er 14/1 221 NV, 2 SØ, 3 R Grenen (ROC JOK FLS m.fl.), 5/1 295 NØ Grenen (ROC TBR) samt en observation, der skiller sig markant ud, 13/2 1141 N/fou. Agger By (RQ). Det bliver til et indlandsfund 7/1 1 R Madum Sø (TSE). Der er sandsynligvis tale om samme fugl, der på samme lokalitet blev observeret 25/12 2011.

Forårstrækket ved Skagen omfatter i alt 10.839 fugle (mange indsendere) med 22/4 527 Ø (JHC EC LPE m.fl.) og 23/4

Sum: 23.401. 1. halvår 17.533, 2. halvår 5868. Indsendere 120.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2131	1820	720	5969	6563	330	354	295	2016	2089	963	151

Sortstrubet Lom *Gavia arctica*

I forhold til, at gennemsnittet de seneste 10 år fra 2002 til 2011 har været på 315 fugle, må de 299 observerede fugle i 2012 siges at være tæt på normalen.

Januar og februar byder som sædvanligt på enkelte fugle ved vestkysten med største 19/2 4 T Roshage (TRK). Forårstrækket ved Skagen omfatter i alt 110 fugle (67%

bjerg ved Skive (SR) og 8/8 4 ad. med 4 pull. Frederikshavn Havn (TLY).

I løbet af efteråret dannes der større flokansamlinger igen. Største er 10/10 18 R Gerå Enge og Strand (MBH), 29/10 18 R Em (SWJ) og 11/12 17 R Hvorupgård (KLH).

år.

De største forekomster af syngende fugle er 8/6 5 Bolle Enge (RSN SSC), 17/6 + 27/7 5 Sørig Enge (begge BKR), 27/6 5 Troldkær (Råbjerg Enge) (KNP JOK), 18/7 6 Vester Holmen (BKR) og 21/6 7 Skals Ådal syd for Onsild (CSS). I august høres fortsat mange syngende fugle på en række lokaliteter.

Årets sidste bliver 28/8 1 R Tøttrup (CLAH) og 16/9 1 syngende Vester Holmen (BKR).

813 Ø (LP HJC EKR m.fl.) som de største observationer. Uden for Skagen er største observationer fra forårstrækket 8/4 188 NØ Hirsthals Fyr (AØ) og 7/5 457 Ø Hanstholm Havn (HHN).

Største observation i sommerperioden er 2/7 42 R Grenen (FLP) og 18/7 42 R Grenen (KNP).

Efterårets største observationer er især fra vestkysten. Største er 27/10 118 V Roshage (HST), 19/9 121 R Grenen (KNP FLS ROC JOK), 8/10 158 V Roshage (FRO JEBU) og 25/10 238 T Roshage (ARO).

af det totale antal), der hovedsageligt observeres trækende øst. Observationerne er fra perioden 4/3-11/6 med største 22/4 6 T Grenen (LP EE JHC EKR m.fl.) og 15/5 5 N Grenen (flere inds.).

Uden for Skagen er der kun få observationer. Disse er især koncentreret omkring området ved Hirsthals, Liver

Å og Tversted Strand. Største herfra er 18/4 5 R Tversted Strand (EMI).
Som tidligere år er der også en del oversomrende fugle med 3/7 8 R Skiveren (AØ) og 26/7 7 fou. Tranestederne (CHJ).

Sum: 299. 1. halvår 163, 2. halvår 136. Indsendere 56.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3	6	7	51	74	22	34	48	23	22	8	1

Rød-/Sortstrubet Lom *Gavia stellata/arctica*

Der er indrapporteret i alt 166 observationer af ubestemte smålommer. De største observationer er 14/4 22

NØ Hirtshals Fyr (KUP) og 1/5 23 T Nordstrand (TT).

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii*

Der registreres 12 fugle fordelt med 6 i april-maj og 4 i september-november. Ligesom i 2011 observeres noget så usædvanligt som sommerfund ved Grenen i juni og på det Gule Rev (ud for Hanstholm) i juli.

Alle fund nævnes 18/4 1 3K+ SØ Grenen (TPA ROC DMA m.fl.), 23/4 1 3K+ Ø Nordstrand, Skagen (JHC KNP EKR LP m.fl.), 24/4 1 3K+ SØ Grenen (RT MHE ROC DMA m.fl.), 26/4 1 3K+ Ø Grenen (SKAF DMA), 3/5 1 3K+ Ø

Grenen (SKAF ROC CHJ DMA m.fl.), 11/5 1 2K Ø Grenen (SKAF ROC DMA m.fl.) og 1 ad. Ø Højen (JPIP), 3/6 1 3K+ V Grenen (ROC CSS ABB SLR m.fl.) og fra andet halvår 25/7 1 ad. overflyvende Det Gule Rev (ud for Hanstholm) (MSS), 29/9 1 1K S Ørhage (LRU GLN OGC TS), 22/10 1 4K+ Ø Grenen (KNP EKR OS), 28/10 1 4K+ Ø Grenen (ROC) og 9/11 1 4K+ Ø Grenen (sammen med Islom) (KNP OS EKR JOK m.fl.).

Islom *Gavia immer*

Der er cirka 180 observationer af Islom, men når materialet renses for gengangere, er det reelle antal omkring 52 fugle, hvilket er lidt flere fugle end 2011, men på niveau med 2009 og 2010.

I første halvår observeres 29 af 30 fugle omkring Skagen. Det er vanskeligt at vurdere det eksakte antal fugle ved Skagen, men renses materialet for oplagte gengangere, så vurderes det, at der er observeret 29 fugle ved Skagen. De 2 vinterfund er 15/1 1 2K+ R Grenen (ROC SØS LEP

JOK m.fl.) og 20/1 1 2K+ R Skagen Havn (ROC MEP JPE). De største er 14/5 3 3K+ NV Grenen (ROC JSH HHØ DMA JAE m.fl.) og 21/5 3 (1 2K og 2 3K+) NV Grenen (ROC ALI JHC FSH m.fl.). Eneste observation uden for Skagen er 16/5 1 ad. sdr. NV Syrodde (JSA).

I andet halvår er observationerne mere geografisk spredt langs kysterne. Der observeres således fugle ved Bulbjerg (3), Ellidsbøl Strand (1), Hanstholm (1), Hirtshals (3), Nordmandshage (1), Roshage (1), Saltum Strand (1) og Skagen (10). Alle observationer er af en fugl – dog undtagen 3/11 2 ad. R. Bulbjerg (HHN) og 5/11 2 3K+ odr. R Grenen (KNP ROC).

Årets sidste bliver 22/12 1 vdr. R Hirtshals Havn (AØ KUP BRØN).

Islom ad., Grenen, 21. maj 2012. Foto: Knud Pedersen.

Sum: 52. 1. halvår 30, 2. halvår 22. Indsendere 51.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	-	1	25	2	-	1	1	7	11	2

Hvidnæbbet Lom/Isлом *Gavia adamsii/immer*

Der er i alt registreret 6 ubestemte storlommer med 4 fra Skagen, 1 Hirtshals Fyr og 1 Uggerby Strand. Fordelin-

gen på måneder er april 1, juni 1, oktober 2 og november 2.

STORMFUGLE

Mallemuk *Fulmarus glacialis*

Et rigtig stort år for denne art. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 23.902 fugle. Som altid ses hovedparten af alle årets fugle i Skagen, men også Roshage er godt med – dog primært pga. en enkelt stor dag den 8/10. Helt fra årets start ses fugle i området, selv om det dog er i begrænsede antal. De klart største tal ses 13/1 514 og 14/1 173 begge NV Grenen (ROC). En kraftig storm 3-4/1 kastede mod forventning ikke noget særligt af sig på stormfuglefronten. Resten af vinteren og det tidlige forår ses kun meget få fugle, og vi skal helt frem til maj, før der begynder at ske lidt igen med 6/5 250 NV Grenen (SKAF ROC m.fl.), 7/5 307 V Roshage (HHN) og 550 NV Grenen (ROC SKAF m.fl.) samt 8/5 795 V Grenen (SKAF m.fl.). Spredt gennem maj ses flere store antal, der alle er fra Skagen, f. eks. 12/5 600, 17/5 1000 og 18/5 2090 alle NV Grenen (ROC SKAF m.fl.).

Hen over sommeren foreligger kun få og ret spredte observationer som f.eks. 6/6 400 NV Grenen (ROC) og 15/7

386 V Grenen (KNP). Fra midt i august stiger antallet af fugle igen. Helt typisk ses fuglene ret koncentreret på enkelte dage og langt overvejende ved Skagen. I september er de største 9/9 1500 og 15/9 1572 begge NV Grenen (ROC RSN KNP). På en enkelt dag i begyndelsen af oktober ses årets største antal med 9/10 9912 V Roshage (JSH JEBU FRO m.fl.), 3251 V Lild Strand (HHN), 1850 V Hirtshals havn (RSN HAC) og 6213 NV Grenen (KNP ROC m.fl.) – en vanvittig intens trækdag med mange fugle i Nordvestjylland, men også kun her, idet der stort set ikke ses fugle langs den øvrige vestkyst. Det skyldes uden tvivl den kraftige vind fra nordvest, der typisk smider fugle ind til kysterne mellem Roshage og Skagen, men ikke længere nede af kysten.

Efter denne intense dag er det som om årets kvote er brugt op, idet der kun ses meget få og spredte observationer resten af året. De største er således 7/11 334 NV og 10/12 75 NØ begge Grenen (KNP ROC).

Sum: 40.873. 1. halvår 9.169, 2. halvår 31.704. Indsendere 69.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1064	112	39	61	7121	742	632	1864	5990	22747	379	92

Mallemuk, Skagen Havn, 8. januar 2012. Foto: Jørgen Kabel.

Kuhls Skråpe *Calonectris diomedea*

Et enkelt fund 11/7 1 fou. Bratten Strand (TON) er godkendt af SU som underarten (ssp.) *borealis*.

Det er den 15. observation af arten i Nordjylland og det 49. fund på landsplan.

En observation fra Nordmandshage i juli er sendt til SU, men endnu ikke færdigbehandlet.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Kuhls Skråpe og Splitterne, Bratten Strand, 11. juli 2012. Foto: Terje O. Nordvik.

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*

Et middelmådigt år idet gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 76 fugle.

Årets første ses til normal tid 7/8 1 S Agger Tange, havsiden (CHJ) og 23/8 1 V Grenen (KNP ROC m.fl.). Næsten alle årets fugle ses spredt gennem september og oktober med de største dage 6/9 3 NV Grenen (ROC KNP)

Sum: 42. 1. halvår 0, 2. halvår 42. Indsendere 22.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	-	-	-	2	22	15	1	2

og 8/10 4 V Roshage (JSH JEBU FRO m.fl.). De resterende fugle ses med kun 1-2 fugle pr lokalitet pr dag.

Året afsluttes med 5/11 1 N Nordmandshage (PR) og et par meget sene 24/12 1 Ø og 26/12 1 N begge Grenen (ROC).

Almindelig Skråpe *Puffinus p. puffinus*

I alt 6 forskellige fugle i år, hvilket er meget få og langt under gennemsnittet på 29 fugle gennem de seneste 10 år.

Alle årets fund nævnes; 15/7 1 S Furreby, Løkken (MHA),

17/7 1 S Ørhage (JBE), 18/7 2 S Ørhage (JBE), 19/7 1 N Gerå (RSN) og samme fugl N Strandby (AWN) og samme fugl ved Det hvide Fyr, Skagen (ROC) og igen samme fugl Grenen (RSN) og 21/7 1 NV Grenen (ROC KNP).

Balearskråpe *Puffinus mauretanicus*

Fra 2011 skal nævnes to fund, der endnu ikke var SU-godkendt, da 2011 rapporten kom i trykken; 20/7 2011 1 R og 23/9 2011 1 V begge Grenen (KNP EKR m.fl.). Begge fund er nu godkendt af SU.

Der er indtil 2012 godkendt 78 observationer af i alt 83 fugle på landsplan. Hovedparten af disse, eller 51 fund er gjort i Nordjylland. Arten er SU art.

Skråpe sp. *Puffinus sp.*

Fem ubestemte skråper i år; 6/6 1 NV Grenen (ROC), 5/9 1 NØ Hirtshals Havn (AØ), 24/9 2 NØ Jerup Strand

(BKR), 29/9 1 NØ Frederikshavn Havn (BKR) og 7/10 1 V Roshage (JEBU).

Stor Stormsvaler *Oceanodroma leucorhoa*

Sølle tre fugle set i år, hvilket er langt under gennemsnittet for de seneste 10 år på 43 fugle. Det skal dog lige nævnes, at i 6 ud af de 10 år er der indrapporteret færre end 10 fugle, så der er store udsving i antallet over årene.

Alle årets fugle nævnes; 19/9 1 V Roshage (FRO LN CH JBE), 24/9 1 NØ Grenen (ROC KNP) og 17/10 1 S Ørhage (TRK ABB).

Stormsvaler sp. *Hydrobates/Oceanodroma sp.*

En enkelt ubestemt stormsvaler indrapporteret i år; 13/12 1 Ø Grenen (ROC).

Sule *Sula bassanus*

Årets sum og månedsskema er rensat for gengangere på enkelt dage. Året byder på en rekordstor sum, hvor bare summen for oktober måned på 36.368 overgår den tidligere rekordsum fra hele 2009 på 34.541. Årets talmateriale har været svært at bearbejde, så der er ikke lavet månedsskemaer for enkeltlokaliteter. Det efterfølgende er de største observationer for hver enkelt måned: 8/1 104 N Stensnæs (PR), 25/2 49 Skagen (KEC), 22/3 116

Grenen (ROC STK AL JOK), 6/4 57 Grenen (ROC DMA MRI EC), 12/5 110 T Ørhage (JKK), 13/6 43 R Grenen (JPIP), 24/7 105 R Grenen (KNP LP JOK), 8/8 214 T Ros-hage (HHN), 29/9 450 Ørhage N (LRU GLN OGC TB), 13/10 3148 T Grenen (ROC PHP ASF KK HE m.fl.) og 15/10 3132 Grenen (KNP m.fl.), 1/11 193 T Grenen (KNP) og 1/12 30 fou. Grenen (TBR LM).

Sum: 48.706. 1. halvår 3703, 2. halvår 45.003. Indsendere 163.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	563	141	1139	702	930	228	1041	1306	4489	36368	1618	181

Skarv *Phalacrocorax carbo*

En pæn stigning i sum på lidt over 25.000, men dog ikke nok til at udfylde det markante fald på 40.000 der skete i 2011. Første halvårs største observationer er af yngle-fugle 5/5 1036 Lille Vildmose (PR), 26/5 1000 Græsholm, Hirsholmene (JG) og 21/5 2254 Vesløs/Arup Vejle (O-DK). Ud over de i skemaet anførte ynglelokaliteter er der også indtastet en lille ny koloni 27/5 80 ynglefugle Horne (KUP). Der er på landsplan en lille fremgang på 6,1% i

antallet af reder. Skarvhandlingsplanen gør, at der stadig sker indgreb i kolonier, i 2012 i 10 kolonier og 2933 reder, det svarer til 11% af den danske ynglebestand. I Nordjylland skete der reduktion af reder i kolonierne Ejerslev Røn, Agger Tange, Hirsholmene og Ndr. Rønner. Andet halvårs største observationer er 29/7 2080 V Agger Tange (TRK), 6/9 2100 Nordmandshage (HAC) og 10/9 2000 R Korsholm (PR).

Skarv	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Danmark - total	39906	38014	35261	33700	32851	28015	25189	27109
Antal kolonier i alt	58	62	59	57	59	65	61	64
Toftesø	3906	3439	2669	1985	1755	1515	1201	753
Sdr. Rønner	0	0	0	0	0	55	55	0
Knogen, Læso	21	123	73	147	0	40	47	0
Hirsholmene	2299	1818	1616	1694	1178	1063	1197	1100
Kielstrup Sø	326	421	468	324	312	338	404	230
Nrd. Rønner	49	128	83	0	0	80	5	55
Rørdal Lergrave	50	100	170	329	347	330	263	326
Skagen Nordstrand	0	0	0	0	0	6	25	61
Rønholm	299	300	0	0	0	0	0	406
Hirtshals	0	0	0	0	15	22	27	34
Melsig	1320	1310	790	1160	1121	942	850	1127
Troldholmene	60	150	30	0	0	0	100	0
Ejerslev Røn	0	0	0	175	15	70	43	173
Flyndersø	84	136	210	281	370	370	392	280
Rotholmene	933	915	514	486	345	168	0	0
Stenklipper/Aggerø	0	0	0	10	0	0	0	0
Hald Sø	170	185	206	174	252	188	196	133
Agger Tange	410	104	156	482	402	147	135	231
Vårholm	150	490	494	476	650	470	0	0
Aggersborg	0	0	0	31	27	0	0	0

Antal reder i nordjyske skarv-kolonier 2005-2012.

Kilde: "Danmarks yngle-bestand af skarver i 2012" Notat fra DCE af Thomas Bregnballe og Ole Roland Therkildsen, Institut For Bio-science, Aarhus Universitet.

Sum: 94.789. 1. halvår 31.140, 2. halvår 63.649. Indsendere 178.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1693	1138	3929	9074	11116	4190	14063	19122	21332	7269	1137	726

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Kun et fund er forelagt og godkendt af SU, 22/9-17/10 1 K R Hirtshals Havn (AØ Jan Speirmann m.fl.). Desuden foreligger der fotodokumenterede fund fra Hanstholm og Skagen, der endnu ikke er forelagt SU.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Topskarv 1K, Hanstholm Havn, oktober 2012. Foto: John Kyed.

STORKEFUGLE

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Året starter med enkelte vinterfugle, 31/1 1 Bygholm Vejle og 1 Lund Fjord (HHN AS), 15/2 2 R Lund Fjord (HKSØ) og 17/2 1 R Halkær Sø (TSE). Første paukende høres 26/2 flere steder i Vejlerne (O-DK JC SB m.fl.). Efter sidste års bundskraber ses en stigning i antallet af ynglefugle. I Vejlerne således 91 territoriehævdende fugle (71 i østlige og 20 i vestlige del) (O-DK). Desuden stammer en meget stor del af indberetningerne i år fra Lille Vildmose, hvor intensive registreringer har givet 18-21 paukende hanner (PR m.fl.). Desuden er paukende hanner hørt på følgende lokaliteter (en fugl alle steder): Ulvedybet (TE HEN), Haldager Vejle (SSC RSN), Møhlholm søerne, Aalborg (RWR), Torndrup Strand (SØP), Rærup (RSN ATL SEM), Halkær Sø (TSE HMT), Loldrup Sø (SA), Viskum (TRK), Sønderlem Vig (HK), Sundby Kær (MAKR) og Søndervig på Mors (ASB). Endelig er der en lang række registreringer fra Skagen (Reservatet-Nordstrand-Grenen) i perioden 18/3 til 2/8 af blandt andet mindst to forskellige paukende fugle (mange inds.). Årets sidste registreringer er 2/11 1 R Han Vejle (AGS) og 3/12 1 R Vesløs Vejle (HRC SUB).

Rørdrum, Bygholm Vejle, 15. juni 2012.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Sum: 1220. 1. halvår 1181, 2. halvår 39. Indsendere 122.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	17	151	383	467	161	26	8	1	3	1	1

Nathejre *Nycticorax nycticorax*

Der foreligger et dokumenteret fund af to fugle fra Han Vejle ultimo maj.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til iagttagelser, der ikke er godkendt af SU.

Nathejre, Han Vejle, maj 2012.
Foto (begge fotos): Vagn Freundlich.

Silkehejre *Egretta garzetta*

Der er i år meldt om Silkehejre i Nordjylland i perioden 12/6 til 30/9. Der er nok tale om 2-4 forskellige fugle. Årets første to fugle ses 12/6 ved Agger Tange (JJA KBJ FRO). Herefter ses én fugl der frem til 22/6 samt igen 7-10/7 og 20/7 (JJA EA KØJ TSØ TRK m.fl.). Ved Jerup Strand ses én fugl 24 og 26/6 (TSØ SOK) og 27/6 nok samme ved Møllestenen nord for Hals (RSN MON). I

Vejlerne (Glombak/Bygholm) er der iagttagelser af en fugl i perioden 25/7 til 12/8 (mange inds.) og endelig en efternøler 30/9 1 R Pletten, Mariager Fjord. Idet der ikke er dato-overlap mellem nogle af iagttagelserne, kan alle iagttagelser efter 12/6 teoretisk set dreje sig om en og samme fugl. I alt 31 indsendere.

Sølvhejre *Egretta alba*

Året byder på en lang række fund, som dog reelt ikke behøver at dreje sig om mere end 4-5 forskellige fugle. Året starter med en vinterfugl, 7/1 1 R Vesløs Vejle (SB). Om denne klarer vinteren vides ej, men næste ses først 14/4 1 R Lille Vildmose (HAC SØK KBC). Herefter følger 9+12/5 1 R Ulvedybet (SSC LAM MEP RSN JSP) og i dagene 14-16/5 ses en fugl i Skagen (mange inds.). I andet halvår er fundene koncentreret til Vejlerne og

Nørreådalene. I Vejlerne ses den første ved Kogleaks 1/7 (O-DK). Herefter en lang række fund af op til 2 fugle fra primært Kogleaks/Bygholm Vejle frem til 29/9 (mange inds.). I Nørreådalene, dvs. Vejrum Vestsø og Thisted Sø ses en fugl fra 5/8 (CBB TRK) og på en lang række datoer frem til 24/10. Øvrige observationer fra andet halvår er 25/7 1 R Jerup Strand (CHJ), 11/11 2 R Hadsund (VM) og 17-24/11 1 R Ørum Sø (ELH JLØ).

Sum: 10. 1. halvår 4, 2. halvår 6. Indsendere 48.

Fiskehejre *Ardea cinerea*

Arten behandles blot kortfattet. Årsummen er lidt over gennemsnittet på 8114 for de seneste ti år. Årets største tælling er 22/6 95 R Ulvedyb (RSN). Der er indrapporteret meget få ynglefugle. Følgende er alt og skal primært ses som en opfordring til øget indrapportering fra den

kant, 8/4 20 ynglefugle Teglgård Plantage, Rold Skov (ESA), 1/5 4 ynglefugle Rørdal Lergrave (GRA), 23/5 3-4 par Lovns Sø (BLN) og 27/6 3 redeunger Risum Enge (DMB).

Sum: 8639. 1. halvår 3387, 2. halvår 5252. Indsendere 197.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	389	267	594	742	698	697	1203	2102	737	749	268	193

Sort Stork *Ciconia nigra*

Et år med betydeligt flere fugle end de senere år. Antallet af forskellige fugle kan være svært at angive, men måske op til 8 forskellige. Alle nævnes, 1/4 1 V Vangså (Ida Exner via FRO) er et meget tidligt fund. Næste ses 22/4 1 Ø Råbjerg Mose (BKR), og det er sikkert denne, der dukker op dagen efter ved Skagen 1 ad. TF (flere inds.). Næste, der kan være den samme, ses 30/4 1 ad. TF Storklit, Skagen (JNØ via ROC) og dagen efter 1/5 1

ad. R Lille Vildmose (PR). Herefter 24/5 1 ad. NØ Grenen (flere inds.) og 27/5 1 ad. TF Skagen (flere inds.) og sidste Skagen-fugl 3/6 1 2K TF (flere inds.). Sidste fra første halvår er 19/6 1 NØ Volsted Kær (HEN). Fra andet halvår foreligger tre iagttagelser, 27/7 1 fou. Finderup Hede (EEH), 23-24/8 1 1K R Skarum (RT JBE) og 6/9 1 1K V Vesløs Vejle (HRC SUB). I alt 31 indsendere.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Et år med mange spredte fund i foråret, men blot et enkelt fund i andet halvår. Årets første fugle ses på hele fem lokaliteter 15/4, 1 overflyvende Asmild Eng (CBB), 2 NØ Nørresundby (MP), 1 TF Bunken og Skagen (AØ KEC) og 1 S Jerup (JKA). Ved Skagen ses endvidere 22-23/4 op til 4 TF (mange inds.) og 28/4 1 TF (PRE). Herefter igen enkelt-fugle på trækforsøg 19+22+27/5 (mange inds.). Øvrige fund af mere end én fugl nævnes, 16/4 3 overflyvende Lille Vildmose (LRU JK KSN), 22/4 3 ved

Suldrup (PWJ) og 23/4 3 Støvring Syd (BH FC) – givetvis samme, 23/4 3 R Troldkær (UPA HSC BHJ) – sikkert samme som i Skagen, 15-17/5 3 R Simested Ådal (EM HP FRO m.fl.), 19/5 2 R nord for Højslev St. (GM), 20/5 2 NØ Klarup (TC) og 22/5 2 R Gl. Vesløs (JSF), 20/6 5 R Viskum (TBR) og dagen efter 2 R samme sted (TRK). Eneste fra andet halvår er 3/8 1 R Bygholm Vejle (SN). Skemaet herunder er renset for sikre gengangere.

Sum: 53. 1. halvår 52, 2. halvår 1. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	66	41	13	-	-	-	-	-	-

Hvid Stork, Viskum, 20. juni 2012. Foto: Thorkil Brandt.

Skestork, Bygholm Vejle, 5. august 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Skestork *Platalea leucorodia*

Et år med mange rapporteringer, idet 10-års gennemsnittet ligger på 5629 fugle. Hovedparten af iagttagelserne stammer fra Vejlerne, Ulvedybet og Agger Tange. De største tal fra disse områder fordelt på måneder ses i skemaet. Faktisk ses ca. 98% af årets fugle i disse områder.

Ankomst ses 18/3 4 R Ulvedybet (RWR) og 9 fugle i Vesløs/Arup Vejler (SB AS). Bemærkelsesværdigt er det, at det største antal fra første halvår ses i Ulvedybet, 21/6 80 (HMT). En enkelt fugl når Skagen, 28/4 1 TF (ROC RT SKAF).

Fra Jan Skriver foreligger følgende oplysninger fra de nordjyske ynglepladser: Vår Holm 32-35 par, Treskelbakkeholm 2-3 par, Vejlerne 0 par og Borreholm 0 par. Fra de øvrige danske ynglepladser har året budt på godt 60 par! Et efterhånden stort antal fugle er blevet farvemærket, både her i landet og andre steder. På Vår Holm er der i år ringmærket 31 unger. At farvemærkede Skestørke giver mange tilbagemeldinger viser data fra Holland, hvor der til nu er farveringmærket 9.100 unge hol-

landske fugle. Disse har foreløbig givet 130.000 gennemmeldinger. Lokalt er blandt andet en ung Skestork fra Slesvig-Holsten i Nordtyskland blot 51 dage efter ringmærkningen i kolonien i den tyske del af Vadehavet aflæst i Vejlerne. Også en af de fugle, der er farveringmærket i kolonien på Vår Holm, har bevist, at unge Skestørke kan tage på langfart kort efter, at de er blevet flyvefærdige. Denne fugl, "JY", blev bare 15 dage efter ringmærkningen i Limfjordskolonien aflæst 905 kilometer mod syd i Frankrig. Denne sommer er den tilbage i Vejlerne, hvor HHN har aflæst den.

De største koncentrationer i andet halvår ses i Vejlerne i juli og august med max. 28/7 159 Bygholm Vejle (TRK) og 18/8 149 Bygholm Vejle (BLN). De største rapporteringer uden for de i skemaet nævnte områder er 9/8 18 V Bjergby, Mors (JKK) og 19/8 18 Ø Aggersund (MHH). Den sidste fugl i Vejlerne holder stand til 11/10 1 Bygholm Vejle (VAG). En klar efternøler er dog 24/11 1 1K Nors Sø (JVI).

Sum: 8371. 1. halvår 1572, 2. halvår 6799. Indsendere 146.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	61	344	695	472	2351	3507	905	35	1	-
Vejlerne – max	-	-	12	26	59	34	159	149	104	12	-	-
Ulvedybet – max	-	-	4	10	28	80	80	20	28	-	-	-
Agger Tange – max	-	-	-	3	10	2	21	34	3	3	-	-

LAPPEDYKKERE

Lille Lappedykker *Tachybaptus ruficollis*

Efter et par år, hvor de hårde vintre har givet en nedgang i antallet af observerede fugle, er der fra 2011 til 2012 en mindre stigning i antallet af fugle fra 2645 til 2978.

Om vinteren samles de overvintrende fugle de steder, hvor der er åbent vand. De største observationer fra sådanne steder er 26/1 12 R Lønnerup Fjord (JVI), 27/1 18 R Mariager Fjord, Hadsund-Havnø (TN) og 23/2 14 fou. Egebaksande (JJA).

På grund af den skjulte levevis kan det være vanskeligt

Sum: 2978 1. halvår 518, 2. halvår 2460. Indsendere 107.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	91	119	78	128	71	31	151	901	881	366	87	74

at vurdere antallet af ynglefugle. Samles syngende og territoriehævende fugle med egentlige ynglepar, er der indrapporteret 49 par fra 27 lokaliteter, flest i Lille Vildmose med 17 par (PR).

De største observationer i efteråret er alle fra traditionelle nordjyske efterårslokaliteter for Lille Lappedykker, flest ved Halkær Sø – 5/8 56 R, 19/8 89 R og 26/8 103 R (alle TSE).

Toppet Lappedykker *Podiceps cristatus*

Kun én gang i de sidste 25 år har årstotalen for Toppet Lappedykker været lavere, og det var i 1986 med 4710 observerede fugle.

I årets første måneder ses langt størstedelen af fuglene ved kysterne eller ved større søer, hvor der er åbent vand. De største observationer er 6/1 25 fou. Flyndersø (BJA) og 7/1 26 R Stinesminde (TSE).

Fra begyndelsen af marts indfinder fuglene sig på ynglepladserne, således kan der 18/3 observeres 35 R Halkær Sø og Ådal (HEN) og 18/3 20 R Lindholm Vejle (HHL).

Sum: 5573. 1. halvår 2418, 2. halvår 3155. Indsendere 125.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	245	58	618	625	562	310	209	800	405	1290	348	103

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena*

Efter en nedgang som følge af et par hårde vintre er antallet af observerede fugle på vej op igen. Efter 5329 observerede fugle i 2011 bliver totalen i 2012 på 5884.

Vinteren er ikke så hård som de foregående år, så det er ikke kun ved de isfrie kyster, at der frem til midten af marts observeres fugle. Der ses typisk kun enkelte fugle ved hver observation, dog undtagen 3/3 10 R Fyrkat Engsø (CSS), 3/3 10 R Halkær Sø og Ådal (TSE) og 4/3 8 R Halkær Sø og Ådal (HEN).

I løbet af marts og april kommer ynglefuglene for alvor

Sum: 5884. 1. halvår 4871, 2. halvår 1013. Indsendere 144.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6	3	778	1867	1346	871	578	270	71	46	38	10

Gråstrubet Lappedykker, Lille Vildmose, 3. maj 2012. Foto: Arnold Houmann.

Der observeres stadig større forekomster ved kysterne med 23/3 49 R Jerup Strand (BKR) som den største.

Der foreligger kun få og spredte yngleoptællinger med 13/5 74 Halkær Sø og Ådal (TSE) som største optælling. Første unger observeres 17/6 Halkær Sø og Ådal (TSE). De største observationer i 2. halvår er 17/8 75 R Tjele Langsø (TBR), 14/10 75 R Nors Sø (TBR TRK) og som årets klart største observation 234 R Tjele Langsø (TBR). Året afsluttes med en stor december-observation 26/12 41 R Grenen (ROC).

på plads på ynglelokaliteterne. De største observationer er 26/3 102 Lille Vildmose og 10/4 110 Lille Vildmose (begge PR). I alt er optalt 66 par i området (PR).

De største i 2. halvår fra ynglelokaliteterne er 25/7 og 9/8 30 Lille Vildmose (UTE) og 15/7 37 R Fyrkat Engsø (CSS), mens de største observationer af rastende fugle ved kysten bliver 21/7 80 R Muldbjerget (TSE). Årets sidste bliver 13/12 2 S Grenen (ROC) og 24/12 4 R + 4 SØ Grenen (ROC ABK KNP).

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*

Når materialet er rensset for mulige gengangere vurderes, at der i 2012 er observeret 27 forskellige fugle. Der er dog omkring Nors Sø og Vandet Sø i oktober og november mange fugle, og det er her vanskeligt at vurdere, om der er tale om de samme stationære fugle, eller om der løbende sker en udskiftning.

Årets første er 14/1 3 R Selbjerg Vejle (JBE HHN MLU JPIP). De resterende observationer i 1. halvår nævnes alle: 9/3 1 R Grenen (ROC), 17/3 1 fou. Jerup Strand + Enge (BRK), 23/3 1 R Jerup Strand (BRK) og 5/4 1 R Østerild Fjord (RSN MON O-DK).

Sum: 27. 1. halvår 7, 2. halvår 20. Indsendere 25.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	-	3	1	-	-	-	1	3	15	1	-

En sommerobservation fra 20/8 og 25/8 1 R Ulvedyb (TSE RSN MON) hører ikke til de årlige begivenheder. Nordmandshage kan i løbet af september byde på observationer af trækkende fugle – 7/9 1 S, 17/9 1 S og 25/9 1 S (alle PR).

For andet halvår er observationerne generelt samlet i Nordvestjylland specielt omkring Nors Sø, Vandet Sø og Agger Tange. Den største observation bliver 22/10 5 fou. Nors Sø (LN). Uden for dette område observeres kun 21/10 2 R Jerup Strand (BKR) og 21/10 2 fou. Stensnæs (ML). Årets sidste bliver 11/11 1 R Vesløs Vejle (HRC).

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*

Med en årstotal på 2285 fugle er der tale om det største år nogensinde. Den tidligere højeste total var 1946 fugle i 1999. Tallene dækker dog over, at der fra 4 områder – Kogleaks/Kærup Holme, Lille Vildmose, Vilsted Sø og Østerådal, Aalborg – foreligger en lang række observationer.

Årets første fugl ses 5/3 1 R Han Vejle (HHN) efterfulgt af 23/3 1 R Kogleaks (O-DK), hvorefter der i løbet af første halvdel af april sker ankomst til ynglepladserne. De største observationer fra 1. halvår er alle fra Kogleaks med 27/6 40 R (HRC), 11/6 41 ad + 15 pull. R (O-DK) og 21/6 100 R (O-DK). Observationen fra den 21/6 er den næsthøjeste fra Nordjylland kun tidligere overgået af 17/4 1999 159 Lovns Sø.

Sum: 2285. 1. halvår 1480, 2. halvår 805. Indsendere 83.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	10	214	746	510	580	216	9	-	-	-

Der indrapporteres ynglefugle fra Bygholms Nordlige Rørskov, Kogleaks, Lille Vildmose, Vilsted Sø og Østerådal. På baggrund af materialet kan ikke bestemmes antallet af ynglepar.

De første pull. observeres 20/5 1 pull. Vilsted Sø (TOBR) og 21/5 8 pull. Østerådal Nord (HHB), mens største observation af pull. bliver 13/7 51 R Kogleaks (HHN). Der observeres i yngleperioden fugle på flere andre lokaliteter. Ved den genetablerede Juelstrup Sø observeres Sorthalset Lappedykker i perioden fra 9/5 til 1/7 5 gange med største 24/6 4 ad. R (HEN).

Efteråret udgøres især af enkelte fugle på ynglelokaliteterne. Årets sidste bliver 22/9 1 R Lille Vildmose (HAC) og 29/9 6 R Kærup Holme (LRU GLN m.fl.).

Sorthalset Lappedykker ad. + pull. samt Hættemåge, Østerådal, Aalborg, 21. maj 2012. Foto: Arnold Houmann.

"Rovfugleåret 2012" byder på næsten lige så mange rapporteringer som 2011. Første halvår er fortsat præget af de store forekomster af nordfra kommende fugle, der grundet god fødetilgang havde et stort yngleår i 2011. Det gælder specielt arter som Blå Kærhøg og Fjeldvåge. Forårstrækket bliver stort for flere arters vedkommede, ved Skagen således rekordstort for Steppehøg og Tårnfalk, mens antallet af ørne var noget lavere end de senere år.

Ynglemæssigt kommer der som de senere år 2 unger af 2 par Kongeørn på vingerne, men yderligere to par er ved at være etableret i landsdelen. Havørn springer over i år og Rød Glente er i fremgang, nu med to nye par i områdets sydlige dele. Området huser fortsat ét par Fiskeørn.

Efteråret er modsat året før en tynd omgang. Fødetilgangen i de nordiske fjelde svigter og mange arter yngler slet ikke. Måske skal det ses i den sammenhæng, at flere arter ses tidligt, således flere sommerfund end vanligt af blandt andet Blå Kærhøg.

Sammenstilling og skemaer over trækket fra Skagen er lavet af Knud Pedersen.

Lille Skrigeørn 3K+,
Skagen, 29. maj 2012.
Foto: Knud Pedersen.

Rovfugletrækket ved Skagen i foråret 2012
fordelt på måneder, samt totalen, største
dag(e) og mediandato for de enkelte arter.

Hvøpsevåge ad. han,
Grenen, 21. maj 2012.
Foto: Knud Pedersen.

	Marts	April	Maj	Juni	Total	Største dag	Median- dato
Hvøpsevåge	0	0	609	59	668	20/5, 25/5 (115)	24/5
Sort Glente	0	14	37	1	52	23/4 (5)	4/5
Rød Glente	7	57	102	8	174	3/5 (12)	3/5
Havørn	2	10	17	1	30	4/5, 27/5 (4)	4/5
Rørhøg	1	101	175	14	291	22/4 (21)	4/5
Blå Kærhøg	4	220	132	0	356	22/4 (52)	26/4
Hedehøg	0	0	10	0	10	1/5, 28/5 (2)	16/5
Steppehøg	0	16	28	0	44	3/5 (7)	2/5
Spurvehøg	257	1724	1097	42	3120	19/4 (339)	24/4
Duehøg	16	18	8	0	42	22/3 (3)	12/4
Musvåge	1208	1877	1912	84	5081	4/5 (320)	22/4
Fjeldvåge	10	214	368	0	592	4/5 (72)	2/5
Lille Skrigeørn	0	0	2	0	2		
Dværgørn	0	0	1	0	1		
Kongeørn	1	2	0	0	2		
Fiskeørn	1	134	165	7	307	22/4 (37)	1/5
Tårnfalk	6	229	950	31	1216	21/5 (160)	19/5
Lærkefalk	0	16	213	19	248	23/5 (28)	22/5
Aftenfalk	0	0	18	2	20	23/5, 25/5 (4)	25/5
Dværgfalk	3	163	205	3	374	22/4 (32)	1/5
Eleonorafalk	0	0	1	0	1		
Vandrefalk	9	68	116	1	194	4/5 (18)	2/5
Sum	1525	4863	6166	272	12825		

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Hvæpsevåge	399	589	325	512	1082	1871	899	277	614	668
Blå Glente	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
Sort Glente	28	20	31	40	40	59	38	39	54	52
Rød Glente	43	63	103	104	169	267	195	136	209	174
Havørn	33	18	30	40	45	93	63	27	55	30
Slangeørn	0	0	0	1	1	2	0	0	1	0
Rørhøg	319	354	350	416	248	483	417	351	395	291
Blå Kærhøg	290	340	237	307	143	339	328	139	158	356
Hedehøg	20	35	24	30	23	50	25	10	36	10
Steppehøg	7	3	6	13	1	12	9	5	26	44
Spurvehøg	2497	3098	2079	2510	2549	3736	3134	2827	2387	3120
Duehøg	30	29	23	39	21	26	81	56	39	42
Musvåge	3188	4223	4369	5963	5060	7670	4083	5204	7356	5081
Ørnevåge	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
Fjeldvåge	331	244	440	387	242	882	323	205	377	592
Lille Skrigeørn	1	3	1	1	1	3	1	1	2	2
Stor Skrigeørn	1	0	0	0	1	4	1	0	3	0
Dværgørn	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1
Kongeørn	1	2	6	3	0	4	1	3	5	2
Høgeørn	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0
Steppeørn	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Kejserørn	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Fiskeørn	314	291	332	229	211	434	301	238	336	307
Lille Tårnfalk	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Tårnfalk	243	494	609	877	487	1038	721	322	827	1216
Lærkefalk	94	191	143	358	198	330	182	113	215	248
Aftenfalk	10	4	6	8	5	63	7	1	43	20
Dværgfalk	205	358	424	299	182	367	296	223	267	374
Eleonorafalk										1
Slagfalk	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0
Jagtfalk	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Vandrefalk	93	116	106	87	83	140	124	98	185	194
I alt	8145	10472	9643	12222	10789	17864	11227	10274	13593	12825

Sum af rovfugletræk ved Skagen i forårene 2003-2012.

Hvæpsevåge *Pernis apivorus*

En årssum på samme niveau som i 2011 og et forårstræk ved Skagen også på dette niveau. Årets første ses 9/5 1 N Aalborg Universitet (CR) og samme dag ca. 2-4 fugle ved Skagen (flere inds.). To-cifrede dagstotaler ses fra 16/5 21 trækkende Nordstrand (flere inds.) og når maksimum 20/5 og 25/5 med 115 trækkende begge dage (flere inds.). Sidste dag med et tocifret antal fugle er 31/5 12 udtrækkende i flok (ROC). I løbet af juni ses som vanligt fortsat en del fugle ved Skagen, flest 21/6 14 Ø Ellekrattet (HHB). Eneste fund af mere end 3 ex uden for Skagen i første halvår er 28/5 17 N Tofte Skov (HAC CR).

Antallet af rapporterede ynglepar er ca. 15 på følgende

Sum: 839. 1. halvår 737, 2. halvår 102. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	645	92	73	24	5	-	-	-
Skagen	-	-	-	-	609	59	34	18	-	-	-	-

lokaliteter, Pajheden Skov, Børglum Klosterskov, Skarp-holt Plantage, Hals Nørreskov, Hals Sønderskov, Hou Skov, Rougtved Skov, Baggessvogn Skov, Hammer Bakker (alle JTN), Vebbestrup (JLI), Lille Vildmose (TC PR), Skørping (CR), Stor Arden og Alminden Skov (SBØ), Gravlev (JPL JKL) og Hals Mose – området (PR).

I juli og august er de største forekomster fra Skagen-halvøen med største dag 27/7 16 trækkende Bunken (LP). Største i øvrigt 17/7 5 S + 1 R Lille Vildmose (PR). Årets sidste fugle ses tidligt, 12/9 1 SV Gerå (HAC), 15/9 1 SV Ø (LM) og 16/9 1 S Muldbjerger (TSE).

Hvoepsevåge ad. han, Grenen, 21. maj 2012. Foto: Knud Pedersen.

Sort Glente *Milvus migrans*

En ret moderat årssum, hvilket primært tilskrives få fund uden for Skagen. Året første ses 19/4 1 TF Skagen (ROC SKAF HAC EMI TPA) fulgt af 20/4 1 Ø Bulbjerg (HHN). Uden for Skagen foreligger blot følgende 10 iagttagelser, 22/4 3 trækkende Bulbjerg (HRC SUB), 30/4 1 NØ Tvorup Plantage (JJA), 3/5 1 NØ Klitmøller (JJA), 13/5 1 fou. Dvergetved (AØ), 20/5 1 S Gerå (HAC), 21/5 1 overflyvende Tofte Sø (HAC sammen med gæstende EU/LIFE politikere), 23/5 1 overflyvende Sdr. Bo-

rup (SAR), 27/5 1 R Gravlev Sø (AEP), 28/5 1 TF Nordmandshage (RSN) og 28/6 1 NØ Nykøbing Mors (JKK). Ved Skagen ses i perioden frem til 7/6 52 fugle (summen af antal forskellige fugle/dag) – hovedparten som vanligt i maj. Den største dag er 23/4 5 T/TF (flere inds.), fulgt af 3-4 fugle dagligt i dagene 2-4/5 (flere inds.). Sidste i Skagen ses 7/6 1 TF Nordby (ABB via ROC). Der er ingen fund fra andet halvår.

Sum: 65. 1. halvår 65, 2. halvår 0. Indsendere 76.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	19	44	2	-	-	-	-	-	-

Rød Glente *Milvus milvus*

En årssum, der er noget lavere end i 2011. Det er specielt forekomsten i andet halvår, der er lav, ligesom forekomsten ved Skagen er i den lave ende set i relation til de seneste fem år.

Rapporteringerne i januar og februar stammer alle fra yngleområdet omkring Frederikshavn. Første fra andre lokaliteter er 3/3 1 Viborg (FRO). Første ved Skagen ses 11/3 1 udtrækkende Nordstrand (ROC). Her noteres i øvrigt 174 fugle i foråret. Flest ses omkring månedsskiftet april/maj med max. 23/4 11 (JHC m.fl.) og 3/5 12 (KNP m.fl.). Maj måned ud noteres på mange dage op til 8 fugle. Meget få fugle er set på direkte træk på andre lo-

kaliteter.

Yngel: Fra områdets sydlige del par med 3 unger ved Løvskaal (PHJ TRK) og par ved Randrup Skov (PHJ). I Fjerritslev-området et sandsynligt par (JTN) samt fra Vendsyssel i alt 12-13 par. Af disse får 4 par én unge, 1 par to unger og 2 par 3 unger (JTN m.fl.). Alt i alt meget positivt nyt her, ikke mindst grundet de nye ynglefugle i områdets sydlige del.

Fundene i andet halvår stammer i store træk fra områder omkring sikre eller potentielle ynglelokaliteter. Den kølige december slutter året med få fugle, hvoraf skal nævnes 15/12 1 Sundby, Mors (MAKR).

Sum: 747. 1. halvår 574, 2. halvår 173. Indsendere 173.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	32	27	67	178	200	70	54	31	26	32	21	9

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Lighed i summen for de to halvår, men i øvrigt et år med færre rapporteringer end de seneste år, hvilket primært tilskrives færre fugle ved Skagen. Desuden et år uden nordjysk yngel. Der ses i øvrigt en overvægt af iagttagelser fra Lille Vildmose i første halvår og fra Vejlerne i andet halvår.

Ved Skagen ses den første trækkende fugl 5/3 1 Ø (OS), men ellers ses hovedparten af fuglene i april og maj. Som vanligt er det svært at sige noget om det totale antal fugle, men summen af fugle på enkelt dage giver 30, hvilket er væsentligt færre end de senere år. De største dage er 4/5 5 og 27/5 5 (mange inds.). Gennemsnittet over de foregående 5 år er 57 fugle. Der er kun rapporteret ganske få aktivt trækkende fra andre lokaliteter, flest Klitmøller 1+3/5 2 (JJA).

Sum: 490. 1. halvår 245, 2. halvår 245. Indsendere 173.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	40	28	34	78	48	17	25	64	40	48	41	27
Lille Vildmose	14	12	16	32	15	6	12	13	6	7	4	2
Vejlerne	8	6	7	24	15	5	12	36	18	27	16	3
Skagen	-	-	2	10	17	1	-	4	-	-	-	-

Rørhøg *Circus aeruginosus*

Arten behandles blot kortfattet. Summen er meget lavere end i 2011, hvilket skyldes det svageste forårstræk ved Skagen i fem år (se oversigt), kombineret med væsentligt færre rapporteringer fra både Vejlerne og Lille Vildmose. Som noget usædvanligt er Rørhøg iagttaget i alle årets måneder, idet der er fund fra Vejlerne i både januar og februar og helt frem til 1/12 1 hun (HHN).

Der er indrapporteret 55-58 ynglepar: Vejlerne 37 par (O-DK), Lille Vildmose 8-10 par (PR m.fl.), Liver Ås udløb 1 par (KUP), Halkær Sø 1-2 par (TSE), Haldager Vejle 2 par (KHK m.fl.), Ulvedybte 1 par (HMT TE), Bolle/Try Enge 1 par (SØP), Tange Sø 1 par (KAHA), Nørreådal 3-4 par (TBR LM m.fl.) og Guderup Kær 1 par (EA). For Vejlerne er der tale om det laveste antal ynglepar de seneste mange år. Der mangler tællinger fra en hel del lokaliteter!

Rørhøg ad. han, Lille Vildmose, 22. april 2012. Foto: Lars Grøn.

Sum: 2617. 1. halvår 1549, 2. halvår 1068. Indsendere 224.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	2	57	579	635	272	335	465	223	35	9	1
Lille Vildmose - sum	-	-	22	188	161	93	67	90	53	14	-	-
Vejlerne - sum	4	2	21	116	181	76	128	87	54	17	9	1
Skagen	-	-	1	101	175	14	6	49	3	-	-	-

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

En stor årssum, hvilket ikke mindst skyldes et meget stort forår ved Skagen. Til gengæld et svagt efterår, hvilket nok primært skal tilskrives et meget dårligt yngleår nordpå.

I vintermånederne ses usædvanligt mange fugle, hvilket nok blandt andet skyldes et godt yngleår i 2011 og deraf følgende pæne forekomster i efteråret 2011. Fuglene ses spredt over hele landsdelen, men af større koncentrationer.

ner kan nævnes 24/1 6 R Lille Vildmose (PR), 26/2 9 R Store Vildmose (PR) og 28/2 5 R Thorup/Klim Fjordholme (HHN).

Første fugle ved Skagen ses allerede 13/3 1 R (JPIP). Hovedtrækket ses fra 20/4 med mange store dage. Nævnes kan 22/4 52 Ø (LP og mange andre), 26/4 25 udtrækkende på to en halv time Grenen (ROC RT m.fl.). Også maj måned byder på mange fugle, dog uden de helt store dage. Sidste ses 29/5 1 N Flagbakken (JTL). Også et par andre lokaliteter har pæne dage, således 22/4 8 T Bulbjerg (HRC SUB) og 1/5 7 T Klitmøller (JJA). Sommerperioden byder på flere fund end vanligt. Udover en række fund uden angivelse af køn eller kommen-

tarer i øvrigt, som ikke medtages, foreligger følgende, 13/6 1 hun Kærup Holme (PRE), 21/6 1 hun Bavnehøj ved Løvel (MHH), 10/7 1 han Vesløs (KHK), 2/8 1 han Lille Vildmose (AO), 9/8 1 han Asmild Eng (CBB) og 12/8 1 han Gårdbo Sø (BKR). Om de mange sommerfund kan tilskrives den manglende yngel er uvist.

Efteråret bliver en lidt tam omgang, hvilket sikkert skal sættes i forbindelse med et meget dårligt yngleår for mange nordiske rovfugle grundet stort set ingen forekomst af gnavere. Summen for Lille Vildmose på 59 fugle kan således sammenlignes med 203 fra året før. De største tællinger i perioden er 2/11 9 R Store Vildmose (PR), 6+7/12 6 og 30/12 8 Sønderlem Vig (alle AO).

Sum: 1140. 1. halvår 772, 2. halvår 368. Indsendere 179.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	115	83	91	321	157	6	-	11	63	145	90	59
Lille Vildmose – sum	38	18	33	33	3	-	-	3	22	15	15	4
Skagen	-	-	4	220	132	-	-	-	3	1	-	-

Steppehøg *Circus macrourus*

Det største år og forår og den største enkelt dag nogen sinde. Hele 44 fugle ved Skagen og 7 fra øvrige lokaliteter. Det bemærkes endvidere, at det er første år, der ses flere Steppe- end Hede høg, endda mere end fire gange så mange.

Det hele starter ved Skagen med fynd og klem 19/4 med hele 4 fugle, heraf 2 adulte hanner (TPA ROC SKAF). På yderligere 6 datoer i slutningen af april noteres 12 fugle og i maj i perioden 1-28/5 hele 28 fugle med absolut max. 3/5 7 (KNP KMO EKR GBL JHC m.fl.). Sidste ses 28/5 1

2K udtrækkende (ROC SKAF MKP TRK).

Fra andre lokaliteter foreligger følgende 7 fund, 20/4 1 2K hun NØ Vilsbøl Plantage (JJA), 25/4 1 2K N Lille Vildmose (PR), 11/5 1 2K Ø Uggerby Klitplantage (BJO), 11/5 1 2K fou. Nørre Voerså Hede (US), 12/5 1 2K R Sørig Enge (CSS), 15/5 1 2K R Syrodde, Læsø (JSA) samt 30/5-3/6 1 2K han R Lille Vildmose, Nordlige del (SKR KBC PR og mange andre).

Fra efteråret til gengæld kun et enkelt fund 4/10 1 1K Agger Tange (HHN).

Sum: 52. 1. halvår 51, 2. halvår 1. Indsendere 65.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	18	33	-	-	-	-	1	-	-
Skagen	-	-	-	16	28	-	-	-	-	-	-	-

Hede høg *Circus pygargus*

Et år helt i bund med blot 19 fugle og blot én fugl i andet halvår.

Ved Skagen skræbes bunden med blot 10 fugle, en tangering af bundrekorden fra 2010. Første ses 1/5 2 2K NØ (mange inds.). To fugle ses også 28/5 (EGA JPIP JHC JLI), men ellers iagttages arten blot på 6 enkelt dage i perioden frem til sidste fugl 30/5 1 hun NØ (TRK).

Alle øvrige fund nævnes, 1/5 1 hun R Kærup (AS), 2/5

1 ad. han Ulvedyb (RSN), 5/5 1 2K hun R Lille Vildmose (PR), 9/5 1 ad. han N Kærsgård (AØ), 14/5 1 2K fou. Egebaksande (KØJ), 22/5 1 2K han Ø Kjøl Strand (HAC), 23/5 1 2K NØ Gårdbo Sø (BHJ) og 29/5 1 hun fou. Vangså Hede (JJK).

Efteråret byder blot på én, efter nordjyske forhold, ret sen fugl, 18/9 1 hun fou. Vorde ved Hjarbæk Fjord (BOEK).

Sum: 19. 1. halvår 18, 2. halvår 1. Indsendere 29.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	18	-	-	-	1	-	-	-
Skagen	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-

Steppehøg / Hede høg *Circus macrourus* / *C. pygargus*

11 fugle i denne kategori i perioden 20/4 til 28/6, heraf de 8 fra Skagen, 2 fra Bulbjerg og 1 fra Rubjerg Knude

(HHN RSN m.fl.) samt et fund fra Bolle/Try Enge 1/8 (HHB).

Duehøg *Accipiter gentilis*

Et år med en ret lav årssum tæt på 2011. Ved Skagen ses på forårstrækket 42 fugle i perioden 2/3 til 30/5 svarende til niveauet fra 2011. Ellers skal der som vanligt primært fokuseret på artens ynglestatus i Nordjylland. Uden for JTNs undersøgelsesområde i Vendsyssel er der blot meldt om 3-4 par i Rold Skov (AHO GRA HAC) samt et muligt par i Vester Thorup Klitplantage (CSS).

Fra JTNs område foreligger følgende detaljerede orientering: "Undersøgelsesområdet Vendsyssel. I 2012 blev en ny lokalitet registreret. Der er nu i alt registreret 110 forskellige ynglelokaliteter i perioden 1977-2012, men pga. orkanen i 2005 og storme i januar 2007 og 2008, samt kraftig skovning i 2009-12 er antallet af mulige lokaliteter nu nede på 73 (et fald på 33,6%).

Storme i januar 2007 og 2008, samt især orkanen den 8/1 2005, gik hårdt ud over undersøgelsesområdet. Over 38% af de gamle redetræer er væltet og mange af de gamle redebevoksninger er jævnet med jorden eller er så skadet, at Duehøgen er flyttet. Der er sket en masse flytninger og omrokeringer i de seneste 8 år.

Pga. gunstige priser på råtræ og overkapacitet af skovningsmaskiner er der i igen i 2012 skovet voldsomt hele året. Skovningsaktiviteten i marts-juni medførte i år 3 mislykkede yngleforsøg. Flere ynglebevoksninger i nåletræer er blevet renskovet siden sidste år, selv midt i rugetiden.

Ynglebestanden steg i 2012 fra 32 til 33 par. I det første år af undersøgelsen var bestanden på 31 par og toppede i 1994 med 72 ynglepar. 4 af de 33 par lagde måske ikke æg. Ved de øvrige blev der lagt mindst et æg. Gennemsnitlige antal æg var 2,70 sd 0,56 (n 23 kuld). Der blev kun registreret 55 pull., hvoraf 42 juv fløj fra reden (41 ringmærket) – dette giver en gennemsnitlig ungeproduktion på 1,27 juv/par og 2,00 juv/par med mindst 1 juv. 2012 var det dårligste produktionsår i hele undersøgelsesperioden 1977-2012. Ingen 4-kuld og 36,4% af yngleforsøgene mislykkedes.

Sum: 203. 1. halvår 138, 2. halvår 65. Indsendere 80.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
10	15	58	40	11	5	10	12	7	19	8	9

Spurvehøg *Accipiter nisus*

Arten behandles kortfattet. Et lille fald i årssummen. Ved Skagen trækker i foråret 3120 fugle med største dag 19/4

Der blev indsamlet fjer nok til alders- og individbestemmelse hos 25 af de 33 ynglende hunner. Gennemsnitsalderen på de ynglende hunner var 5,80 år (sd 3,81). En hun ynglede som 1-årig (1 juv) og den ældste var 16 år (1 juv). I de seneste 8 år har der årligt ynglet 3-13% 1-årige hunner mod 22-35% 1-årige hunner først i 1980'erne. To hanner ynglede som 1-årig (begge med 2 juv), den ene dannede par med en hun på 3 år og den anden med en hun på 5 år.

Der blev indsamlet 539 byttedyr ved reden i 2012 og foreløbig 162 byttedyr fra hele året udenfor redelokaliteterne. I alt er der i perioden 1977-2012 registreret 31.727 byttedyr ved redelokaliteterne i yngletiden og over 8000 uden for yngletiden.

Selv efter en mild vinter voksede bestanden kun med et enkelt par og ungeproduktionen var den dårligste målt i hele undersøgelsesperioden.

Det tyder på at der er en sammenhæng med klimaforandringerne og fødetilgangen, som har ændret sig betydeligt de sidste 12 år. Andelen af Ringduer i føden falder, og andelen af mindre byttedyr som drosler, Skovskade og Husskade stiger. Derudover sker der som nævnt meget med ynglehabitatene efter de senere storme og orkaner.

Det var forventet, at bestanden ville stige yderligere i 2012 pga. den milde vinter.

Problemerne ved fasanudsætningerne regnes nu for minimale. Der blev kun fundet ulovlig bekæmpelse på to lokaliteter (fældeopsætning – ved ikke om eller hvor mange der blev taget). Den illegale bekæmpelse er nu størst i forbindelse med tamfjerkræ ved menneskelig beboelse (tamduer og høns).

Topprædatorer som Kongeørn og Stor Hornugle begynder lokalt at give problemer for Duehøgen, og problemet er voksende. Der yngler nu 3 par Stor Hornugle indenfor undersøgelsesområdet (alle i skove), og der yngler ikke Duehøg indenfor en radius af 3 km fra disse. Der yngler nu flere par Ravne end Duehøge i undersøgelsesområdet, og de yngler næsten alle i gamle ynglebevoksninger af Duehøg."

339 (flere inds.). Fra foråret kan i øvrigt nævnes 22/3 22 N Muldbjerger (PR), 26/3 27 N + 4 R Lille Vildmose (PR),

Spurvehøg, Farstrup, 31. januar 2012.
Foto: Albert Steen-Hansen.

16/4 17 N Muldbjerger (PR), 20/4 34 Ø og 22/4 27 Ø
begge Bulbjerg (HHN HRC SUB), 1/5 23 NØ og 3/5 27
NØ – begge Klitmøller (JJA) samt 19/5 11 Ø Uggerby

Sum: 4698. 1. halvår 3874, 2. halvår 824. Indsendere 192.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	74	73	403	2013	1246	65	50	106	116	258	239	55
Skagen	3	2	257	1724	1097	42	13	21	4	11	24	8

Musvåge *Buteo buteo*

Arten behandles blot kortfattet. Væsentligt færre rapporteret end i 2011, hvilket primært skyldes færre fugle ved Skagen i foråret (se skema). Fra andre lokaliteter kan fra foråret nævnes 2/3 60 R Dronninglund Storskov (PR), 22/3 75 N Hals Nørreskov (HAC) og 106 N Muldbjerger

Sum: 13.143. 1. halvår 9568, 2. halvår 3575. Indsendere 251.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	617	718	2615	2907	2307	304	631	600	572	758	572	442
Skagen	-	-	1208	1877	1912	84	298	130	1	6	2	7

Fjeldvåge *Buteo lagopus*

Et stort år begrundet i det næststørste forår ved Skagen i de seneste 10 år, som dog modsvares af en meget svag forekomst i andet halvår.

Efteråret 2011 bød på en rekordstor forekomst grundet i et stort yngleår nordpå, som ses på antallet af overvin-trende fugle, hvor der er mange spredte forekomster af 1-3 fugle i januar til marts med max. 16/1 5 R Store Vild-mose (PR).

De mange fugle sætter også sit præg på forårstrækket, ikke mindst ved Skagen. Foråret byder i alt på 592 fugle. I de sidste 10 år kun overgået af 2008 med 882 fugle. Ho-vedtrækket ses i perioden 22/4 til 4/5 med den største dag 4/5 72 fugle (flere inds.). Sidste fugl ses her 31/5 1 TF (SKAF ROC JTL). De største antal i foråret uden for Skagen er 20/4 4 Ø + 1 R Bulbjerg (HHN), 22/4 11 T Bul-

Sum: 1041. 1. halvår 922, 2. halvår 119. Indsendere 171.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	84	56	76	312	393	1	1	1	7	34	48	29
Skagen	-	-	10	214	368	-	-	-	-	2	-	-
Lille Vildmose	15	8	18	33	14	-	-	1	-	13	11	3

Stor Skrigeørn *Aquila clanga*

Fra 2011 foreligger endnu et godkendt fund, så totalen fra dette år kommer op på 4 fund af 3 forskellige fugle, 3-4/5 1 3K TF

Strand (AØ).

Ved Nordmandshage tælles i perioden september til no-vember 150 trækkende med max. 8/10 43 S (PR m.fl.).

(PR) samt 26/3 67 N + 7 R Lille Vildmose (PR).

Andet halvår er som vanligt præget af en lang række mindre observationer, dog skal nævnes 27/7 176 S Ne-dermose, Skagen (PASH). De største tællinger i efteråret i øvrigt er af rastende fugle i Store Vildmose (PR).

bjerg (HRC SUB) og 1/5 5 N Lille Vildmose (PR). Der er et enkelt juni fund, 8/6 1 R Fladbjerg (AK).

Der er et par meget usædvanlige sommerfund af Fjeld-våge, 27/7 1 S Nedermose, Skagen (PASH) og 3/8 1 SV Lille Vildmose (TC). Herefter går der en måned, inden næste fugl ses, 3/9 1 R Staun, Barmer og Valsted Enge (PES) og 4/9 1 Godthåb (FIB). Efteråret er præget af me-get få fugle, hvilket skal ses i sammenhæng med, at næs-ten alle fugle nordpå (Sverige og Norge som minimum) har opgivet yngel som følge af mangel på føde (gnavere). Andet halvår giver således blot 2 fugle ved Skagen mod 124 fugle i 2011. Eneste observationer af mere end to fugle er 2/11 5 R Store Vildmose og 5/11 3 S Nordmandshage (begge PR).

Skagen (EKR ASF m.fl.).

Arten er SU art.

Lille Skrigeørn *Aquila pomarina*

Et godkendt fund fra 2012, 29/5 1 2K R Gyvelstien, Ska-gen (TRK). Desuden foreligger et andet dokumenteret fund fra Skagen i maj, der endnu ikke er færdigbehand-let af SU.

Fra 2011 foreligger endnu et godkendt fund, så totalen fra dette år kommer op på to fugle, 6/5 1 2K+ TF Skagen (EKR TLP m.fl.). Arten er SU art. Der må ikke refereres til observa-tioner, der ikke er godkendt af SU.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Et år med nu fire mere eller mindre etablerede par, hvoraf de to par får i alt tre unger. Dog kommer kun to unger på vingerne. Detaljerede oplysninger om de enkelte par stammer primært fra artskoordinatoren Tscherning Clausen.

Hals Nørreskov (JTN):

Parret har for 6. år ynglesucces og klækker i år to unger. Ørneparret bygger en ny rede i en rødgran i årets begyndelse. De seneste tre års redetræer er kommet til at stå frit efter stormfald. Ved et besøg 24/5 kan det konstateres, at der er to unger, men den ene – en han – sidder på jorden under reden, hvor den har siddet i mindst 5-6 dage, og hvor den er blevet fodret. Ungen er svækket og mager. På grund af det regnfulde vejr sættes ungen op i reden, hvor der sidder en meget stor og aggressiv hununge. Dagen efter tilses reden. Begge unger er i reden og han-ungen virker frisk og er nyfodret. Begge unger ringmærkes. Hun-ungen er ca. 55 dage gammel.

4/7 er hun-ungen fløjet fra reden og sidder i redeområdet, mens han-ungen ligger død under reden. Den er død 5-7 dage efter ringmærkningen, men pga. forrådnelse er det ikke muligt at fastslå dødsårsagen. 25/7 ses for første gang hele ørnefamilien flyve over skoven. Alle tre fugle rapporteres flere gange fra området året ud (HAC). Fugle herfra er også iagttaget enkelte gange i området mellem Hou og Hals (PR SØP).

Høstemark Skov (TL FA):

Parret har for 10. år i træk fået en unge på vingerne. Alerede 4/2 ses ørneparret sig – i 10 graders frost, og et par dage senere ses der, ved en kontrol af ørnerederne i skoven, at en af rederne er pyntet med nye grankviste. Ved et besøg ved reden 6/7, hvor der skulle indsamles rester af byttedyr og fældede fjer, har ungen forladt reden. Den sidder på en gren nær jorden i nærheden af reden. Herfra forsøger den at lette, men lander i den fugtige ellesump. Ungen indfanges og tilses. Den har ingen fysiske skader og er i god foderstand og bliver sat tilbage på sin gren, hvor den bliver siddende under resten af besøget. Ved næste indsamling af byttedyr 9/8 ses ørneungen lette fra en halvædt ilder og flyve ubesværet rundt i bevoksningen under trækrønerne, men først 19/8 ses ørneungen flyve over skoven, hvilket er senere end de senere år. Ungen ses i området året ud, men fører en meget diskret tilværelse, og der går oftest lang tid mellem observationerne. Ungen fra 2011 ses i øvrigt i Vildmosen frem til april måned.

Tofte Skov (TC HAC CR ATL):

Et nyetableret par gør yngleforsøg, idet der bliver lagt 1-2 æg i en nybygget rede, der bliver fundet ved et besøg i skoven 26/3. Der er kun ved en lejlighed – 14/4 – set, at en af ørneparret lå på reden. 28/5 bliver der fundet æggeskaller af 1-2 æg under reden. Ørneparret er ved flere lejligheder set flyve territorieflyvning over skoven. Det

Sum: 680. 1. halvår 384, 2. halvår 296. Indsendere 132.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	49	60	68	95	80	32	34	77	65	69	25	26

Kongeørn 2K, Tømmerby Fjord, 1. marts 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

ser desuden ud til, at der er kommet en ny han, idet den adulte han, der er set i 2010 og 2011, er skiftet ud med en yngre han i løbet af 2012. Den nye han er flere gange set flyve sammen med hunnen over skoven, og ved en lejlighed er en/den gamle han kommet til, men blev jaget væk af den yngre han. Begge fugle i det nye par er ca. 5K.

Vendsyssel (JTN):

I 2011 opholdt der sig en enlig Kongeørn mere eller mindre fast på en ny lokalitet i det nordlige Vendsyssel, og fra begyndelsen af 2012 har et par/to ørne opholdt sig på lokaliteten. Parret ses sidde og flyve sammen og er begge imm. (3-4 K). Ved en eftersøgning i de mest oplagte bevoksninger er der ikke fundet reder. Der foreligger i løbet af året flere iagttagelser fra området (BKR LP BSP).

Skagen:

Der er ikke set Kongeørn på mange datoer ved Skagen. Således blot 24/3, 26/3 og 2/4 1 2K TF (MIK JOK JPIP m.fl.) og 23/4 1 2K TF (flere inds.). Om det drejer sig om en eller to forskellige fugle er usikkert.

Øvrige:

I Vejlerne ses en fugl angivet som 2K/2K+ flere gange i perioden 31/1 til 20/3 (HHN JPK HRC SUB JKA). Der er iagttagelser på 5 datoer, og det kan ikke udelukkes, at det drejer sig om samme fugl på alle datoer. Desuden 29/4 1 2K+ overflyvende Viborg (FRO) og 4/11 1 juv. SØ Rosvang (EST). Endelig i den mere alvorlige afdeling bliver en 4K han død Kongeørn fundet ved Tjele og indleveret til Naturstyrelsen 6/3. Den blev sendt til undersøgelse på Veterinærinstituttet, hvor det viste sig, at fuglen var forgiftet med stoffet *Carbofuran*. Ørnen var i øvrigt ringmærket i Sverige (www.naturstyrelsen.dk).

Fugle indberettet uden aldersangivelse eller andre kommentarer er ikke medtaget.

Dværgørn *Hieraaetus pennatus*

Et godkendt fund fra i år, 28/5 1 2K lys fase TF Skagen og Hulsig (SEK m.fl.). Der foreligger nu 9 nordjyske fund, alle fra Skagen.
Arten er SU art.

Dværgørn, Råbjerg, 28. maj 2012. Foto: Jørgen Kabel.

Fiskeørn *Pandion haliaëtus*

En årstotal på det jævne, hvor andelen af forårsfugle ved Skagen (72% af alt materialet) er væsentlig større end i 2011 (55%). Eller med andre ord – det er meget begrænset, hvad der er rapporteret fra andre lokaliteter end Skagen i første halvår.

Årets første ses 27/3 1 Ø Skagen fulgt af 4/4 1 NØ Skagen (begge KNP) og 4/4 1 R Karup Å, Fårbæk-Hagebro (KGH). Ved Skagen ses kulminationen i perioden 22/4 til 4/5 med største dag 22/4 37 (flere inds.). Eneste rapportering af mere end to fugle fra andre lokaliteter er 1/5 4 NØ Klitmøller (JJA).

Yngleparret i det nordvestjyske område ankommer hen-

holdsvis den 27/3 og 7/4, hvor de begge ses på reden. Parret får igen i år tre unger, og de første flyver fra reden 19/7. Oplysninger fra artscaretaker Leif Novrup. Andet halvår byder på mange spredte observationer af Fiskeørn. De største er 13/8 og 24/8 4 Østerkær Enge/Haldager Vejle (KHK TBA), 19/8 4 Ræhr Grusgrav (JJA) og 25/8 5 Tjele Langsø (TBR). Årets sidste fugle ses væsentligt senere end vanligt, 1-14/10 ses på 7 datoer en fugl ved Vandet og Nors søer (samme?) (SAL CSS TRK TBR) og 10/10 ses 1 K R Romdrup Ås udløb (GRØN). Fund fra november og december bør dokumenteres nærmere.

Sum: 607. 1. halvår 425, 2. halvår 182. Indsendere 167.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	2	180	222	21	27	113	37	5	-	-
Skagen	-	-	1	134	165	7	-	1	-	-	-	-

Tårnfalk *Falco tinnunculus*

Arten behandles ret kortfattet. En pæn årssum, om end blot 70% af summen for 2011, der næsten udelukkende holdes oppe af et meget stort forårstræk ved Skagen.

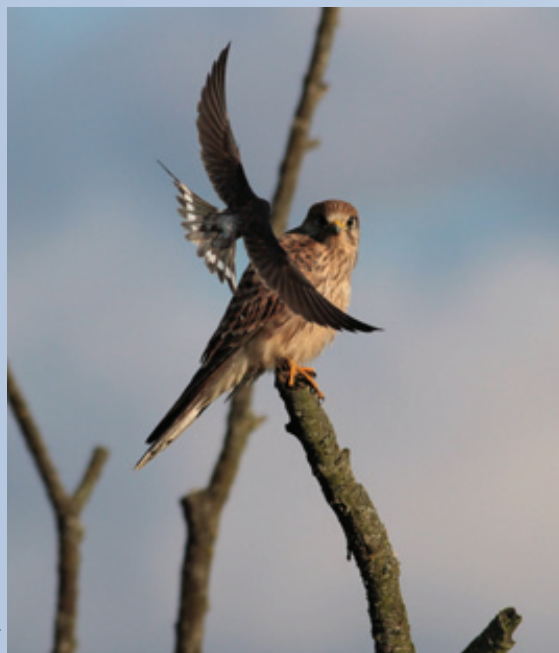
Trækket ved Skagen følger ovenpå et efterår i 2011 med mange fugle og er med 1216 fugle det hidtil største registrerede. Den tidligere rekord fra 2008 talte 1038 fugle.

Trækket ved Skagen sætter for alvor ind efter 20/4, men de helt store dage ses i maj med max. 160 21/5 (flere inds.). Fra andre lokaliteter skal også nævnes enkelte større dage, 20/4 17 NØ Bulbjerg (HHN), 1/5 19 NØ og 21/5 17 NØ – begge Klitmøller (JJA) samt 22/5 17 NØ Vangså Hede (JKK).

De rapporterede ynglefugle opsamles ved en senere lejlighed.

Andet halvår vidner om en svag ynglesæson nordpå som for andre gnaverafhængige rovfuglearter med generelt små forekomster. Således er forekomsten ved både Skagen og i Lille Vildmose blot godt 50% af sidste års forekomst. Blot en enkelt markant tælling skiller sig ud, 8/9 40 R Lille Vildmose (GGU m.fl.).

Tårnfalk mobbes af Landsvale, Vejlerne, 12. juli 2012.
Foto: Vagn Freundlich.

Sum: 3187. 1. halvår 1945, 2. halvår 1242. Indsendere 198.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	86	89	94	388	1194	94	266	303	316	166	123	68
Lille Vildmose – sum	17	18	18	22	31	9	48	69	87	38	13	5
Skagen	-	-	6	229	950	31	43	65	9	-	-	-

Skønt blot halvt så mange som i 2011 er der dog tale om det tredje største år indenfor den seneste 10-års periode. Ved Skagen ses arten i en meget kort, koncentreret periode med de første fugle 22/5 (AØ TN JPIP ROC HAC) og de største dage 23/5 og 25/5 begge 4 fugle (flere inds.) og efter 28/5 blot 10/6 1 ad. han + 1 2K hun R (JOK EC OS EKR KK). I alt ses ved Skagen 20 fugle. Fra andre lokaliteter foreligger tre fund, 12/5 1 hun R Sørig Enge (HSC), 25/5 1 hun fou. Lille Vildmose (SSC) og 12/6 1 han fou. Lille Vildmose (OK). Fugle indberettet uden køn-/aldersangivelse eller andre kommentarer er ikke nævnt ovenfor.

Aftenfalk 2K hun, Nedermose, Skagen, 23. maj 2012.
Foto: Finn Laugo Sørensen.

Sum: 23. 1. halvår 23, 2. halvår 0. Indsendere 27.

	MAJ	JUN
	20	3
Skagen	18	2

Dværgfalk *Falco columbarius*

En pæn årstotal, hvor årssummen i forhold til 2011 primært trækkes ned af et svagt efterår. Året starter med de sædvanlige spredte fund af overvintrende fugle. Forårstrækket ved Skagen er med 374 fugle pænt stort. Hovedtrækket ses som vanligt omkring månedsskiftet april/maj med største dag 22/4 32 (JHC LP m.fl.). Fra andre lokaliteter er eneste forekomst i foråret af mere end to fugle, 1/5 6 N Lille Vildmose (PR) samt 1/5 7 NØ og 3/5 3 NØ Klitmøller (JJA). Forårets sidste ses 5/6 1 R Grenen (KNP ROC m.fl.).

Sum: 648. 1. halvår 515, 2. halvår 133. Indsendere 139.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	8	6	12	224	262	3	1	23	52	48	6	3
Skagen	-	-	3	163	205	3	-	6	12	4	-	-

Andet halvår byder på et par usædvanlige sommerfund, 9/7 1 T Astrup ved Hjørring (FIM) og 1/8 1 SV Grenen (ALM DOF-Ungdom). Ellers er efteråret præget af moderate forekomster. Nævnes skal Nordmandshage, der på 10 datoer i perioden 27/8 til 14/11 har 16 trækkende (PR m.fl.) samt 6/10 5 S Tofte Skov/Lille Vildmose (redaktionen af denne publikation). Året slutter med få vinterfugle, 1/12 1 fou. Lille Vildmose (DFS), 25/12 1 overflyvende Vesløs Vejle (HRC SUB) og 30/12 1 R Holmkær (APN).

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Et pænt forårstræk ved Skagen holder årstotalen oppe. Fortsat ingen sikre ynglefund i Nordjylland. Årets første fugle ses 24/4 3-4 trækkende Skagen (JHC HAC FA ATL RT). Hovedtrækket falder i maj med første kulmination først på måneden med 1/5 20 trækkende (flere inds.) og næste kulmination i dagene 21-28/5 med max 23/5 28 (flere inds.). Første uden for Skagen ses 1/5 1 NØ Klitmøller (JJA), 1/5 1 ad. R Lille Vildmose (PR) og 5/5 1 N Gerå (RWR). Flest ses 31/5 3 (DFS) og 3/6 4 Lille Vildmose (CSS DFS). Jagttagelser fra andre lokaliteter er få. Største observation således 21/5 2 NØ Klitmøller (JJA).

I Lille Vildmose iagttages Lærkefalk desuden i perioden 21/5-25/8 (PR DFS og flere). I denne periode ses flere gange 2-3 ex. og en enkelt gang 4 ex. jagende sammen. Bortset fra en adult 28/5 vedrører alle øvrige sikkert aldersbestemte individer 2K-fugle; blandt andet 3 ex. 19/6 og 3 ex. 17/7. De registrerede individer drejer sig nok udelukkende om oversomrende, ikke-ynglende fugle. Andet halvår byder på en del spredte fund, hovedparten, udover Lille Vildmose, fra Skagen (se skema), men også 14 fund fra andre lokaliteter. Årets sidste 1/10 1 1K S Nordmandshage (PR) og 6/10 1 1K Lille Vildmose (DFS).

Sum: 342. 1. halvår 299, 2. halvår 43. Indsendere 104.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	16	235	48	21	12	8	2	-	-
Lille Vildmose – sum	-	-	-	-	11	25	7	5	1	1	-	-
Skagen	-	-	-	16	213	19	10	3	2	-	-	-

Eleonorafalk *Falco eleonorae*

Et dokumenteret fund fra Skagen i maj er endnu ikke færdigbehandlet af SU. Arten er ikke tidligere iagttaget

i Nordjylland. Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Jagtfalk *Falco rusticolus*

To dokumenterede fund - fra Roshage i oktober og Lille Vildmose i november er endnu ikke færdigbehandlede

af SU. Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Et år på samme niveau som rekordåret 2011, hvilket ikke mindst skyldes ny rekord på forårstrækket ved Skagen. Medvirkende er også en lang række meget spredte iagttagelser i hele landsdelen. Det er efterhånden længe siden, at nogle få lokaliteter – ikke mindst Vejlerne – levere hovedparten af fund af Vandrefalk. Vi nærmer os også meget kraftigt ynglefund i landsdelen, idet der er flere stationære fugle – ikke mindst i flere havneområder.

I årets første måneder ses en lang række spredte forekomster. Trækbevægelser ses ret tidligt med hele 9 fugle ved Skagen i marts, men trækket sætter først rigtigt ind fra 22/4 med kulmination i perioden frem til 4/5. I alt noteres 194 fugle med den største dag 4/5 med 18 trækende (mange indsendere). At både fugle og ornitologer samles ved Skagen ses af, at ingen andre træklokaliteter har dage med mere end én fugl.

Primært i andet halvår ses stationære fugle i Skive Havn – formentlig den samme hun som de seneste snart mange år, i Nørresundby Havn – op til 2 fugle og i Frederikshavn Havn, hvor to fugle ses fra december, og hvor der nu er sat en ynglekasse op, så mon ikke snart vi kan indregne nordjyske ynglepar.

Ellers byder andet halvår på en del fugle i Vejlerne, mens forekomsten i Lille Vildmose er væsentligt mindre end de senere år. Endelig skal det nævnes, at Nordmandshage i efteråret står for en lang række observationer af primært rastende fugle. Således er der noteringer fra 35 dage i perioden 27/8-18/11 af 1-3 fugle (PR og mange andre).

Sum: 1099. 1. halvår 549, 2. halvår 550. Indsendere 220.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	60	73	101	170	139	6	35	88	120	150	105	52
Vejlerne – sum	15	13	32	26	2	2	11	33	26	28	22	9
Lille Vildmose – sum	2	3	9	24	4	-	8	2	9	4	6	-
Agger Tange – sum	3	3	-	4	3	2	1	7	8	7	4	3
Skagen	4	3	9	68	116	1	2	7	6	4	-	1

Vandrefalk 1K, Bygholm Vejle, 17. september 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Vandrikse, Lund Fjord, 12. december 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Vandrikse *Rallus aquaticus*

Antallet af indsendte fugle varierer en del fra år til år. I de sidste 10 år har antallet varieret fra 602 til 2136 med et gennemsnit på 1149. Med 1923 fugle er 2012 således et af de bedre år.

I januar-februar er der 8 observationer, der alle er af en enkelt fugl, undtagen 28/1 2-3 foug. Skillingbro Naturcenter (HEN). Fra begyndelsen af marts begynder der for alvor at dukke fugle op rundt om i landsdelen. Der observeres 5/3 4 R Ellekrattet, Skagen (ROC) og 10/3 5 kaldende Hirsholm (TOLA) som de første større observationer.

I løbet af forår og sommer observeres/høres fugle på

Sum: 1923. 1. halvår 1656, 2. halvår 267. Indsendere 95.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	5	125	399	869	254	85	43	46	46	33	14

69 forskellige lokaliteter. Der foreligger flere større optællinger af territoriehævdende fugle. De største optællinger er 7/5 12 Glombak (HHN), 29/5 23 Tømmerby Fjord (HHN), 15/4 50 Skårup Odde (JBE), 7/5 143 Selbjerg Vejle (HHN) samt Lille Vildmose, hvor der registreret 92 territorier i foråret (PR). For de resterende lokaliteter er der typisk tale om under 5 fugle.

Andet halvår har et begrænset antal fugle, hvor der især observeres fugle ved Grenen med 27/9 9 R (ROC EC JMP OBO m.fl.) og 30/9 8 R Grenen (ROC AJL AÅ) som de største.

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

Efter det flotte 2011 med 162 fugle er 2012 med 104 fugle mere på niveau med gennemsnittet for de sidste 10 år på 99 fugle. Bliver materialet for 2012 renset for gengangere er der reelt tale om ca. 20 forskellige fugle.

Årets første er 15/4 1 R Skårup Odde (JBE) og 16/4 1 syngende Lille Vildmose (PR).

Lokaliteter med længerevarende aktivitet er 16/4-9/7 op til 9 syngende Lille Vildmose (PR UTE CSS HEN m.fl.), 29/4-12/8 op til 6 syngende Vejlerne (O-DK HRC SB

HHN TRH m.fl.) og 30/4-29/6 op til 2 syngende Nørre Enge, Viborg (KMH FRO SA TBR). På resten af lokaliteterne er der kun hørt enkelte fugle og kun på enkelte datoer.

Årets sidste syngende fugle høres 13/7 1 R Haldager Vejle (KHK MON), 13/7 1 syngende Vesløs/Arup Vejle (HRC), 19/7 1 syngende Svankær (ELH) og 12/8 1 syngende Bygholm Vejle (GGU).

Sum: 104. 1. halvår 88, 2. halvår 16. Indsendere 24.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	27	17	44	15	1	-	-	-	-

Engsnarre *Crex crex*

Med en årstotal på 79 fugle er 2012 noget under gennemsnittet for de sidste 10 år på 116 fugle. Der er fortsat en meget klar overvægt af observationer fra DOF-Nordjyllands område. Der er i 2012 kun en enkelt observation fra området for DOF-Nordvestjylland fra Stårup Enge. Observationerne er især koncentreret i den centrale og østlige del af Himmerland, samt i områderne omkring Gårdbogård Sø og Bolle-Try Enge. Samlet er registreret

omkring 28 syngende fugle, hvilket er væsentligt lavere end de 40 syngende fugle, der blev registreret i 2011. Årets første syngende fugle høres 20/5 og 22/5 1 Romdrup Ås udløb (TBA), 23/5 1 Stårup Enge (FRO) og 26/5 2 Vogn Enge (BHI). Der høres typisk 1-2 fugle pr. lokalitet. Eneste større lokalitet er Bolle og Try Enge med 8/6 5 syngende (RSN SSC) og 23/6 5 syngende (RSN MON). Sidste høres 13/8 1 Enge ved Dvergetved (BKR).

Sum: 79. 1. halvår 59, 2. halvår 20. Indsendere 17.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	14	45	12	8	-	-	-	-

Grønbenet Rørhøne *Gallinula chloropus*

Gennemsnittet for de sidste 10 år er på 587 fugle, så 2012 er lidt over gennemsnittet.

I løbet af vinteren samles fuglene de steder, hvor der er åbent vand. De største observationer er 10/1 8 R Østre Anlæg, Aalborg (ATL) og 12/2 6 fou. Sønder sø, Viborg (SA). Fra midten af marts stiger antallet af observationer efterhånden, som fuglene kommer retur fra vinterkvarteret i Sydeuropa og Nordafrika og begynder at indfinde sig på ynglelokaliteterne.

Typisk er observationerne i første halvår af 1 til 5 fugle dog adskiller enkelte observationer sig – 20/5 14 ynglefugle Torndrup Strand (SØP) og i april/maj registreres i

alt 28 territorier i Lille Vildmose (PR).

Den skjulte levevis på ynglelokaliteterne kommer til udtryk gennem et begrænset antal observationer fra slutningen af maj frem til juli. Fra midten af august begynder der igen at komme indrapporteringer. Efterhånden som en del fugle trækker væk, falder antallet af observerede fugle. Største i efterårsmånederne bliver 5/8 11 R Halkær Sø og Ådal (TSE), 29/9 16 ynglefugle Bigum (TBR) og 26/8 17 R Halkær Sø og Ådal (TSE). I december observeres næsten udelukkende fugle omkring Østerådalen i Aalborg (HHB RWR).

Sum: 640. 1. halvår 352, 2. halvår 288. Indsendere 69.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	31	22	21	112	139	27	19	129	45	25	44	26

Blishøne *Fulica atra*

I 2011 blev det til den laveste total nogensinde med 84.131 fugle. Heldigvis bliver 2012 bedre, men ikke meget, da der i alt observeres 85.846 fugle. Til sammenligning kan nævnes, at gennemsnittet for de 10 år var på 136.896 fugle. Bestanden er tilsyneladende fortsat ramt af de hårde vintrere, hvor en del af bestanden går til.

Fra vinteren er der kun indrapporteret enkelte større flokke alle fra isfrie områder. De største er 2/1 1200 R Kielstrup Sø og Skov (HAC), 7/1 2700 R Kielstrup Sø og Skov (TSE), 9/1 1240 R Halkær Sø og Ådal (TSE), 26/1 1200 R Staun, Barmer og Valsted enge (PES) og 19/2 1600

R Sebbesund, Nibe og Halkær Bredning (TSE).

I løbet af marts og april fordeles fuglene ud til ynglepladserne, og de første unger observeres allerede 28/4 22 R (heraf 4 pull.) Lille Vildmose (JGL). Det er ikke på baggrund af materialet muligt at vurdere noget om antallet af ynglepar. Dog siger et skøn af bestanden i Lille Vildmose 80 par (PR).

I juli og august samles fuglene for at fælde og denne opbygning fortsætter i løbet af efteråret. De fleste fugle observeres ved Agger Tange med 14/8 900 fou. (EA), 18/8 1500 R (JKK), 26/9 3500 R (HAC) og 4/10 3360 R Agger

Blishøne, Lønnerup Fjord, 10. februar 2012.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Tange (GGU).

Uden for Agger Tange bliver største 26/8 890 R Halkær Sø og Ådal (TSE) og 30/8 950 R Ulvedyb (HCH SEM). Året afsluttes i december med et markant fald i antallet

af observerede fugle med 2/12 700 R Sebbesund, Nibe og Halkær Bredning (PES) og 1/12 1500 R Ulvedyb (HMT).

Sum: 85.846. 1. halvår 30.256, 2. halvår 55.590. Indsendere 131.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	14265	8365	2501	2664	1200	1261	5810	13606	10787	12646	5890	6851

Trane *Grus grus*

I de seneste 10 år har gennemsnittet været på 6626 fugle men med en stigende tendens. Således er der i de sidste 3 år fra 2009 til 2011 observeret mellem 8987 og 11.526 fugle. En del Traner overvintrer på trods af sne og kulde. Største vinterobservationer bliver fra Lille Vildmose, hvor der i perioden 14-25/1 ved flere lejligheder observeres en flok på 16 fugle (HAC PES DFS PR m.fl.).

Fra starten af marts begynder fuglene at dukke op mange steder rundt om i landsdelen. Typisk observeres fuglene parvis sammen i nærheden af potentielle ynglelokaliteter. I Vejerne kan i løbet af april og maj på Bygholm Vejle observeres flokke af rastende fugle (sandsynligvis yngre ikke ynglende fugle) med største 21/5 61 R (PJP), 25/5 61 R (VFL) og 22/5 66 fou. (UTE KMT).

Ved en række kystlokaliteter observeres trækkende Traner med største 20/4 11 Ø Bulbjerg (HHN), 20/4 14 T Grenen (AL PQ BF) og 24/5 14 TF Grenen (KGH).

I 2011 blev antallet af ynglepar gennem DATSY vurderet til 68-76 par fordelt på 44 lokaliteter. Der foreligger desværre ikke for 2012 en samlet vurdering af ynglepar,

men der er indrapporteret 39 ynglepar/potentielle ynglepar. De største rapporteringer af ynglefugle er Østlige Vejler 11 par – succes ukendt (O-DK), Lille Vildmose 4 par – 0 unger (PR m.fl.) og Hanstedreservatet 3 par – 5 unger (JJA).

I løbet af sensommeren og efteråret øges antallet af Traner på Bygholm Vejle, hvor der til flokken af oversomrende fugle, kommer lokale ynglefugle og ungfugle fra årets ynglepar. De største observationer fra Bygholm Vejle bliver 18/8 71 R (JSA), 26/8 85 R (AS), 24/8 103 R (JBE) og 23/9 148 R (O-DK).

Fra midten af november reduceres antallet markant. En stor del af observationerne udgøres af en flok, der gentagne gange observeres i perioden fra 5-22/11 i området omkring Råbjerg, Troldkær og Gårdbo Sø. Det største antal fugle i flokken er 15/11 39 Råbjerg Mose (BKR). Sidste bliver 28/11 2 R Lille Vildmose (TL) og 29/11 2 fou. Høstermark Skov (DFS). Der dukker dog en enlig vinterfugl op 28/12 1 fou. Strandkær (TN).

Sum: 8109. 1. halvår 3912, 2. halvår 4197. Indsendere 212.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	190	22	625	990	1518	567	464	1033	1063	1027	609	1

VADEFUGLE

Strandskade *Haematopus ostralegus*

Strandskade og Lille Regnspøve, Agger Tange, 29. juli 2012. Foto: Tommy Ravn Kristiansen.

Arten behandles blot kortfattet. Året byder på den næststørste sum i rapportens historie, kun overgået af 2009 med en sum på 66.381. Første halvårs to største observationer er 12/2 810 fou. Krik Vig (JKK) og 8/3 850 R Kors-

holm (PR). Andet halvårs to største observationer er 7/8 680 S Agger Tange (CHJ) og 23/10 600 R Nordmandshage (PR UK).

Sum: 45.856. 1. halvår 21.497, 2. halvår 24.359. Indsendere 187.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3024	5593	8078	3045	1248	509	4761	7021	4641	5392	2066	478
Nordmandshage – sum	170	337	820	12	-	16	2100	3100	3173	3427	1237	44

Klyde *Recurvirostra avosetta*

En historisk lav sum. Den næstlaveste siden 1986 og langt under de største år som er 2001 med en sum på 27.682 og 2010 med en sum på 22.087. Klyden ankommer i 2012 til normal tid. Årets første er 9/3 1 R Ulvedybet (MCH SKS), 14/3 5 R Ulvedybet (HCH SEM) og 16/3 30 NØ Agger Tange (SPP), 3 R Bygholm Vejle (AS) og 20 R Limfjorden ved Bygholm Vejle (AS). Første halvårs største observationer er 27/3 205 R Limfjorden ved Bygholm Vejle (O-DK), 18/4 227 R Agger Tange (O-DK) og 3/5 210 ynglefugle Bygholm Vejle (O-DK).

Af ynglefugle kan nævnes, Vejlerne 124 par, hvoraf de 109 på Bygholmengen (O-DK), Agger Tange 63 par (HHN), Borreholm 18-22 par (ASH), Rettrup Kær 4 par (SR), Draget 6 par (FRO), Boddum Strandenge 2-3 par

(FRO), Løkkedyb 2 par (FRO), Bådsgård Vig 1 par (FRO), Kringsholmen 0-1 par (JJP via HHL), Agerø 0-3 par (JJP via HHL), Rotholmene 0-1 par (JJP via HHL), Halkær Sø 7 par (TSE ASH AS), Lille Vildmose 4 par (PR), Havnø 1 par (JG) samt flere forskellige oplysninger fra Ulvedybet af ca. 10-20 par (flere inds.). I alt 242-262 par.

Andet halvårs største observationer er 2/7 300 R Ulvedybet (UTE) og 5/7 155 R Gerå enge og strand (HAC). Årets sidste ses til normal tid og observationer i oktober er normale. De sidste er 29/9 8 R Ulvedybet (KHK), 14/10 1 R Bygholm Vejle (GGU) og 17/10 1 R Bygholm Vejle (VFL AO). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 8882. 1. halvår 6403, 2. halvår 2479. Indsendere 130.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	1443	2880	1550	530	1841	565	70	3	-	-

Stylteløber *Himantopus himantopus*

Der kommer pænt med Stylteløbere til Danmark i 2012, idet der i maj rapporteres fugle på flere jyske lokaliteter. De første i Nordjylland ses 18/5 2 Agger Tange (JEBU PB m.fl.). De bliver kun set på denne lokalitet denne ene dag, så måske er det de samme fugle, der dukker op i Lille Vildmose herefter, hvor fuglene gør forsøg på at yngle. Fundet fra Agger Tange er godkendt af SU, mens fundet fra Lille Vildmose indtil videre blot er dokumen-

teret.

Der er desuden blevet godkendt et fund fra sidste år: 15-21/5 2011 3 R Vilsted Sø (Niels Eriksen m.fl.).

Stylteløber er en sjælden gæst i Nordjylland og har kun været set i 1926, 1929, 1951, 1982, 1995, 2004, 2005, 2007 og 2011. I 2005 gjorde et par yngleforsøg på Bygholm Vejle. På landsplan er der 43 af SU godkendte observationer indtil 2011.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer der ikke er godkendt af SU.

Stylteløber, Lille Vildmose,
21. maj 2012. Foto:
Arnold Houmann.

Rødvinget Braksvale *Glareola pratincola*

Et fotodokumenteret fund af en fugl fra Agger Tange i maj. Der foreligger hidtil blot 3 nordjyske fund, senest i

1995. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

En lille stigning fra 2011-summen på 542. Forårets fugle kommer til normal tid 2/4 2 R Lille Vildmose (APN CSS TL) og 1 overflyvende Skagen By (JPIP), 6/4 1 R Juelstrup Sø (TSE) og 17/4 7 Lyngdrup Bæk (RSN). Forårets største observationer er 8/5 8 R Ulvedybet (MON) og 23/5 8 R Juelstrup Sø (SSC).

Fra 15 lokaliteter er observationer indtastet som ynglefugle, alle par nævnes: Buttervej i Skagen, Tårs, Løgstor

Havn, Rærup Slambassiner, Volsted Kær, Vilsted Sø, Klarup, Støvring, Tissing Vig, Bjerringbro By, Tissing Vig og Vejrum Vestsø – alle 1 par, Lille Vildmose, Ugerby Strand, Viskum alle 2 par samt Juelstrup Sø 3 par. Årets sidste observationer er fra september, hvilket er det normale, 7/9 1 S Nordmandshage (PR), 8/9 1 R Jerup Strand (BKR) og 11/9 1 R Grenen (UTE). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 591. 1. halvår 429, 2. halvår 162. Indsendere 96.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	127	241	61	109	49	4	-	-	-

Stor Præstekrave *Charadrius hiaticula*

Årets sum er kun 268 fugle mindre end sidste års sum og månedsfordelingen, hvor marts er større end april, er ret normalt. Der har været år, hvor arten har været set i alle årets 12 måneder, senest i årene 2007 og 2008. En enkelt fugl bliver også set i januar – 3/1 1 R Damstedvej, Skagen (ROC TBU). Årets næste er 24/2 2 R Stensnæs (SSC), 25/2 1 R Grenen (ROC KEC) og 2 R Strandby, Frederikshavn (KMO AØ MC HMH LP). Første halvårs største observationer er 15/5 105 R Gerå strand (HAC), 17/5 90 R Ulvedybet (JHC) og 21/5 97 Gerå Strand (SØP).

Der er blot foretaget få og små optællinger af ynglefuglene. De største er Lille Vildmose 10 par (PR) og Jerup Strand 18 ynglefugle (BKR).

Andet halvårs største observationer er 2/8 120 R Jerup Strand (KNP), 6/8 188 R Jerup Strand (BKR) og 18/8 185 R Agger Tange (JKK HHN). Årets sidste er alle oktoberfugle, hvilket er tidligt, 13/10 3 R Agger Tange (GGU), 21/10 1 fou. Tversted Strand (AØ) og 23/10 1 R Nordmandshage (PR UK). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 10.096. 1. halvår 3806, 2. halvår 6290. Indsendere 160.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	15	766	528	2073	423	1383	3946	933	28	-	-

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Pomeransfugl svigter i 2012 på nogle af de tidligere sikre lokaliteter og er i 2012 kun indtastet fra 9 forskellige lokaliteter. I 2011 var det 15 lokaliteter. Årets første er tidlig 17/4 1 TF Grenen (ROC SKAF DMA). Det er dog ikke unormalt med fugle i april. Markerne øst for Ulvedybet står for de fleste observationer i år, og der er hele 19 dage mellem første og sidste observation her. Alle nævnes, 3/5 3 (RSN), 6/5 1 (PHK), 8/5 4 (RSN), 13/5 2 (KHK), 15/5 48 (RSN PHK MON), 16/5 21 (RSN MCH MON), 17/5 2 (JHC), 19/5 40 (BS), 20/5 9 (VK), 21/5 6 (HAPN) og 22/5 1 (HAC). Revlbuske har tre dage med observationer, 11/5 7 (HHN), 14/5 2 (JBE) og 15/5 1 (HRC SUB).

Skyum/Tøttrup har fire dage med observationer, 11/5 11 (MAKR EA), 12/5 13 (JKK ELH EA), 13/5 22 (JBE), 17/5 16 (MAKR EA POHP) og 19/5 8 (EA). Sjørring Sø har tre observationsdage, 12/5 3 (KØJ), 14/5 11 (KØJ) og 18/5 50 (JSP KØJ). Fra øvrige lokaliteter foreligger kun observationer på enkelt dage, alle nævnes 9/5 3 R Sønderløse, Frstrup (HHL), 15/5 1 Vesløs Vejle (HRC SUB), 18/5 2 R Sønder Harritslev (BHJ) og 19/5 29 R Rosvang (JKK).

Der er en enkelt observation i andet halvår 20/8 1 1K T Grenen (RT ROC JHC).

Sum: 358. 1. halvår 357. 2. halvår 1. Indsendere 26.

Sibirisk Hjejle *Charadrius dominica*

En observation 8-10/10 1 R Vesløs Vejle (JEBU HHN m.fl.) er godkendt af SU som 7. fund i Nordjylland. I 2004, 2005

og 2006 blev en fugl set ved Lund Fjord og i 2008 og 2009 blev en fugl set ved Bjerget, Vejlerne. Arten er SU art.

Hjejle *Pluvialis apricaria*

Dramatisk fald på hele 259.507 i forhold til summen for 2011, men ikke så langt fra de sidste 25 års gennemsnit, som er tæt på 500.000. Nogle få fugle overvintrer i Nordjylland, de tidligste er 2/1 6 R Lønnerup Fjord (TRK), 6/2 4 overflyvende Øster Hurup Havn (CJS) og 24/2 4 R Østerild Fjord (HHN). Første halvårs største observationer er 25/4 3500 R Lønnerup Fjord (TRK), 25/4 3000 Arup Holm (TRK) og 2/5 2200 R Agger Tange (JJA FRO KBJ AXS).

Andet halvårs største observationer er 2/11 13.800 Store Vildmose (PR), 3/11 15.000 R Bygholm Vejle (KMO) og 15/11 15.000 R Lille Vildmose (UTE BBH). Årets sidste observationer er 26/11 300 R Vesløg Vejle (HRC) og 150 R Staun Barmer og Valsted enge (PES) og 27/11 550 R Vesløg Vejle (HRC SUB) og 28/11 350 S Store Vildmose (KHK). Sumskema og månedsfordeling er renset for gengangere på enkelt dage. Det er usædvanligt, at der slet ingen fugle ses i december.

Sum: 438.233. 1. halvår 51.051, 2. halvår 387.182. Indsendere 156.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6	31	6115	26536	18337	26	7451	68886	31389	133500	145956	-

Strandhjejle *Pluvialis squatarola*

En normal sum. Der er dog ret pænt med observationer i årets tre første måneder. Årets første er overvintrende fugle 2/1 16 R Agger Tange (HHN), 8/1 2 N Agger Tange (FRO PJP PWB) og 14/1 14 R Als Odde (TN). Første halvårs største observationer er alle fra Gerå enge og strand, 15/5 95 R (HAC), 17/5 55 R (RSN MON) og 19/5 90 R (HAC).

Andet halvårs største er mere fordelt over perioden, 4/8

154 R Stensnæs (MLU), 6/8 243 S Nordmandshage (PR) og 22/10 150 fou. Østerkær Enge. Udkig efter Krognæb ved Nordmandshage giver også indtastninger af Strandhjejle, så året sidste observationer er alle fra Nordmandshage 19/11 4 R (PR KHK), 20/11 4 R (VAG) og 26/11 7 R (PR). Sumskemaerne og månedsfordelingerne er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 4483. 1. halvår 696. 2. halvår 3787. Indsendere 87.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	37	27	36	16	546	31	441	1616	461	1085	184	-
Nordmandshage – sum	-	-	-	-	3	-	122	428	267	340	182	-
Gerå strand – sum	-	-	-	-	331	16	36	500	-	129	-	-

Strandhjejle, Jerup Strand, 7. oktober 2012. Foto: Arnold Houmann.

Vibe *Vanellus vanellus*

Antallet af Viber i vintermånederne er meget vejrbestemt. I december 2011 var summen 13.089. I 2012 er den 133. Men igen i år er der observationer i alle årets tolv måneder, hvilket er det mest normale. Årets første er 1/1 15 R Bygholm Vejle (HRC SUB). 2/1 er der hele fem observationer, Vejrum Vestsø 45 R (TRK), 3 R Vesløs Vejle (SB), 19 R Voerså (LYA), 1 R Staun, Barmer og Valsted enge (PES) og 1 R Rærup Slambassiner (ATL). Første halvårs største observationer er fra indlandslokaliteter, 2/3 800 R Rosvang (KØJ), 9/3 850 R Viskum (TBR) og 10/3 800 R Viskum (TBR).

Sum: 254.689. 1. halvår 32.165, 2. halvår 222.524. Indsendere 189.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	593	3367	18091	2987	1830	5297	28921	60074	30193	54449	43754	133

Islandsk Ryle *Calidris canutus*

Fra de foregående 10 år er summen kun overgået i 2010 med 12.979. Middelværdien for de foregående 10 år er 7111.

Fra 1. halvår er første obs 4/1 100 Øster Hurup Havn (KBC). Derudover er der fra vestkysten fra Agger Tange-Krik Vig 15/1-29/4 772 med de største 1/4 110 (KØJ) og 6/4 340 (JKK). Fra østkysten nævnes Korsholm 8/3, 10/3 og 12/3 alle på 150 og 19/3 235 (PR) og strækningen Tofte Skov-Østre Hurup 12/1-15/2 447 med de største 23/1 160 (TSE), 14/2 162 (LM) og 15/2 110 (TSE).

Fra 2. halvår er der fra Grenen i perioden 16/7-28/12 set

Sum: 12.099. 1. halvår 2790, 2. halvår 9309. Indsendere 89.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	467	548	841	677	206	51	1029	3306	2806	1130	1017	21

Der er indtastet 81 lokaliteter med ynglefugle, størst er 19/5 124 ynglefugle Agger Tange (HHN), 109 par Lille Vildmose (PR) og endelig 263 par på Bygholmengen (O-DK).

Andet halvårs største observationer er 2/11 3630 R Store Vildmose (PR), 5/11 3500 overflyvende Tofte Sø (PES) og 10/11 5000 R Lille Vildmose (HAC). Årets sidste er 2/12 2 R Vester Holmen (BK), 10/12 1 R Vesløs Vejle (HRC SUB) og 27/12 2 R Thorup og Klim Fjordholme (HHN).

437 med de største 8/8 44 (JHC), 17/8 32 (RT) og 20/8 43 (JHC).

Fra vestkysten kan også nævnes Agger Tange-Krik Vig 22/7-19/8 370 med de største 31/7 45 Krik Vig (JAE) og fra Agger Tange 21/8 74 (FRO) og 24/8 46 (EM). Fra østkysten kan nævnes Jerup Strand 11/7-28/9 704 med de største 1/8 55 (JSA) og 25/8 61 (BKR), Gerå 4/7-25/10 1332 med de største 9/8 140, 30/8 120 og 17/10 160 (alle HAC). Nordmandshage har 15/7-26/11 4448 med de største 3/9 550, 9/9 350 og 10/9 370 (alle PR). Sidst på året er der kun få overvintrende fugle tilbage.

Islandsk Ryle og Lille Kobbersnepe,
Hirsholmene (i baggrunden),
2. august 2012. Foto: Jan Skriver.

Sandløber *Calidris alba*

I de foregående 10 år er der kun tre gange tidligere forekommet en årssum på over 10.000: 2008 på 14.949, 2010 på 12.380 og 2011 på 14.586. Middelværdien for denne periode er på 8704.

Der er få overvintrende fugle, f.eks. 2/1 3 Stenbjerg (HHN). Fra Grenen og Nordstrand, Skagen er der i perioden 2/1-26/6 noteret 1975 fugle med de største 19/2 230, 26/2 173 og 6/3 175 (ROC). De øvrige større obs fra 1. halvår stammer fra østkysten. Her nævnes Stensnæs 18/5-28/5 557 med de største 18/5 180 (MLU) og 19/5 375 (BKR). Fra Gerå 15/5-12/6 1311 med de største 15/5 410 (HAC), 17/5 300 (RSN) og 19/5 280 (HAC). Derudover kan nævnes Hou Nordstrand 14/5-2/6 672 med de største 14/5 200, 29/5 200 og 30/5 150 (alle OK) og Nordmandshage 13/5-28/5 850 med de største 17/5

450, 23/5 210 og 28/5 120 (alle RSN). Endelig kan fra Læsø nævnes 2/4 108 Vester Nyland (LG). Det sidste forårstræk går jævnt over i det første efterårstræk ved skiftet fra juni til juli med få obs af få fugle.

Fra 2. halvår kan fra Grenen nævnes 18/7-30/12 1741 med de største 25/8 115 (KNP), 7/12 100 (ROC) og 24/12 240 (KNP). De sidste fugle må være overvintrende. Fra vestkysten kan nævnes Tversted Strand 3/8-21/10 1420 med de største 25/8 350 (ROC), 30/8 146 (BKR) og 2/9 150 (MCH), Uggerby Strand 29/7-7/12 1347 med de største 26/8 189 (ON) og 28/8 125, 30/8 220 (begge SWJ) og 7/12 110 (AØ) og Blokhush 27/8-24/12 453 med de største 29/8 280 (RSN) og 30/8 118 (VFL). Endelig kan fra østkysten nævnes Jerup Strand 17/7-15/11 898 med de største 27/8 84, 29/8 97 og 28/10 71 (alle BKR).

Sum: 14.711. 1. halvår 6265, 2. halvår 8446. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	388	687	1149	517	3491	33	64	4240	2225	692	346	879

Dværgryle *Calidris minuta*

En årssum under middelværdien for de foregående 10 år på 603. Den laveste sum i denne periode er fra 2002 på 207 og den højeste fra 2011 på 1560.

Årets første fugle er 11/5 1 Ove Sø (HHN), 13/5 1 Ulvedyb (KHK) og 14/5 3 Isbakkeholm (JAE). Den største obs i første halvår er 19/5 12 Bygholm Vejle (VFL) og de sidste 5/6 1 Gjør (MON), 7/6 1 Ulvedyb (HMT) og 8/6 1 Grenen (JPOP).

Fra 2. halvår er første observation 9/7 1 Agger Tange (TL)

og 9/7 2 Jerup Strand (BKR). Fra Grenen kan nævnes 18/8-21/9 46 med de første 18+19/8 3 (JVD KNP JHC) og 20/8 1 (RT) og den største 10/9 14 (UTE). Fra østkysten nævnes Jerup Strand 9-19/7 42 med de største 2/8 6 (KNP), 21/8 4 og 25/8 6 (BKR). Endelig kan fra Limfjorden nævnes Ulvedyb 11/7-30/9 165 med de største 20/8 20 (TSE), 10/9 28 (MON) og 12/9 20 (RSN MON) og de sidste 16/9 15, 26/9 3 og 30/9 5 (RSN), hvor de to sidste observationer også er årets sidste.

Sum: 446. 1. halvår 41, 2. halvår 405. Indsendere 54.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	38	3	58	161	186	-	-	-

Temmincksryle *Calidris temminckii*

Igen en årssum, som overstiger tallene fra de foregående 10 år, som har en middelværdi på 861.

Forårets første fugle ses 30/4 1 Viskum (TBR) og 1/5 6 Ulvedyb (RSN) og Lyngdrup Bæk 2 (MON). Fra Vendsyssel kan nævnes Lyngdrup Bæk 1-23/5 60 med de største 16/5 17 (MON), 17/5 12 (RSN) og 20/5 13 (SØP).

Temmincksryle, Bygholm Vejle, 21. maj 2012.

Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Fra Sydthy nævnes 11/5 27 Ove Sø (HHN). De største tal fra Limfjorden er 14/5 56 Isbakkeholm (JAE), Gjø 9/5-19/5 123 med den største 18/5 54 (RSN), Ulvedybet 1/5-3/6 613 med de største 17/5 59 (JHC), 18/5 65 (RSN) og 19/5 65 (VFL). Vejlerne har 2-28/5 134 med de største 11/5 15 Bygholm Vejle (HHN) og 14/5 14 Revlbuske (JBE). Endelig kan nævnes den sydlige indlandslokalitet Viskum 30/4-23/5 52 med de største 15/5 10 (TBR), 17/5

Sum: 1448. 1. halvår 1321, 2. halvår 127. Indsendere 57.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	1314	6	86	37	4	-	-	-

Stribet Ryle *Calidris melanotos*

I alt er hele 6 Stribet Ryle observeret i 2012. Alle nævnes. 29-30/4 1 2K+ R Lyngdrup Bæk (RSN SSC MON), 2-3/5 1 ad. han R Ulvedybet ved Gjøvej (SSC KBC), 18/5 1 2K+ R Grenen (ROC SKAF JHC JAE AWM), 14-23/9 1

13 (TRK) og 20/5 17 (TBR). Forårets sidste fugle ses 2/6 1 Lille Vildmose (DFS) og 3/6 2 Ulvedybet (TSE).

Fra 2. halvår er de første fugle 10/7 1 Gerå Enge og strand (RSN), 11/7 1 Uggerby Strand (KUP) og 12/7 1 Vesløs/Arup Vejle (HHN). De største obs stammer fra Ulvedybet 16/7-14/9 59 med de største 16/7 24, 18/7 10 og 20/7 7 (RSN).

1K R Grenen (KNP JPIP m.fl.) og 15-16/10 1 1K R Grenen (JEAL KNP KEC). Endelig er der fra Viskum 18/9 1 R (TBR LM).

Stribet Ryle, Grenen, 16. september 2012. Foto: Knud Pedersen.

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*

Efter en årssum på over 1000 de sidste tre år er summen nu under middel på 867 for de foregående 10 år.

Årets første fugle er 14/5 1 Agger Tange (JBE) og 19/5 1 Ulvedybet (ROC) og 1 Stensnæs (BKR). De største observationer fra 1. halvår er 30/5 6 Læsvig (HHN) og 12-13/6 7 Ulvedybet (SSC HMT), og forårets sidste ses 15/6 1 Ulvedybet (SSC) og 20/6 1 Bygholm Vejle (HHN). Fra 2. halvår er de første obs 5/7 3 Gerå (HAC) og 6/7 3 Ulvedybet (RSN) og 1 Jerup Strand (KNP). Fra Skagen kan nævnes 7/7 15 Grenen (KNP). Fra Kattegat-kysten

kan følgende nævnes, Jerup Strand 6/7-13/10 118 med største 9/7 13, 13/7 10 og 30/7 12 (BKR), Gerå 5/7-30/8 159 med de største 7/7 45, 10/7 12 og 12/7 20 (alle RSN) samt Nordmandshage 12/7-21/9 57 med de største 30/7 8 og 7/9 17 (PR). Fra Limfjorden kan nævnes Ulvedybet med 6/7-30/9 191 med de største 3/9 21 (HCH), 3/9 30 (IZN) og 16/9 17 (RSN). Endelig kan fra den sydlige del af regionen nævnes 12/8 21 Viskum (TRK). Årets sidste fugle ses 5/10 1 Østerklit (SWJ) og 13/10 1 Jerup strand (BKR).

Sum: 729. 1. halvår 42, 2. halvår 687. Indsendere 48.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	15	27	389	134	162	2	-	-

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*

Årsummen er lavere end middelværdien på 510 for de foregående 10 år, og der er indsendt færre og mindre obs end fra 2011.

Fra 1. halvår er der indsendt følgende obs af overvintrende/trækkende fugle: Skagen 7-12/2 88 med største antal 13/2 18 (KNP) og 10/2 8 (JPIP), fra vestkysten Hanstholm-Roshage 15/1-3/3 19 med største antal 15/1 5 (SA), 8/1 4 (RSN) og 16/2 4 (AH) og Agger Tange 8/1-12/2 47 med de største tal 8/1 5 (FRO), 22/1 12 (EA) og 17/2 18 (HKSØ). Fra Kattegat nævnes Frederikshavn med 15-17/2 18 med største 14/2 12 (BKR), 12/5 30 Hirs-

holmene (UTE) og 14/2 8 Hals Havn (PR). Endelig kan fra Limfjorden nævnes 22/6 1 Ulvedyb (RSN), som er en usædvanlig sen forårsobservation og på et usædvanligt sted.

Første obs fra 2. halvår er 5/9 1 Roshage (JBE). Det samlede antal fra Roshage-Hanstholm i perioden 5/9-27/11 er 71 og de største dage er 4/11 9 (AS), 25/11 9 (AWN) og 27/11 15 (HRC) og fra Agger Tange 15/10-27/11 55 med de største 15/11 8 (JLØ) og 27/11 24 (HHN). Endelig kan fra Kattegat-kysten nævnes 11/11 1 Frederikshavn Havn (BKR) og 1/10 1 Øster Hurup Havn (TN).

Sum: 369. 1. halvår 219, 2. halvår 150. Indsendere 47.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	39	147	2	-	30	1	-	-	12	29	106	3

Almindelig Ryle *Calidris alpina*

Den næstlaveste sum inden for de sidste 10 år, hvor den laveste sum er fra 2004 på 80.776. For de foregående 10 år er middelværdien for summen 167.600.

Fra 1. halvår er der følgende observationer fra Grenen 28/1-11/6 88 med den største og sidste 11/6 25 (KNP). Fra Vestkysten kan også nævnes Agger Tange og Krik Vig 2/1-24/6 3510 med de største fra Agger Tange 8/1 350 (JEAL), 2/4 500 (CHJ), 14/5 440 (JBE) og 18/5 550 (HHN). Fra østkysten kan nævnes Gerå 6/5-28/6 1118 med de største 15+19/5 250 (HAC) og 21/5 160 (SØP) og Stensnæs 17/3-3/6 2437 med de største 18/5 800 (MLU) og 19/5 735 (BKR). Fra Limfjorden kan nævnes Ulvedyb 27/4-22/6 1830 med de største 14/5 159 (JAE) og 16/5 300 (RSN), Vejlerne 6/1-28/6 668 med de største 11/5 156 Bygholm Vejle (HHN) og 19/5 55 Bygholm Vejle (VFL) og Agerø 14/1-22/5 798 med de største 29/4 300 (SPP) og 5/5 415 (EA). Endelig er der fra Havnø Hage i Mariager Fjord 4/5 400 (TN).

Fra 2. halvår er der indsendt følgende observationer fra

Grenen, Skagen 2/7-24/12 1454 med de største 13/9 86 (UTE) og 17/9 90 og 19/9 115 (KNP). Fra vestkysten er der følgende observationer, fra Tversted Strand 14/7-25/9 1973 med de største 2/9 300 (MCH) og 4/9 255 og 7/9 242 (BKR). Agger Tange og Krik Vig har 1/7-15/11 4576 med de største fra Agger Tange 18/8 1000 (JKK), 21/8 360 (FRO) og 24/8 475 (EM). Fra østkysten kan nævnes Jerup strand 6/7-15/11 5031 med de største 30/7 525 (BKR) og 1/8 620 (AØ). Gerå Enge og strand 2/7-27/11 11.346 med de største 7/7 650 og 12/7 1400 (RSN) og 7/8 650 (HAC). Nordmandshage har 12/7-26/11 25.619 med de største 28/8 2300, 9/9 2300 og 10/9 1800 (PR). Endelig kan fra Kattegat også nævnes 28/7 752 Rønnerne (JJO). Ulvedyb har 2/7-12/11 5830 med de største 2/9 500 (CSS), 3/9 350 (HCH) og 12/9 700 (RSN). Vejlerne har til sammenligning kun ret få, således 12/7-11/11 948 med de største 19/8 110 Bygholm Vejle, Kraptårnet (TRK), 7/10 120 Revlbuske (HHN) og 14/10 130 (GGU).

Sum: 84.290. 1. halvår 15.739, 2. halvår 68.551. Indsendere 146.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1851	813	1529	2434	8090	1022	13866	20270	20469	10500	3388	58

Almindelig Ryle, Krik Vig, 22. august 2012. Foto: Jens Kristian Kjærgård.

Engryle, Bygholm Vejle, 20. juni 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Engryle *Calidris alpina schinzii*

Den nordjyske bestand er i 2012 på 88-92 par ud af en landsbestand på 124-132 par. Engryle er i 2012 optalt på alle kendte ynglepladser i hele landet blandt andet via det nationale overvågningsprogram NOVANA. Den nordjyske bestand holder nogenlunde stand, hvilket især skyldes stabile forhold på Bygholm Vejle. Bestanden på Læsø er optalt for første gang siden 2009. En meget uheldig oversvømmelse, mens der var æg og unger, ødelagde desværre stort set ynglesæsonen på Agger Tange. Bestandstallene fra hele landet ses af skemaet. Uden for Nordjylland yngler Engryle nu kun langs vestkysten med største tal på Tipperne, hvor bestanden ser ud til at være stabil, mens der er tilbagegang på Værnengene. Små bestande på Harboøre Tange og Rømø ser ud til at være stabile. Oplysninger fra artsadministrator HAC.

Lokalitet	2009	2010	2011	2012
Læsø	21	Ikke talt	Ikke talt	15
Ulvedybet	1	0-2	2	0-2
Nørholm Enge	2	2	1-2	1
Bygholm Vejle	48	60	46	56
Vestlige Vejler	8	3	6	2
Agger Tange	13	15	35	14-16
DK total	Ca. 146	144-151	160-163	124-132

Ynglebestand af Engryle fordelt på nordjyske lokaliteter, foruden den samlede landsbestand, 2009-2012.

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årssummen er lidt lavere end middelværdien for de foregående 10 år på 55, men meget lavere end 2010 på 102 og 2011 på 156.

Årets første ses 17/5 2 Gerå enge og strand (RSN). Fra foråret er der indsendt følgende obs fra vestkysten, 19/5 1 Agger Tange (JBE) og fra østkysten 20/5 2 Jerup Strand (CSS), Stensnæs 19/5 2 (BKR) og 21/5 1 (SSL), Gerå Enge og strand 17-21/5 8 (RSN HAC CSS SØP) med største antal 21/5 4 (SØP), Hou Nordstrand 27/5-3/6 med 6 observationer af 1 fugl (OK) (kan være samme), Nordmandshage 19/5 1 (SFX) og 23/5 1 (RSN), som også kan være den samme. Fra Gjøl-området i Limfjorden 1/6 1

Sum: 51. 1. halvår 33, 2. halvår 18. Indsendere 15.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	28	5	8	10	-	-	-	-

Brushane *Philomachus pugnax*

En årssum på kun knap 50% af årsgennemsnittet for den seneste 10-års periode på 11.895.

Fra vinteren foreligger et par fund, 30/1 og 4/2 1 R Tissing Vig (ASB JKK) og 26/2 1 R Veslæs/Arup Vejle (HRC). Ellers ses ankomst så småt fra 18/3 med 2 Agger Tange (JKK), 2 Ulvedybet (RWR) og 4 Kogleaks (SB). 20/3 ses 42 Madsted (O-DK) og 25/3 35 Kogleaks (CSS) og fra Bygholm Vejle 31/3 45 og 6/4 92 (O-DK). Fra forårs-

(RSN) og 2/6 1 (MON) og endelig er der en usædvanlig stor indlandsobservation fra Lille Vildmose 22/5 7 (SSC PR) og 25/5 1 (UTE).

Fra 2. halvår er der en enkelt observation fra vestkysten, 19/8 1 Ellidsbøl Strand (CLAH). Fra østkysten er der fra Jerup Strand 7/7 1 (PHP), som er første fra 2. halvår og 9/7 2 og 11/7 3 (BKR), som er største fra 2. halvår, Gerå Enge og Strand 22/7-20/8 6 (RSN HAC) med den største 2/8 2 (HAC) og Nordmandshage 30/7 1, 9/8 1 og 28/8 1 (PR), som er årets sidste. Endelig fra Lille Vildmose 11/8 2 (TL).

trækket i øvrigt følgende observationer af mere end 50 fugle, 20/4 57 R Lille Vildmose (PR), 27/4 155 R Veslæs Vejle (HRC SUB), 2/5 425 R Agger Tange (JJA) og 3/5 100 R Lønnerup Fjord (AS).

Ynglefugle er rapporteret fra Vejlerne på nogenlunde samme lave niveau som sidste år, således samlet 8 yngleurolige hunner (O-DK) samt 3 yngleurolige hunner fra Agger Tange (FRO). Arten har ellers for en gangs skyld

haft pæn fremgang i antallet af ynglende fugle i Vestjylland, hvilket nok skyldes den våde sommer, der har bevaret de meget våde engarealer langt hen ad sommeren. Der ses således ynglende fugle helt hen i juli måned i år. Ankomst nordfra ses igen mere markant fra ultimo juli

Sum: 5824. 1. halvår 2176, 2. halvår 3648. Indsendere 109.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	2	156	856	1021	140	791	2300	400	152	5	-

Enkeltebekkasin *Lymnocyptes minimus*

En årstotal lidt over gennemsnittet på 90 for de seneste 10 år. Fordelingen på året dog lidt usædvanlig med flere fugle i første halvår end vanligt.

I vintermånederne januar/februar ses en del enkeltfugle samt 20/1 4 R Hirtshals Østerstrand (BHJ) og på forårstrækket ses lidt flere fugle end vanligt med blandt andet 2/4 3 R Store Stenhøj (RSN) og 11/4 3 R Teglværkssø-

Sum: 106. 1. halvår 31, 2. halvår 75. Indsendere 36.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7	12	1	10	1	-	-	-	10	44	16	5

og i august ses de største antal. Eneste forekomst af mere end 100 fugle er 21/8 210 R Ulvedybet (RSN MON). Fra september falder antallet hurtigt og årets sidste fugle er 2/11 3 Store Vildmose (PR) og 10/11 2 R Vesløs Vejle (HRC SUB).

erne, Gandrup (RSN). Forårets sidste er en usædvanlig maj-fugl, 20/5 1 Ø (sammen med Dobbeltbekkasin) Reservatet, Skagen (AØ).

Første fra efteråret er 25/9 1 R Sønder Sørig (KEC) og 28/9 6 R Nors Sø (FRO m.fl.). Største fra efteråret i øvrigt er 5/10 8 R Hals Mose (RSN) og 22/10 5 R Hirtshals Østerstrand (RSN). Enkelte fugle ses herefter året ud.

Dobbeltbekkasin *Gallinago gallinago*

En stor årssum, som kan sammenlignes med et gennemsnit på 8736 for de seneste ti år. Mens forekomsten i første halvår er af ret normal størrelse, er specielt forekomsten i august meget stor.

Største fra vinteren ses på årets første dag, 1/1 40 R Skive Fjord, engene ved åmundingen (DMB). Fra foråret ses kun små tal og største tælling er 9/4 35 Lille Vildmose (ATL).

Der foreligger en del spredte angivelser af ynglefugle, flest 6/6 22 territoriehævdende Lille Vildmose (PR). Der mangler dog tal fra en del centrale områder som f.eks. Vejlerne.

Forekomsten i efteråret er som sagt stor, specielt i perioden medio august til primo september. Følgende store tal af rastende fugle kan nævnes, 27/7 109 Lille Vildmose (PR), 2/8 120 Jerup Strand (BKR JHC), 12/8 175 Bygholm Vejle (GGU), 13/8 150 Viskum (TBR), 19/8 150 Grynderup Sø (BJA), 20/8 310 og 21/8 400 Ulvedybet (TSE RSN), 27/8 120 Lille Vildmose (TBR) og 4/9 150 Stavad Bro (RSN). Også i oktober/november er der pæne forekomster, 6/10 120 Lille Vildmose (TBR), 12/10 150 Vesløs Vejle (HRC SUB), 25/10 165 Gerå (HAC) og 2/11 167 Store Vildmose (PR).

Sum: 13.270. 1. halvår 842, 2. halvår 12.428. Indsendere 141.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	60	56	73	430	120	103	790	6092	2571	2580	340	55

Dobbeltbekkasin, Vang Sø, 26. maj 2012. Foto: Lauge Fastrup.

Tredækker *Gallinago media*

Blot ét fund i år, 16/10 1 R Vester Nyland og Kirkeflod, Læsø (LG).

Skovsneppe *Scolopax rusticola*

Et år en smule under gennemsnittet for de seneste ti år på 249. Usædvanligt er det, at halvdelen af årets fugle ses i vinterperioden januar til medio marts. Her er mange spredte fund med de største 6/14 Uggerby Klitplantage (KUP), 30/14 Tranum Klitplantage (SWJ) og 19/25 dødfundne Skagen (ROC).

Sommerperioden byder på få fugle med angivelse af

sandsynlige ynglefugle fra Rold Skov, Tranum Klitplantage, Tofte Skov og Læsø Klitplantage (SSL SSC HAC JJO HC).

Forekomsten i efteråret er moderat med største indberetning 3/11 6 R Hammer Bakker (ATL). Ingen andre fund er af mere end 3 fugle.

Sum: 225. 1. halvår 118, 2. halvår 107. Indsendere 76.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	31	40	32	8	1	6	11	1	3	20	47	25

Stor Kobbersnepe *Limosa limosa*

En meget lav årssum på kun 38% af gennemsnittet for de seneste 10 år på 2871. En mindre nedgang i ynglebestanden i Vejlerne.

Årets første ses som vanligt i Vejlerne, 14/3 2 R Vesløve Vejle (HRC) og 14/3 1 territoriehævdende Bygholm Vejle (O-DK). Massiv ankomst ses 31/3, hvor 160 fugle ses i samlet flok i rørsumpen i nordlige del af Bygholm Vejle (O-DK). Det er også klart største observation fra Vejlerne i første halvår. Fra Agger Tange ses 18/3 25 fou. (JKK) og 14/4 35 R (TBR). Eneste fund uden for disse områder i første halvår er 29/4 2 R Lyngdrup Bæk (SSC RSN MON).

Ynglebestanden i Vejlerne er den laveste i mange år med 99 par – 97 i østlige og 2 i de vestlige dele (O-DK). Fra Agger Tange er talt ca. 30 par (JJA HHN).

De fleste fund i andet halvår er også fra disse to lokaliteter med max. 1/8 31 R Agger Tange (JAE), mens tællingerne fra Vejlerne er få, flest 16/9 19 overflyvende Østerild-dæmningen (DB). De sidste og sene fugle kan i flere tilfælde dreje sig om Islandske Stor Kobbersnepe, idet race-bestemmelse ikke er oplyst. Sidste er 4/10 6 R Bygholm Vejle (PES m.fl.) og 16/10 1 R Vester Nyland og Kirkeflod, Læsø (LG).

Sum: 1080. 1. halvår 670, 2. halvår 410. Indsendere 82.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	270	234	141	25	231	107	75	7	-	-

Islandske Stor Kobbersnepe *Limosa limosa islandica*

En pæn forekomst, dog med kun én fugl fra foråret. Der kan endvidere gemme sig nogle fund, specielt blandt de sene ikke race-bestemte Stor Kobbersnepe.

Fra foråret 18/4 1 ad. han Ørum Sø (O-DK). Første fugl fra andet halvår er 25/7 4 ad. R Bygholm Vejle (JBE). Til og med august ses arten desuden på følgende lokaliteter

(max-tal): 31/7 7 ad. Ulvedyb (VFL) og 18/8 4 R Agger Tange (JKK). Første 1K-fugl ses 24/8 1 Bygholm Vejle, men ellers ses ungfuglene i september og oktober med en del spredte fund, flest ved Nordmandshage med observationer på 6 dage i perioden 25/9 til 22/10, flest 13/10 2 R (PR). Sidste fugl ses 25/10 1 1K R Gerå (HAC).

Sum: 56. 1. halvår 1, 2. halvår 55. Indsendere 16.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	-	-	27	16	2	10	-	-

Lille Kobbersnepe *Limosa lapponica*

Arten behandles blot kortfattet. Summen er lidt lavere end de seneste 10 års gennemsnit på 13.747. Der mangler især tællinger fra Læsø, hvorfra de største antal ofte stammer. Hovedparten af fuglene ses i området mellem Nordmandshage og Gerå på østkysten og i Agger Tange-

området (se skema). Læg blandt andet mærke til, at 92% af samtlige fugle i maj stammer fra disse to områder. Årets største tællinger er 17/5 310 R Gerå (RSN), 18/5 550 R Agger Tange (TRK) og fra efteråret 19/10 234 R Nordmandshage (PR).

Sum: 11.654. 1. halvår 4010, 2. halvår 7644. Indsendere 109.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	110	160	27	705	3007	42	1455	1809	2370	1674	335	1
Agger Tange/Krik Vig – sum	90	171	17	114	1473	-	173	293	81	1	11	-
Hals/Gerå/Aså – sum	63	170	5	599	1298	36	667	1055	1105	1159	319	-

Lille Kobbersnepe 1K, Grenen, 14. september 2012. Foto: Knud Pedersen.

Lille Regnspove *Numenius phaeopus*

Et år med en sum lidt under gennemsnittet på 1283 for de seneste 10 år.

Årets første ses 14/4 1 R Rotholmene/Hestør Odde (HHL) og 2 R kysten ud for Tofte Skov (UTE) fulgt af 18/4 3 N Vesløs Vejle (SB) og 3 S Gerå (HAC). De største tal fra foråret er 7/5 31 S Bygholm Nordlige Rørskov (HHN), 11/5 12 R Jerup Strand (SN) og 11/5 40 Ø Grenen (SKAF). De første større tal fra sydtrækket er 1/7 25 SV Tranum

Klitplantage (RWR) og 3/7 32 R Lille Vildmose (PR). Herefter kan nævnes 22/7 52 R Agger Tange (JBE), 23/7 31 R Nordmandshage (PR), 24/7 26 R Hansted Reservatet (JBE), 29/7 26 R Råbjerg Stene (CHJ AØ) og 30/7 35 R Slettestrand (IZN). Årets sidste fugle er 21/9 1 R Nordmandshage (PR), 29/9 1 V Ulvedybet (KHK) og 4/10 1 muligt skadet R Egholm (ATL).

Sum: 1073. 1. halvår 206, 2. halvår 867. Indsendere 83.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	24	159	23	607	225	34	1	-	-

Stor Regnspove *Numenius arquata*

En meget stor årssum, hvor især summen for første halvår er større end normalt. Den gennemsnitlige årssum for de seneste ti år er 39.276.

Året starter med mange overvintrende fugle ikke mindst fra Krik Vig med op til 1200 fugle noteret 18/2 (RQ). Nævnes kan også 14/1 667 R Als Odde (TN) og 10/3 475 R og 19/3 575 R Korsholm (PR). Fra forårsmånederne skal endvidere nævnes 6/4 1180 R Krik Vig (JKK) og 17-21/4 mere end 1300 trækkende ved Skagen med max. 17/4 679 Grenen (ROC EMI SKAF m.fl.).

Der er indberettet territoriehævdende/ynglende fugle

fra 12 områder – i alt 30-40. Flest fra Læsø med 10 (FG JSA), Lille Vildmose med ca. 5 (PR HAC m.fl.) og Underlien med 5 (HRC SUB).

Andet halvår byder i øvrigt på mange meget store tal fra især Nordmandshage, hvor der ved en lang række tællinger fra juli til november ses minimum 400 fugle per tælling. Af store tal kan nævnes 9/8 780, 27/8 830 og 25/9 1130 (PR RWR m.fl.). Af andre store tal kan nævnes 17/8 820 og 19/8 600 Pletten i Mariager Fjord (LTP CSS). Årets slutter med få december-fugle, flest 26/12 85 R Havnø (TN).

Sum: 51.906. 1. halvår 21.187, 2. halvår 30.719. Indsendere 193.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1910	4838	4349	8600	330	1160	3940	9239	6187	7250	3908	195

Mudderklire,
Arupdæmningen,
28. april 2012. Foto:
Tonny Ravn Kristiansen

Mudderklire *Actitis hypoleucos*

Arten behandles kortfattet. Årets sum er lidt over 10-års gennemsnittet på 1668 fugle. Årets første ses 12/4 og 19/4 1 R Juelstrup Sø (TSE). Største forekomst i første halvår er 9/5 30 R Frederikshavn Havn (RSN).

Sum: 1830. 1. halvår 665, 2. halvår 1165. Indsendere 123.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	105	540	20	597	539	28	1	-	-

Klart største i andet halvår er 30/7 109 S Nordmandshage (PR) – det største nordjyske tal i mere end ti år. Årets sidste fugle ses 2/10 1 R Tange Sø (KAHA) og 8/10 1 R Rærup Slambassinier (AB).

Svaleklire *Tringa ochropus*

Et år lidt større end gennemsnittet for de seneste 10 år på 744. Det er usædvanligt, at der ses flest fugle i første halvår.

Året starter med et par vinterfund, 7/1 2 R Romdrup Ås udløb (TBA), 12/2 1 Karup Mark (PWJ) og 25/2 1 Østerådal, Aalborg (HHB). I marts ses også et par fugle, og først i april sætter forårstrækket ind. Ved Skagen ses i perioden 9/4 til 11/5 125 trækkende med hovedparten af fuglene på blot to dage, 25/4 59 og 26/4 33 – begge Grenen (SKAF RT ROC m.fl.). Fra forårstrækket er ene-

ste andet fund af mere end 10 ex. 25/4 23 N Lille Vildmose (PR).

I forbindelse med efterårstrækket er alle fund af mere end 10 ex. også fra Lille Vildmose med max. 3+9/7 11 R og 27/7 26 R (alle PR). Største fra andre lokaliteter er 30/7 10 R Agger Tange (JAE) og 2/8 10 R Vesløs Vejle (HRC SUB). Efter september ses kun ganske enkelte fugle med de sidste, der satser på en overvintring, 1/12 2 R Tissing Vig (ASB), 11/12 1 R Tange Å (KAHA) og 23/12 1 R Hæstrup Møllebæk (SWJ).

Sum: 987. 1. halvår 622, 2. halvår 365. Indsendere 104.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	2	2	519	14	83	175	174	8	1	3	4

Svaleklire, Bygholmengen, 23. august 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Sortklire *Tringa erythropus*

En mindre nedgang i forhold til de seneste år og dermed klart under gennemsnittet for den seneste 10-års periode. Det er især forekomsten i efteråret, der er lav.

Årets første ses 10/4 2 R Lille Vildmose (PR) og 11/4 1 R Viskum (TBR). Den næste måneds tid ses kun små forekomster frem til 7/5 18 R Lille Vildmose (PR), som er det eneste fund af mere end 4 fugle fra trækket nordpå. Fra juni ses de første adulte sydtrækkende. Nævnes kan 12/6 13 R Ulvedyb (SSC), 19/6 27 R Lille Vildmose (PR) og fra juli kan nævnes 25/7 35 R Bygholm Vejle

(JBE). De første 1K-fugle ses fra begyndelsen af august med de største tal 9/8 10 Gerå (HAC), 12/8 10 Bygholm Vejle (GGU), 18/8 12 Agger Tange (HHN), 19/8 12 Havnø Vejle (CSS). Efterårstrækket kulminerer i september med årets største koncentrationer på Bygholm Vejle, således 7/9 23 R (AS VFL) og 24/9 33 R (VFL). Fra begyndelsen af oktober ses kun få fugle, og årets sidste ses 27/10 1 R Bygholm Vejle (HHN), 2/11 1 R Lille Vildmose (TL) og 3/11 1 R Virksund (HAC).

Sum: 763. 1. halvår 263, 2. halvår 500. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	38	60	165	122	217	131	28	2	-

Hvidklire *Tringa nebularia*

Et år noget større end ti-års gennemsnittet på 6660 fugle. Årets første fugl er lidt tidlig, 3/4 1 R Tissing Vig (ASB) fulgt af fugle i Ulvedyb og Lille Vildmose 12/4 (KSN RSN). De største tal fra forårstrækket er 27/4 45 R Ulvedyb og 30/4 45 R Bådsgård Vig (AO).

Allerede i juni går det sydover igen, og efterårstrækket byder på en lang række store tal, domineret af tal fra østkysten, primært Gerå.

Herfra findes i perioden ultimo juni til primo august op-

tællinger på 15 datoer af mere end 100 fugle. Dette fylder godt i sumskemaet. Max. 5/7 320 R (HAC) og 15/7 258 S (SØP). Fra Nordmandshage skal nævnes 15/7 312 S (PR) og fra Stensnæs 4/8 136 R (MLU). Herefter bliver rapporteringerne mere spredte og i september har de fleste fugle igen forladt Nordjylland. Efterårets sidste er 18/10 1 R Vester Nyland og Kirkeflod, Læsø (LG), 21/10 2 R Aså (SØP) og 3/11 1 R Ulvedyb (KMO).

Sum: 8747. 1. halvår 1725, 2. halvår 7022. Indsendere 129.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	435	797	493	4013	2642	322	44	1	-

Tinksmed *Tringa glareola*

Et år lidt over gennemsnittet på 3162 for de seneste ti år, men noget under den rekordstore forekomst i 2011.

Årets første iagttagelser er 14/4 2 Lille Vildmose (UTE), hvilket er ret tidligt, fulgt af 20/4 3 R samme sted (PR). I det hele taget stammer mange af forårets største noteringer derfra; nævnes kan 30/4 125 R (HAC) og 1/5 107 R (PR). Andre store noteringer er 6/5 118 R Lyngdrup Bæk

(RSN) og 10/5 120 overflyvende Haldager Vejle (RSN). Den nordjyske bestand, der i 2011 talte 77 par, er ikke optalt i år. Bestanden tælles igen i 2013.

Fra andet halvår er de største noteringer 9/7 85 R Lille Vildmose (PR) samt 16/7 85 R og 18/7 95 R Ulvedyb (RSN). Årets sidste fugle er tidlige, 5/9 1 R Vejrum Vest-sø (TRK) og 9/9 1 R Juelstrup Sø (TSE).

Sum: 3755. 1. halvår 2142, 2. halvår 1613. Indsendere 106.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	460	1510	172	1050	555	8	-	-	-

Rødben *Tringa totanus*

Arten behandles kortfattet. Et år noget under gennemsnittet på 16.852 for de seneste ti år. De fleste vinterfugle tilhører givet racen Islandsk Rødben, som en del også har indtastet selvstændigt.

Klart største tælling fra første halvår er 18/5 525 Ulvedyb (RSN HHB BHJ) og fra andet halvår 15/7 253 Stens-

næs (MLU) samt 16/7 260 Gerå (RSN).

Ellers skal blot ynglefuglene omtales. Vejlerne melder om 339 par (289 i østlige og 50 par i vestlige del) (O-DK), hvilket svarer til antallet i 2011. Ellers skal nævnes Lille Vildmose med 39 par (PR), Ulvedyb 18 ynglefugle (HMT) samt en række fund af 1-3 par.

Sum: 12.730. 1. halvår 5144, 2. halvår 7586. Indsendere 163.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	158	236	125	965	2598	1062	4586	2402	243	176	86	93

Stenvender *Arenaria interpres*

Et år noget under gennemsnittet for de foregående 10 år på 1284. Der er ingen tællinger fra mulige ynglepladser. I vinteren januar og februar ses en del fugle med max. 14/1 18 R Rugholm Stene (HSC) og 16-17/2 op til 41 R Agger Tange (HKSØ RQ). Helt usædvanligt ses ingen fugle i marts og antallet af fugle i foråret er ret lavt med største notering 8/4 14 R og 6/5 18 R – begge Bratten Strand (SØP).

Hen over sommeren ses blot et-cifrede antal frem til 31/7

Sum: 971. 1. halvår 261, 2. halvår 710. Indsendere 91.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
62	93	-	23	80	3	111	417	89	58	22	13

15 R Agger Tange (GBL), 7/8 17 S og 12/8 27 R – begge Agger Tange (CHJ HMS), 8/8 22 R Grenen (JHC m.fl.), 12/8 30 S og 19/8 15 R – begge Gerå (HAC), 12/8 15 R Rødhus (HAC) og 23/8 15 R Feggerørn (RT). Efter primo september daler antallet af fugle kraftigt og største antal i årets sidste måneder er 28/10 10 R Roshage (ST). Året slutter med tre fund fra december, 7/12 2 R og 30/12 7 R – begge Agger Tange (JLØ) samt 30/12 4 R Roshage (CHJ).

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Et år under middel med blot 3 fugle fra foråret og 7 fra efteråret. Alle nævnes. 24/5 1 R Lille Vildmose, Birkesø (DFS BKR CSJ), 6/6 1 R Bygholm Vejle (AS), 18/6 1 hun R Ulvedyb (MON) og fra andet halvår 15/7 1 ad. odr. R Nordmandshage (PR), 12/8 1 1K R Bygholm Vejle

Sum: 10. 1. halvår 3, 2. halvår 7. Indsendere 15.

(GGU), 21/8 1 1K R Agger Tange (FRO), 23/8 1 1K R Vejrum Vestsø (TBR TRK CBB), 30/8 1 1K SV Ørhage (JBE), 30/8 1 1K R Gerå (HAC) og 31/8 2 1K R Ulvedyb (RSN MON).

Thorshane *Phalaropus fulicaria*

Efter sidste års rekordforekomst er vi tilbage på mere almindelige cifre med 6 fugle, fordelt med et vinterfund, 2 fra foråret og 3 fra efteråret. Alle nævnes, 4/1 1 vdr. SV Nørre Lyngby (JDA JGH), 13/5 1 R Agger Tange

Sum: 6. 1. halvår 3, 2. halvår 3. Indsendere 10.

(HKSØ), 13-14/5 1 sdr. R Grenen (ROC JAE m.fl.) og fra andet halvår 29/9 1 1K R Roshage (RSN LRU), 30/9 1 1K R Grenen (ROC KNP m.fl.) og 13/10 1 1K R-NØ Jerup Strand (BKR).

KJOVER

Mellemkjo ve *Stercorarius pomarinus*

Når materialet renses for gengangere, har der reelt været 18 forskellige fugle.

Årets første er 8/1 2 2K N Stensnæs (PR) og 15/1 1 2K SØ Grenen (ROS SØS LEP JOK m.fl.). Det er ikke årligt, at der observeres fugle om vinteren. I 1. halvår observeres herudover 5/5 1 2K R Grenen (ROC), 15/5 1 fou. mørk fase Nordstrand (US), 19/5 1 ad. mørk fase NV Grenen (JPIP KNP ROC m.fl.) samt 5/6 1 2K R Grenen (KNP).

Der er tidligere observeret enkelte fugle i juli, hvilket også er tilfældet i 2012 med 15/7 1 ad. lys fase S Ørhage

Sum: 18. 1. halvår 7, 2. halvår 11. Indsendere 9.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
3	-	-	-	3	1	1	-	3	5	2	-

(JBE). Observationerne i 2. halvår fordeler sig ellers langs hele kyststrækningen fra Lild Strand til Nordmandshage. Alle observationer nævnes: 7/9 1 3K lys fase S Nordmandshage (PR), 7/9 1 sdr. Ø Hirtshals Havn (RSN MON), 30/9 1 1K SV Hirtshals Fyr (KUP), 9/10 1 1K V Lild Strand (HHN), 13/10 1 1K S Nordmandshage (PR), 14/10 1 1K NØ Grenen (ROC KNP m.fl.), 17/10 1 ad. lys fase Ø Grenen (KNP ROC TSØ), 22/10 1 1K SØ Grenen (ROC EC), 5/11 1 1K N Nordmandshage (PR) og årets sidste 9/11 1 1K mørk fase R Grenen (KNP ROC OS m.fl.).

Almindelig Kjove *Stercorarius parasiticus*

Et år med så lav en total, at det er 10 år siden, at der er observeret færre Almindelig Kjove. I 2002 blev der observeret 373 fugle.

Året indledes med en meget tidlig observation, 8/3 1 ad. mørk fase SØ Grenen (ROC FJE HRJ ALJ) samt til mere normal tid 25/3 1 ad. mørk fase SØ Grenen (ROC TOM DMA m.fl.) og 8/4 1 Grønhøj Strand (DB). Observationen 8/3 er den hidtil næsttidligste i det nordjyske, og er kun overgået af 6/3 2009 med 1 fou. Agger Tange.

I første halvår observeres typisk 1 til 5 fugle pr observation. Der foreligger kun én større observation 22/4 34 T Nordstrand, Skagen (LP EKR EC m.fl.). Totalt bliver i Skagen observeret 217 fugle i første halvår, hvilket sva-

rer til 87 % af det totale antal.

Fra begyndelsen af august bliver der igen observeret Almindelig Kjove regelmæssigt. Der er dog tale om et temmelig afdæmpet efterår, hvor største observationer bliver 28/8 15 N + 41 S Nordmandshage (PR), 30/8 36 NØ Det Hvide Fyr, Skagen (ROC) og 7/9 4 ad+10 1K S Nordmandshage (PR). I alt bliver ved Skagen observeret 128 fugle og ved Nordmandshage 109 fugle, svarende til henholdsvis 34% og 29% af det totale antal fugle i andet halvår.

Sidste bliver 17/11 1 1K R Grenen (KNP TSØ EKR ROC), 18/11 1 mørk fase R Frederikshavn Havn (BKR) og 18/11 1 1K mørk fase S Nordmandshage (SSC GUS EDY AHO).

Sum: 627. 1. halvår 250, 2. halvår 377. Indsendere 73.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	2	106	126	16	20	157	166	31	3	-

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*

Et fantastisk efterår. Selv når materialet er rensat for gengangere, bliver der observeret hele 254 fugle. Det er tidligere kun 1991 med 271 fugle og 1988 med 200 fugle, der er i samme størrelse. Gennemsnittet inden for de sidste 10 år fra 2002 til 2011 er på 21 fugle.

De første fugle er 28/8 2 1K S Nordmandshage (PR) og 30/8 2 1K RT Ørhage (JBE).

I dagene fra 3-7/9 er der en meget massiv forekomst med største 3/9 57 1K T Grenen (ROC KNP EKR m.fl.) (kl. 6.10 til kl. 12.09), 4/9 39 1K V Hirtshals Øststrand (SSL) (kl. 6.20 til kl. 7.32), 5/9 10 1K V Hirtshals Øst-

strand (FRO) (kl. 6.15 til kl. 8.00), 6/9 85 1K SV Roshage (TRK ARO) (kl. 6.20 til kl. 10.40), og 7/9 15 1K SV Roshage (TRK ARO EO PMM m.fl.) (kl. 6.30 til kl. 14.10). Observationen 6/9 fra Roshage er den største i Nordjylland nogensinde, og en af de største – hvis ikke den største – i Danmark.

Sidste bliver 24/9 1 1K N Nordmandshage (PR SSC) og 9/10 1 1K V Hirtshals Havn (RSN MON).

For en nærmere beskrivelse af trækforekomst med videre skal henvises til artikel i indledningen af årets rapport.

Sum: 254. 1. halvår 0, 2. halvår 254. Indsendere 17.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	-	-	-	4	249	1	-	-

Storkjove *Stercorarius skua*

Storkjove 3K+, Grenen, 4. oktober 2012. Foto: Knud Pedersen.

Antallet af observerede Storkjove varierer meget fra år til år. Der er således i de sidste 10 år observeret mellem 67 og 1929 fugle med et gennemsnit på 708. Når formodede gengangere er fjernet fra årets observationer, er resultatet på 793 meget tæt på gennemsnittet.

Årets første fugl er 1/1 1 2K R Skagen Havn (ROC OS MCH m.fl.). Det er med al sandsynlighed den fugl, der siden 24/12 2011 har holdt til omkring Skagen Havn. Sidste observation af fuglen er 4/1 1 R Skagen Havn (ROC TBR EC) – måske er det denne fugl, der findes død 15/1 ved Grenen (ROC SØS LEP m.fl.).

Der er yderligere en vinterobservation 4/1 1 R Nørre Lyngby (JGH JDA), ligesom der findes yderligere en død fugl 12/2 Nordstrand, Skagen (ROC).

Forårets første bliver 15/4 1 R Grenen (KNP ROC DMA m.fl.) og 21/4 1 Ø Nordstrand, Skagen (RSN EKR MON m.fl.). I løbet af de næste måneder er der en del observationer, der især er koncentreret omkring Skagen. Største er 18/5 3V + 1Ø Grenen (JHC ABK MKH m.fl.). Sidste i 1.halvår er 26/6 1 NV Grenen (KNP JOK). Det er 35

Sum: 793. 1. halvår 37, 2. halvår 756. Indsendere 42.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7	1	-	8	13	8	18	74	241	388	34	1

MÅGER

Sabinemåge *Xema sabini*

Med 3 fugle tangerer vi bundrekorden fra 2006. Alle tre nævnes: 7/9 1 1K V Roshage (FRO TBR SA LM), 30/9 1

af første halvårs 37 fugle, der observeres i området omkring Skagen.

Første observationer i 2. halvår er 14/7 1 R Grenen (ROC) og 15/7 2 N Ørhage (JBE). I løbet af efteråret forekommer der to perioder, hvor der observeres mange fugle. Første periode er fra 15-24/9, hvor der er følgende observationer af mere end 20 fugle, 17/9 23 V Grenen (KNP ROC JKI m.fl.), 20/9 22 V Grenen (ROC MCH) og 24/9 24 N Nordmandshage (PR SSC). Den anden periode er fra 8-10/10, hvor 9/10 bliver en stor dag ved de fleste trækfuglesteder – største er 110 V Roshage (kl.7.20-13.00) (JSH PBO FRO m.fl.), 56 V Lild Strand (HHN), 21 S Nordmandshage (PR) og 52 NV Grenen (kl. 7.30-17.30) (KNP ROC EC m.fl.).

Fordelingen for de 4 største lokaliteter er Lild Strand 67 fugle (9%), Nordmandshage 65 fugle (9%), Roshage/Hanstholm 174 fugle (23%) og Skagen 398 fugle (53%). Procenttallet angiver andel af det totale antal fugle i andet halvår.

Årets sidste bliver 25/11 1 V Grenen (HHN FSH AWM) og 30/12 1 1K død Grenen (ROC ALJ CFM m.fl.).

Ride *Rissa tridactyla*

Laveste sum i 10 år. Det er især efteråret, der svigter. Største tal for hele året er allerede 4/1 1950 SØ Grenen (ROC), og herefter følger 14/1 1561 NV Grenen (ROC). Ynglefuglene på Bulbjerg er ikke egentligt optalt, men 7/4 meldes 650 ynglefugle (SB). Igennem sæsonen melder flere observatører om en del unger og ungfugle. På Hanstholm Havn meldes 7/5 om 41 aktive reder (HHN). Fra Hirtshals Havn meldes om min. 75 unger. På Østmoen skyller de yderste reder i havet under en forsommerstorm som så ofte før. Mink har tidligere år huseret her, men der er etableret spærring af adgangsvejene med trådned. Her kommer ca. 10 unger på vingerne. Fuglene i den største koloni i flydedokken oplever en del. Efter at mange fugle er startet på rugningen, er den store rulleport er lukket hele foråret på grund af ejerskifte, og det er i et stykke tid uvist, om der overhovedet er reder med yngel i flydedokken, idet fuglene plejer at yngle inden-

for porten, som normalt står åben. Senere på sæsonen bliver flydedokken vendt 180 grader og flyttet nogle hundrede meter, og porten bliver åbnet. Herved kan fuglekiggere konstatere, at Ridernes yngleanstrengelser har været en succes, idet der kommer minimum 50 unger på vingerne fra flydedokken. De voksne fugle er åbenbart kommet ind i dokken for at fodre ungerne, mens porten har været lukket, muligvis gennem et flyvehul, hvor en tagplade er beskadiget. Under alle omstændigheder er det muligvis det eneste sted i verden, hvor Ride har ynglet indendørs, ligesom flydedokken vel kan betegnes som verdens eneste mobile fuglefjeld. På to bygninger på havnen kommer i alt 15 unger på vingerne (AØ KUP).

Vel på grund af manglende storme er efteråret ret mager, med største tal 5/11 1000 NV Grenen (KNP) og 24/12 1659 NØ Grenen (ROC).

Sum: 35.285. 1. halvår 14.378, 2. halvår 20.907. Indsendere 124.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6810	432	1502	3481	1822	331	2657	503	4302	6466	1678	5301

Hættemåge *Chiroicocephalus ridibundus*

En årssum, der ikke er set højere, men ellers nogenlunde på niveau med de senere års. Tallet er nok til dels så højt, fordi flere kolonier ligger på lokaliteter med hyppige besøg, heraf flere nye. Det gælder bl.a. Lille Vildmose, hvor der ses et stigende antal ynglepar i området ved Hegnsvej. Vi nævner tal fra de største lokaliteter: 5/4 700 ynglefugle Fyrkat Engsø (CSS), 15/4 530 ynglefugle

Lund Fjord (JC), 18/4 1820 ynglefugle Ørum Sø (O-DK), 23/4 600 ynglefugle Torndrup Strand (SØP), 30/4 475 ynglefugle Skive Ådal (DB), 3/5 2320 ynglefugle Kogleaks (O-DK), 22/5 1100 ynglefugle Havnø og Havnø Hage (AHO), 26/5 2650 par Hirsholmene (JG) og endelig Lille Vildmose 951 par (PR).

Sum: 220.062. 1. halvår 94.744, 2. halvår 125.318. Indsendere 160.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	5632	3255	22000	25920	27934	10003	24814	63750	19427	11822	3568	1937

Dværghåge *Hydrocoloeus minutus*

Et helt usædvanlig dårligt år med en årssum på en tredjedel af gennemsnittet for de sidste 10 år og samtidig den laveste årssum i mindst 15 år. Det er især trækket ved Skagen og Vestkysten, der har svigtet, og det gælder både forår og efterår. Største tal fra forårstrækket er 11/4 60 Agger Tange (PUR JB). Tallene fra Vejlerne drejer sig især om mange mindre tal fra mange indsendere. Største samlede tal er 2/6 25 (fleste 2K) Kogleaks (O-DK). Det

nærmeste man kommer ynglefund i 2012, er en ad. og en 3K, som gjorde yngleforsøg i Kogleakssøen, men opgav (HHN). Første 1K-fugle (antageligt fra udenlandske ynglepladser) ses 2/8 1 1K Kærup Holme (JAE) og 5/8 1 1K Selbjerg Vejle (HHN). Største tal fra efterårstrækket er 16/9 23 Tømmerby Fjord (O-DK) og 23/10 12 ad. S Nordmandshage (PR).

Sum: 825. 1. halvår 553, 2. halvår 272. Indsendere 83.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	20	-	4	171	188	170	69	57	64	73	9	-
Skagen	9	-	4	67	48	-	1	8	16	9	9	-
Vejlerne	-	-	-	7	123	151	60	29	24	4	-	-

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

Årssummen er på hele 241, alle fra juli-oktober. Heraf er de 200 fra Hanstholm/Roshage. Det er meget vanskeligt at give et skøn på antallet af involverede fugle, men en sammentælling af max. fra lokaliteterne giver 22 fugle, heraf 3 ad. Det egentlige antal er helt givet noget større, og året er således det bedste nogensinde. Vi giver en oversigt over lokaliteterne: Første er 23/7 1 ad. Frydenstrand, Limfjorden (UGS). Grenen byder på 6 fund af 1K-fugle i perioden 16/8–5/10 (KNP ROC RT m.fl.) – 26/9 ses 2 1K-fugle (MSC ROC). Hirtshals har fund af

1-2 1K-fugle på 17 datoer i perioden 2/9-31/10 (AØ RSN MSC m.fl.). I Hanstholm-området ses første 1K den 28/7 (JK), og herefter opbygges antallet til hele 11 1K 15/9 (JEBU TBR m.fl.). Samme dag ses i øvrigt 2 1K-fugle i Hirtshals. I Hanstholm ses foruden ungfuglene mindst 2 ad. i perioden 28/7-12/10 (JK TRK m.fl.). Så mangler vi lige de øvrige observationer, nævnt i kronologisk rækkefølge: 31/7 1 1K V Bulbjerg (CSS), 30/8 1 1K SV Ørhage (JBE), 11/9 1 1K R Vestbjerg (RSN) og 21/9 1 1K S Nordmandshage (PR).

Sorthovedet Måge 1K og ad., Hanstholm, 18. august 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Stormmåge *Larus canus*

Årsummerne har stort set været stigende i de seneste 10 år i træk og er i 2012 den største nogensinde. Største overnatningsflokke er 23/1 4640 Ørum Sø (HHN), 20/8

6500 Madum Sø (TSE), 27/10 5000 Tange Sø (AWM) og 8/11 20.000 Tjele Langsø (TRK). Kun enkelte ynglefund indberettet, heraf 26/5 100 par Hirsholm (JG).

Sum: 164.771. 1. halvår 58.199, 2. halvår 106.572. Indsendere 115.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
26896	3437	8179	17378	1863	446	1230	27567	12127	18355	44011	3282

Sildemåge *Larus fuscus*

En sum over middel. Et par fund fra januar-februar er ikke medtaget, da der ikke er gjort bemærkninger i notefeltet. Et vinterfund 3-9/2 1 ad. Aalborg/Nørresundby er fotodokumenteret (RSN). De næste fund kan vel nærmest betegnes som tidlige forårsfund: 18/2 1 ad. Sønderkov (HHLA), 25/2 1 ad. Guldager (CSS), 3/3 1 ad. Hjarde-mål (HHN RSN) og 9/3 1 ad. Grenen (ROC). Derefter ankomst en del steder.

Yngletallene udgøres af 29/4 59 par Vesløs/Arup Vejle

(HHN), 26/5 135 par Græsholm og 310 par Hirsholm (JG). Der er tale om fortsat tilbagegang for Græsholm, men fremgang for Hirsholm, sandsynligvis pga. bekæmpelse af Svartbag og Sølvmåge.

Fra juni og frem sker en opbygning af større rastetal på især Grenen. Her er største tal 8/8 255 (KNP). Store tal udenfor Skagen er 2/9 83 Rødhus Strand (CSS) og 4/9 60 Slettestrand (IZN). Sidste er 26/10 1 1K Hirtshals Havn (AØ). Lidt usædvanligt er der ikke fund herefter.

Sum: 6497. 1. halvår 2055, 2. halvår 4442. Indsendere 82.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	6	154	470	721	704	1619	2013	687	123	-	-

Britisk Sildemåge *Larus fuscus graellsii*

To observationer: 14/2 1 ad. Østre Anlæg, Aalborg (nok genganger fra tidligere år) (ALM) og 19/9 1 ad. Hirts-

hals Havn (MCH).

Sølvmåge *Larus argentatus*

Årssummen er den højeste nogensinde. Ynglefuglene på Hirsholmene er optalt 26/5 med Græsholmen 5300 par, Tyvholm 25 par, Køpen 25 par og Hirsholm 20 par (JG). Desuden følgende ynglefund: 29/4 448 par Vesløs/

Arup Vejle (HHN), 1/5 20-25 par Rørdal Lergrave (GRA), 14/5 3 par Hegnsvej, Lille Vildmose (PR), 25/5 225 par Mariager Fjord, Hadsund-Havnø (JG), 15/6 3 par Østerby Havn (JSAT) og 28/7 3 1K Skagen By (ROC).

Sum: 281.266. 1. halvår 162.770, 2. halvår 118.496. Indsendere 185.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
67910	38038	24886	9634	18733	3569	13731	21336	18585	25470	16440	22934

Middelhavssølvmåge *Larus michahellis*

Formentlig 6-7 fugle. 27/1 1 5K+ Hanstholm Havn (PB) og 19/2 1 ad. Hanstholm Havn (TRK) er ret sikkert samme. Desuden 11/3 1 2K Hanstholm Havn (HHN), 29/3 1 3K+ Skagen Havn (BHJ), 7-22/7 1 3K Gerå Strand (RSN). Fra 12/6-27/11 foreligger 22 observationer af 1

fugl (eller måske 2?) fra Hanstholm Havn (RSN m.fl.). De fleste observatører angiver alderen 4K, en enkelt angiver ad., mens én ikke angiver alder (og så tæller vi ikke observationen med). Endelig 18/11 1 ad. Hirtshals Havn (RSN).

Kaspisk Måge *Larus cachinnans*

11 fugle er indsendt, idet der ikke medtages observationer uden aldersangivelse eller foto. Eneste fra første halvår er: 3/2 1 ad. Skagen Havn (CSS), og 11/3 1 ad. Hanstholm Havn (HHN). Fra efteråret 7/8 1 1K Kongens Tisted (RSN), 23/8 1 4K Uggerby Strand (RSN), 9/9 1

ad. Grenen (RSN m.fl.), 25/9 1 ad. Rødhus Strand (RSN), 2/10 1 3K Grenen (RSN), 15/10 1 1K Grenen (KNP JEAL), 17/11 1 1K Grenen (ROC), 12-29/12 1 1K Nord-søen Oceanarium i Hirtshals (AØ m.fl.) og 27-29/12 1 1K Hanstholm Havn (JKY).

Hvidvinget Måge *Larus glaucoides*

Den største invasion i rapportens historie med mindst 23 fugle, men nok snarere 30-35. De bedste år indtil nu har omfattet 10 individer. Der er naturligvis mange gengangere blandt de indberettede 559 ex., da fuglene opholder sig i landsdelen gennem længere tid og trækker mange fuglekiggere til havnene. En gennemgang af de mange fotos, der er taget af fuglene, kunne sikkert give et noget større tal end de 23. Fundene nævnes efter lokaliteter: Ørhage: 12/1 1 2K og 1 4K (JHC JBE). Hanstholm Havn: 9/1-1/5 mange observationer af op til 6

fugle på samme dag (mange inds.) og en enkelt gang 7, nemlig 25/2 1 2K+, 3 3K+ og 3 4K (JJA). Ud fra bl.a. aldersangivelser ses mindst 8 forskellige fugle i Hanstholm. Holmtange, Vejlerne: 25/1 1 ad. (HHN JT). Løkken: 24/2 1 2K (via ROC). Hirtshals Havn: 13/1-20/4 mange observationer (mange inds.) med største tal 25/2 5 (MCH). Ud fra bl.a. aldersangivelser ses mindst 8 forskellige fugle. Skagen: 14/1-26/5 mindst 4 forskellige fugle (mange inds.).

Der var ingen fund i andet halvår.

Hvidvinget Måge 3K + 4K, Hirtshals Havn, 25. februar 2011. Foto: Hans Henrik Larsen.

Hvidvinget Måge 2K, Skagen Havn, 12. februar 2012. Foto: Finn Laugo Sørensen.

Baffinmåge 3K, Hirtshals Havn, 24. januar 2012. Foto: Knud Pedersen.

Baffinmåge *Larus glaucoides kumlieni*

I forbindelse med invasionen af Hvidvinget Måge bliver der også iagttaget flere ex. af denne race af Hvidvinget Måge, som ikke tidligere er truffet i Nordjylland. Til nu er to fund dokumenteret og godkendt af SU, 21/1-26/2 1 4K Hirtshals Havn (RSN m.fl.) og 8/1-3/3 1 4K Hanst-

holm Havn (RSN m.fl.). Der vil blive fulgt op på forekomsten i næste års rapport.

Racen er SU-race. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendt af SU.

Gråmåge 2K, Grenen, 13. januar 2012.
Foto: Finn Laugo Sørensen.

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Årssummen er den højeste nogensinde, men nærlæser man observationerne, så er der nok tale om et nogenlunde normalt år. Antallet af indsendere er således højere end normalt, og den høje sum skyldes nok delvis det høje besøgstal i havnene på grund af invasionen af Hvidvinget Måge/Kumliens Måge. Ud fra aldersangivelser m.m. anslås antallet af individer til ca. 25. Største tal er 27/1 3 2K Hanstholm Havn (JKY), 25/5 3 2K Hirtshals Havn (KMO), 18/4 3 2K Hanstholm Havn (SEK) og 30/4 3 2K og 1 3K Hanstholm Havn (JKY). Stort set alle

fund er fra Hanstholm, Hirtshals og Skagen. Sidste egentlige forårsfugl er 16/5 1 2K NØ Pælebakke Klit (SVI). Tallene fra sommermånederne i opgørelsen nedenfor drejer sig til dels om en 3K-fugl, som ses i Hanstholm Havn på flere datoer igennem sommeren (JKY m.fl.), og som har opholdt sig i området i halvandet år, dels 27/6 1 2K Kjul Strand (UTE). Første efterårsfugl er 21/9 1 2K+ Hirtshals Havn (MCH), mens første 1K-fugl ses tidligt, nemlig 13/10 Grenen (KNP ROC).

Sum: 283. 1. halvår 232, 2. halvår 51. Indsendere 94.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	88	41	24	41	36	2	2	1	3	4	13	28

Svartbag *Larus marinus*

Summen er tiltaget jævnt de sidste mange år, men ellers er det en art, der ikke viser de store udsving. Der er en del gengangere i materialet fra de større lokaliteter med mange optællinger. Største forekomster på de typiske lokaliteter fra foråret er: 10/1 328 Grenen (ROC), 13/1 700 Skagen Havn (ROC), 25/2 300 Hirtshals Havn (KMO) og 1/5 500 Grenen (ROC).

Følgende ynglepar er indberettet fra Hirsholmene 26/5: Græsholmen 995, Tyvholm 15, Kølpn 60, Hirsholm 1

(alle JG). Bestanden skønnes i de senere år at være tiltaget årligt med mindst 10% (JG). Øvrige ynglefund er 23/3 1 par Mariager Fjord (JG) og 29/4 13 ynglefugle Melsig, Vesløs/Arup Vejle (HHN).

I andet halvår kan nævnes følgende større tal: 7/7 780 Grenen (ROC), 29/7 470 Agger Tange (TRK), 14/9 400 Grenen (UTE), 15/9 350 Hanstholm Havn (TBR TRK), 1/10 730 Hanstholm Havn (SAL) og 13/10 500 Hirtshals Havn (ESB).

Sum: 35.000. 1. halvår 16.702, 2. halvår 18.298. Indsendere 125.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4218	1722	1872	2006	5837	1047	5844	4233	3266	4096	691	168

Svartbag 2K, Hanstholm, 4. maj 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Dværgterne *Sterna albifrons*

Efter et par gode sæsoner er vi igen nede på en meget lav årstotal. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 598 fugle.

Årets første fugle ses 22/4 1 Ø Nordstrand, Skagen (LP JHC), 23/4 3 S Aså Enge og Havn (SØP) og 30/4 1 NØ Nordstrand, Skagen (KNP m.fl.). Fra starten af maj stiger antallet af fugle langsomt, men bortset fra ynglepladserne ses der typisk kun 1-2 fugle sammen. Største tal fra forårsperioden er 13/5 12 og 14/5 20 R Agger Tange, sydenden (KØJ JBE), 23/5 12 og 15/6 30 ynglefugle Nordmandshage (RSN PR).

Ynglefugle er i år landsdækkende optalt via det statslige overvågningsprogram NOVANA og alle nyere ynglepladser er besøgt. Der er fundet ynglepar følgende steder, med antallet af par nævnt: Skindsækken/Bisnap 8, Korsholm 5, Bløden Hale, Læsø 1, Horneks Odde 1, Læsø,

Havrevlen, Læsø 1, Stokken, Læsø 8-14, Vr. Nyland, Læsø 0-1, Hou 9, Hou Nordstrand 2, Agger Tange 3, Grønnestrånd 2, Korsholm Revler 5, Mågerodde og Karby Odde 2, Agerø 1, Ellidsbøl Strand 2, Frydenstrand, Frederikshavn 1, Bisnap 1, Slettestrand 1, Muldbjerger 1, Jerup Strand 1 og Øster Hurup 4. I alt 58-65 par, hvilket er meget få i forhold til, hvor intensivt de er eftersøgt. Især har det været meget sporadisk med ynglefugle i Limfjorden. Flere steder er rederne blevet skyllet bort af kraftig vind (=højvande), og ynglefuglene kan have forsøgt senere igen på sæsonen, og disse er så ikke nødvendigvis kommet med i optællingerne.

Kort efter ynglesæsonen forsvinder fuglene ud af området og de sidste fugle ses allerede 13/8 3 R Nordmandshage (KHK), 18/8 3 R Nr. Vorupør og 19/8 15 R Bremerholm Sande ved Bøgsted Rende (begge JHHA).

Sum: 381. 1. halvår 206, 2. halvår 175. Indsendere 73.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	5	125	76	151	24	-	-	-	-

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Tre forskellige fugle er indsendt i år. Muligvis er det yngleparret fra 2010 og 2011, der vender tilbage og kigger sig omkring. I alt fald ses 19+28/5 1-2 Agger Tange (HHN SEK JBE). Måske pga. splitternekoloniens forsvinden opgiver Sandterne dog at gøre yngleforsøg på Agger Tange i år.

Desuden ses 22/5 1 Ø Kogleaks (JPK). Begge fund er godkendt af SU.

Fra 2011 er følgende fund blevet godkendt af SU: 8/5 2011 2 ad. sdr. fou. og derefter NØ Bulbjerg (TRK) og 14/5 2011 2 ad sdr. Ø Kraptårnet, Bygholm Vejle (TA SKR).

Arten er lokal SU art.

Rovterne *Sterna caspia*

I alt 4 fund af 6 forskellige fugle i år. Alle nævnes: 21/5 1 R Bygholm Vejle (PJP), 20/6 3 ad. SØ Bygholm Vejle (HHN), 3/7 1 ad. fou. Glombak (HLÆ) og 30/7 1 ad. R Bygholm Vejle (LP).

Hvidskægget Terne *Chlidonias hybrida*

Hele 10 fugle set i området i år. Alle nævnes: 22+23/5 4-5 fou. Grynderup Sø (FRO HRS GM HDP JJP EA). Den første dag ses i starten 5 fugle, men ret hurtigt forsvinder den ene, og resten af perioden ses kun 4 fugle sammen. 23/5 ses 4 ad. fou. Vilsted Sø (JBU) og samme dag 1 3K+ R Kogleaks (HHN RSN MLU). Alle fund er godkendt af SU.

Fuglene er en lille del af landets hidtil største invasion af arten, der passerede ganske hurtigt i perioden 20-26/5. Alle årets fugle ses i Jylland med langt hovedparten i Øst- og Sønderjylland. Formentlig er fuglene båret til Nordvesteuropa og Danmark af en varmebølge fra syd og sydøst, der giver os høje temperaturer i pinedagene. Noget tyder på, at ternerne laver en slags nomadeagtigt sløjfetræk i stil med det, man tidligere har set østlige ar-

ter som Hvidvinget Terne og Aftenfalk foretage. Fuglene trækker så op gennem Jylland for at returnere og forsvinde mod øst ligeså hurtigt, som de ankommer. Arten er SU art.

Hvidskægget Terne, Kogleakssøen, 23. maj 2012.
Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Sortterne *Chlidonias niger*

Årstotalen ligger noget lavere end gennemsnittet for de seneste 10 år på 1870 fugle. Ynglefuglene i Vejlerne dominerer fuldstændigt det indsendte materiale, og kun 35 fugle i årets løb, svarende til 2,5% af materialet, ses uden for Vejlerne.

Årets første fugle ses 27/4 2, 28/4 4 og 30/4 13 alle Kogleaks (LS TOLA O-DK, CKP). Eneste forårsfugl uden for Vejlerne er 10/6 1 Ø Nedermoste, Skagen (JOK).

Ynglefugle: Kogleaks 42 par, der dog kun fik 7 unger på vingerne. Antallet af ynglepar er en lille fremgang i forhold til de tidligere år og er det største antal siden 2003, men som det ses desværre uden den store succes. Et overvågningsprojekt på artens yngleplads viste bl.a., at

de meget sårbare unger, som noget hidtil uset også præderes af odder. Dette afkaster et forvaltningsmæssigt noget vanskeligt dilemma, idet odderen også er truet og lovbeskyttet efter alle kunstens regler!

Allerede midt i juli siver ynglefuglene så småt væk fra Vejlerne, og de sidste ses 12/8 2 Kogleaks (GGU). Til gengæld ses der enkelte fugle flere andre steder i det nordjyske. Ved Tofte Sø i Lille Vildmose ses i perioden 15-25/8 jævnligt 2 1K fugle (TC DFS m.fl.) og 28/8 ses 6 1K S Nordmandshage (PR), men ellers er resten af observationerne af enkeltfugle. Årets sidste er ud over den allerede nævnte fra Nordmandshage 4/9 1 1K V Grenen (ROC KNP) og 7/9 1 1K S Nordmandshage (PR).

Sum: 1342. 1. halvår 1067, 2. halvår 275. Indsendere 68.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	25	684	358	222	51	2	-	-	-

Sortterne, Kogleakssøen, 22. maj 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Hvidvinget Terne *Chlidonias leucopterus*

Kun en enkelt fugl er set i området i år; 11/6 1 ad. fou. Tofte Sø, Lille Vildmose (HCH TL RSN HAC HEN DFS

CKJ). Fuglen blev opdaget ved 11- tiden og sås helt frem til ca. kl. 18.

Splitterne *Sterna sandvicensis*

Et antalsmæssigt meget stort år, selv om mange oplagte gengangere er sorteret fra. Antallet skyldes primært gentagne tællinger af fuglene nær ynglepladserne og på få store rastepladser. Gennemsnit for de seneste 10 år er på 20.540 fugle.

Årets første fugle ses 12/3 1 Strandby, Frederikshavn (JKA), 14/3 2 R Grenen (ROC KEC) og 19/3 1 N Nordmandshage (PR), men først fra midten af april stiger antallet af fugle nævneværdigt. Hovedparten af fuglene ses på Grenen, Agger Tange og ved Nordmandshage. Største tal fra foråret uden for ynglepladserne er 23/4 670 S Aså Enge og Havn (SØP), 14/5 500 og 15/5 300 R begge Grenen (GGU ROC JHC).

Ynglefugle er i år landsdækkende optalt via det statslige overvågningsprogram NOVANA og alle nyere ynglepladser er besøgt. Der er kun fundet ynglefugle to steder (antallet af par nævnt): Hirsholm 1726 (svarende til niveauet fra 2011) og en ny koloni i Ørum Sø med ca. 80 par. Ynglekolonien på Hirsholm er 12/5 optalt til 500 fugle (UTE), stigende til hele 2500 fugle 26/5 (JG). Ved

Ørum Sø ses 52 ynglefugle allerede 18/4 (O-DK) stigende til 150 29/4 (KØJ). Kolonien er svær at se, men antallet af ynglepar er vurderet til ca. 80. Den tidligere ynglekoloni på Agger Tange er i år åbenbart droppet ret tidligt, idet der ikke er indrapporteret fugle specifikt fra dette sted. Måske er det nogle af disse fugle, der i stedet slår sig ned og laver en ny ynglekoloni på en lille ø i Ørum Sø. Antallet gør det dog langt fra det ud for ynglekolonien på Agger Tange med 749 par i 2011.

Efter yngletiden ses allerede 10/7 340 R og 22/7 400 R (heraf 40 1K fugle) begge Agger Tange ved færgelejet (KØJ JBE). Tallet på Agger Tange stiger 23/7 til 570 R (GBL) og når årets maks. 18/8 med 1200 R (JKK). Ved Nordmandshage ses 15/7 575 R stigende til 9/8 735 R og når årets maks. 3/9 1115 R (alle PR). Fra øvrige lokaliteter er de største tal 18/7 366 R Grenen (ROC), 27/7 350 R Stensnæs (LRU) og 1/8 200 R Tversted Ås udløb (KNP).

Årets sidste er 7/10 1 ad. R Grenen (KNP), 9/10 1 S Nordmandshage (PR) og samme dag 1 R Grenen (ROC).

Sum: 31.923. 1. halvår 9993, 2. halvår 21.930. Indsendere 114.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	85	2701	6466	741	9016	7735	5166	13	-	-

Fjordterne, Vejlerne, 5. juni 2012. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Fjordterne *Sterna hirundo*

En meget lav årstotal idet gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 20.186 fugle.

Årets første ses 8/4 1 Grønhøj Strand (DB), 11/4 4 Ø Nordstrand, Skagen (KNP GBL) og samme dag 12 NØ Hirtshals Fyr (GBL). Antallet i området øges hurtigt og allerede 21/4 ses 229 Ø Nordstrand, Skagen (JHC AL). Alle forårets store tal ses ved Skagen med de største 22/4 865 Ø og 8/5 774 Ø begge Nordstrand (JHC KNP GLJ) og 9/5 517 Ø Butterbakke (JHC). Største forårstal uden for Skagen er 25/4 90 NØ Bulbjerg (TRK), 7/5 116 Ø Hanstholm Havn (HHN), og 19/5 55 R Agger Tange (HHN).

Ynglefugle er i år landsdækkende optalt via det statslige overvågningsprogram NOVANA og alle nyere yngle-

pladser er besøgt (antallet af par nævnt): Ræhr 22, Balle- rum 1, Østerild Fjord 56, Kogleaks 10, Halkær Sø 4-7, Aalborg Havn 18, Frederikshavn Havn 1, Bisnap 1, Stensnæs Flak 1 og Havnø 0-5. Dvs. i alt 114-122 par Grenen huser gennem længere tid en flok oversomrende, ikke ynglende fugle, f.eks. 11/6 142 R Grenen (KNP), men ellers ses de første større tal efter yngletiden 9/7 100 R Agger Tange (TL), 30/7 104 ad. S og 6/8 146 ad. S begge Nordmandshage (PR). Ud over disse er efterårets største trækta 25/8 102 SV Nørlev Strand (AØ) og 30/8 180 SV Ørhage (JBE). Allerede ved udgangen af august er antallet af fugle i området stærkt faldende, og årets sidste er 2/10 4 1K R Ørhage (SAL) og 2+4+5/10 1 1K R Grenen (ROC KNP).

Sum: 9512. 1. halvår 6815, 2. halvår 2697. Indsendere 97.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	2674	3516	625	1246	1259	183	9	-	-

Havterne *Sterna paradisaea*

Antallet ligger meget tæt på et normalt år. Gennemsnittet for de seneste 10 år er 5713 fugle.

Årets første fugle ses 13/4 1 Havnø Bro (TN) og 14/4 25 fou. + 7 N Agger Tange (TBR PJP), samme dag 7 R Bygholm Vejle (HRC) og 16 R Sebbesund (HM). Allerede en uge senere ses fugle en del steder i området. Der er ikke indsendt ret mange store tal fra træktiden; de største er 22/4 192 Ø Nordstrand, Skagen (AL), 1/5 62 Ø Hanstholm Havn (O-DK) og 15/5 200 Ø Grenen (GGU). Alle øvrige større tal fra foråret er fra ynglepladserne. Ynglefugle er i år landsdækkende optalt via det statslige overvågningsprogram NOVANA og alle nyere ynglepladser er besøgt (antallet af par nævnt): Agger Tange v. Store Lagune 36-39, Agger Tange v. færgelejet 24-26, Lindholm 5, Mågerodde og Karby Odde 12, Agerø 7, Rot-holmene 0-2, Glomstrup Vig 2, Lysen Odde 0-1, Feggesund 3, Branden 1, Østerild Fjord 5, Bygholm Vejle 37, Hovsør Røn 1, Borreholm, Aggersborg 8-14, Løkkedyb 2, Ulvedybet 7, Klosterholm-Startøtterne 2, Treskelbakkeholm 34, Nordmandshage 30, Skindsækken 11, Stens-

næs Flak 15-20, Hou 10, Asaa 10, Gerå 1, Jerup Strand 5, Frydenstrand 2, Elling Ås udløb 4, Bisnap 14, Korsholm Revler 100-120, Knogen og Knobgrund 70-120, Als Dyb revler 35-65, Hirsholmene 35, Nordre Rønner 10, Stokken, Læsø 25, Havrevlen, Læsø 19, Vr. Nyland 3 og Rønnerne 0-2.

Efter yngletiden er de første større tal uden for ynglepladserne alle fra Nordmandshage, der er efterårets klart største træksted. På 11 datoer i perioden 13/7-7/9 ses her 974 S + 455 R (PR RWR FLP). De største dage er her 15/7 321 S + 250 R, 23/7 237 S + 50 R og 30/7 208 S + 6 R (alle PR). Fra det øvrige Nordjylland er de største efterårstal ud over ynglefugle til sammenligning 16/7 210 S Ørhage (JBE), 23/7 100 fou. Hirtshals Havn (CHJ), 25/7 110 S + 35 R Hou Nordstrand (HHB) og 26/7 102 R Kysten Als-Øster Hurup (TL). Allerede fra midt i august er næsten alle fugle ude af landsdelen, og eneste obs. på tocifrede antal er 13/9 10 R Grenen (UTE). Årets sidste er 9/10 1 1K V Lild Strand (HHN), 15/10 1 1K R Uggerby Strand (AØ) og 16/10 1 1K S Agger Tange (GGU).

Sum: 5696. 1. halvår 1969, 2. halvår 3727. Indsendere 96.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	574	1065	330	3307	363	47	10	-	-

Fjord-/Havterne *Sterna hirundo/paradisaea*

Herunder er også medtaget terne sp.

Årets første terne er tidligt på færde og ses allerede 4/4 1 SØ Grenen (ROC SKAF m.fl.) og var nok en Havterne. Ellers en del store tal fra forårstrækket fra denne rodekasse af ubestemte ternere.

De største tal er 22/4 290 NØ Liver Ås udløb (AØ), 7/5

358 Ø Hanstholm Havn (HHN), 12/5 175 R og 13/5 200 R begge Grenen (ROC).

Fra efteråret er eneste større tal 18/7 145 R Grenen (ROC), 23/7 150 S og 30/7 262 S begge Nordmandshage (PR). Årets sidste er 6/10 1 R Tissing Vig, Mors (HHL), 9/10 1 V Roshage (JSH) og 11/10 1 fou. Ejstrup Strand (TBA).

Sum: 5142. 1. halvår 3368, 2. halvår 1774. Indsendere 96.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	2258	1091	19	1128	563	80	3	-	-

Lomvie *Uria aalge*

Årssummen er over på middel for de seneste ti år, men antallene svinger stærkt. Eneste større forårstal er 26/2 3774 Ø Grenen (ROC m.fl.). Efterårets dagstotaler er uden de helt store udsving. Største er alle fra Grenen:

Sum: 9857. 1. halvår 4454, 2. halvår 5403. Indsendere 97.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	508	3891	8	22	19	6	46	21	3213	1967	135	21

24/9 409 NØ (KNP m.fl.), 25/9 452 NØ (ROC), 3/10 227 NØ (ROC), 9/10 319 NV (KNP m.fl.) og 13/10 345 NØ (ROC m.fl.).

Alk *Alca torda*

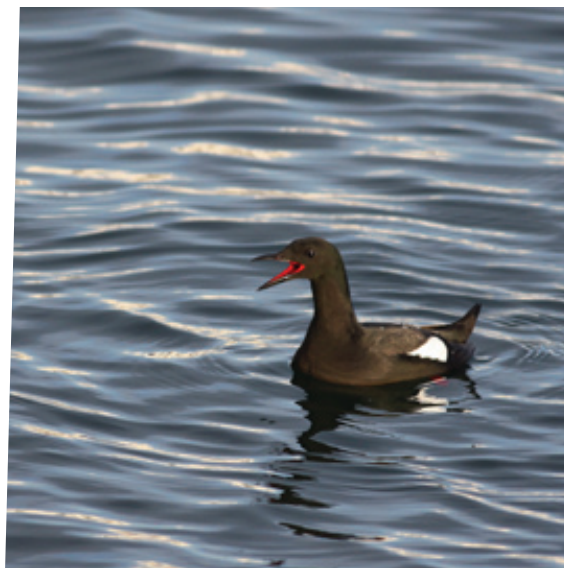
En årssum over middel. I januar-februar er der nogle markante trækbevægelser, alle fra Grenen: 14/1 3244 NV, 15/1 2155 NV, 16/1 369 NV og 26/2 943 NV (ROC m.fl.). Derefter skal vi som sædvanlig hen til oktober, hvor det efterhånden velkendte efterårstræk markerer

Sum: 53.331. 1. halvår 10.161, 2. halvår 43.170. Indsendere 69.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	9090	1007	5	8	8	43	12	10	79	36107	3808	3154

sig med nogle store trækdage ved Skagen: 3/10 483 NØ, 12/10 1748 SØ, 15/10 6900 Ø, 16/10 3260 Ø, 27/10 2121 NØ, 2804 SØ, 8/12 1524 SØ og 13/12 1240 SØ (ROC KNP m.fl.) Eneste større efterårstal uden for Skagen er 28/10 1453 NØ Hirtshals Fyr (AØ).

Alk, Hanstholm Havn, 28. januar 2012. Foto: John Kyed.

Tejst, Skagen Havn, 18. maj 2012. Foto: John Kyed.

Tejst *Cephus grylle*

Observationerne viser stort set samme billede som de senere år med hovedparten af fuglene i Kattegat hele året. Følgende er fra ynglelokaliteterne: 12/5 1000 ynglefugle Hirsholmene (UTE m.fl.), 26/5 675 ynglepar Hirsholm, 25 ynglefugle Kølpén, 25 ynglefugle Tyvholm (alle JG),

Sum: 2975. 1. halvår 2673, 2. halvår 302. Indsendere 65.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	16	19	38	137	2400	63	88	108	47	34	21	4

15/7 3-5 ynglepar Østerby Havn (JSA). Fra Deget og Nordre Rønner foreligger ingen tal. For Vendsyssels Kattegat-havne er der en del observationer, men ingen angivelser om yngel.

Søkonge *Alle alle*

Et år med en ret lav sum. Januars fund dækker over 7 fugle, nemlig 1-13/1 1 Øster Hurup Havn (TL WJ m.fl.), 1/1 – 25/1 1-3 Skagen Havn (mange inds.), 6/1 1 R, 1 S

Muldbjerger (RSN) og 8/1 1 N Jerup Strand (BKR). Første fra efteråret er 7/10 1 Roshage (CHJ CSS), og eneste antal over 4 er 30/10 15 Ø Grenen (KNP m.fl.).

Sum: 109. 1. halvår 42, 2. halvår 67. Indsendere 40.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	42	-	-	-	-	-	-	-	-	53	12	2

Lunde *Fratercula arctica*

9 fugle udgør årets fund. Vi nævner alle: 8/1 1 død Råbjerg Stene (HSC), 8-10/1 1 R, senere død, Damsted, Skagen (MCH m.fl.). Fra sensommeren to bemærkelsesværdige fund, nemlig 9/8 1 1K Lønstrup (foto) (SEM) og 13/8 1 1K Harrerenden ved Lønstrup (BHJ). Der er tale om to forskellige individer, da den første var afkræftet og blev plejet i fangenskab i en måneds tid, før den blev sat ud igen. Vi er absolut ikke vant til juvenile fugle i sensommeren. Hvor kommer de fra? Måske bragt hertil af blæsevejr i dagene forinden? Efterårets fund er 28/9 1 V Slettestrand (SUT), 10/10 1 død Grenen (ALJ), 16/10 1 N Agger Tange (GGU), 2/11 1 S Nordmandshage (TSE) og 27/12 1 V Grenen (JOK).

Lunde 1K, Lønstrup Strand,
9. august 2012. Foto:
Svend Erik Mikkelsen.

DUER

Huldue *Columba oenas*

Efter 3 år med mere end 1000 fugle er der tale om en mindre nedgang i antallet af Huldue. Nedgangen skal primært tilskrives et svigtende forårstræk, hvor især marts måned ligger under de seneste års sum.

Årets første fugle er 13/1 1 R Bruunshåb (TBR) og samme dag 3 R Nørreådalen omkring Skjern Hovedgård (TBR). Forårstrækket er generelt skuffende med kun 2 dage med mere end 10 fugle: 6/3 15 NØ Fyrvej, Skagen (ROC), 11/3 20 TF Grenen (ROC). I alt ses 215 fugle på træk over Skagen, hvilket er langt mindre end hvad der talt på bare én dag i 2009 og 2010. Blot 4 trækkende fugle fra Nordmandshage bekræfter et sløjt forår. Største forekomster af ikke-trækkende fugle er 15/2 15 fou. Rold Vester-skov (AHO) og 2/6 Kvissel Brænding 12 fou. (BRØN).

Sum: 924. 1. halvår 749, 2. halvår 175. Indsendere 91.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	17	94	23	217	129	60	22	32	12	90	11	8

Der meldes om 56 ynglefund på en række lokaliteter rundt om i området. Som vanligt trækker Rold Skov et stort læs på ynglefronten med 36 par, uden at området er gennemgået systematisk. Flest noteres 4/4 10 sy. Mørkeskov (AHO). Af andre lokaliteter skal nævnes Græsholm på Hirsholmene med 5 par (JG), Tofte Skov med 10-15 par (TC HAC) og Tolne Skov med 3 par (AØ). Efteråret er på niveau med de senere år og domineres af ynglefuglene. Kun fire observationer af mere end 5 fugle: 5/10 15 SV Ø (LM), 10/10 6 R Viskum (TBR), 10/10 7 SV Ø (LM) og 21/10 7 R Nygårds Mølle (BKR). En spøjs observation er 26/12 2 sy. Krabbesholm Skov, Skive (DMB) mens årets sidste fugle er 28/12 1 R Nørreådalen, Øby-Løvskaal (TBR).

Ringdue, Tømmerby, 7. juni 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Ringdue *Columba palumbus*

Ringdue sætter ny rekord i 2013. Foråret ligger indenfor normalen, mens efterårstrækket sætter ny rekord. Det er således usædvanligt, at der ses stort set lige så mange fugle i 1. halvår som i 2. halvår.

Skagen melder om 4795 trækkende fugle i foråret, når materialet er rensat for gengangere på samme dato og samme lokalitet. Bedste dage er 6/4 1200 T Grenen (ROC), 19/4 1180 NØ Reservatet (ROC) og 23/4 900 T Grenen (GBL). Større flokke af rastende fugle ses jævnt henover 1. halvår med 11/1 2200 R Hals Nørreskov (HAC), 7/2 3000 R Hals Nørreskov (PR) og 14/4 3000 R Fyrvej, Skagen (ROC) som de største. Efteråret sætter som sagt ny rekord med over 50.000 fugle. Dette skyldes ikke mindst et fantastisk træk ved Nordmandshage, hvor 8/10 19.135 S (PR) må være ny rekord for lokaliteten. Andre store dage på denne lokalitet er 5/10 2635 S (PR) og 10/10 1870 S (AB). Også fra Ø meldes om en del træk med flere dage over 2000 fugle: 10/10 2425 SV, 24/10 1430 SV og 25/10 1135 SV (alle LM). Af større flokke af rastende fugle skal nævnes 2/11 2200 R Egholm ved Aalborg (ATL) og 28/12 1400 R Store Vildmose (PR).

Sum: 123.993. 1. halvår 64.035, 2. halvår 59.958. Indsendere 151.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
13491	12138	12045	22260	3588	513	528	688	1371	40237	9221	7912

Tyrkerdue *Streptopelia decaocto*

Et år på niveau med de senere år og lidt over gennemsnittet fra de seneste 10 år.

Tyrkerdue ses normalt ikke hyppigt på træk, og de største trækkforekomster om foråret er 19/5 15 TF Grenen (GUG), 21/5 13 TF Grenen (KNP) og 24/5 10 TF Grenen (ROC). Af øvrige forekomster fra 1. halvår med mere end

Sum: 938. 1. halvår 621, 2. halvår 317. Indsendere 91.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
64	121	67	124	207	38	51	38	50	78	43	57

Turteldue *Streptopelia turtur*

Antallet af Turteldue er noget under gennemsnit med 11 observationer af formentlig 5 forskellige fugle. Alle observationer nævnes: 19/5 ses 2 fugle på flere lokaliteter i Skagen-området: Butterstien, Grenen, Reservatet og Skagen Haveforening (ROC FSH TNI TRK JPIP KNP m.fl.).

Det er ikke klart, hvorvidt der er tale om de samme to fugle. Samme dag ses 1 S Lille Vildmose (PR). Herefter er der kun to observationer resten af foråret: 9/6 1 fou. Kylesbæk (BRØN) og 11/6 1 fou. Troldkær (BHJ).

Gøg *Cuculus canorus*

Gøg, Sønder Harritslev Mose, 6. juni 2012.
Foto: Hans Henrik Larsen.

Tilsvarende årene 2009 til 2011 bliver årstotalen for 2012 over 1100, så det høje indrapporteringsniveau holdes. Årets første bliver 29/4 1 syng. Nørresø, Viborg (VL). Dette er til normal tid i forhold til, at første Gøg i perioden fra 1992 til 2011 i snit er set 27/4 med variation fra 17/4 til 8/5. Allerede 30/4 er ankomsten massiv, og der observeres Gøg i Tissing Vig, Sydvestmors, Skive Ådal, Torsager, Nørre Enge, Portlandsmosen og Ålbæk Camping (ASB DMB TBR KMHA ATL QWJ TL JN). Der er hørt syngende fugle på 185 lokaliteter med i alt 319 fugle. Der høres typisk 1-2 fugle for den enkelte lokalitet, men der er også enkelte større observationer –

7/5 7 syng. Underlien (JC CDC), 23/5 8 syng. Skals Ådal syd for Onsild (CCS) og 13/6 9 syng. Ulvedybet (HMT JLI TE SEM m.fl.). Flere af de fugle, der indrapporteres som rastende eller fouragerende fugle, må formodes at være syngende. Største observationer af rastende eller fouragerende fugle er 2/6 15 R Tange Sø (KAHA), 5/6 15 R Tofte Skov (ATL) samt 2 optællinger fra Lille Vildmose fra 25/5 – 24 fou. (UTE BBH) (optalt formiddag) og 25 R (PR) (natlyt) – der også bliver årets største. Fra juli sker som altid et markant fald i antallet af fugle. Årets sidste bliver 11/9 1 overflyvende Ajstrup (RSN) og 13/9 1 R Nordby, Skagen (JPIP).

Sum: 1255. 1. halvår 1174, 2. halvår 81. Indsendere 146.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	7	832	335	44	24	13	-	-	-

UGLER

Slørugle *Tyto alba*

De 2 hårde vintre har sat sit aftryk på antallet af observationer af Slørugle. Det er kun blevet til en enkelt observation 21/1 2 fou. Sulsted (UK). Forhåbentlig er der

få observationer fra yngletiden, men disse holdes hemmelige. Der foreligger ikke en vurdering af den samlede ynglebestand i landsdelen.

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Der er i alt indrapporteret 8 ynglepar, men blot 2 par får 3 unger.

Langt de fleste af årets observationer kommer fra 2 af landsdelens ynglelokaliteter. Der observeres oftest 1

fugl, men ved enkelte lejligheder ses begge fugle i et ynglepar samtidig. I et enkelt tilfælde 14/1 observeres 3 fugle på samme tidspunkt ved Kongerslev, hvoraf de to parrer sig – hannen sidder på ryggen af hunnen, mens han tuder! (HAC).

Der er indrapporteret følgende par af Stor Hornugle (Jan Tøttrup Nielsen pers. meddelt):

Sum: 62. 1. halvår 54, 2. halvår 8. Indsendere 37.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	11	4	12	12	9	2	-	-	5	3	-

Sneugle *Nyctea scandiaca*

For andet år i træk er der ikke observation af Sneugle i landsdelen. Der er dog blevet SU-godkendt en observation fra 2010: 18-19/5 1 2K hun R senere udtrækkende Skagen

Vendsyssel: 3 par (0 unger)

Himmerland: 2 par (1 unge)

Thy/Hanherred: 2 par (2 unger)

Viborg-området: 2-3 par (ukendt ynglesucces)

Efter juni er der kun få observationer med 26/7 1 R Trantum Klitplantage (PEC LBJ) og 12/10 1 R Ejerslev Lyng (HTD), som eneste uden for ynglelokaliteterne.

(ROC JHC SKAF BKR m.fl.).

Arten er SU art.

Kirkeugle *Athena noctua*

Det står ikke godt til for denne vores mindste ynglende ugle. Der er ikke indrapporteret en eneste observation i DOFbasens almindelige del.

Fra DOF artscaretaker vurderes bestanden til 40 par i 2012 på landsplan, hvilket fortsat er tilbagegang. I Nordjylland er der indrapportering af Kirkeugle fra ikke min-

dre end 60 lokaliteter. Ynglebestanden i Nordjylland er vurderet til 25-30 par syd for Limfjorden samt 2-3 par nord for Limfjorden (Benny Kristensen pers. meddelt). Bestanden blev for 2011 vurderet til 25 – 33 par, heraf 2 par i Vendsyssel, så bestandsniveauet er tilsvarende for 2012.

Natugle *Strix aluco*

Modsat 2010 og 2011 er der allerede fra januar en del syngende Natugler, men først i begyndelsen af marts topper antallet af fugle.

Første unge observeres 13/4 1 ad. med 4 pull. Krabbesholm Skov, Skive (SPR GKJ m.fl.), men ellers er det begrænset, hvad der indrapporteres af ynglepar med unger.

En vurdering af antallet af ynglepar er vanskeligt, da ikke alle lokalitetsangivelser er lige konkrete ved de

større skovområder som eksempelvis Rold Skov. Et forsigtigt bud er, at der på 72 lokaliteter har været omkring 120 syngende hanner/ynglefund.

De største indrapporteringer af syngende/territoriehævende Natugle er 3/4 4 Høstermark Skov (PR) og 1/5 9 Lille Vildmose (PR)

I sensommeren og efteråret falder antallet af observerede fugle markant, hvor hovedparten af fuglene indrapporteres fra Rold Skov området.

Sum: 408. 1. halvår 325, 2. halvår 83. Indsendere 69.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	20	39	38	113	67	48	8	2	12	30	20	11

Skovhornugle *Asio otus*

Der er indrapportering fra 4 vinterstader – 1-15/1 op til 20 Hammer Bakker (ATL), 14/1 4 Loldrup Sø (TT), 5/10 4 Ø (LMØ) og 24/1 5 udflyvende Viborg Golfbane (FRO). Der er ingen rapporteringer fra de tidligere kendte vinterstader Poulstrup, Højris, Ugleris og Overlund, der i sidste år husede op til 10 natrastende Skovhornugler. I forbindelse med yngletiden registreres ynglefund oftest ved, at de store unger kalder højtlydt. Der er i alt ind-

rapporteret 55 ynglepar baseret på syngende fugle eller kaldende unger. Yngleparrene er koncentreret omkring Rold Skov-området, Lille Vildmose og Dronninglund Storskov (AHO PR TSE HEN m.fl.). Fra sidstnævnte lokalitet kan fremhæves en optælling 14/2 med 14 kaldende (PR).

Der er indrapporteret en enkelt trækobservation – 16/4 1 Ø Ellekrattet, Skagen (KNP).

Sum: 278. 1. halvår 220, 2. halvår 55. Indsendere 52.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	74	32	8	25	18	63	33	11	2	5	-	4

Mosehornugle, Jerup, 6. januar 2012. Foto: Albert Steen-Hansen.

Mosehornugle *Asio flammeus*

Antallet af observerede Mosehornugler varierer meget fra år til år. I de sidste 10 år fra 2002 til 2011 er antallet af observerede fugle således varierende fra 54 til 268 fugle med et gennemsnit på 171 fugle. Med en sum på 340 fugle bliver 2012 det største år nogensinde.

I første halvår observeres typisk kun én eller to fugle ad gangen, men ved flere lejligheder observeres flere fugle. Alle observationer med 4 og 5 fugle nævnes: 1/2, 21/2, 14/3 alle 4 fou. Jerup Strand (BKR), 4/4 og 7/4 4 fou. Kølsen og Vorde enge (MK) samt 25/2 5 R Jerup Strand (KMO PHP AØ HMH m.fl.).

Ved Skagen gøres i perioden fra 5/3 til 20/5 i alt 52 observationer – især ved Grenen og Nordstrand. Antallet af fugle er svært at vurdere, da der typisk kun ses en enkelt rastende fugl hver dag. Der observeres dog ved flere lejligheder op til 3 fugle – 25/4 3 R (ROC RT MHE GEC m.fl.), 9/5 3 R (JOK KNP SOK EC m.fl.), 11/5 3

overflyvende (SKAF ROC DMA) og 20/5 3 R (MCH m.fl.). Der er ingen indrapportering om sikre ynglepladser, men på flere lokaliteter observeres i løbet af sommeren fouragerende fugle, så måske har landsdelen i 2012 huset flere ynglepar. Observationerne på de mulige ynglelokaliteter har været ved Vendsyssels østkyst, Lille Vildmose og Agger Tange. Der er dog ikke modtaget materiale fra DOF Caretaker-projekt, så der kan ikke siges noget nærmere om eventuelle ynglefund.

Andet halvår bliver præget af observationer på en række lokaliteter af enkeltfugle. Dog adskiller Nørreådal sig markant med observationer af overnattende fugle, 4/11 11 R (FNI) og 17/11 12 R (TRK) som de største observationer herfra.

Årets sidste bliver 10/12 1 fou. Bådsgård Vig (AO), 11/12 1 R Grenen (SSL AØ) og 28/12 1 død Store Binderup (KNI).

Sum: 340. 1. halvår 246, 2. halvår 94. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	18	28	19	58	89	34	15	4	2	23	46	4

Perleugle *Aegolius funereus*

Årets første fugl er 6/1 1 ringmærket Sønder Saltum (William Aarestrup via SSC). Ringmærkeren William Aarestrup kontaktes af en familie i Sdr. Saltum, som fortæller, at de har en lille ugle i deres hæk. Fuglen bliver indfanget og ringmærket, hvorefter den slippes fri igen. Fuglen beskrives som værende i god kondition.

Den anden fugl er 28/4 1 R Højen, Gammel Skagen (meddelt til KNP). Fuglen som i første omgang blev bestemt

til en "ugleunge" gik på jorden langs en havesti ved et sommerhus det meste af en dag. Det antages at uglen er fløjet ind i et større glasparti og blevet lettere skadet. Dagen efter bliver uglen via foto bestemt til Perleugle. Ved en eftersøgning 29/4 genfindes uglen ikke.

Der er ikke modtaget materiale fra DOFs Caretaker-projekt.

Spurveugle *Glaucidium passerinum*

Der foreligger indrapportering af en Spurveugle, der er plukket/taget af Spurvehøg i Boelmølle Plantage, Understed (JTN). Fundet har ikke været forelagt SU.

Endvidere er blevet SU-godkendt en observation fra 8-14/11

2011 1 syngende Hals Mose.

Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Natravnfamilie, Bunken Klitplantage, 30. juli 2012. Foto: Jan Skriver.

Samlet 476 fugle i 2012 er meget præcist gennemsnittet på 475 for den 5 årige periode fra 2007 til 2011.

Ankomsten sker til normal tid i begyndelsen af maj med 2/5 2 R Tvorup Klitplantage (JJA KBJ) og 4/5 2 fou. Ålbæk Klitplantage (HSC) som de første.

Lokaliteter med flest syngende hanner er 3/8 14 Ålbæk Klitplantage (HSC), 26/5 13 Bunken Klitplantage (HSC)

Sum: 476. 1. halvår 201, 2. halvår 275. Indsendere 49.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	75	126	192	80	3	-	-	-

og 26/7 12 Tranum Klitplantage (PEC LBJ). Antallet af syngende hanner på 118 fordelt på 31 lokaliteter er næsten tilsvarende 2011, hvor der blev registreret 121 syngende hanner på 33 lokaliteter.

Årets sidste fugle er 21/8 2 overflyvende Vester Torup Klitplantage (AS) og 2/9 3 fou. Ålbæk Klitplantage (HSC).

SEJLERE

Mursejler *Apus apus*

Ankomsten sker i 2012 til normal tid ved månedsskiftet april/maj med første 30/4 1 NØ Nordstrand, Skagen (KNP KMO JHC m.fl.), 1 N Nørlev Sø (HHL) og 1 S Vandplasken (BRØN).

Forårstrækket bliver næsten udelukkende registreret ved Skagen med 21/5 6500 NØ Flagbakken (HST), 12/5 2500 NØ Grenen (ROC) og 22/5 1800 NØ Grenen (ROC), som de højeste totaler. Største observation uden for Skagen er

22/5 500 N Nørre Vorupør (JKK).

Der foreligger enkelte mindre yngleoptyællinger, der ikke er dækkende for den store sammenhæng.

Andet halvår bliver domineret af to store observationer 23/7 1635 S Nordmandshage (PR) og 6/8 3775 S Nordmandshage (PR).

Årets sidste bliver 9/10 1 S Nordmandshage (PR) og 21/10 1 R Grenen (KNP).

Sum: 35.969. 1. halvår 31.669, 2. halvår 4300. Indsendere 110.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	15	29915	1739	3025	4248	40	12	-	-

Isfugl *Alcedo atthis*

Den positive udvikling fortsætter på trods af et par hårde vintre, og antallet af observerede fugle er steget fra 202 i 2011 til 323 i 2012. Alle observationer i 1. halvår er af 1-2 fugle, undtagen 19/3 og 2/4 4 R Mastrup Bæk, Støvring (TSE), 3/5 4 R Birkelse (KL) og 16/6 3 R Tofte Sø (DFS). Der er rapporteret 7 ynglefund: Elling Kommuneplantage (KNP), Mastrup Bæk, Støvring (TSE KAH HEN), Sæby (RAVN), Non Mølle (DOF), Rold (RAVN), Ryå nord for Birkelse (RAVN) og Hald Sø ved Niels Bugges Kro (MHH). I andet halvår er alle observationer også af 1 eller 2 fugle – undtagen 7/8 3 R Mastrup Bæk, Støvring (TSE), 31/8 3 fou. Tange Sø (SA) og 29/11 3 overflyvende Fyrkat Eng-sø (CSS).

Sum: 323. 1. halvår 132, 2. halvår 191. Indsendere 84.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	20	22	37	24	14	15	15	31	37	35	40	33

Isfugl, Elling Å,
14. marts 2012.
Foto: Lars Grøn.

Biæder *Merops apiaster*

De 44 observationer af 84 fugle dækker reelt over omkring 17 forskellige fugle. Første er 18/5 4 N Nørre Vorupør (JKK). I dagene 19/-22/5 er der en lang række observationer fra Skagen, hvor der reelt nok har været tale om 4 forskellige fugle. Største observation er 20/5 4 T, der observeres både på Gre-

nen og Flagbakken (AKV AØ JVS BHJ m.fl.). Ud over observationer fra Skagen er der følgende 20/5 1 S Vester Holmen (BKR), 21/5 2 fou. Agger By (JKK) samt 10/6 5 fou. Skallerup Indlandsklitter (LGN). Sidste bliver 13/6 1 Ø Skagen (JOK).

Hærfugl *Upupa epops*

Der er i de sidste mange år stort set årligt observeret Hærfugl i det nordjyske. Årets 2 fugle er 1/4 1 overfly-

vende Torup Fjordholme (JKK) samt 26/4 1 R Tranestederne (Anders Clausen via ROC).

SPÆTTER

Vendehals *Jynx torquilla*

Ankomsten er til normal tid med første 21/4 1 R Reservatet, Skagen (HAC CR), 21/4 1 R Skagen By (RSN MON) og 22/4 1 R Reservatet, Skagen (HAC JDK FRO CR m.fl.). De fleste fugle ses omkring Skagen, hvor der i perioden 21/4 – 13/5 er 30 observationer fordelt på 12 datoer. Der er sandsynligvis kun tale om enkelte fugle. Der observeres mere end 1 fugl ved et par lejligheder, 9/5 2 R Batteriskoven (KNP ROC GLJ BJO m.fl.) og 13/5 2 syngende Fyrvej (ROC).

Sum: 61. 1. halvår 57, 2. halvår 4. Indsendere 28.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	12	43	2	1	2	1	-	-	-

I midten og slutningen af maj høres territoriehævdende/syngende fugle flere steder, således perioden 16-20/5 op til 3 C.E.Flensborg Plantage (TBR TRK MHH EM), 24/5 1 Vandet Klitplantage (JJA), 28/5 1 Tofte Skov (HAC CR), 31/5 1 Ersted Skov (AHO) og 31/5 1 Vilsbøl Plantage (JJA KBJ). I andet halvår er der følgende observationer 27/7 1 R Råbjerg Mose (BKR), 22/8 1 ringmærket Grenen (ROC AJ), 25/8 1 R Grenen (KNP AH KK ALJ ROC) og 10/9 1 R Rebild (AHO).

Grønspætte *Picus viridis*

I forhold til 178 fugle i 2010 og 182 fugle i 2011 er der en fremgang i 2012 til 266 fugle. Der er sandsynligvis tale om en øget indrapportering i stedet for en reel fremgang, da eksempelvis registreringer i Rold Skov ikke kan bekræfte, at der er tale om en fremgang i antallet af ynglefugle (DOF Caretaker-projekt).

De fleste observationer er af 1-2 fugle. Kun 10/3 3 syngende Bælum (DFS) og 22/3 4 territoriehævdende Hald Sø ved Niels Bugges Kro (POHP) er af mere end 2 fugle. Der er fra yngleperioden (midten af marts til juni) en række observationer af syngende og territoriehævdende fugle. Der er indrapporteringer fra 48 lokaliteter – heraf 12 lokaliteter i Rold Skov med 60 syngende eller territoriehævdende fugle. Efter ynglesæsonen, hvor artens sang ikke høres så ofte mere, sker der et fald i antallet af rapporterede fugle. Observationerne er især koncentreret omkring yngleområderne.

Sum: 266. 1. halvår 189, 2. halvår 77. Indsendere 78.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	10	24	86	39	19	11	20	16	11	10	14	6

Sortspætte *Dryocopus martius*

I de seneste 5 år fra 2007 til 2011 er der i gennemsnit blevet observeret 92 fugle. Med en samlet total på 195 er 2012 således et flot år i forhold til indrapportering. En del af baggrunden for stigningen skal findes i, at der i blandt andet Rold Skov-området har været fokus på optælling af Sortspætte, hvilket har givet flere observationer. Godt 40 % af observationerne er fra Rold Skov-området.

Der er fra marts til maj observeret syngende eller territoriehævdende fugle på følgende lokaliteter: Bælum, C. E. Flensborg Plantage, Estvadgård Plantage, Hald Sø, Nørreådalens Øby-Løvsdal, Onsild Ådal, Sødal Skov, Tofte Skov, Torstedlund Skov, Viskum Skov og Ø. Fra artens nordjyske hovedområde – Rold Skov – er indrapportering fra Bjergeskov, Ersted Skov, Hesselholt Skov, Lille Økssø, Mosskov, Mørkeskov, Rold Østerskov og Urskoven. Det vurderes, at der i Rold Skov har været 3-7 ynglepar i 2012 (DOF Caretaker-projekt).

Sortspætten er tilsyneladende helt forsvundet fra Vendsyssel. Igen i år er der således ingen observationer nord for Limfjorden, hvor der ellers har været observationer fra Hammer Bakker, Dronninglund Storskov og Pajhede Skov (JTN).

Sortspætte, Rold Skov,
4. juni 2012. Foto: Jan Skriver.

Sum: 195. 1. halvår 151, 2. halvår 44. Indsendere 38.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7	10	53	39	24	18	2	4	8	10	13	7

Stor Flagspætte *Dendrocopus major*

Et meget stort år med ny rekord i antallet af indrapporterede fugle. Den tidligere rekord er fra 2008 med 1556. Den større indrapportering er generel for alle måneder. I vinterperioden (januar-februar) er der flere tællinger af større forekomster. Alle forekomster over 10 fugle nævnes: 6/1 11 fou. Hals Nørreskov (SEM), 17/1 12 R Sødal Skov (TRK), 10/2 12 territoriehævdende Mosskov (TN) og 16/1 13 fou. Hammer Bakker (SEM).

Fra forår og sommer foreligger en del optællinger på ynglelokaliteter. De største er 5/4 15 syngende Høstermark Skov (TL), 8/3 17 R Hals Sønderskov (PR), 27/4 17 Tofte Skov, Østerskov (TC) og 30/5 18 Tofte Skov (TC).

Sum: 2610. 1. halvår 1555, 2. halvår 1055. Indsendere 157.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	204	220	470	294	186	181	108	200	185	289	165	108

Lille Flagspætte *Dendrocopus minor*

Tilsvarende tidligere år er hovedparten af observationerne fra området ved Hald Sø. Fordelingen på lokaliteter er følgende:

Hald Sø ved Niels Bugges Kro: 26/2 - 23/5 38 observationer. Der observeres oftest kun en enkelt fugl – typisk trommende han, men på 4 dage er der observationer af 2 fugle - 29/2 (PWJ), 23/3 (CJ), 6/5 (SVUR) og 23/5 (JEBU). Der observeres 2 hanner samtidig, ligesom der også er observation af en hun 11/3 (AKV).

Hald Sø ved Non Mølle: 3/4–4/3 7 observationer. Alle observationer er af en enkelt fugl (TBR AKV APR SVUR JØO CSS).

Sum: 61. 1. halvår 56, 2. halvår 5. Indsendere 38.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	4	30	10	12	-	-	-	-	2	2	1

Efteråret er karakteriseret ved mange observationer af 1 til 2 fugle. Atypisk bliver der observeret en del trækende fugle ved især Skagen. Det er også fra Grenen, at efterårets største observationer kommer 11/8 10 TF (JCH ROC AJ m.fl.), 12/8 10 TF (JHC ROC AJ), 15/8 15 TF (JHC ROC AJ m.fl.), 16/8 10 TF (JHC RT JOK m.fl.) og 1/9 10 TF (MHH EC EKR m.fl.). Træk ses ved Skagen fra 3/7 til 6/11 (34 observationsdage) med 110 mest trækforsøg (KNP ROC MH m.fl.), mens træk ved Nordmandshage observeres fra 23/7 til 26/11 (19 observationsdage) med 39 TF (PR KHK SØP m.fl.).

Hald Sø ved Skytteholmen: 13-14/3 2 observationer. Der observeres 1 han, der ses udhugge redehul i udgået el.

Ud over området ved Hald Sø er der observationer fra følgende områder: 30/3 1 syngende Vingegård (FRO), 5/2 1 fou. Søndersø, Viborg (KMHA), 28/10 1 1K ringmærket Hanstholm Fyrhaver (JK), 30/10 1 1K R Hanstholm Fyrhaver – sikkert samme (JK), 13/11 1 R Resen, Skive (BJA), 14/11 1 R Ålbæk Klitplantage (ROC) og årets sidste 8/12 1 overflyvende Skagen Klitplantage (LTP GLJ).

Lille Flagspætte, Non Mølle, 9. marts 2012. Foto: Thorkil Brandt.

Pirol *Oriolus oriolus*

Et år med rigtigt mange fugle ved Skagen samt et sandsynligt ynglefund. Ved Skagen ses stort set alle fugle ved Grenen. Den første (og den ene af to adulte hanner ved Skagen) noteres 11/5 1 TF (ROC SKAF), fulgt af 14/5 1 grøn TF (JHC GGU m.fl.). Specielt i perioden 21-24/5 ses mange fugle ved Skagen, således 21/5 hele 10 fugle, hvoraf en flok på 6 trækker ud sammen (mange inds.), 22/5 5 grøn TF (mange inds.), 23/5 7 grøn TF (mange inds.) og 24/5 6 grøn TF eller udtræk (mange inds.). Ved flere af fuglene er det vanskeligt at afgøre, om det drejer sig om trækforsøgende eller udtrækkende fugle. I hele maj noteres sammenlagt 42 fugle. Forekom-

Sum: 55. 1. halvår 54, 2. halvår 1. Indsendere 34.

Rødrygget Tornskade *Lanius collurio*

Den laveste sum siden 2008 og under gennemsnittet for de sidste 10 år (715). Generelt svinger summen for Rødrygget Tornskade en del som følge af, at arten kun visse år optælles systematisk. Der foreligger således ikke dækkende yngledata fra en række af artens normale "strongholds" som f.eks. Hulsig Hede og Rold Skov.

De første fugle ankommer til normal tid 6/5 2 R Butterstien (IO) og samme dag 1 R Brovande (OS) – begge Skagen. Herefter ses arten på en lang række lokaliteter i regionen. De største antal er 28/5 21 R Tofte Skov (HAC), 21/6 11 R Slettestrand (IZN) og 27/5 10 R Skiveren (BKR).

Der foreligger oplysninger om mellem 67 og 75 ynglepar

Sum: 665. 1. halvår 359, 2. halvår 306. Indsendere 127.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	244	115	179	122	3	2	-	-

Rødrygget Tornskade, Nationalpark Thy, 22. juni 2012. Foto: Lauge Fastrup.

sten 21/5 er sandsynligvis den hidtil største i Nordjylland. Efterfølgende ses ved Skagen yderligere tre fugle, 7/6 1 sy. Grenen (KNP m.fl.), 16/6 1 R Grenen (PDS) og 1/7 1 sy. Grenen (KNP m.fl.).

Fra Portlandsmosen, Lille Vildmose ses to fugle (han og hun) i perioden 24/5 til 20/6 (PR KSN TSE HAC UTE). Omstændighederne godtgør, at der er tale om et ynglefund/yngleforsøg.

Foruden disse foreligger følgende tre fund, 21/5 1 grøn NØ Klitmøller (JJA), 25/5 1 sy. Egense Klosterskov (RSN) og 26/5 1 sy. Øster Lovnær (CSS).

samt en række territoriale fugle fra i alt 43 lokaliteter. Største bestande er 8 par Tofte Skov (HAC), 7-8 par Slettestrand (IZN), 7 par Skallerup Indlandsklitter (AØ), 5 par Råbjerg Hede (GRA) og 5 par Mørkeskov, Rold Skov (ESA).

I andet halvår drejer de fleste større observationer sig om lokale ynglefugle: 25/7 15 R Mørkeskov (ESA), 12/8 15 R Præstesø (BKR), 30/7 13 R Tofte Skov (ATL) og 5/8 11 R Hulsig Hede (TC). De sidste fugle ser ud til at forlade Nordjylland til sædvanlig tid 17/9 1 R Nordmandshage (PR), men så dukker der pludselig en meget sen fugl op på Bygholm Vejle 22+24/10 (HHN). Dette er de seneste observationer i Nordjylland siden 1992.

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

Et antalsmæssigt godt år selvom der er tale om en nedgang i forhold til rekordåret 2011, hvor tallet lå på 457. Generelt har der været en støt stigende tendens i antallet af observationer indenfor de sidste 10 år. Især Store Vildmose har mange større observationer af Stor Tornskade i år. I første halvår er der observationer fra 118 lokaliteter, langt hovedparten enlige fugle. Største forekomster er 16/1 8 R Store Vildmose (PR), 26/2 6 R Store Vildmose (PR), 4/4 4 Ø Nordstrand, Skagen (ROC), 14/4 4 fou. Råbjerg Plantage (KEC) og 31/1 4 R Store Vildmose (PR). Forårets sidste fugle ses 20/5 2 Rubjerg Plantage (MMR). Der er ikke indrapporteret ynglepar i år, men en observation 4/8 1 han R Præstesø (HSC) tyder på et muligt ynglepar her. Herefter går der næsten to måneder, inden efteråret for alvor indledes med 22/9 1 R Damsted (ROC), 1 R Dronninglund Storskov (TVN) og samme dag 1 R Høstemark (DFS). Generelt ses der få fugle i efteråret i forhold til normalt.

Hen over efteråret ses ikke større antal, og de højeste er 2/11 3 R Store Vildmose (PR) og 25/11 3 R Råbjerg Mose (BKR), inden året rundes af med efterårets største observation 28/12 4 R Store Vildmose (PR).

Stor Tornskade, Han Vejle, 5. november 2012. Foto: Vagn Freundlich.

Sum: 413. 1. halvår 287, 2. halvår 126. Indsendere 112.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	68	53	60	104	2	-	-	1	5	41	55	24

Husskade *Pica pica*

Arten behandles blot kortfattet. Der er ikke nogen væsentlig afvigelse i årssummen fra de foregående 3 år. Her nævnes blot de største tal af overnattende/rastende

fugle fra 1. halvår, 15/1 100 Bejsebakken, Aalborg (HHB) og fra 2. halvår 16/10 37 Tuen (SWJ).

Sum: 4931. 1. halvår 3363, 2. halvår 1568. Indsendere 124.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	825	523	747	731	421	116	76	119	240	468	323	342

Skovskade *Garrulus glandarius*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er meget højere end i 2011 på 2849. Det største bidrag til denne forskel ligger i 2. halvår, hvor der var et større antal trækende fugle. Her kan nævnes Grenen, hvor der 3/7-8/12

ses 665 fugle med største tal 4/10 125 (KNP) mod 2011, hvor der 2/7-21/11 blot blev noteret 189. Nordmandshage har 27/8-16/12 560 med største 8/10 167 (PR) mod 65 fugle i efteråret 2011.

Sum: 4777. 1. halvår 1176, 2. halvår 3601. Indsendere 148.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	141	191	192	288	281	83	87	97	534	2282	363	238

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

En mindre invasion ses i Nordjylland. Der er i alt indsendt 10 observationer af hver 1 fugl, alle fra 2. halvår. Fra Skagen 13/9-12/10 6, hvoraf flere kan være gengan-

gere. Øvrige observationer, 8/9 1 Langdal Plantage (ATL), 4/10 1 Aars (CSS), 15/10 1 Nors Sø (GGU), 11/11 1 Tindbæk (LM).

Allike *Corvus monedula*

Arten behandles blot kortfattet. For tredje år i træk er årssummen over 100.000. Fordeling på halvår er næsten den samme for hvert år. Fra 1. halvår kan nævnes følgende tal fra Grenen, Skagen 2/1-11/6 38.478 med højeste tal af trækkende fugle 3/3 13.680 (KEC), 11/3 3835

(ROC) og 13/3 4250 (KEC) og fra 2. halvår følgende store antal overnattende/rastende fugle 12/11 4100 Kronborgskoven, Egholm, 20/11 6500 Store Restrup 6500 (HHB) og 18/12 3000 Gerå Enge og strand (SØP).

Sum: 150.248. 1. halvår 102.529, 2. halvår 47.719. Indsendere 105.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	14040	19250	66483	1255	1047	454	232	378	454	14637	18984	13034

Råge *Corvus frugilegus*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er for de foregående 10 år kun overgået af 2011 på 38.910.

Fra 1. halvår er største antal rastende/overnattende fugle 10/1 1200 Skive by (JEAL), 16 /1 900 Hjarbæk Fjord på østsiden (TRK) og 22/1 1400 Fyrkat Engsø (KNI).

Årligt bliver flere kolonier optalt. Her vises for de sidste tre år kolonier, som i mindst et af årene rummede mindst 50 par.

Derudover kan nævnes en lille koloni på Hirsholm på 5 par (JG).

Fra 2. halvår er største antal rastende/overnattende fugle 23/9 950 Juelstrup Sø (TSE), 20/11 1500 Store Restrup (HHB) og 28/12 1100 Kærsholm (HAC).

Lokalitet	2010	2011	2012
Hjørring	113		
Ulsted		160	
Knepholt	200		
Thisted By	944	800	780
Sjørring	63	125	380
Aalborg	262	557	1146
Store Restrup			120
Aggersund Kalkbrud			90
Christiansminde Skov, Løgstør	58	63	80
Ranum		52	63
Aars			191
Hobro	50		
Tange Sø	75		
Skive			583

Antal reder i nordjyske rågekolonier med mindst 50 par 2010-2012.

Sum: 35.537. 1. halvår 19.527, 2. halvår 16.010. Indsendere 91.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6498	1891	2560	1181	2495	4902	2990	1370	2937	3907	2694	2112

Sortkrage *Corvus corone corone*

Arten behandles blot kortfattet. Der er tale om den højeste årssum i forhold til de foregående 10 år, hvor midelværdien er på 135. Både fra 1. og 2. halvår udgør Ska-

gen hovedparten af observationerne, og de bygger mest sandsynligt på gengangere. Største tal fra 1. halvår 1/6 5 Grenen (ROC) og fra 2. halvår 15/10 5 Ørhage (TBR).

Sum: 385. 1. halvår 162, 2. halvår 223. Indsendere 60.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3	4	6	50	71	28	25	46	43	55	43	11

Gråkrage *Corvus corone cornix*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er lavere end for de foregående 5 år, hvor laveste antal er fra 2009 på 50.676 og den største fra 2007 på 68.886. Bortset fra de første 2 måneder er summen fra hver måned lavere end for 2011. Fra 1. halvår kan nævnes træktal fra Skagen, 6/1-15/5 8018 med største tal 12/4 500 Grenen (ROC)

mod 2011, hvor der 6/2-6/5 ses 12.063 med største tal 15/3 1370 Grenen (KEC).

Også i 2. halvår er der færre trækobservationer fra Skagen med 4/10-13/12 843 med største 10/10 150 Grenen (KNP) mod 2011, hvor der 27/7-30/12 ses 2140 med største 24/10 325 Grenen (KNP).

Sum: 46.096. 1. halvår 30.652, 2. halvår 15.444. Indsendere 152.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7627	7136	10808	3433	914	734	508	1645	1108	3951	3991	4241

Ravn, Grenen, 3. april 2012.
Foto: Knud Pedersen.

Ravn *Corvus corax*

Der er ikke den store afvigelse i årssummen i forhold til de seneste to år. Fra 1. halvår kan nævnes følgende tal af overnattende/rastende fugle, 10/4 61 Tolne Skov (BKR), 16/4 50 Vester Holmen (BKR) og 3/5 45 Præstbro (HAC). Fra Skagen er der følgende tal af trækkende/trækforsøgende fugle 28/2-23/4 221 med største fra Grenen 6/3 22 og 12/3 17 (ROC) og 25/3 13 (KNP). Der er indsendt følgende tal af ynglepar, Vendsyssel 48

Sum: 3684. 1. halvår 2305, 2. halvår 1379. Indsendere 181.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	233	286	665	595	355	171	113	118	252	382	293	221

par (JTN), Thy 3 par på 3 lokaliteter, Himmerland 13 par på 13 lokaliteter, Nørreådal og Viborgegnen 2 par. Antallet af par fra Vendsyssel er det højeste registrerede siden genindvandringen i 1989.

Fra 2. halvår kan endelig nævnes følgende større antal rastende/overnattende fugle, 26/10 51 Hedegårde ved Vegger (HMT), 25/11 31 Råbjerg Mose (BKR) og 2/12 57 Tolne Skov (BKR).

Fuglekonge *Regulus regulus*

Årets sum er den næsthøjeste siden rekordåret 2000, hvor årssummen var på 5555. Det er over hele året stigningen slår igennem. Første halvårs sum er den højeste inden for de seneste 10 år, næsthøjeste sum var i 2008 med 1365. Den milde vinter kan være en del af forklaringen. Det er dog efterårets høje tal, som resulterer i den høje årssum. 2012 er kun overgået i 2000, hvor efterårssummen var på 4652. Nu skal man så også bemærke, at der i 2012 er 98 indsendere. I 2000 var der kun 26. Der ses mange i januar, hvor der som vanligt ses mange i Hammer Bakker, blandt andet 15/1 15 (ATL) og 16/1 38 R (SEM). Skrikes/Neckelmanns plantage er også en god lokalitet: 8/1 22 R og 29/1 23 R (begge BEJE). Fra februar kan nævnes 27/2 10 R Fosdal Plantage (OJE). Sidst i marts er trækket i gang over Skagen: 24/3 21 R Reservatet, Skagen (MIK) og 26/3 126 R Reservatet, Skagen (MIK). I april er der en enkelt observation, der vidner om at

Sum: 4772. 1. halvår. 1391, 2. halvår 3381. Indsendere 98.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	319	131	493	336	74	38	47	91	383	2050	564	246

trækket stadig pågår: 14/4 30 R Skagen by (MIK).

I sommermånederne ses der ikke så mange, men i september kommer de første større observationer fra efterårstrækket. De største tal er: 23/9 25 R Ø (TRK), 30/9 25 R Als Odde (CSS) og samme dag 31 R Skrikes/Neckelmanns Plantage (BEJE). Men de helt store tal kommer i oktober: 1/10 115 T og 2/10 220 T Nordmandshage (PR), 19/10 30 og 20/10 47 ringmærket Reservatet, Skagen (MIK), 21/10 110 R Hanstholm Fyrhave (JJA), 30/10 51 R Bunken Klitplantage (HSC). I november er det igen på indenlands lokaliteterne, at de største tal ses: 11/11 55 R Hammer Bakker (MLU) og 11/11 45 R Skrikes/Neckelmanns Plantage (BEJE). Det samme billede ses i december, hvor det er på de samme lokaliteter, der ses flest: 9/12 28 R og 27/12 27 R begge Skrikes/Neckelmanns Plantage (BEJE).

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*

Der er set 2 fugle i år. Det er få i forhold til de seneste år, hvor tallet har ligget mellem 4 og 10 fugle. Vi skal tilbage

til 2007, hvor summen var lavere: 16/10 1 R Skagen By (JSP) og 20/10 1 R Onsild Ådal (CSS).

Pungmejse *Remiz pendulinus*

Året starter tidligt med en enkelt trækkende fugl 2/3 Selbjerg Vejle (HHN). Herefter ses der ved Han Vejle i alt to hanner, henholdsvis 23/3 (O-DK) og 6/4 (O-DK). Ved Grenen observeres der i perioden 15-17/4 1-2 fugle

(ROC DMA SKAF m.fl.) – sandsynligvis genganger. Senere 20/4 1 Lund Fjord (CSS) og 11/6 1 TF Grenen (ROC KNP JPIP DMA m.fl.). Eneste fugl i 2. halvår er 27/9 1 1K Rærup Slambassiner (AB).

Sum: 7. 1. halvår 6, 2. halvår 1. Indsendere 8.

Blåmejse *Parus caeruleus*

Årets sum svarer til de sidste seks års gennemsnit på 9470, hvis man piller det helt vilde tal i 2008 på 43.669 ud. I 1. halvår trækker der 42 S ved Nordmandshage i perioden 29/2-19/3 (PR) og hele 1284 ved Grenen i perioden 26/2-25/5 (ROC KEC KNP DMA SKAF m.fl.). De største trækobservationer i foråret er begge fra Grenen 3/3 225 TF (ROC KEC) og 14/3 200 TF (ROC KNP KEC m.fl.).

Der er rapporteret 338 syngende hanner på 55 lokaliteter, den største registrering 23/4 23 Hals Sønderkov (SEM).

Efterårstrækket er særlig stort ved Nordmandshage, hvor der trækker 2932 i perioden 27/8-26/11 (PR HAC HHB m.fl.). Den største koncentration af efterårstrækkfugle ved Nordmandshage er fra ultimo september til medio oktober, hvor 81 % af Blåmejerne fra denne lokalitet ses. Herfra er de største observationer 23/9 221 S (RWR HHB), 2/10 415 S (PR AB), 16/10 630 S (PR RWR TL) og 17/10 428 S (HAC). I Skagen trækker der i 2. halvår 954 i perioden 9/8-24/11 (JHC KNP ROC KEC m.fl.), med de største dage 17/10 125 TF (KNP ROC TSØ) og 24/11 150 TF (ROC m.fl.).

Sum: 11.233. 1. halvår 4254, 2. halvår 6979. Indsendere 143.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	717	609	1990	582	208	148	98	143	1014	3778	1222	724

Blåmejse, Lund Fjord,
8. december 2012.
Foto: Jørgen Peter
Kjeldsen, ornit.dk.

Musvit *Parus major*

En stor sum der specielt skyldes et stort træk ved Nordmandshage i efteråret.

I 1. halvår ses der kun et begrænset træk med 152 TF ved Skagen (ROC m.fl.). Af større forekomster af rastende fugle ses 15/1 44 Eskær Skov (BKR), 28/1 49 Jerup (HSC), 7/2 43 Hammer Bakker (SEM) og 27/4 45 Hobro Skov (CSS). Der observeres 264 ynglefugle på i alt 35 lokaliteter, med en særlig afstikker 13/5 30 sy. Hammer Bakker

(SEM).

I 2. halvår trækker 376 fugle ved Skagen, mens der ved Nordmandshage trækker hele 3951 fugle i perioden 27/8-4/10. De største observationer herfra er 17/10 550 S (HAC), 20/10 471 S (ATL) og 21/10 341 S (HAC ATL). Den største observation af rastende fugle i 2. halvår er 30/10 43 fou. Bunken Klitplantage (HSC).

Sum: 11.637. 1. halvår 5195, 2. halvår 6442. Indsendere 152.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	914	1191	1333	960	467	330	226	176	723	3907	707	703

Topmejse *Parus cristatus*

Rekordår, der er 499 større end den store sum på 1243 fra sidste år. De største observationer i 1. halvår er 8/1 21 Østerild Kliplantage (HRC), 28/1 15 fou. Råbjerg Mose (HSC) og 2/3 21 Skagen Klitplantage (ROC).

På 15 lokaliteter meldes om 68 ynglefugle, de største nævnes: 17/3 7 Tved Plantage (JKK), 17/7 10 Ålbæk Klitplantage (HHLA) og 22/7 10 Sulbæk (LRU). Desu-

Sum: 1742. 1. halvår 849, 2. halvår 893. Indsendere 143.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	171	151	195	178	100	54	104	108	85	254	195	147

den meldes om 108 syngende hanner på 75 lokaliteter, den første syngende 14/1 Hou Strand (RWR).

Største observationer i 2. halvår er 9/8 16 S Nordmandshage og 30/10 23 fou. Bunken Klitplantage (HSC). Ved Nordmandshage meldes om 38 S i perioden 30/7-15/11 (PR HHB m.fl.). Trækkende Topmejse er usædvanligt.

Sortmejse *Parus ater*

Relativ stor årssum, der specielt skyldes forholdsvist store tal fra trækstederne.

Der er indsendt 57 ynglefugle fra 10 lokaliteter, hvor én observation er særligt stor 13/5 19 Hammer Bakker (SEM). Der meldes om 472 syngende hanner på 77 forskellige lokaliteter, heriblandt 2/3 24 Skagen Klitplantage (ROC), 28/3 19 Knøsen (SEM) og 24/4 21 Dronninglund Storskov (SEM).

Sum: 2853. 1. halvår 1249, 2. halvår 2604. Indsendere 116.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	256	203	301	299	146	44	96	466	1182	608	111	141

I efteråret trækker der i perioden 9/8-18/11 466 S ved Nordmandshage (PR HAC HHB SSC m.fl.) – de to største dage nævnes: 2/10 130 S (PR AB) og 8/10 52 S (PR KHK SØP). Efterårstrækket i Skagen byder på 1247 trækfugle (JHC RT KNP ROC KEC m.fl.) med de største observationer 31/8 399 TF (ROC OS FL JOC), 1/9 212 TF (ROC KNP JOK FL MHH) og 6/9 220 TF (ROC KNP FL EKR).

Sumpmejse *Parus palustris*

Dette års sum er kun overgået af totalen fra 1987 på 1926. Årets sum bygger endnu en gang videre på den opadgående kurve, der har været siden nedgangen i midten af 90'erne. De største observationer er 2/3 11 Dronning-

lund Storskov (PR), 10/3 20 Hald Sø ved Niels Bugges kro (MCH m.fl.), 21/7 12 Ø (TBR) og 10/10 25 fou. Trehuse (ERBR). Desuden rapporteres om 58 ynglefugle på 16 lokaliteter og 64 syngende på 45 lokaliteter.

Sum: 1596. 1. halvår 920, 2. halvår 676. Indsendere 96.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	149	223	281	122	68	77	49	39	132	157	154	145

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Lav årssum der underbygger en nedadgående tendens siden den høje årstotal i 2000 på 7639 individer. De største observationer af rastende fugle ses i efteråret: 27/7 og 14/10 50 Han Vejle (BRS HHLA), 24/10 41 Bygholms Nordlige Rørskov (HHN), 6/11 70 Bygholm Vejle (HHN)

og 7/12 34 Grenen (ROC). På Grenen gør 370 TF i perioden 6/10-19/11 (ROC KNP m.fl.) med den største observation 12/11 40 TF (ROC EKR KNP m.fl.). Der observeres ynglefugle på 6 forskellige lokaliteter.

Sum: 2006. 1. halvår 371, 2. halvår 1635. Indsendere 99.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	83	35	62	60	85	46	169	116	34	432	702	182

Toplærke *Galerida cristata*

Fremgangen fortsætter på Danmarks sidste bastion for ynglende Toplærke. Bestanden vokser fra flere observationer af 6 individer først på året (AØ KUP m.fl.) til to observationer af 10 individer sidst på året: 17/11

(HHLA) og 15/12 (SØK). P-pladserne ved Rådhuset, Banegårdspladsen, Nordsøen Oceanarium, Brugsen og tværmolen på havnen er blandt de foretrukne opholdssteder.

Der er fire observationer af en enkelt unge/ungfugl: 22/6 (KUP), 30/6 (KUP), 13/8 (HHLA) og 11/9 (MOM). Ifølge AØ, der er artscretaker, har der formentlig ynglet to par Toplærke i byen. I Skagen ses et enkelt individ fra 28/3 til 28/4 (KEC OS

ROC m.fl.). Fuglen ses en enkelt gang i selve Skagen By ellers holder den til på havnen. Ifølge DOFbasen ses der ikke Toplærke på andre lokaliteter i Danmark i 2012.

Hedelærke *Lullula arborea*

En årssum lidt over middel i forhold til de foregående 5 år (277) og noget over gennemsnittet for de seneste 10 år (204).

Lidt usædvanligt ses en enkelt Hedelærke i januar, 28/1 1 TF Nørreådal (LM). De næste ses til mere normal tid i marts 2/3 1 S Nordmandshage (PR) og 8/3 2 Vandet Klitplantage (JJA). De største observationer i 1. halvår er 16/3 17 sy. Sandmilen (OS), 17/3 8 Flagbakken (AHA) og 17/3 5 sy. Ålbæk Klitplantage (BKR).

Der rapporteres om op til 35 ynglefugle på 12 lokaliteter med Skagen-området som den absolut største med op til 14 noterede ynglefugle. Da der er registreret 79 syn-

gende fugle på 25 lokaliteter og registreringerne af ynglefugle ikke er systematiseret, er antallet af ynglefugle sandsynligvis større.

Største observation i 2. halvår er 20/7 4 Tofte Skov (TC). De sidste fugle ses så sent som i december, hvor det normale er omkring månedsskiftet oktober-november, således 6/11 1 TF Grenen (ROC KNP) og 7/12 2 NØ Skagen Klitplantage (ROC HHN).

Største lokalitet for Hedelærke er som sædvanlig Skagen, hvor 57% af årssummen (170) er fra. Næststørst er Nordmandshage og Rebild, hvor der begge steder noteres i alt 11 fugle.

Sum: 299. 1. halvår 276, 2. halvår 23. Indsendere 79.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	-	121	73	61	20	12	2	2	4	1	2

Sanglærke *Alauda arvensis*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen lidt over det normale, når der ses bort fra rekord-året 2011. Mest bemærkelsesværdigt er den store sum for februar, som er den højest noterede i rapportens historie. Det kunne

tyde på, at forårstrækket er sat tidligere i gang end normalt. Flest fugle er rapporteret fra trækstederne Nordmandshage (1658) og Grenen (899).

Sum: 9326. 1. halvår 6959, 2. halvår 2367. Indsendere 151.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	82	2332	2815	876	538	316	404	190	441	1261	34	37

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Et jævnt år med en årssum på 796 mod gennemsnitligt 1033 for de 10 foregående år.

I første halvår er de største observationer 29/2 25 Guderup Kær (EA) og 30/4 25 R Revlbuske (O-DK). I første halvår ses flest Bjerglærke ved Guderup Kær, nemlig 215 fordelt på 11 observationsdage. De sidste forårsobservationer gøres 11/5 2 R Ove Sø (HHN) og 13/5 1 R Sårup (HRC), hvilket er indenfor det normale.

Som sædvanligt ses de første fugle i andet halvår i slutningen af september: 29/9 3 R Revlbuske (RSN) og 29/9 1 R Hanstholm Slamdepot (RSN). De største observationer i andet halvår er 6/10 35 Agerø (EA) og 9/11 40 Hørsted (EKS). Flest fugle i andet halvår ses ved Jerup Strand og Enge med 147 fugle fordelt på 21 observationsdage.

Bjerglærke, Jerup, 7. oktober 2012. Foto: Arnold Houmann.

Sum: 796. 1. halvår 320, 2. halvår 476. Indsendere 48.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	28	200	24	39	29	-	-	-	5	170	205	96

Digesvale *Riparia riparia*

Efter den højeste årssum i 8 år i 2011 er dette års sum igen nede under gennemsnittet på 29.553 for de år, som denne rapport har eksisteret, men dog pænt over 2010's meget lave årssum på 10.409. Noget kunne tyde på, at de store udsving fra år til år kan henføres til omfanget af observationer fra Vejlerne i august/september.

Datagrundlaget er dog så spinkelt, at andre årsager også kan ligge bag de store udsving.

Årets første Digesvale ses 15/4 1 TF Grenen (KNP SKAF), men først fra 20/4 foreligger daglige observationer.

Trækket kulminerer i midten af maj med 1. halvårs største observationer 17/5 500 Vandet Sø (JKK) og 23/5 1000 R Rærup Slambassiner (RSN). Flest fugle rapporteres i

1. halvår fra Rærup Slambassiner med i alt 1375 og Lille Vildmose med i alt 639.

Efter yngletiden samles fuglene og her ses også årets største koncentrationer med 17/8 6000 R Øsløs (BLN) og 25/8 1000 R Vesløs Vejle (HRC). Året slutter med 27/9 6 R Vejrum Vestsø (TRK), 29/9 1 R Fur (SAL) og 7/10 1 TF Grenen (ROC).

Digesvale, Vejlerne, 2. juli 2012. Foto: Tonny Ravn Kristiansen.

Sum: 16.373. 1. halvår 5117, 2. halvår 11.256. Indsendere 92.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	824	3972	321	969	7980	2306	1	-	-

Landsvale *Hirundo rustica*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er 40% større end den gennemsnitlige årssum for de seneste 10 år. Det skyldes primært mange store observationer i august og september, hvor der er tre observationer på 10.000 individer 31/8 10.000 T Rærup Slambassiner (SEM), 10/9 10.000 R Torndrup Strand (SØP) og 16/9 10.000 S Havnø Bro (TN).

Årets første fugl ses bemærkelsesværdigt allerede i marts, 22/3 1 R Hannæs (JPIP), men først fra 10/4 er der daglige observationer. Årets sidste fugl er 15/11 1 S Nordmandshage (IHHB).

Landsvale, Øster Kjul, 4. juni 2012. Foto: Hans Henrik Larsen.

Sum: 167.754. 1. halvår 42.268, 2. halvår 125.486. Indsendere 176.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	1	7255	32340	2672	8660	44253	65060	7509	4	-

Bysvale *Delichon urbica*

Arten behandles blot kortfattet. Årstotalen nær det normale i forhold til de foregående fem år og over gennemsnittet for de seneste 10 år på 9837 fugle. Året starter med 12/4 1 Læsø Klitplantage (LBO) og slutter med 20/10 3

R Hanstholm Fyrhaver (JJA RSN). Årets største observationer er alle fra Nordmandshage (PR) med 3/9 815 S og 17/9 1140 S.

Sum: 16.051. 1. halvår 6809, 2. halvår 9242. Indsendere 119.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	629	4449	1731	1685	3718	3814	25	-	-

Rødrygget Svale *Hirundo daurica*

Der foreligger i år to observationer af Rødrygget Svale, begge fra Skagen i maj.

Den første ses 22/5 (ROC KNP SKAF m.fl.) både i Reservatet og på Grenen. Den anden ses 26/5 på Grenen (ROC MKP SKAF CHJ).

Dermed er der noteret i alt 40 individer af Rødrygget Svale i Nordjylland siden 1977, hvoraf 24 er fra Skagen og 30 er set i maj. Siden 2006 er der set Rødrygget Svale hvert år i Nordjylland og alle disse år også i Skagen.

Halemejsje *Aegithalos caudatus*

Rekordår der er 722 større end sidste år og næsten tre gange så stort som gennemsnittet for de sidste 25 år på 596. De største observationer i 1. halvår er alle fra januar: 2/1 11 R Holmsø Hede (CHP), 7/1 12 fou. Hammer Bakker (SEM) og 30/1 18 R Bruunshåb (TRK). De største observationer er alle fra 2. halvår: 5/10 24 S Nordmandshage (PR), 5/12 26 Nørreådal, Bruunshåb-Vejrum (TRK) og 8/12 20 fou. Svinkløv Plantage (HHB

SSC). I perioden 23/9-14/11 rapporteres om 43 S Nordmandshage (PR RWR TSE m.fl.) og 17/10-8/11 12 TF Grenen (ROC KNP m.fl.). Der rapporteres om 20 ynglefugle, 1 syngende og 2 territoriehævdende fra i alt 9 lokaliteter. Desuden en tragikomisk observation 13/12 11 R Skørping (HAC), hvor der rapporteres om "2 uden hale".

Sum: 1566. 1. halvår 550, 2. halvår 1016. Indsendere 96.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	174	104	170	56	31	15	26	28	108	342	262	250

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Der er set to fugle i år: 22-24/5 1 R Østerild Klitplantage (HRC m.fl.) samt 24+26/9 1 1K ringmærket og senere set rastende Grenen (ROC KNP MCH). Arten sås syv år

i træk frem til 2008. Herefter ingen fund i 2009 og 2010, men igen et enkelt fund sidste år.

Lundsanger, Østerild Klitplantage, 23. maj 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Hvidbrynet Løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Der er set 7 til 9 fugle i år. Det svarer til, hvad der normalt er set i de seneste år. Alle observationer nævnes: 28-29/9 1 R Hanstholm Fyrhave (LRU JJA RSN), 30/9 1 R Als Odde (CSS), 2-4/10 1 R Klim (SØK HHN OJK

CSS), 3/10 1 R Klitmøller (SAL), 6/10 1 R Hanstholm Fyrhave (JEBU), 11/10 1 R Vandet Sø (JJA), 21/10 1 R Lønstrup (PEB), 21/10 1 R Hanstholm Fyrhave (JJA HRC) og 23/10 1 R Skagen By (JPIP).

Skovsanger *Phylloscopus sibilatrix*

Årets resultat ser normalt ud for udviklingen de seneste år, hvor der har været en stigende tendens i årssummen. I starten af 0'erne var årssummen under 100, mens den de seneste seks år har ligget mellem 155 i 2008 og den højeste 301 i 2009.

De første ankommer til normal tid sidst i april: 27/4 1 sy. Hald Sø (TRK), 30/4 1 sy. Hobro Østerskov (CSS) og 30/4 2 sy. Østerild Klitplantage, (HRC). I maj ses

de over hele landsdelen. Der er kun få observationer af flere fugle fra samme lokalitet. De største er: 6/5 6 sy. Hald Sø (TRK), 19/5 5 R Butterstien (RDN), 24/5 5 sy. Østerild Klitplantage (HRC). Fra sidstnævnte lokalitet foreligger en del fund på dage, hvor der lyttes efter Lundsanger. Ellers rapporteres arten mest fra de østlige landsdele. De sidste noteres: 8/7 1 sy. Hammer Bakker (SEM) og 3/8 1 ringmærket Grenen (JHC).

Sum: 228. 1. halvår 225, 2. halvår 3. Indsendere 56.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	4	179	42	2	1	-	-	-	-

Gransanger *Phylloscopus collybita*

Årssummen er lidt lavere end sidste år, da var den på 4241. Ankomst ses tidligt: 17/3 1 R Resen Skive (JEAL), Den sidste ses 2/12 1 R Grenen (JLG ROC). Der er ringmærket 3 Sibirisk Gransanger (*tristis*) på følgende dage, alle fra Grenen: 24/10, 6/11 og 9/11 (KNP ROC m. fl.).

Sibirisk Gransanger, Grenen,
6. november 2012. Foto: Knud Pedersen.

Sum: 3991. 1. halvår 2891, 2. halvår 1100. Indsendere 176.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	220	1432	884	355	277	150	381	319	21	2

Løvsanger *Phylloscopus trochilus*

Årssummen er en markant nedgang for tredje år i træk. I 2009 var den på 4133, i 2010 på 3249, i 2011 2884 og nu nede på 2433. Det er 40% nedgang i rapportering af arten i perioden. Det skal blive interessant at se, hvad der sker i de kommende år.

Ankomsttid er normalt for arten: 14/4 1 sy. Lille Vildmose (HAC), 1 sy. Nørreådalens omkring Skjern (LM), 1 sy. Agger Tange (PJP) og 1 sy. Han Vejle (JC). Herefter ses der få fugle fordelt på mange forskellige lokaliteter, men fra sidst i april ses følgende større antal: 20/4 15 sy. Tofte sø (PR), 28/4 15 R Reservatet, Skagen (MIK), 28/4 22 sy. Nørholm Skoven (RWR), samme dag 30 sy. Ø (TBR), 30/4 60 sy. Lille Vildmose (HAC). I maj ses der

mange i Skagen området. Der er mange observationer af få fugle og enkelte store observationer: 10/5 15 R Skagen By (KNP), 13/5 20 sy. Reservatet (GGU), 14/5 25 sy. Ellekrattet (GGU). Fra øvrige steder i landsdelen ses: 9/5 30 R Frederikshavn Havn (RSN), 13/5 28 sy. Hammer Bakker (SEM) og 13/5 45 sy. Ø (LM). I juni 15/6 27 sy. Ø (TBR) og 20/6 22 sy. Østerild Klitplantage (HRC). Efterårstrækket ses, som normalt, fra medio august: 16/8 50 fou. Lodbjerg Fyr (FRO), 20/8 25 R Grenen (RT) og 28/8 50 Torndrup Strand (SØP). Enkelte fugle ses gennem september. De sidste noteres begge 2/10, 1 ringmærket Grenen (ROC) og 3 R Råbjerg mose (BKR).

Sum: 2433. 1. halvår 1947, 2. halvår 486. Indsendere 132.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	606	1045	296	61	379	12	4	-	-

Munk, Tømmerby, 29. september 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Årets sum er en lille nedgang i forhold til de seneste 4 år, hvor 2009 var højeste årssum på 2172 og sidste år på 2165. Observationerne i perioden januar til marts er af følgende 5 fugle: 20/1 1 fou. Svankær. Den ses også 7+19/2 og 2+11/3 (alle ELH). Desuden 4/2 1 R i Hjørring, som ses gennem flere dage i februar og igen flere dage i marts (alle BHJ). BHJ havde også i 2010 sin egen Munk i Hjørring i februar/marts. De andre fra de tre første måneder er: 8/2 1 fou. Skive (FRA), 11/2 1 fou. Hald Ege (OTT), og 20/2 1 fou. Nørresundby (HEN). Forårstrækket starter meget trægt primo april og kommer først rigtig i gang ultimo april. Der ses kun enkelte fugle frem til den 20/4. De første ud over vinterfuglene er: 4/4 1 sy. Mastrup Bæk (HEN), 12/4 1 sy. Hald Tostrup (CSS), Herefter er der flere daglige observationer. Der er en enkelt større observation 27/4 24 R Hobro Skov (CSS). Der forligger ikke mange observationer fra Skagen, før vi kommer ind i maj: 9/5 5 R Batteriskoven (KNP), 10/5 8 R Skagen by (KNP) og 14/5 15 sy. Ellekrattet (GGU). Fra indlandsområderne er de største observationer 13/5 38 sy. Hammer Bakker (SEM), 21/5 20 sy.

Sum: 1999. 1. halvår 1564, 2. halvår 435. Indsendere 128.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1	20	9	196	781	557	196	48	60	107	8	16

Havesanger *Sylvia borin*

Årssummen er tæt på sidste års sum. En meget lille tilbagegang, som dog fortsætter tendensen siden 2008, hvor

Sum: 445. 1. halvår 392, 2. halvår 53. Indsendere 78.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	1	272	119	34	11	8	-	-	-

Hobro skov (CSS) og 30/5 20 Tofte Skov (TC).

I juni er det ligeledes i indlandsområderne, der ses flest fugle, som må være lokale ynglefugle. Der er pæne tal fra de større skovområder, såvel som nogle moseområder: 3/6 19 sy. Åsted Å (OBKR), 10/6 13 sy. Skrikes/Neckelmanns Plantage (BEJE), 15/6 18 sy. Velds Krat (MHH) og 20/6 16 ynglefugle Østerild Klitplantage (HCR). I juli er det kun fra Skrikes/Neckelmanns Plantage, at der ses flere end 10 (BEJE).

Der er ingen større observationer fra efterårsmånederne. De største er fra oktober og langt de fleste ses i Skagen området og Hanstholm. Den største er: 20/10 12 R Hanstholm Fyrhaver (JJA). I december ses 6 til 8 forskellige fugle: 1-9/12 1 fou. Viborg (VL), 2-28/12 1-2 R Grenen (ROC m.fl.), 12/12 1 fou. Sæby (TMØ), 15+26/12 1-2 fou. Hirtshals (SØK BHJ) og sidste 31/12 1 R Vesløs (SB). Det er ret så mange for december, hvor vintervejret ellers sætter ret voldsomt ind. Men måske er vintervejret årsagen til, at fuglene dukker op på foderbrættet og derfor opdages?

årssummen var på 674. Den første ankommer 30/4 1 sy. Overlund (CBB). De sidste 2/10 2 R Grenen (ROC).

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Der er set 5 Høgesangere i år. Det er en tangering af, hvad der sås i 2009. Der er set fra 1 til 5 fugle gennem de sidste 10 år. Alle nævnes: 4/8 1 1K fou. Grenen (ROC m. fl.), 22/8 1 1K ringmærket Grenen (ROC). Denne ses

igen 25/8 og 26/8 igen 1 ringmærket Grenen (ROC), 6/9 1 1K ringmærket Grenen (ROC) og 13/10 1 1K fou. Hanstholm Havn (KBC SØK).

Gærdesanger *Sylvia curruca*

Årssummen er en lille fremgang i forhold til sidste års resultat på 592. Første ankom som sidste år: 21/4 1 sy.

Aalborg Vestby (GRA). Sidste ses 4/10 1 R Gerå Enge og strand (HAC).

Sum: 658. 1. halvår 525, 2. halvår 133. Indsendere 107.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	83	363	79	31	89	12	1	-	-

Asiatisk Ørkensanger *Sylvia nana*

Ny art for Nordjylland, hvis den godkendes, idet der foreligger et dokumenteret fund fra 20/5 1 R Grenen. Der foreligger hidtil to danske fund. Se special-artikel

om fundet!
Arten er SU art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Asiatisk Ørkensanger, Grenen, 20. maj 2012. Foto: Finn Laugo Sørensen.

Tornsanger *Sylvia communis*

Årssummen er en tilbagegang fra sidste års meget høje årssum på 3678. Vi skal tilbage til 2008 for at finde en la-

vere årssum end i år. Første er 26/4 1 sy. Frederikshavn (TLY). Sidste ses 19/9 1 R Grenen (KNP).

Sum: 2720. 1. halvår 2069, 2. halvår 651. Indsendere 128.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	5	1364	700	363	240	48	-	-	-

Græshoppesanger *Locustella naevia*

Årets sum er lidt mindre end de foregående 4 år, men over gennemsnittet for de sidste 10 år, der er på 251. De første ses til normal tid for arten: 25/4 1 sy. Voldsted Kær (TSE) og 28/4 1 sy. Vandplasken (BRØN) samt 29/4 1 sy. Halkær Sø og Ådal (TSE). I maj høres den mange steder, især i Himmerland og til dels i Vendsyssel. Der er næsten ingen observationer fra Thy, vestlige del af Limfjorden og Nordvestjylland. De største tal fra maj er:

Sum: 425. 1. halvår 357, 2. halvår 68. Indsendere 69.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	40	153	164	65	2	1	-	-	-

12/5 10 sy. Voldsted Kær (TSE), 20/5 9 sy. Halkær Sø og Ådal (TSE), 23/5 5 sy. Gravlev Ådal (AHO). I juni er billedet det samme, Det er især fra Himmerland, at de fleste observationer gøres, og de største tal er fra samme lokaliteter som i maj. Dog skal en enkelt observation nævnes, som ikke er fra Himmerland: 8/6 8 sy. Try og Bolle Enge (RSN). Den sidste ses 12/8 1 fou. Ålestrup (SUT).

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Der er et enkelt fund af Flodsanger i år: 5/6 1 sy. Grenen (ROC).

Savisanger *Locustella luscinioides*

Det er første gang i mere end 30 år, at arten ikke er registreret i Nordjylland. Den har, bortset fra 2009, i alle årene

været en fast gæst i Vejlerne.

Gulbug *Hippolais icterina*

Gulbug, Frederikshavn, 30. maj 2012. Foto: Arnold Houmann.

Årets resultat er det højeste i dette årtusinde. I 2006 var årsresultatet på 296 med 54 indsendere; i 2011 et årsresultat på 417 med 85 indsendere og nu 432 fugle, men

også med højeste antal indsendere, så man kan ikke ubetinget sige, at arten er i fremgang i vores landsdel. Kun godt 10% af observationerne er fra Skagen-området i

maj og ca. 15% for året som helhed. Før årtusindskiftet var der år, hvor 33% af observationerne var fra Skagenområdet.

De første ses som vanlig i begyndelsen af maj: 4/5 1 R Flagbakken (MLU), 7/5 1 sy. Frederikshavn (OJN) og 8/5 1 sy. Tømmerby Vejlerne (O-DK). De største antal i

maj er i øvrigt: 19/5 6 R Butterstien, Skagen (RDN), 26/5 14 sy. Agger Tange (JJK) og 28/5 5 sy. Bygholm Vejle (MCH). I juni er der en enkelt større observation 12/6 11 sy. Lille Vildmose (PR). De sidste ses til normal tid: 27/8 4 R Lille Vildmose (HAC) og 6/9 1 ringmærket Grenen (ROC).

Sum: 432. 1. halvår 382, 2. halvår 50. Indsendere 103.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	235	147	36	13	1	-	-	-

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Årssummen er den højeste inden for de seneste 10 år, men der er år, hvor resultatet ligger tæt ved dette årsresultat. I 2003 var årssummen på 550, og sidste år var den på 544. Ser man længere tilbage i rapporterne, lever årssummen slet ikke op til perioden 1993-2002, hvor årssummen var på gennemsnitlig 1563. Gennemsnittet for perioden 2003-2012 er på 420. Med til historien hører, at i perioden 1993-2002 kom langt det største materiale fra Vejlerne (68%). I år er det godt 11%, som kommer derfra. De første ankommer sent, og det er få fugle, der ses i april i forhold til de seneste 5 år. Vi skal tilbage til 2006 for at finde lige så få ankomster i april: 26/4 1 sy. Vesløs

Vejle (AS), 29/4 2 sy. Halkær Sø og Ådal (TSE) og 30/4 1 sy. Lille Vildmose (HAC). I maj ses mange fugle på forskellige lokaliteter: 2/5 12 sy. Selbjerg Vejle (JAE), 9/5 5 fou. Gjøl-området (O-DK), 18/5 35 sy. Ulvedybet (RSN m.fl.). Her er der tale om lokale territoriehævdende fugle. I juni registreres igen i Ulvedybet på en yngletælling 13/6 43 sy. (ULV). I juli 9/7 25 sy. Lille Vildmose (PR). Der er ikke mange observationer fra sensommer og begyndende efterår, hvor de sidste 6 er observationer fra forskellige steder. Den sidste er 26/9 1 ringmærket Grenen (SKAF).

Sum: 552. 1. halvår 453, 2. halvår 99. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	7	327	119	75	15	6	-	-	-

Kærsanger *Acrocephalus palustris*

Kærsanger, Egense,
14. juni 2012.
Foto: Jan Skriver.

Årssummen er en lille nedgang i forhold til sidste år. Det er især forekomsten i juni, der ligger under de seneste to års junital. I 2010 sås 603 og sidste år 679 i juni. Første ankomster: 15/5 1 sy. Onsild Ådal (CCS), 16/5 1 sy. Hobro Skov (KNI) og samme dag 1 sy. Han Vejle (JR). I resten af maj høres de mange steder. De største observationer er: 30/5 10 sy. Halkær Sø og Ådal (TSE),

Sum: 742. 1. halvår 654, 2. halvår 88. Indsendere 115.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	190	464	84	4	-	-	-	-

samme dag 23 sy. Lille Vildmose (PR). I juni er der følgende tællinger af større antal: 5/6 15 sy. Nørreådal Bruunshåb Vejrum (SA), 11/6 11 sy. Muldbjerger (TSE) og 12+30/6 35 sy. Lille Vildmose (PR). Billedet er det samme i juli, hvor der 3/7 tælles 12 sy. og 14/7 14 sy. Lille Vildmose (PR).

Årets sidste: 31/8 1 ringmærket Grenen (ROC).

Rørsanger *Acrocephalus scirpaceus*

Årets sum er en 10% nedgang i forhold til sidste års og ca. 20% i forhold til 2010. Årets første kommer en uge senere end normalt: 1/5 1 sy. Rørdal Lergrav (GRA).

Sidste ses til gengæld meget sent: 15/10 1 ringmærket og 23/10 1 ringmærket – begge Sønderhå Plantage (begge EA).

Rørsanger, Han Vejle, 15. juni 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Sum: 1110. 1. halvår 998, 2. halvår 112. Indsendere 89.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	377	336	275	100	12	-	-	-	-

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Efter et år, hvor arten ikke blev set i Nordjylland, er der i år hele 4 fund af minimum tre forskellige fugle: 26/5 1 Agger Tange (AKV JKK m.fl.). Desuden fra Skagen 17/6 1 syngende Grenen (MH) samt 21/6 2 syngende og 28/6

1 syngende Nordstand og Reservatet, Skagen (EC m.fl.). Fuglene ved Skagen kan samlet set dreje sig om blot 2 forskellige.

Silkehale *Bombycilla bombycilla*

Arten behandles blot kortfattet. Det har været et flot år for Silkehale med en årssum på hele 27.133 primært grundet store forekomster i efteråret. Gennemsnittet for de seneste 10 års er på 13.580. Første halvårs største obs er 2/3 71 R Skagen By (JPIP), og den sidste fugl i første halvår 2/5 1 T Grenen (SKAF). Andet halvårs største obs er 30/10 1800 Frederikshavn (TFR) og 12/11 1308 S Nordmandshage (PR).

Silkehale, Dokkedal,
18. november 2012.
Foto: Jan Skriver.

Sum: 27.133. 1. halvår 1177, 2. halvår 25.956. Indsendere 128.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	416	421	276	63	1	-	-	-	-	6901	18152	90

Spætmejsje *Sitta europaea*

Den højeste indrapporterede årssum i 25 år, Summen er 1081 større end sidste år og over 4 gange så stor som gennemsnittet for de sidste 25 år på 594. De største observationer er alle fra 1. halvår: 6/1 20 fou. Hals Nørreskov (SEM), 8/3 25 sy. Hald Sø ved Niels Bugges Kro (PLO LN), 23/4 20 sy. Hals Sønderkov (SEM) og 27/4 25 R Hobro Skov (CSS).

Der rapporteres om 142 ynglefugle fordelt på 38 lokaliteter, den største 13/6 15 Hald Sø ved Niels Bugges Kro

Sum: 2650. 1. halvår 1726, 2. halvår 924. Indsendere 119.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	213	312	631	304	127	139	49	119	169	211	202	174

Træløber *Certhia familiaris*

Mindre tilbagegang på 96 individer i forhold til sidste år, hvor summen var 633. Der rapporteres om 20 ynglefugle på 6 forskellige lokaliteter, den største 25/3 7 sy.

(TBR).

Alle observationer fra 2. halvår er på max 10 individer. Trods Spætmejsens stedfasthed observeres der i perioden 9/8-19/10 17 TF/S Nordmandshage (PR HAC MLU), 8/7-1/9 5-6 TF Grenen (ROC KNP JHC RT m.fl.) og 28/10 1 S Hirtshals Fyr (PHP AØ KUP). I området omkring Bunken og Hulsig ved Skagen meldes der som det eneste sted i Nordjylland om en enkelt Lysbuget Spætmejsje i perioden 27-29/7 (LP CHJ).

Moskov (AHO). Derudover er de største observationer i 1. halvår 6/3 6 Hald Sø ved Non Mølle (TBR KL) og 27/4 6 Hobro Skov (CSS). De største observationer i 2.

Træløber, Frederikshavn, 30. marts 2012. Foto: Arnold Houmann.

halvår er 3/8 4 R Ø (TBR), 13/10 4 ringmærket Reser-
vat, Skagen (MIK) og 16/11 4 fou. Hammer Bakker (AB).

Der observeres i alt 136 syngende hanner fordelt på 50
forskellige lokaliteter.

Sum: 537. 1. halvår 402, 2. halvår 135. Indsendere 85.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	43	43	159	62	59	36	4	11	12	39	47	22

Korttået Træløber *Certhia brachydactylos*

Årets sum overgår den hidtidige rekord fra 2009 på 132 og er over 3 gange så stor som gennemsnittet for de se-
neste 10 år. Dette skal dog ses i lyset af at hovedparten
af observationerne er fra området omkring Hald Sø og
inden for en begrænset tidsperiode. Mange af fuglene
må derfor skønnes at være gengangere.

De første fugle ses 17/1 1 sy. Hald Sø ved Non Mølle og
2 sy. Hald Sø ved Niels Bugges kro (begge TBR). Ved
Non Mølle registreres der i alt 47 fugle i perioden 17/1-
13/6 (TBR m.fl.). Flest ses 9/3 7 R (TBR). Ved Niels Bug-
ges Kro registreres i alt 126 fugle i perioden 17/1-17/6
med største tal 8/4 8 sy. (HRS m.fl.) De resterende 34

fugle er fordelt på følgende lokaliteter: Bigum, Grund-
vad Bæk (ved Hald Sø), Hald Hovedgård, Nørreådal-
en, Bruunshåb-Vejrum, Rindsholm, Sødal Skov, Søndersø
Viborg, Katedralskolen Viborg og Kærvænget Viborg.
Der er dermed ikke tegn på, at arten breder sig nord-
over. Marts måned viser en høj total, hvilket skyldes næ-
sten daglige observationer fra Hald Sø ved Non Mølle
og Hald Sø ved Niels Bugges kro (gøres typisk i forbin-
delse med eftersøgning af Lille Flagspætte).

2. halvår råder kun over en enkelt observation, 24/11 2
fou. Hald Sø ved Non Mølle (MHH). Materialet er renset
for gengangere på enkelt dage.

Sum: 163. 1. halvår 161, 2. halvår 2. Indsendere 22.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	8	10	89	15	18	11	-	-	-	-	2	-

Gærdesmutte, Frederikshavn,
30. marts 2012.
Foto: Arnold Houmann.

Gærdesmutte *Trogloodytes troglodytes*

Arten behandles blot kortfattet. Igen et år med en lav årssum, hvilket må skyldes de seneste års hårde vintre. Der er dog tegn på bedring, idet der er en stigning på 765 fugle i forhold til sidste års lave års sum. Første

halvårs største obs er 27/4 21 sy. Hobro Skov (CSS) og 13/5 15 sy. Hammer Bakker (SEM). Andet halvårs største obs. er 1/8 15 Dronninglund Storskov (ATL) og 11/8 16 Strikes/Neckelmann Plantage (BEJE).

Sum: 2205. 1. halvår 1312, 2. halvår 893. Indsendere 136.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	112	120	333	346	229	172	171	102	127	223	143	127

Stær *Sturnus vulgaris*

Arten behandles blot kortfattet. Der er tale om den største årssum siden 2002 (564.741). Fra 1. halvår kan nævnes følgende tal af overnattende fugle, 1/1 5000 Rærup Slambassiner (SEM), 9/1 4000 Halkær Sø og Ådal (TSE), 20/6 4000 Lille Vildmose (TSE) og 27/6 15.000 Mølleste-

nen (RSN) nord for Hals. Fra 2. halvår er der følgende optællinger af overnattende fugle, 24/10 35.000 Vejrum (TRK), 1/11 45.000 Nørreådal (TRK) og 6/12 10.000 Tange Sø (KAHA).

Sum: 540.638. 1. halvår 86.928, 2. halvår 453.710. Indsendere 182.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	20320	5025	18134	7801	3197	32451	58922	87772	31538	192334	70826	12318

Rosenstær *Sturnus roseus*

Året byder på 4 observationer af 3-4 forskellige fugle. Alle nævnes, 23/5 1 ad. TF Grenen (flere inds.), 24/5 1 ad. TF Grenen (muligvis ny fugl) (JHC m.fl.), 11/6 1 ad. TF Grenen (JPIP KNP) og 26/6 1 ad. R Aså enge og havn (MON), som er den eneste udenfor Skagen.

Rosenstær og Stær, Grenen, 23. maj 2012. Foto: Jørgen Kabel

Vandstær *Cinclus cinclus*

En fin årssum der ligger et stykke over 10 års gennemsnittet på 199.

I første halvår ses der maksimalt 3 fugle som det højeste antal for en enkelt lokalitet følgende steder: Sæbygaard Skov (JLG), Ødalen (KMHA) og Rindsholm (TBR). Forårets seneste fugl ses tidligt, 22/3 1 Mastrup Bæk (TSE).

Andet halvårs første Vandstær ses 8/10 1 Glenstrup Sø (TN). I andet halvår er det maksimale antal Vandstær pr. lokalitet samt pr. dag 4 på følgende lokaliteter: Guldbæk Ådal (HHB RWR), Ridemandsmøllesøen (HHB), Døstrup Bæk (CSS), Gudumlund (DFS) og Rindsholm (KØJ).

Vandstær, Grenen, 24. oktober 2012.

Foto: Knud Pedersen.

Sum: 276. 1. halvår 124, 2. halvår 152. Indsendere 59.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	32	48	44	-	-	-	-	-	-	31	56	65

Ringdrossel *Turdus torquatus*

Et godt år der ligger markant over gennemsnittet på 1027 fugle for de foregående 10 år og den tredje største årssum i rapportens historie.

Årets første ses til normal tid først i april 6/4 1 R Skagen By (KNP), 7/4 1 R Skagen By (KNP) og 8/4 4 Nørre Vorupør (JJK). Det er i slutningen af april, at de største observationer gøres, og de er alle fra Skagen 25/4 252 TF Grenen (RT ROC) og 30/4 272 Ø Nordstrand (KNP ROC m.fl.). I alt noteres 1381 Ringdrossler i Skagen i forbindelse med forårstrækket. Uden for Skagen tegner Vilsbøl Plantage sig for flest med 55 fugle samt de to kendte træklokaliteter for arten Bulbjerg og Klitmøller med henholds-

vis 36 og 25.

Forårstrækket slutter til normal tid ved månedsskiftet maj-juni med 30/5 2 TF Grenen (SKAF TRK ROC), 3/6 1 R Nordstrand, Skagen (KNP) og 8/6 1 R Grenen (ROC). Returtrækket starter til sædvanlig tid i september med 22/9 2 Hanstedreservatet (KØJ) og 23/9 1 Grenen (ROC). De største observationer er 5/10 3 S Nordmandshage (PR) og 6/10 3 T Als Odde (TN). De sidste fugle noteres i november, 5/11 1 R Hasseris (RWR), 9/11 1 Skagen By (JPIP) og 19/11 1 han R Lille Vildmose (HAC DFS). Der ringmærkes en fugl i Skagen – 23/9 1 Grenen (ROC).

Sum: 1660. 1. halvår 1626, 2. halvår 34. Indsendere 90.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1409	215	2	-	-	5	25	4	-

Solsort *Turdus merula*

Arten behandles blot kortfattet. Rekordstor årssum, der primært skyldes meget store observationer af rastende fugle i marts, men også relativt store observationer i ok-

tober og december. Den forrige årsrekord var på 7793 fra 2010.

Sum: 8195. 1. halvår 5088, 2. halvår 3107. Indsendere 143.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	477	662	2205	726	571	447	211	147	183	1031	498	1037

Sortstrubet Drossel *Turdus atrogularis*

Et fund af en han 28/12 Vust Holme (HHLA m.fl.). Fuglen bliver på lokaliteten resten af året og ses ind i 2013 (HHLA og mange andre). Fundet er godkendt af SU

som det 11. i Danmark og det tredje i Nordjylland. Begge foregående fund er fra Skagen (1983 og 2010). Arten er SU art.

Sortstrubet Drossel, Vust Holme, 28. december 2012. Foto: Hans Henrik Larsen.

Sjagger *Turdus pilaris*

Et år på niveau med sidste år og bedre end gennemsnittet på 63.443 for de seneste 10 år.

Fra vintermånederne foreligger flere store observationer, hvor de største er 2/2 600 fou. Rønbjerg (ASH), 10/2 600 R Grenen (KNP) og 11/2 1350 V Uggerby Strand (KUP). Forårstrækket begynder 10/3 2 TF Grenen (ROC) og kulminerer med 20/4 500 T Grenen (SKAF), 22/4 800 Thisted By (JKK) og 8/5 508 Ø Nordstrand, Skagen (JHC). Sidste på forårstræk ses 2/6 1 Kollerup Klit og Miler (VFL) og 7/6 2 TF Grenen (ROC). I alt ses 6418 i Skagen i forbindelse med trækket, svarende til 56% af summen for marts til maj.

Der er kun én melding om et par ynglende Sjagger i Nordjylland ved Ravnstrup (MLUH), hvor der flere år

i træk har været et par ynglende Sjaggere. Der er sommerobservationer i juli fra Store Vildmose (SEM) og Vestbjerg (UK) af et enkelt individ, der potentielt kunne være ynglende.

Trækket sydover starter allerede i august med 9/8 1 TF Grenen (JHC) og 10/8 2 TF Grenen (JHC), som dog kan være nordjyske fugle, men kommer først for alvor i gang i oktober, hvorfra årets to største observationer foreligger, 22/10 3500 Østerkær Enge (TE) og 24/10 2710 SV Nørreådal (LM). Nævnes skal også 28/12 1500 fou. Lindholm Fjordpark (SEM). Fra august til december noteres i alt 6550 Sjagger i Skagen. Store Vildmose bliver årets næststørste lokalitet med en årssum på 4590.

Sum: 78.083. 1. halvår 24.311, 2. halvår 53.772. Indsendere 164.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
5912	6895	1055	8364	2078	7	2	122	373	16148	25029	12098

Sangdrossel *Turdus philomelos*

Arten behandles blot kortfattet. Året er på mange måder næsten en gentagelse af forrige år. Årssummen er cirka det dobbelte af gennemsnittet for de foregående 10 år på

2123. Mest bemærkelsesværdigt er det høje antal iagttagelser i januar fordelt på flere lokaliteter.

Sum: 4843. 1. halvår 3349, 2. halvår 1494. Indsendere 122.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
23	-	261	2522	376	167	43	8	323	1108	7	5

Vindrossel *Turdus iliacus*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er nær det normale. Der er en enkelt sommerobservation 11/6 1 sy.

Gerå Enge og Strand (HAC).

Sum: 12.430. 1. halvår 669, 2. halvår 11.761. Indsendere 73.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
4	184	41	437	3	-	1	-	46	9965	1640	109

Misteldrossel *Turdus viscivorus*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er den laveste siden 2006 og er 46% lavere end gennemsnittet for de seneste 5 år. Set i forhold til de seneste 10 år, er årssum-

men 12% lavere. Den relativt lave årssum synes primært at kunne henføres til færre observationer i marts, hvor hovedtrækket ellers normalt ligger.

Sum: 1567. 1. halvår 1165, 2. halvår 402. Indsendere 98.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	33	428	565	74	53	21	88	35	231	23	4

Grå Fluesnapper *Muscicapa striata*

Et rigtig flot år, der næsten kan måle sig med rekordåret 2010 (1133), og som bekræfter den stigende tendens i antallet af Grå Fluesnapper indenfor de sidste 10 år.

Det er efterhånden blevet sædvane, at Grå Fluesnapper ankommer sidst i april, og i år er ingen undtagelse: Første fugle ses i Skagen-området 30/4 med 1 R på henholdsvis Skagen Genbrugsplads (JHC) og 1 R på Buttervej (ROC). Maj bliver generelt en rigtig god måned for arten med 545 observationer, bl.a. takket været et par gode dage i Skagen mod månedens slutning med hele 97 udtrækkende 23/5 (ROC) som klart bedste dag. Andre gode dage på Grenen er 21/5 25 udtrækkende (ROC), 24/5 40 (ROC), 25/5 36 T (ROC). Uden for Skagen kan nævnes 13/5 8 fou. Hammer Bakker (SEM), 21/5 13 R Hobro Skov (CSS) og 28/5 10 R Tofte Skov (HAC).

Yngel: Der er indrapporteret 19 ynglepar spredt rundt i regionen, hvilket er flot. Der er dog ikke bearbejdede yngletal fra enkeltlokaliteter. Arten er utvivlsomt overset som ynglefugl pga. den spæde stemme, og da den forekommer på lokaliteter, der ikke ofte tælles grundigt op.

Udover en udsædvanlig fin forekomst 3/8 20 R Batteriskoven, Skagen (EBB) bliver 2. halvår knap så fint som foråret. Største forekomster er 3/8 7 R Skagen Haveforening (RWR), 6/8 7 R Hasseris Å udløb (RWR) og 11/8 R Nørholm-skoven (RWR). Årets sidste fugle registreres alle i Hanstholm Fyrhaver så sent som 28/9 1 fou. (FRO), 29/9 2 fou. (JJA) og 30/9 1 fou. (MHH).

Sum: 923. 1. halvår 691, 2. halvår 232. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	2	545	144	33	161	38	-	-	-

Grå Fluesnapper, Tindbæk, 30. juni 2012. Foto: Thorkil Brandt.

Rødhals *Erithacus rubecula*

Arten behandles blot kortfattet. Et normalt år med et fald på 285 fugle i forhold til sidste års sum. Det højeste antal syngende fugle høres 8/4 23 sy. Ø (TBR), og der er i alt indrapporteret 857 syngende fugle. Første halv-

års største obs er 21/4 30 R Skagen Haveforening (RSN MON). Andet halvårs største observation er 21/10 45 R Hanstholm Fyr (JJA).

Sum: 2769. 1. halvår 1700, 2. halvår 1069. Indsendere 110.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	148	170	236	785	192	169	53	32	96	495	224	169

Nattergal *Luscinia luscinia*

Arten behandles blot kortfattet. Årets sum er lidt højere end 10 års gennemsnittet på 510. Årets første Nattergale høres 3/5 2 sy. Torsager (TRK) til normal ankomsttid.

Første halvårs største obs er 6/6 22 Skals Ådal syd for Hobro (CSS) og 7/6 16 Bolle og Try Enge (SØP). Årets sidste ses til normal tid 10/7 1 Vodskov (RSN).

Sum: 582. 1. halvår 579, 2. halvår 3. Indsendere 74.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	323	256	3	-	-	-	-	-

Sydlig Nattergal *Luscinia megarhynchos*

Der høres én fugl i år, 2/5 1 sy. Grenen (ROC HKP). Med dette års fund er der i alt registeret 9 Sydlig Nattergal i

Nordjylland.

Blåhals *Luscinia svecica*

Af ikke racebestemte Blåhals foreligger blot et enkelt fund, idet fugle set/hørt på potentielle ynglepladser, men blot rapporteret som Blåhals er overført til kategorien

Sydlig Blåhals. Eneste tilbageværende her (som sandsynligvis er en Nordlig Blåhals) er 28/10 1 R Hirtshals Fyr (AØ KUP).

Nordlig Blåhals *Luscinia svecica svecica*

Det er første gang i mere end 10 år at arten ikke er set om foråret. Således et ganske usædvanligt år med blot to efterårsfugle, 21/9 1 1K han ringmærket Grenen (KNP ROC) og 26/9 1 1K han ringmærket Grenen (ROC m.fl.).

Nordlig Blåhals, Grenen, Skagen,
21. september 2012. Foto: Knud Pedersen.

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyanecula*

Racens fremmarch mod nordøst er stoppet for en stund, muligvis grundet meget køligt vejr i perioden, hvor den ankommer. Der er dog rapporteret fugle fra måske hele 12 ynglepar i år, som alle nævnes: Ved Haldager Vejle er der iagttaget fugle i perioden 14/4 til 19/5. Flere forskellige fugle er hørt syngende og måske rummer området op mod 3-4 ynglepar (HHB RSN KHK SSC BHJ VFL). Fra Tissing Vig på Mors foreligger fund fra perioden 22/4 til 29/8 (ASB JKK). I Vejlerne høres den første

syngende fugl allerede 8/4 1 sy. Han Vejle (JS), og der ses/høres fugle frem til 12/7 1 sy. Lund Fjord (HHN). Ifølge HHN rummer området nok 9 ynglepar fordelt med Han Vejle 1 par, Lund Fjord 4 par, Kogleaks 1 par, Tømmerby Fjord 2 par og Læsvig 1 par. Der er dog ikke set unger på nogle af lokaliteterne. Her foruden er følgende set, 14/5 1 han R Harboslette (HRC SUB) og endelig tilhører en fugl set kortvarigt 13/5 Lille Vildmose (TL GRØN) sandsynligvis denne race.

Sydlig Blåhals, Tømmerby Fjord, 17. april 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Blåstjert *Tarsiger cyanurus*

Et godkendt fund af en fugl, der ringmærkes 21/10 i Hanstholm Fyrhaver. Det er den fjerde Blåstjert, der bliver ringmærket der gennem tiderne. Arten er SU art.

Blåstjert, Hanstholm, 21. oktober 2012. Foto: Jens Jørgen Andersen.

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

Et stille år med formodentlig 3 fugle, alle fra Skagen. Første observation er 9/5 1 hunfarvet fugl, der ses både i Batteriskoven (ROC m.fl.) og nok samme i Ellekrattet (GLJ). Herefter dukker en syngende han op 26-27/5,

hvor den ses og høres på Gyvelstien (JHC EØ PAN CHJ FSH m.fl.). Efteråret byder på en enkelt 1K-fugl, der ringmærkes 21/9 på Grenen (KNP ROC m.fl.).

Broget Fluesnapper *Ficedula hypoleuca*

Ovenpå et sløjt 2011 var årets forekomst af Broget Fluesnapper tilbage på gennemsnittet for de seneste 10 år, men der er stadig langt til niveauet fra for 20 år siden. Nordjylland kan igen i år rapportere om 4 ynglepar, men data indikerer mindst to par mere, så der er tale om en fremgang i forhold til de foregående år.

Årets første fugl er tidligt på den: 20/4 1 R Høstemark (TL). Herefter ses de næste fugle 25/4 1 R Ejerslev Lyng (HTD) og 1 R Nordstrand, Skagen (ROC). Foråret domineres som altid af Skagen med største forekomst 19/5 15 fou. Butterstien (RDN). Ellers præges perioden af spredte iagttagelser, og kun én dag ses mere end 5 fugle: 9/5 6 fou. Ellekrattet (SN). Uden for Skagen skal nævnes

1/5 3 R Hanstholm (JKy) og 7/5 3 fou. Råbjerg Plantage (GLJ).

Ynglende fugle er rapporteret fra Tolne Skov (AØ), Skørping (HAC) og 1-2 par i Bjergeskov i Rold Skov (HEN). Derudover er der mulige ynglepar fra Hald Sø og Tange.

15 fugle i 2. halvår er det laveste antal siden 2006, hvilket nok til dels skal forklares med, at der kun ringmærkes 3 fugle i Skagen. Eneste observation af mere end én fugl er 20/8 Grenen 4 R (RT). De sidste fugle ses alle i Hanstholm Fyrhaver med enlige fugle 26/9 (HAC), 1/10 (SAL) og 3/10 (SAL).

Sum: 168. 1. halvår 153, 2. halvår 15. Indsendere 67.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	10	131	12	3	3	7	2	-	-

Husrødstjert *Phoenicurus ochruros*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er et pænt stykke over 10 års gennemsnittet på 173. Men årets sum er betydeligt lavere end sidste års store sum på 429. En tidlig vinterobservation er 15/1 1 Skagen Havn (ROC).

Der er indrapporteret 90 syngende fugle. Andet halvårs største obs er 13/9 7 Nordby, Skagen (JPIP) og der ses ingen fugle efter 23/10 1 han R Skagen Havn (BHJ).

Sum: 282. 1. halvår 148, 2. halvår 134. Indsendere 70.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	-	4	39	62	42	34	36	39	21	4	-

Rødstjert *Phoenicurus phoenicurus*

Rødstjert, Hanstholm, 1. maj 2012. Foto: John Kyed.

Årets sum er ca. 300 lavere end sidste års sum, men omkring 200 højere end 10 års gennemsnittet på 554. Året starter meget tidligt den 1/ 4 2 Ejersted (TJEK OP PÅ OBS). Den næste fugle ankommer til mere normal tid 15/4 1 Klitmøller (JASA). Første halvårs største obs er 6/6 14 Tofte Skov (TC) og 19/5 10 R Højen Fyr (ROC).

Sum: 774. 1. halvår 620, 2. halvår 154. Indsendere 102.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	64	384	172	42	51	55	6	-	-

Der er indrapporteret 383 syngende fugle, og det største antal er 30/5 8 sy. Hjørning (AØ). Andet halvårs største obs er 13/9 13 Grenen (ROC). Året slutter til normal tid 2/10 2 ringmærket Grenen (ROC m.fl.) og 2/10 1 Nørre Tranders (TBA).

Bynkefugl *Saxicola rubetra*

Et fint år, hvor årssummen er omkring 200 højere end 10 års gennemsnittet på 646. Første fugle ses 21/4 2 Præstesø (Råbjerg Sø) (HSC). Første halvårs største antal er ligeledes det største antal indrapporterede ynglefugle, nemlig 29/6 14 Borup Hede (AO) og største antal rastende fugle fra forårstrækket, 19/5 13 Butterbakke (RDN).

Fra andet halvår ses fra nogle yngleområder blandt andet følgende, 1/7 14 Tranum Klitplantage (RWR), 3/7 15 Borup Hede (AO) og 9/7 12 Lille Vildmose (PR) og 21/7 10 Råbjerg Hede (GRA). Ellers er største fra efteråret 22/8 14 R Damsted, Skagen (JPIP). Året sidste fugle ses 1/10 2 R Tissing Vig (ASB) og 2+3/10 1 R Grenen (JLR m.fl.).

Bynkefugl, Hanstholm, 9. maj 2012. Foto: Lauge Fastrup.

Sum: 856. 1. halvår 594, 2. halvår 262. Indsendere 54.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	28	397	169	108	119	31	4	-	-

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

Arten behandles blot kortfattet.

Der er et fald på 74 i forhold til sidste års sum. Året starter tidligt med 4 vinterfund. 14/1 2 Hanstholm (POHP AKV), 23/1 1 Grønnestrands (AS) og 25/2 1 Frydensstrand, Frederikshavn (SSC). En gennemgang af årets ynglepar giver i alt 13 par: 1 Karup Flyveplads (TMØ), 1 Bulbjerg (POHP), 1 Hanstholm Slamdepot (TRK), 1

Hanstholm (JJP), 1 Storeklit, Skagen (CSS), 1 Krage Klit (JBR), 1 Vandplasken (AØ), 3 Slettestrand (IZN) og 3 par omkring Råbjerg Sø (GRA BKR HSC).

Årets største obs er 21/6 8 Svinkløv Plantage (IZN) og 23/5 6 Skagen Klitplantage (TRK). Årets sidste fugle ses 16/11 1 Højen Fyr (JOK) og 18/11 1 Kjul Strand (KUP). Skemaet er forsøgt renset for gengangere.

Sum: 144. 1. halvår 88, 2. halvår 56. Indsendere 56.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3	1	6	26	27	25	16	17	6	15	2	-

Stenpikker *Oenanthe oenanthe*

Årets sum er 1600 mindre end sidste års store årssum. Ligeledes er årets sum også lavere end 10 års gennemsnittet på 1910. Årets første fugl ses i Skagen 21/3 1 Ska-gen Vippefyv (OS) og 22/3 1 Lille Vildmose (TL). Første halvårs største antal er 14/5 55 Troldkær Enge (KNP

JHC) og 19/5 47 Butterbakke, Skagen (RDN).

Andet halvårs største antal er 25/8 38 Hanstholm (JBE) og 25/8 15 Hirtshals Havn (MCH), og årets sidste fugle ses 19/11 2 Hejlskov (AO).

Sum: 1701. 1. halvår 1196, 2. halvår 505. Indsendere 127.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	5	150	1032	9	7	212	254	30	2	-

Nonnestenpikker *Oenanthe pleschanka*

Fuglen, der blev fundet 28/11 2011 ved Strandby Havn, ses helt hen til 3/3 (UPA m.fl.). Fuglen var på plads i Strandby i 76 dage. At fuglen overlevede det meste af vinteren kan givet tilskrives intensiv fodring fra lokale beboere. Fundet er godkendt af SU for hele perioden.

Fra 2011 foreligger endvidere et fund 8/10 1 1K+ han i Østerild Plantage, som er godkendt af SU (HHN JPK). Der foreligger nu 4 fund af arten fra Nordjylland. Arten er SU art.

Nonnestenpikker, Strandby,
20. januar 2012.

Foto: Arnold Houmann.

Ørkenstenpikker *Oenanthe deserti*

Efter sidste års rekordforekomst blev der ikke set Ørkenstenpikkere i 2012.

Her er til gengæld en lille opfølgning på fundene fra 2011: 29/10-5/11 1 1K han Hanstholm (SKR KBC m.fl.). 5/11 sås endnu en fugl samme sted, der givetvis er den samme som ses igen i perioden 11-22/11 1 1K han (JJA RBC m.fl.). 16/11 blev der fundet en ny Ørkenstenpikker på Jerup Strand – 1 1K han (BKR HHL m.fl.). Den blev set frem til 20/11. Den sidste Ørkenstenpikker i denne omgang blev set 30-31/12 1 1K+ hun Nr. Vorupør (HPD JKK m.fl.). Der er tale om de fire første nordjyske fund! Alle fund er godkendte af SU.

Arten er SU art.

Jernspurv *Prunella modularis*

Arten behandles blot kortfattet. Et flot år der markerer sig ved at være 855 større end sidste årssum og markant højere end 10 års gennemsnittet på 993. Første halvårs største obs er begge fra Skagen, 22/3 35 Grenen (ROC m.fl.) og 25/3 50 Grenen (ROC m.fl.). Der er indrapporteret 270 syngende fugle, den største obs er 20/5 6 sy.

Underlien (JC).

Fra andet halvår står et par meget store observationer af trækkende fugle for halvdelen af halvårets samlede sum. 19/9 537 S Store Bovet Skov og Enge (SØP) og 5/10 191 SV Ø (LM).

Sum: 2345. 1. halvår 861, 2. halvår 1484. Indsendere 102.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	17	17	431	279	86	31	11	25	846	523	44	35

Gråspurv *Passer domesticus*

En lille tilbagegang på 3-400 fugle i forhold til de sidste par år, men fortsat et pænt stykke over gennemsnittet for de sidste 10 år på 1479.

De største observationer i 1. halvår er 5/2 46 Aalborg Øst (TBA), 5/6 50 Mølleparken (TBA) og 15/7 40 Knepholt (KHK). I 2. halvår ses noget større flokke 12/8 85

Sum: 2201. 1. halvår 756, 2. halvår 1445. Indsendere 74.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	140	164	109	63	107	173	185	308	258	140	133	421

Skovspurv *Passer montanus*

En rigtigt høj årstotal der er 3219 større end sidste år og 5871 større end de sidste 10 års gennemsnit på 3876. De største forekomster i 1. halvår er 14/1 116 R Nørreådal, Vejrum-Øby (LM), 24/1 75 R Årup v. Kvorning (TBR) og 12/2 50 Hedegårde ved Vegger (HMT).

Der rapporteres desuden om 51 ynglefugle fra 6 forskellige lokaliteter, den største 29/3 23 Kornum Bro/Rakkeby Bro og Sejlstrup (KJØ).

Sum: 9747. 1. halvår 2840, 2. halvår 6907. Indsendere 109.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	838	869	350	368	189	226	511	1253	1180	1962	977	1024

Gul Vipstjert *Motacilla flava*

Årsummen er lavere end middelværdien for de foregående 10 år på 5815, hvor den højeste sum er fra 2003 på 12.133 og den laveste er fra 2007 på 2415.

Årets første obs er 20/4 1 Sundby Sø (HOC) og 21/4 1 Vesløs Vejle 1 (HRC). Forårstrækket fra Skagen 24/4-11/6 2258 med de første 24/4 4 fugle på forskellige lokaliteter (EMI SKAF HAC RT). De største fra Grenen ses 14/5 167 (SKAF), 15/5 181 (JAE) og 19/5 175 (GGU) og de sidste fra Grenen 8/6 2 (JPIP), 9/6 2 (RSN) og 11/6 1 (JPIP). Fra vestkysten kan nævnes 14/5 55 Råbjerg Mose (BKR), 18/5 40 Klitten (MHH), Liver Ås udløb 1/5-19/5 50 med største obs 19/5 38 (AØ) og 19/5 20 Ørum Sø (JKK). Fra Limfjorden kan nævnes Haldager Vejle 12/5-26/5 50 med den første og største 12/5 40 (RSN). Endelig kan nævnes Lille Vildmose 23/4-23/5 108 med de største 14/5 20 og 15/5 25 (PR) og 15/5 38 (JGL).

Sum: 3747. 1. halvår 2896, 2. halvår 851. Indsendere 93.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	40	2815	41	56	492	298	5	-	-

Almindelig Gul Vipstjert *Motacilla flava flava*

Årsummen er højere end middelsommen for de foregående 10 år på 385, hvor den højeste sum er fra 2002 på 873 og den laveste er fra 2004 på 81.

Årets første fugle er 18/4 1 Ulvedyb (JC), 19/4 2 Eggholm v. Aalborg (RSN) og 22/4 1 Tissing Vig, Sydvestmors (ASB). Fra Skagen er der følgende forårsobs af

Rærup Slambassiner (ATL), 19/8 75 Lendum (HHL), 15/9 130 Aalborg Skudehavn (PR) og 15/12 60 Vodskov (MLU). Der rapporteres om 40 ynglefugle på 9 forskellige lokaliteter, den største 16/6 10 med unger Lundø (AO).

De største forekomster i 2. halvår er 13/8 125 R Viskum (TBR), 10/10 125 R Lille Vildmose (TL) og 22/10 150 R Lille Vildmose (HAC). Der ses et relativt stort efterårstræk. Ved Nordmandshage trækker 513 i perioden 31/7-12/11 (PR KHK HAC HHB m.fl.). 77 % af disse trækker i oktober med den største forekomst 5/10 154 S (PR). Ved Grenen ses 268 TF i perioden 5/8-18/11. 85 % af disse fugle trækker medio august.

Fra 2. halvår kan fra østkysten nævnes Gerå enge og strand 1/8-12/9 111 med de største 9/8 45 og 10/8 25 (HAC), Nordmandshage 9/8-2/10 109 med de største 27/8 18, 3/9 32 og 10/9 26 (PR) og endelig 19/8 14 Havnø og Havnø Hage (CSS). Fra Limfjorden nævnes Rærup Slambassiner 12/8-12/9 190 med de største 15/8 25 (AB), 2/9 100 og 3/9 23 (SEM), Ulvedyb 1/7-15/9 108 med de største 21/8 50 og 12/9 15 (RSN) og Vejlerne 27/7-18/8 73 med de største 8/8 8 Vesløs/Arup Vejle (HHN) og 12/8 45 Bygholm (GGU). Af indlandslokaliteter kan nævnes Lille Vildmose 15/8-8/10 13 med største 15/8 6 (RT) og fra Nørreådal, Viskum 28/7-9/9 17 med den største 24/8 7 (LM). Årets sidste fugle er 2/10 3 Lille Vildmose (VFL), 2/10 1 S Nordmandshage (PR) og 8/10 1 set og hørt Lille Vildmose (HAC).

trækkende/rastende fugle 24/4-23/5 104 med de første 24/4 1 Nordstrand (KNP) og 27/4 1 Grenen (RT) og 30/4 1 Grenen (LSN) og 1 Butterstien (HKA) og den største og sidste 23/5 78 Grenen (JPIP). Af øvrige obs af trækkende/rastende fugle fra foråret kan nævnes 30/4 30 Rærup Slambassiner (RSN) og Ulvedyb 1/5 45 (RSN)

og 2/5 11 (SSC).

Der er optalt 39 ynglepar fordelt på 17 lokaliteter. Lokaliteterne med de største antal par er Store Vildmose med 5 par (SEM), Rærup Slambassiner med 7 par (AB MLU) og Ulvedybet med 6 par (HMT). Mange ynglefugle gem-

mer sig sikkert også i afsnittet Gul Vipstjert!

Fra 2. halvår kan nævnes følgende obs af rastende/trækkende fugle fra Ulvedybet 18/7 9 (CSS) og 21/7 6 (AØ). Endelig kan nævnes årets sidste obs, 14/9 2 Ulvedybet (KHK).

Sum: 509. 1. halvår 472, 2. halvår 37. Indsendere 44.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	54	340	78	28	7	2	-	-	-

Gulhovedet Gul Vipstjert *Motacilla flava flavissima*

Eneste observation er 9/5 2 R (han og formodet hun)

Frederikshavn Havn (RSN)..

Nordlig Gul Vipstjert *Motacilla flava thunbergi*

Årssummen er lidt under middelværdien for de foregående 10 år på 901. Den højeste sum i denne periode er fra 2003 på 1926 og den laveste sum er fra 2006 på 107. Årets første fugle stammer fra Grenen med 27/4 1 (RT) og 30/4 2 (LSN). Forårstrækket fra Skagen 27/4-8/6 306 med de største 19/5 55 Butterstien og 80 Butterbakke (RSN) og 21/5 92 Grenen (KNP) og de sidste fra Grenen 24/5 4 (KNP) og 29/5 9 og 8/6 1 (ROC), som er forårets

sidste. Fra vestkysten kan nævnes 18/5 115 Klitten mellem Hirtshals og Uggerby Plantage (JC) og fra østkysten Frederikshavn 4/5-28/5 238 med de største 9/5 125 (RSN) og 12/5 22 (TL) samt 12/5 60 Skansehavnen (UTE). Endelig kan nævnes fra en indlandslokalitet 6/5 10 Halkær Sø og Ådal (TSE).

Fra 2. halvår er der følgende fra Skagen, 20/8 2 Sæftevandsbakken (JHC) og 22/8 1 Grenen (ROC).

Sum: 807. 1. halvår 804, 2. halvår 3. Indsendere 26.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	3	798	3	-	3	-	-	-	-

Citronvipstjert *Motacilla citreola*

To godkendte fund, 28/4 1 han Butterstien (Claus Madsen Jytte Arenkiel Claus Nielsen) samt 1/5-2/5 1 hun Grenen (ROC Niels Vedel m.fl.). Desuden foreligger et dokumenteret fund fra august fra Grenen (JHC ROC).

Følgende tidligere fund er blevet godkendt 10/5 2011 1 han Grenen (JSP TRK JAE OFJ OHJ).

Arten er SU-art.

Bjergvipstjert *Motacilla cinerea*

Arten behandles blot kortfattet.

Årssummen afviger ikke væsentligt fra middelværdien for de foregående 10 år på 553. Der er i alt indsendt 19 ynglepar fordelt på 19 lokaliteter.

Bjergvipstjert,
Åsted, 1. august 2012.
Foto: Arnold Houmann.

Sum: 449. 1. halvår 317, 2. halvår 132. Indsendere 85.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	5	6	100	81	93	32	12	16	33	59	7	5

Hvid Vipstjert *Motacilla alba*

Arten behandles blot kortfattet. Årssummen er den næsthøjeste i forhold til de sidste 10 år, hvor højeste sum er

Hvid Vipstjert, Læsvig, 2. maj 2012.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

fra 2011 på 17.684. Årets første obs er 8/3 1 Hald Sø ved Niels Bugges kro (HRS). Højeste antal fra 1.halvår 1/4 137 til overnatning Mastrup Bæk (TSE).

Fra 2 halvår er de største antal fra Normandshage 12/7-12/11 3995 med de største 7/9 435 og 17/9 1030 (PR) og 18/9 710 (HAC). Årets sidste fugl ses 27/11 1 Hanstholm Havn (POP).

Sum: 15.193. 1. halvår 5503, 2. halvår 9690. Indsendere 178.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	791	3280	1114	318	791	2178	6031	682	8	-

Sorttrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrellii*

Årssummen på 14 svarer stort set til middelsummen for de foregående 10 år på 13, hvor den maximale sum er fra 2004 på 31 og den mindste er fra 2008 på 4. Alle observationerne er fra foråret i perioden 17/3-21/5. Ved Skagen ses 29/3 1 S Nedre Mosevej (KEC), 2/5 2 Grenen (KNP) og 4/5 1 Grenen (ROC) samt 14/5 1 Skagen Ha-

veforening (GGU). Derudover er der følgende observationer, 17/3 1 Rannerød (CHJ), 17/3 1 Hirtshals Havn (FA), 22/3 1 Klitmøller (JJA), 5/4 Bygholm Vejle (RSN), 18/4 1 Ulvedyb, Perlen (JC), 23/4 1 Gjel-by og omegn (RSN), 12/5 2 Frederikshavn (TL UTE) og 21/5 1 Uggerby Klitplantage (JLG).

Storpiber *Anthus richardi*

Efteråret, som er det normale tidspunkt for observation af Storpiber, byder på fem observationer, alle nævnes 21/9 1 S V Grenen, Skagen (ROC KNP). Næste observation er også fra Grenen, hvor en rastende fugl ses i dagene 5-8/10 (ROC KNP KEC FLS JOK). Nordmandsha-

ge har en trækobservation 9/10 1 S (PR). Næste observation er af en fugl, som kun er hørt, 12/10 Hanstholm Fyrhaver (KBC HHN). Årets sidste er 19/11 1 R Højen Fyr, Skagen (JOE).

Mongolsk Piber *Anthus godlewskii*

Et dokumenteret fund af 1-2 fugle ved Grenen omkring månedsskiftet november/december. Arten er ikke tidligere truffet i Nordjylland og der foreligger blot et tidligere fund fra Danmark. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Mongolsk Piber, Grenen, december 2012. Foto: Finn Laugo Sørensen

Markpiber *Anthus campestris*

Igen et sløjt år for Markpiber i Nordjylland. Året byder på to observationer, men ingen stationære fugle. En forårsobservation, 27/4 1 TF Grenen (RT ROC DMA AZ).

På samme lokalitet er der også en observation 30/8 1 V (ROC).

Skovpiber *Anthus trivialis*

En ret normal årssum. Dog med et fald på næsten 1000 i forhold til 2011. Det er især efterårstrækket ved Nordmandshage, der svigter. I 2011 havde Nordmandshage en samlet sum på 2411, i år er den kun på 138, og der er kun 10 dage med observation af trækkende Skovpiber på lokaliteten.

Årets første observation, 3/4 1 Ø Svinkløv Plantage (CSS), er den tidligste observation inden for de sidste ti år. Den tidligere rekord var 6/4 og fra 2004. Næste observationer er til mere normal tid 11/4 1 R Ø (TRK) og 14/4 2 N Tofte Skov (HAC). Første halvårs største observationer er alle fra Grenen med 1/5, 14/5, 19/5 og 23/5 alle 200 T - (alle ROC m.fl.), 21/5 500 udtrækkende

(ROC IP PP ALJ KNP m.fl.) og 22/5 400 udtrækkende (ROC).

Der er meldt om ynglefugle eller syngende fugle fra 113 forskellige lokaliteter, størst er 30/4 20 syngende Lille Vildmose (HAC), 27/5 25 syngende Råbjerg Hede (MCH CHJ) og 29/6 16 ynglefugle Borup Hede (AO). Andet halvårs største observationer er 20/8 38 TF Grenen, Skagen (RT ROC JHC), 3/9 37 S Nordmandshage (PR RSN) og 27/8 og 17/9 24 S Nordmandshage (PR). Årets sidste fugle ses til normal tid 5/10 1 TF Grenen (ROC KNP KEC FLS m.fl.), 5/10 1 S Juelstrup Sø (HAC) og sidste er 10/10 2 TF Grenen (KNP ROC SOK ASF m.fl.).

Sum: 3579. 1. halvår 3183, 2. halvår 396. Indsendere 113.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	478	2432	273	59	163	165	9	-	-
Nordmandshage – sum	-	-	-	-	5	-	-	30	101	2	-	-
Skagen – sum	-	-	-	327	2001	39	3	92	20	5	-	-

Engpiber *Anthus pratensis*

Årets sum ligger lidt over gennemsnittet for de sidste 10 år på 31.440. Skagen står for 50 % af det samlede antal observerede fugle. Her giver 150 observationsdage en samlet sum på 17.664. Årets træk ved Nordmandshage er langt under niveauet fra 2011. Den samlede sum for 2012 er 1737, i 2011 var det 6752.

Første halvårs største observationer er 1/5 5000 T Nordstrand, Skagen (KNP JHC KMO m.fl.), det er sikkert en

del af de samme fugle der indgår i 3000 TF Grenen (ROC). 850 T Jerup Strand og enge (BKR) kan også være fugle, der senere indgår i Skagen-tallet.

Andet halvårs største observationer er 29/9 410 S Mulbjerg (TBA), 5/10 500 S Rebild (AHO) og samme dag 635 S Nordmandshage (PR). Største trækobservation på denne lokalitet i 2011 var 4200. Årets materiale er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 35.595. 1. halvår 22.636, 2. halvår 9959. Indsendere 150.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	166	97	602	10.956	10.729	86	261	398	4076	4979	193	52
Skagen – sum	9	1	243	6543	9251	3	16	8	828	628	101	33
Nordmandshage – sum	-	-	9	-	2	-	1	-	620	1074	31	-

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

Året har syv datoer med observation af Rødstrubet Piber. Der er kun en forårsobservation, 21/5 1 udtrækkende Grenen (ROC KNP JHC RSN m.fl.). Der er observationer af Rødstrubet Piber 31/8, 2/9, 7/9, 8/9 og 11/9 alle Gre-

nen og alle dage kun en enkelt fugl (ROC KNP EKR JOK MH m.fl.). Årets eneste observation uden for Skagen er 10/9 1 R Lild Strand (HAC).

Skærpiber *Anthus petrosus*

Årets materiale er renset for gengangere på enkelt dage. Et år med en normal sum. Der er normalt ikke mange observationer i månederne juni, juli og august, men et rent "nul" er ret usædvanligt, men tyder jo nok på mang-

lende eftersøgninger på potentielle ynglelokaliteter. Første halvårs største observationer er 12/3 12 S Nordmandshage (PR), 15/3 11 TF Grenen (ROC HRJ) og 16/3 15 R Agger Tange (TRK). Der er 26/5 indberettet om 16

Skærpiiber, Hanstholm, 2. oktober 2012.
Foto: Tonny Ravn Kristiansen.

Ynglefugle på Græsholm (JG) og 8 territoriehævdende fugle på Hirsholm (JG).
Andet halvårs to største observationer kommer fra vestkysten, 14/10 20 R Hanstholm Havn (TBR TRK) og 15/10 Sum: 882. 1. halvår 428, 2. halvår 454. Indsendere 109.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	97	87	176	32	36	-	-	-	56	303	60	35
Skagen Havn – sum	26	14	21	3	1	-	-	-	4	29	2	13
Hanstholm Havn – sum	14	1	3	1	-	-	-	-	2	70	21	2

40 R Agger Tange (GGU). Skærpiiber ses ofte i havne, og Skagen havn og Hanstholm Havn står for 26 % af årets observationer.

Bjergpiiber *Anthus spinoletta* (10141)

Årets sum- og månedsskemaer er renset for gengangere på enkelt dage. Antallet af observerede Bjergpiibere svinger meget fra år til år. Det normale for 2012 er, at der kun er observationer i året tre første og tre sidste måneder. Oktobersummen på 23 er ikke prangende, men der har også været år helt uden observationer i oktober. Uggerby Strand står for 44% af første halvårs sum, så de største observationer fra første halvår kommer der fra, 15/1 9 (AØ RSN) og 26/2 10 (KMO MCH AØ m.fl.). Forårets Sum: 376. 1. halvår 81, 2. halvår 295. Indsendere 54.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	35	33	13	-	-	-	-	-	-	23	201	71
Skagen sum	4	2	-	-	-	-	-	-	-	23	178	13

sidste er meget tæt på en sjælden aprilobservation, 31/3 1 Bygholm Nordlige Rørskov (O-DK). Efterårets første er 24/10 1 Grenen (KNP ROC OS JOK m.fl.). Der er kun én trækobservation fra Nordmandshage 5/11 1 S (PR). Skagen står for hele 73 % af andet halvårs observationer, og efterårets største kommer da også fra Grenen med 16/11 19 (ROC LN SVUR JB SEP m.fl.). En anden stor observation er 28/12 17 R Store Vildmose (PR).

Bogfinke *Fringilla coelebs*

En relativ høj årssum der er næsten dobbelt så stor som gennemsnittet for de sidste 10 år. Se endvidere Bog-/Kvækerfinke.
I 1. halvår trækker 75.977 Bogfinker. Godt 1/3 af disse trækker ved Skagen med de største observationer 25/3 9000 Grenen (ROC DMA KNP JOK m.fl.), 27/3 9000 (ROC DMA KNP), 30/4 1305 NØ Nordstrand (KMO ABB KNP JHC m.fl.). Foruden Skagen gør følgende sig bemærket: 25/3 27.000 N Aså enge og havn (SØP), 14/3- Sum: 110.018. 1. halvår 87.022, 2. halvår 22.996. Indsendere 161.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1458	2394	69153	10.374	3007	636	245	96	13674	6500	996	1485

30/3 17.450 N Mulbjerg (PR TSE RWR HHB) og 4/4 1750 NØ Klitmøller (JJA). Der meldes endvidere om 172 ynglefugle fordelt på 29 lokaliteter. Den største 13/5 36 sy. Hammer Bakker (SEM). I 2. halvår trækker 18.238 Bogfinker. En observation 19/9 adskiller sig markant fra resten af efterårstrækket med 10.500 S Store Bovet Skov og Enge (SØP). Ellers er de største observationer 25/9 950 S Dråby Vig, Buksør Odde (JJA KBJ) og 10/10 1245 SV Ø (LM TRK).

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla*

Den tredje højeste årssum i 25 år, kun overgået af 77.206 i 1990 og 83.021 i 2010. Dette års sum er næsten fem gange så stor som årssummen på 14.722 sidste år. Det skyldes især et stort forårstræk ved Skagen, hvor 42.040 Kvækerfinker trækker i perioden 10/2-30/5, med 30/5 som sidste trækdag. 96% af trækket forekommer ultimo april: 18/4-1/5 40.511 T/TF med de tre største obs-dage 18/4 10.271 TF Grenen (ROC DMA TPA), 19/4 6500 NØ Reservatet (HAC) og 26/4 10.000 TF Grenen (ROC DMA RT). Af andre bemærkelsesværdige observationer fra

første halvår er 6/1 1000 R Gullev (TRK), 14/2 1200 R Nørreådal, Bruunshåb-Vejrum (TBR) og 20/4 1200 S Lille Vildmose (PR).

De første efterårsfugle ses relativt tidligt 1/9 2 TF Grenen (ROC EC EKR KNP JOK). Til gengæld byder efterårstrækket i Nordjylland kun på 2925 fugle. Hvor der ved Nordmandshage i efteråret 2010 blev observeret 27.737 Kvækerfinker, observeres i år kun 1971. Over halvdelen af disse fugle ses 16/10 1150 S (PR RWR TL).

Sum: 69.568. 1. halvår 64.602, 2. halvår 4966. Indsendere 105.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6318	5526	4295	48245	215	-	-	-	134	2625	1332	875

Bog/Kvækerfinke *Fringilla coelebs/montifringilla*

En meget høj årssum, der ikke er set tilsvarende siden 1988, hvor totalen var på 256.164. De største observationer ses i 1. halvår og er alle fra Skagen: 27/3 20.000 NØ Flagbakken (JPIP m.fl.), 4/4 7500 NØ Grenen (SKAF

ROC DMA PSC) og 19/4 24.000 T Grenen (ROC DMA TPA m.fl.). De største observationer i 2. halvår er alle fra Nordmandshage: 2/10 5600 S (PR AB), 5/10 14.500 S (PR) og 8/10 8200 S (PR KHK SØP).

Sum: 148.340. 1. halvår 113.410, 2. halvår 24.930. Indsendere 23.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
150	-	31622	65613	16025	-	-	-	175	34280	475	-

Grønirisk *Carduelis chloris* (16490)

Dette års sum underbygger den opadgående kurve, der har været siden 2002, hvor årstotalen var helt nede at ramme 1650. I 1. halvår gøres der 22 trækobservationer ved Grenen med i alt 151 T/TF i perioden 3/3-8/6, mens der fra Nordmandshage kun foreligger en enkelt observation 19/3 116 S (PR).

Renset for gengangere meldes der om 79 ynglefugle fordelt på 15 lokaliteter. Særligt stor er 15/6 29 Kornum Bro/Rakkeby Bro og Sejlstrup (KJØ). Der meldes desuden om 525 syngende hanner fordelt på 315 lokaliteter. I 2. halvår trækker der 854 Grønirisk ved Grenen i perioden 4/10-19/11 (ROC KNP m.fl.) med den største obser-

vation 10/11 185 TF (ROC AHL MCH m.fl.). Ved Nordmandshage trækker der 1018 S i perioden 2/10-19/11 (PR HAC ATL AB HHB m.fl.) med den største observation 12/11 234 S (PR KHK). Herudover gør datoen 28/10 sig også særlig bemærket med to store trækobservationer: 141 SV Hirtshals Fyr (AØ) og 177 S Jerup Strand og Enge (BKR). Efteråret er desuden kendetegnet ved årets største observationer af rastende fugle: 17/10 300 fou. Fårup Klit og Sommerland (ATL), 20/10 325 fou. Hanstholm Fyrhaver (JJA) og 3/11 250 R Bygholm Vejle (TBR GKJ HTM JSK KAHA).

Sum: 16.164. 1. halvår 4360, 2. halvår 11.804. Indsendere 132.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1148	835	1002	606	266	203	146	213	238	4986	3811	2410

Gulirisk *Serinus serinus* (16400)

Fin årssum der dog ikke ligger helt på højde med de sidste 5 og 10 års gennemsnit på henholdsvis 41 og 34 individer. Der er kun observationer fra 1. halvår. Alt i alt ses 21 individer i Skagen i perioden 26/3-11/6 med den tidligste observation 26/3 1 han Nordby (JOK ROC DMA).

Der er sandsynligvis flere gange. Uden for Skagen ses 7 fugle: 3/6 1 han TF Grønhøj (FL), 17/4 1 han fou. Underlien (JC), 24/4 2 R Tindbæk (TBR TRK), 3/5 2 NØ Vandplasken (AØ) og 12/6 1 sy. Hostrup (PKH).

Sum: 28. 1. halvår 28, 2. halvår 0. Indsendere 16.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	1	7	17	3	-	-	-	-	-	-

Gulirisk. Tindbæk, 24. april 2012. Foto: Thorkil Brandt.

Stillits *Carduelis carduelis*

I løbet af 10 år er antallet af observationer af Stillits i Nordjylland steget stort set kontinuerligt med i alt 5977 individer, siden den i 2002 var nede at vende på sølle 689 individer. Årssummen er tilmed 882 individer større end rekordsummen fra sidste år på 5784. I 1. halvår meldes om 207 trækkende Stillits, hvor 85 % af observationerne består af 1-3 individer.

7 lokaliteter byder på 17 ynglefugle og fra 35 lokaliteter meldes om i alt 61 syngende hanner.

I 2. halvår rapporteres fra Skagen 28/9-13/12 412 T/TF

Sum: 6666. 1. halvår 2460, 2. halvår 4206. Indsendere 126

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	549	671	605	343	195	97	136	222	653	1670	1023	502

Grønsiken *Carduelis spinus*

Årets sum er væsentligt højere end gennemsnittene 10 og 25 år tilbage på henholdsvis 37.485 og 27.485. Den er dog i samme størrelsesorden som gennemsnittet 5 år tilbage på 50.573. Forårstrækket ses især i Skagen, hvor der i perioden 10/1-28/6 observeres 18.321 T/TF (ROC KNP JHC JPIP DMA m.fl.). Alle trækobservationer over 1000 nævnes: 3/3 1200 Grenen (ROC KEC), 27/3 1026 Grenen (DMA ROC KNP), 4/4 1270 Grenen (DMA ROC), 22/4 1350 Nordstrand (LP JHC LS m.fl.), 25/4 1120 Grenen (RT ROC MHE) og 1/5 1400 Nordstrand (KNP MH EKR JHC). Ved Nordmandshage observeres i perioden 6/1-19/3 1190 S med specielt én stor trækdag 8/3 680 S (PR).

Sum: 49.168. 1. halvår 35.885, 2. halvår 13.283. Indsendere 118.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3027	4169	9957	15430	3195	107	469	176	1890	6249	2458	2041

(ROC AØ KNP m.fl.) med største observation 15/10 85 TF (KNP JEAL JSP EC m.fl.) og fra Nordmandshage 23/8-26/11 547 S (PR HAC RWR SEM ATL m.fl.) med største observation 2/10 108 S (PR AB). Der rapporteres desuden om store forekomster af rastende fugle, 23/3 100 R Vester Lovnær (TN), 20/9 110 R Sahl ved Bjer-ringbro (TRK), 14/10 175 R Mølholm Søerne (RWR) og over en længere periode 3/9-26/12 op til 437 Juelstrup Sø (TSE HEN SSK) med største observation 26/12 80 R (TSE).

Af andre større observationer i 1. halvår nævnes 25/3 620 N Aså (SØP), 30/3 740 N Mulbjerg (PR), 8/4 1085 N Mulbjerg (PR) og 16/4 2475 N Mulbjerg (PR). På efterårstrækket i Skagen 3/7-28/12 observeres 1274 T/TF (ROC KNP JHC m.fl.) og ved Nordmandshage i perioden 23/7-26/11 observeres 6119 S (PR HAC HHB m.fl.). Godt ¾ af fuglene ved Nordmandshage trækker i oktober med de største dage 2/10 1415 S (PR AB), 8/10 635 S (PR KHK SØP) og 16/10 670 S (PR RWR TL). Endelig observeres 19/9 630 S Store Bovet Skov og Enge (SØP).

Tornirisk *Carduelis cannabina*

Høj årssum i forhold til de sidste 10 års gennemsnit på 4882, men stadig lav i forhold til perioden fra 1986-1998 hvor den gennemsnitlige årssum lå på 13.479. Herefter faldt rapporteringen betydeligt. Der foreligger et fund fra januar, 8/1 1 R Lille Vildmose (TRK), herefter to observationer 14/2: 5 R Vinkel sø. for Viborg (TBR) og 15 R Nørreådal, Bruunshåb-Vejrum (TBR), efterfulgt af 26/2 2 R Lille Vildmose (PR).

Trækket starter 26/2 1 NØ Højen (Gammel Skagen) (ESE) og 29/2 2 S Nordmandshage (PR). Forårstrækket ved Grenen forløber i perioden 9/3-7/6 med 480 T/TF – den største observation 27/3 100 udtrækkende Grenen (ROC DMA KNP). Ved Mulbjerg i 1. halvår trækker 585 N i perioden 14/3-16/4 (PR TSE HHB) med den største ob-

servation 8/4 318 N (PR). Største observation af rastende fugle i 1. halvår er 23/3 300 Vester Lovnær (TN).

Der rapporteres om 105 syngende hanner på 32 lokaliteter og 46 ynglefugle på 11 lokaliteter. 28/5 meldes om 25 ynglefugle ved Mulbjerg (TSE).

2. halvår byder på 539 S ved Nordmandshage i perioden 3/9-12/11 med to store dage 17/9 125 S (PR) og 2/10 168 S (PR AB). Der foreligger kun en enkelt observation af efterårstrækkende Tornirisk ved Grenen 12/11 40 TF (ROC EKR KNP JOK ABR). I efteråret ses desuden et par store overnattende flokke ved Vesløs Vejle 13/8 300 (HRC) og 27/8 550 (HRC) for ikke at glemme 10/8 250 fou. Flamsted (AK) og i perioden 16/9-30/9 712 R Jerup Strand + Enge (BKR).

Sum: 7972. 1. halvår 3743, 2. halvår 4229. Indsendere 129.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	25	894	1993	684	146	405	1681	1275	803	65	-

Bjergirisk *Carduelis flavirostris*

Årssummen er på højde med de sidste 25 års gennemsnit på 12.239 og godt 4000 større end de sidste 10 års gennemsnit på 8506.

I 1. halvår gør Lille Vildmose sig særlig bemærket med 1763 Bjergirisk i perioden 8/1-22/4 (DFS TL HAC PR m.fl.) – det er 46 % af alle fugle i 1. halvår. Herfra ses også to af de største observationer 23/3 260 R (PR) og 26/3 220 R (PR), foruden 14/2 275 R Vinkel ved Viborg (TBR).

De største forekomster af forårstræk observeres 22/3-8/4 94 N Mulbjerg (PR) og 14/3-25/6 78 T/TF Grenen (ROC RT EMI JAE DMA m.fl.), hvoraf de fleste observationer fra Grenen er af enkeltfugle. Det er også på Grenen, at alle de sidste observationer i 1. halvår gøres. Det

sker 19/5 1 TF (JAE), 21/5 1 TF (ROC m.fl.) og 25/5 1 TF (ROC m.fl.).

I 2. halvår giver de første fugle sig til kende 30/9 1-3 R Hanstholm Slamdepot (MHH AO JSK m.fl.), 2/10 58 fou. Stensnæs (JLG) og 2/10 12 R Skive Havn (JEAL). Efterårstrækket starter 6/10 på Grenen og indtil 1/12 trækker 478 Bjergirisk her. Ved Nordmandshage strækker efterårstrækket sig fra 16/10-16/11, hvor der observeres 1300 S og 2272 R/fou. (PR HAC RWR ATL m.fl.). Samtlige observationer ligger jævnt fordelt mellem 45 og 440 individer pr. observation. Andre observationer, der gør sig særligt bemærket i 2. halvår, er 21/10 300 fou. Stensnæs (MLU), 22/11 400 R Østerild Dæmningen

Bjergirisk, Lille Vildmose,
23. januar 2012. Foto: Jan Skriver.

(PES ASH), 5/10-9/12 730 R Staun, Barmer og Valsted (BKR JHA JLG).
Enge (PES) og 13/10-2/12 723 R/S Jerup Strand og Enge

Sum: 12.575. 1. halvår 3797, 2. halvår 8778. Indsendere 66.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1029	671	937	1151	9	-	-	-	1	4553	3315	909

Gråsiken

Nedenfor vises det samlede sumskema for Stor/Lille Gråsiken, Stor Gråsiken og Lille Gråsiken. Formålet er at kunne foretage sammenligning i forhold til de år, hvor Gråsiken er blevet behandlet under et. Årets sum

er meget lille i forhold til gennemsnittet for de sidste 10 år på 16.942. Vi skal tilbage til årssummen fra 2002 på 956, før årssummen er mindre end det nærværende års total.

Sum: 3845 1. halvår 1833, 2. halvår 2012. Indsendere 146.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	199	399	456	429	239	81	122	38	440	714	538	160

Lille Gråsiken *Carduelis cabaret*

Første halvår er især domineret af observationer af én enkelt fugl eller mindre flokke. De største observationer bliver 20/4 12 Dronninglund Storskov (SØP).

I andet halvår observeres ved Skagen i perioden 6/7-8/9 228 T/TF (ROC KNP EC MHH m.fl.) med største 1/8 24

TF (ROC KNP FLS IUH PHP) og 6/8 28 TF (ROC MHH KNP EC OS). Ved Nordmandshage er der i perioden 9/7-16/8 observeret 102 S (PR HHB RSN m.fl.), hvor største er 11/8 26 S (PR).

Sum: 1129. 1. halvår 375, 2. halvår 754. Indsendere 62.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	4	64	130	109	64	107	24	341	196	22	64

Stor Gråsiken *Carduelis flammea*

Den hidtil laveste sum, der ligger et markant stykke under de sidste fire års gennemsnit på 9834. I 1. halvår gør en observation 2/2 sig særligt bemærket med 160 fou. ved Råbjerg Plantage (KEC). Ellers er der kun rapporteringer om trækfugle ved Skagen, hvor der i perioden 14/1-7/4 trækker 196 (ROC LM EC KNP m.fl.). En observation er forholdsvis stor 3/3 85 TF Grenen (ROC KEC). De sidste fugle ses 7/4 25 Ø Nordstrand, Skagen

(EC), 15/4 2 R Tolne Skov (BKR) og 30/4 1 fou. Reservatet, Skagen (LSN).

De første fugle i 2. halvår observeres relativt tidligt 17/9 1 fou. Grenen (MCH), 19/9 1 1K ringmærket Grenen (ROC) og 2/10 1 ringmærket Grenen (ROC). Der noteres kun efterårstræk ved Ø, hvor der i perioden 15-16/11 trækker 13 SV (LM TBR).

Sum: 831. 1. halvår 681, 2. halvår 150. Indsendere 27.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	151	280	156	64	-	-	-	-	2	10	64	74

Stor/Lille Gråsiken *Carduelis flammea / cabaret*

Årssum langt under sidste års sum på 11.822 og de sidste 10 års gennemsnit på 12.790. I 1. halvår observeres der i perioden 14/1-3/6 344 T/TF ved Grenen. Ca. halvdelen af fuglene trækker fra medio marts til primo april med de største dage 14/3 35 (ROC KNP KEC HRJ), 27/3 25 (ROC DMA KNP) og 4/4 40 Ø (ROC DMA KEC).

I 2. halvår trækker der i perioden 3/9-26/11 727 S ved Nordmandshage med de største observationer 5/10 54 S (PR), 12/11 107 S (PR KHK) og 19/11 68 S (PR KHK). Uden for de store træksteder er de største observationer 5/2 60 fou. Ålbæk Klitplantage (HSC), 6/3 35 R Lille Vildmose (DFS) og 28/9 32 S Jerup Strand og Enge (BKR).

Sum: 1885. 1. halvår 777, 2. halvår 1108. Indsendere 57.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	44	115	236	235	130	17	15	14	97	508	452	22

Hvidsisken *Carduelis hornemanni*

Ingen observationer af denne art i år. De sidste 27 år er

der hidtil kun to år uden fund: 1993 og 1999.

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Som forventet et godt år efter invasion og rekordår i 2011. Først på året er der flere observationer af mere end 10 fugle, 8/1 og 28/1 13 R Tornby Klitplantage – begge observationer (KUP) og 7/2 16 R Vester Torup Klitplantage (HHN). Der er også et sikkert ynglefund, således meldes der om ynglefugle med unge 27/4 og 30/4 Tvorup Klitplantage (KEJ JJA JKY), så Nordjylland har nu med sikkerhed fået en ny ynglefugl. Der er ingen træk-

observationer ved Nordmandshage og den største trækdag i Skagen er 22/5 15 TF (ROC m.fl.). Der er også en enkelt dag med trækobservation af ungfugle 8/6 2 1K TF Grenen (ROC MH JPE ABB m.fl.). Årets sidste observationer er 27/7 1 Bunken (LP), 3/8 1 Batteriskoven, Skagen (EBB ANHL) og 10/10 1 TF Grenen (ROC JLG). Årets materiale er renset for gengangere på enkelt dage.

Sum: 293. 1. halvår 286, 2. halvår 7. Indsendere 60.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	77	88	43	23	53	7	5	1	-	1	-	-

Lille Korsnæb *Loxia curvirostra*

Det er ret normalt med meget svingende årssummer for Lille Korsnæb. Årets sum hører hverken til de højeste eller de laveste. Inden for de sidste 25 år har den laveste sum været 990 i 1995 og den højeste 37.023 i 2010. Første halvårs største observationer kommer alle fra Skagen-

området, 22/5 160 TF Grenen (ROC), 23/5 110 TF Grenen (ROC JHC OFJ KEC) og 29/5 85 N Flagbakken (JTL). Andet halvårs største observationer er 3/8 100 R Batteriskoven, Skagen (EBBA ANHC), 5/10 219 S Nordmandshage (PR) og 20/10 235 S Hanstholm Fyrhaver (JJA).

Sum: 6941. 1. halvår 3530, 2. halvår 3411. Indsendere 119.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	597	535	624	382	1114	278	373	510	379	1522	455	172

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Et år med meget moderat forekomst af Stor Korsnæb. Der er dog et stykke ned til bundskraberen 1994 med en sum på kun 4. Alle årets observationer nævnes, 12/2 4 Lodbjerg Klitplantage (RQ), 10/3 1 R Hjem Hede (TMOL), 25/3 3 fou. Tranestederne (MHH). Årets resterende ob-

servationer er alle fra oktober måned 17/10 10 S-R Nordmandshage (HAC), 18/10 11 fou. Tranum Klitplantage (CT), 20/10 3 R Gerå enge og strand (HAC), 21/10 1 han R Reservatet, Skagen (HAC), 22/10 2 S Hanstholm Fyrhaver (HHN) og 26/10 1 han R Råbjerg Mose (BKR).

Sum: 36. 1. halvår 8, 2. halvår 28. Indsendere 7.

Karmindompap *Carpodacus erythrinus*

En lille stigning i sum, i 2011 var summen 146. Der er mange indberetninger af syngende fugle men ingen om ynglefugle. 77 % af årets sum stammer fra observationer omkring Skagen. Årets materiale er renset for gengangere på enkelt dage. Årets første fugle ankommer til normal tid 16/5 1 TF Grenen (AWM ROC GGU JPIP JAE m.fl.), 18/5 1 sy. Tversted Strand (HET), og 19/5 er der observationer på hele 5 lokaliteter - 2 NØ Liver Ås udløb (AØ), 3 TF Grenen (ROC MBH AWM KNP JPIP m.fl.), 1 sy. Agger Tange (HHN), 1 sy. Ålbæk (PNN) og 1 sy.

Kærsgård (KUP). Årets største observationer er 22/5 og 24/5 13 T Grenen (ROC JPIP). De største observationer uden for Skagen er 10/6 7 sy. Hanstholm området (JKY), 24/6 3 R Kjøl Strand (PHP) og 9/7 4 fou. Tversted Strand (TBJ).

Det er meget normalt, at der er ret få observationer i andet halvår, og der er ikke noget usædvanligt ved årets sidste observationer som er 11/8 1 TF Grenen (JHC ROC AJ EC JOK), 24/8 1 TF Grenen (KNP ROC AJ) og 3/9 1 TF Grenen (ROC KNP EKR FLS).

Sum: 171. 1. halvår 161, 2. halvår 10. Indsendere 48.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	119	42	6	3	1	-	-	-

Skagen – sum	-	-	-	-	98	29	-	3	1	-	-	-

Krognæb *Pinicola enucleator*

Vel største kendte invasion af Krognæb. Se artikel først i rapporten. SU har samlet godkendt alle observationer nord for Limfjorden. Der er også observationer syd for Limfjorden. Bliver de indsendt til og godkendt af SU, vil de blive medtaget i næste års rapport. Eventyret begynder 30/10 1 2K+ TF Grenen, Skagen (ROC KNP VIH). Så er der et par dages venten på Grenen, inden næste fugl ses 4/11 1 TF (ROC KNP MEP LP ALJ m.fl.). Der ses i perioden 7/11-19/11 dagligt Krognæb på Grenen, Ellekrattet eller Skagen By. Største dag er 13/11 18 TF Grenen (ROC KNP PHP EKR ALJ m.fl.). Ved Nordmandshage er der fire dage med trækobservationer 12/11 62 S (PR KHK), 13/11 7 S (RSN HAC HHH LM MON), 14/11 10 S (PR PHK HHN RSN) og 19/11 1 S (PR KHK). I perioden 29/11-7/12 ses der næsten dagligt Krognæb i Skagen Klitplantage, største dag er 2/12 10 R (HRJ LPA ABB m.fl.). Årets sidste observationer er 8/12 1 R Grenen (ROC IUH KEC) og 19/12 1 Ø Svinkløv Plantage (HHN). Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer der ikke er godkendt af SU.

Krognæb 1K, Grenen 12. november 2012.
Foto: Knud Pedersen.

Dompap *Pyrrhula pyrrhula*

Rekordsum. Vi skal dog kun tilbage til 2010 for at finde den tidligere rekordsum på 3467. Første halvårs største observationer er 20/2 17 R Hammer Bakker (SEM), 29/2 17 R Fosdal Plantage (JC) og 6/3 35 R Skørping (HAC). Der er indberettet ynglefugle fra 12 lokaliteter, hvilket ikke giver et billede af den nordjyske ynglebestand. Andet halvårs største observationer kommer alle fra Nord-

mandshage, 16/10 69 S (PR RWR TL), 12/11 123 S (PR KHK) og 14/11 32 S (PR HHN RSN PHK). De største fra Grenen, Skagen er 24/10 25 TF (ROC KNP OS JOK m.fl.) og 6/11 20 TF (ROC KNP EKR LP m.fl.). Materialet er renset for gengangere på enkelt dage. Det samlede antal observationsdage med Dompap ved Nordmandshage er 29.

Sum: 3486. 1. Halvår 1763, 2. halvår 1892. Indsendere 149.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	347	416	370	263	131	67	80	82	84	515	675	456
Nordmandshage – sum	-	8	29	-	-	-	-	-	1	129	266	2

Kernebider *Coccothraustes coccothraustes*

Rekordsum som overgår det tidligere rekordår 2009 med 61. Årets materiale er renset for gengangere på enkelt dage, og det er helt normalt, at Kernebider næsten ikke registreres i juli og august. Første halvårs største observationer er 14/2 38 R Høstemark (LM), 10/3 30 R Guld-bæk-Hæstrup Plantage (TSE) og en trækobservation 23/5 28 TF Reservatet, Skagen (KW). Der er kun indtas-

tet ynglefugle for fem lokaliteter, størst er 13/5 6 par Hammer Bakker (SEM) og 24/5 2 par Østerild Klitplantage (HRC). Andet halvårs største observationer er alle fra Skørping og indtastet af HAC – 2/9 25 R, 18/12 8 R og 30/12 12 R. Sumskemaet for Grenen er opbygget over 41 dage med observationer af Kernebider, og der er en samlet sum på 179.

Sum: 1481. 1. halvår 1097, 2. halvår 384. Indsendere 103.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	89	221	279	134	300	74	7	9	61	87	73	147
Grenen – sum	-	-	3	12	123	37	-	-	-	1	1	2

Snespurv, Sønder Vorupør, 2. juni 2012. Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

Snespurv *Plectrophenax nivalis*

Årets sum ligger ret tæt på det normale. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 7458 fugle. Som noget meget usædvanligt forekommer der et fotodokumenteret sommerfund. Der er uden tvivl mange gengangere i materialet.

Fra årets start ses fuglene som oftest i umiddelbar nærhed af kysten. De største tal fra vinteren er 6/1 250 R Jerup Strand (ASH), 13/1 330 R, 17/1 150 R og 20/1 160 R alle Staun, Barmer og Valsted Enge (alle PES), 28/2 120 fou. og 4/3 100 R begge Jerup Strand (BHJ BKR).

Som altid siver fuglene ud af landet ret tidligt, og dette uden at det bemærkes i nævneværdig grad på de kendte træksteder. Allerede i løbet af marts tynder det således kraftigt ud i indrapporteringen. Forårets sidste fugle ses 30/4 1 R syd for Hanstholm Havn (JKY), 2/5 1 overflyvende Grenen (SKAF) og 14/5 1 R syd for Hanstholm Havn (JKY).

Som nævnt er der et ret så usædvanligt sommerfund af

Sum: 7152. 1. halvår 3144, 2. halvår 4008. Indsendere 101.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1840	840	454	5	2	3	-	-	25	1445	1290	1248

Laplandsværpling *Calcarius lapponicus*

En årssum, der ligger tæt på det normale. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 295 fugle. Der er uden tvivl mange gengangere i materialet.

Fra vinteren er alle observationer på 10 fugle eller mere indsendt fra Jerup Strand med de største tal 7/1 34 R, 10/1 23 R, 17/1 23 R, 17/3 11 R og 27/3 10 R alle Jerup Strand (BKR JBE SKR KNP). Fra sidst i marts og spredt gennem april registreres sporadisk forårstræk, med de største dagstotaler 25/3 4 N Aså Enge (SØP) og 4/4 4 NØ Bulbjerg (PSC). Forårets sidste fugle er alle fra Ska-

gen, 30/4 1 Ø Nordstrand (KNP ROC KMO m.fl.) og samme dag 1 Ø Grenen (SKAF), 1/5 1 NØ Nordstrand (KMO m.fl.) og 19/5 1 SV Det Hvide Fyr (MKH).

arten med 2/6 3 fou. Sønder Vorupør (fotodokumenteret) (JKK).

Efterårets første fugle ses 16/9 1 R Bulbjerg (DB), 17/9 1 R Grenen (MCH) og 2 R Nordstrand, Skagen (ROC). I løbet af september og oktober stiger antallet af fugle stille og roligt og igen næsten alle på kystnære lokaliteter. Først med 26/10 248 R Jerup Strand (UPA) er der tendens til større floksamlinger. Fra andre lokaliteter bør også nævnes 28/10 150 R Grenen (TSE). I november er indsendt mange mindre flokke, og den eneste trecifrede er 10/11 100 R Mågerodde (ASB). Hen mod årets slutning og i perioder med vintervejr samles fuglene typisk i større flokke, og det ses også i år med 2/12 150 R Ølands Vejle (SSC), 4/12 250 R Klosterholmen, Nibe (PES) og 8/12 250 fou. Valsted (HM). Resten af året ses der ikke flokke på over 85 fugle, hvilket formentlig må tilskrives det milde vintervejr.

Efterårets første fugle ses 11+12+13/9 1 R Grenen (ROC), og 17/9 ses for første gang flere fugle sammen med 3 R Grenen (ROC). Resten af året ses ret så beskedne antal, og eneste lokalitet med nævneværdige, større observationer er Jerup Strand med 20/10 13 R (BKR), 21/10 5 R (FRS), 3/11 9 R, 15/11 5 R og endelig 24/12 14 fou. (alle BKR).

Sum: 266. 1. halvår 154, 2. halvår 112. Indsendere 31.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	87	12	41	12	2	-	-	-	25	54	19	14

Gulspurv, Frederikshavn, 1. maj 2012. Foto: Arnold Houmann.

Gulspurv *Emberiza citrinella*

Årstotalen er ca. dobbelt så stor som gennemsnittet for de seneste 10 år, der ligger på 6557 fugle.

Først på vinteren er der kun indrapporteret forholdsvis små vinterflokke. I februar derimod ses en del større ansamlinger med de største 4/2 175 R Årup v. Kvorning (TBR), 6/2 400 fou. Gammel Agersted (SØP), 8/2 240 R Østerild Klitplantage (O-DK), 9/2 175 R Vinge Hede (TBR). Allerede fra midt i februar falder størrelsen på de indrapporterede flokke markant, og samtidig registreres de første syngende fugle. Der er allerede så småt tegn på, at den kommende ynglesæson nærmer sig. Fra marts ser det ud til at fuglene er spredt ud i landskabet, idet der kun registreres få større flokke. Det falder fint sammen med, at de første udtrækkende fugle registreres i Skagen (som er det eneste større træksted for arten om foråret) i begyndelsen af marts. I alt registreres der 140 T/TF fugle i Skagen i perioden 3/3-8/6 (ROC KNP SKAF m.fl.).

Ynglefugle: fra 17/2-18/8 registreres i alt ca. 1225 yngle-

Sum: 13.140. 1. halvår 7011, 2. halvår 6129. Indsendere 169.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1373	3121	861	738	585	333	317	161	167	1308	1667	2509

Hortulan *Emberiza hortulana*

I år kun sølle to observationer; 10/5 1 2K+ TF Grenen (SKAF ROC SN BJO m.fl.) og 31/8 1 TF Grenen (ROC). Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 14 fugle,

par (indrapporterede syngende hanner + indrapporterede ynglepar) – heri dog uden tvivl en del gengangere. Flest registreres den 13/5 Hammer Bakker 26 sy. (SEM), 18/5 15 sy. Agger Tange (TRK) og 20/5 14 sy. Underlien (JC).

Efterårstræk registreres først for alvor fra begyndelsen af oktober. Flest ses ved Nordmandshage med 309 T/TF på 14 datoer i perioden 2/10-19/11 (PR m.fl.), Jerup Strand har 103 S på 5 datoer i perioden 28/10-15/11 (BKR), Ø Bakker har 76 SV på 7 datoer i perioden 5-25/10 (LM TRK), og Hirtshals Fyr har 48 SV på 3 datoer i perioden 19-28/10 (AØ).

De første tegn på floksamlinger ses fra midt i oktober, men først med 30/11 120 R Nørreådal ved Skjern Hovedgård (TBR) registreres der flokke på mere end 100 fugle. I december registreres igen deciderede vinterflokke, hvoraf de største er 6/12 200 R Nørreådal ved Skjern Hovedgård (TRK), 7/12 350 R Vinge Hede (TBR) og 11/12 350 fou. Hørsted Mose (EST).

så det er et antalsmæssigt meget ringe år, der bekræfter den nedadgående tendens for denne art

Rørspurv *Emberiza schoeniclus*

Årets total ligger ret tæt på gennemsnittet for de seneste 10 år på 5294 fugle.

Fra vinterperioden er kun indsendt enkelte spredte observationer, flest ses 23/2 4 R Høstemark (KJNI), men allerede sidste i februar registreres de første syngende fugle, og samtidig bemærkes de første trækbevægelser med 26/2 3 NØ Højen (ESE).

I alt registreres der 455 T/TF fugle i Skagen i perioden 3/3-3/6 (ROC KNP m.fl.) med de største dage 25/3 50 T, 27/3 + 18+19/4 alle 25 T Grenen (alle ROC). Et stort tal er 19/3 56 S Nordmandshage (PR), som nok også er forårstrækkende fugle måske på returtræk efter et opgivet forsøg på passage af Kattegat.

Ynglefugle i form af syngende hanner er registreret i

Sum: 5004. 1. halvår 2561, 2. halvår 2443. Indsendere 155.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
18	27	641	1044	553	278	190	140	507	1442	108	56

Bomlærke *Emberiza calandra*

Årets sum er meget stor og ligger næsten på det dobbelte af gennemsnittet for de seneste 10 år på 6956 fugle.

Fra vinteren er indrapporteret en del pænt store vinterflokke. De største er 31/1 360 R Store Vildmose (PR), 6/2 700 fou. Gammel Agersted (SØP) og 6/3 400 R Hals Mose (PR). Herefter spredes fuglene tilsyneladende hurtigt ud i landskabet, idet der kun ses ganske få større flokansamlinger resten af foråret.

Forårstrækkende fugle er et næsten ukendt begreb hos denne art, idet der kun registreres i alt 24 trækkende og trækforsøgende fugle i perioden 26/2-25/5 og alle på Grenen (ROC m.fl.).

Sum: 12.636. 1. halvår 7761, 2. halvår 4875. Indsendere 131.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
1800	4006	855	683	303	114	136	94	25	52	595	3973

perioden 26/2-18/10 med i alt ca. 1350 par. Flest er indsendt fra Lille Vildmose 8/4 30 sy., 30/4 40 sy. og 30/6 37 sy. (CSS HAC PR) og 6/5 30 sy. Halkær Sø (TSE).

Efterårstræk registreres i langt overvejende grad ved Nordmandshage med i alt 557 S i perioden 3/9-18/11 (PR HAC m.fl.) med de største dage 17/9 85 S, 2/10 64 S og 5/10 265 S (alle PR). Ved Grenen registreres i alt 340 trækforsøgende fugle, langt flest 6/10 125 TF (Grenen (ROC)). I løbet af oktober forsvinder de fleste fugle ude af området, og resten af året ses der oftest kun ganske enkelte fugle sammen og flest på kystnære lokaliteter som Grenen. De største tal hen mod vinteren er 24/12 10 R Stensnæs (PK).

I det omfang syngende fugle er udtryk for territoriehævdelse hos ynglende fugle er der i alt registreret ca. 500 ynglepar i perioden 6/1-24/11 (dvs. det meste af året). Efterårstræk er ikke noteret for denne art i år, så de første bevægelser i efteråret bemærkes, da fuglene igen så småt begynder at samle sig i småflokke i løbet af august, men først fra midten af november og året ud ses flokke af nævneværdig størrelse. De største er 5/12 500 fou. Kornum Bro/Rakkeby Bro og Sejlstrup (KJØ), 7+8/12 300 R Nørreådal v. Skjern Hovedgård (TBR), 7/12 300 R Vinge Hede (TBR) og 28/12 315 R Store Vildmose (PR).

Bomlærke, Jerup Strand, 2. august 2012. Foto: Jan Skrivers.

Vildsvin, Lille Vildmose, 18. august 2012. Foto: Hans Henrik Larsen.

Der er indkommet 2293 observationer af 40 arter pattedyr, inkl. Mårhund, Mink og Kat. Det er lidt flere observationer end de senere år. Artsantallet er nogenlunde konstant, men antallet af hvalarter kan variere, og der kommer også nye arter til; i 2011 således Nordflagermus og i 2012 Ulv. Ikke alle indrapporterede arter nævnes i behandlingen.

Nogle spændende tal af flagermus fra Frederikshavn-egnen viser, hvad man kan få ud af en aktiv indsats, bl.a. med detektor-lytninger. **Vandflagermus** (*Myotis daubentoni*) ses 28/6 50 fou. Elling Å (BSP) og overnattende i bunkere i Købstrup Skov med max. 13/2 49 (BSP). I samme bunkere overvintrer **Damflagermus** (*Myotis dasycneme*) med max. 24/2 6 (BSP). Heldigvis var sidste års opsigtsvækkende fund af **Nordflagermus** (*Eptesicus nilssoni*) i førnævnte bunkere ikke en enlig svale, idet der i år ses hele 3 ex. overnattende 24/2 (BSP). **Dværgflagermus** (*Pipistrellus pipistrellus*) konstateres med bl.a. hele 116 R Knivholt, Frederikshavn (BSP). **Sydflagermus** (*Eptesicus serotinus*) høres 31/5 og 18/6 fra redetræ i Høbro Skov – artsbestemt med detektor (KNI).

Odder (*Lutra lutra*) ses med 48 ex., flest fra vådområder i tilknytning til Limfjorden samt i Himmerland. Største forekomster er 9/9 3 Gudnæs Strand (LFD) og 12/11 3 Tissing Vig (ASB). Den ses prædere Hættemåge- og Sortterne-unger ved Kogleaks, Vejlerne 1/6 (HHN) og vise stor interesse for rede af Gråstrubet Lappedykker i Lille Vildmose 1/5 (SØK). Arten konstateres for første

gang på Grenen i form af spor 15/10 (Annelise Jensen via KNP). **[Mårhund]** (*Nyctereutes procyonoides*) findes trafikdræbt 18/4 Svenstrup, Himmerland (HAC), og spor ses 16/3 Østerådal (BLN). Se endvidere artikel herom. Et ynglefund af **[Mink]** (*Mustela vison*) konstateres desværre 8/8 med 2 små unger Tissing Vig (BJA). Inden vi forlader de landlevende rovdyr, skal vi også lige nævne denne observation: 14/10 1 **Ulv** (*Canis lupus*) Nors Sø (Kim Frost, SPR m.fl.). Se artikel foran i rapporten.

Spættet Sæl (*Phoca vitulina*) fremviser en årssum på 4.760, flest fra Limfjorden, hvor største antal er 2/2 605 Agger Tange (EA). Også en del indberetninger af de rastende sæler på Grenen, hvor max. antal er 8/8 29 (KNP JHC). **Gråsæl** (*Halichoerus grypus*) er indrapporteret med 48 ex. De er alle fra Grenen med 1-3 ex. pr observation (ROC KNP m.fl.) på nær 19/8 Langsodde, Mariager Fjord (AØ) og 17/10 Egense, Limfjorden (DFS). Ingen meldinger fra Kattegat-øerne i år.

En flok på 5-6 **Spækhugger** (*Orcinus orca*) ses fra Nordstrand, Skagen 15/5 (GGU). Det er tredje år i træk med iagttagelser af arten i nordjyske farvande. En død **Kaskelot** (*Physeter macrocephalus*) findes 14/7 Nr. Lyngby (hvaler.dk) og en mindst lige så død **Vågehval** (*Balaenoptera acutorostrata*) findes 18/7 Svinkløv (hvaler.dk). Vågehval vides at forekomme regelmæssigt i vore farvande, mens Kaskelot kun er sporadisk gæst. Begge kavedere kan være drevet hertil med havstrømme.

Der er indkommet 503 observationer af 50 arter. Det er et noget lavere antal observationer end de senere år, hvilket muligvis skyldes forholdsvis få gode solskinsdage i sæsonen. Til gengæld er der observeret stort set alle de arter, som man kan forvente at se i landsdelen, på nær en 3-5 stykker. Ikke alle indrapporterede arter nævnes i behandlingen.

Den ret sjældne **Kommabredpande** (*Hesperia comma*) iagttages fra Damsted Klit og Klitgården i Skagen med op til 10 ex. i dagene 15-17/8 (JMPJ RT). Den sjældne **Iris** (*Apatura iris*) observeres med kun 1 ex., nemlig 22/7 Lyngså (MLUH). **Sørgekåbe** (*Nymphalis antiopa*) er fåtallig i år med 5 fund på Læsø, 1 fra Grenen og 1 fra Hals (LBO m.fl.). Med kun 8 fund af **Tidselsommerfugl** (*Cynthia cardui*) kan vi roligt påstå, at det er et dårligt år for arten. Denne sydfra kommende invasionsart havde sidst et stort år i 2009, mens 2010 og 2011 har været på det jævne. **Det hvide C** (*Polygonia c-album*) ses kun med 1 ex. 23/7 Molhøj Sø (TN). **Nældesommerfugl** (*Araschnia levana*), som jo disse år er i fremgang, iagttages med hele 10 ex. i Ømrådet ved Viborg (TBR) og herudover med en del fund fra Himmerland og et enkelt fund fra Hammer Bakker. **Kejserkåbe** (*Argynnis paphia*) indberettes med hver 1 ex. fra Skagen 14/8 (ROC) og Buderupholm 19/8 (TSE). **Hedepletvinge** (*Euphydryas aurinia*) ses kun på kernelokaliteten Råbjerg Mose med 28/5 1 (JHC) og 4/6 19 (KNP m.fl.). Til sidst kan vi lige nævne de to eneste observationer af to af de sjældneste blåfugle-arter: 18/7 3 **Bølleblåfugl** (*Vacciniina optilete*) Store Vildmose (ATL) og 27/2 2 **Ensianblåfugl** (*Maculinea alcon*) Ålvand Klithede (DMB SA).

Argusblåfugl, Lundby,
8. juli 2012. Foto: Albert Steen-Hansen.

Storplettet Perlemorsommerfugl, Farstrup,
9. august 2012. Foto: Albert Steen-Hansen.

Dukatsommerfugl, Stenbjerg Klitplantage,
3. august 2012. Foto: John Kyed.

Nældesommerfugl, Livø,
4. august 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Indsendere 2012

AB	Anders	Brinkmann	9310AB	BST	Benny	Steinmejer	4871BST
ABB	Anders	Bojesen	8230ABB	BSØ	Børge	Søndergård	9000BSØ
ABK	Andreas	Bruun Kristensen	2100ABK	BVI	Børge	Vistisen	6900BVI
ABR	Arne	Bruun	5700AB	CAS	Carsten	Sørensen	9900CAS
AEP	Axel	Pedersen	9510AEP	CBB	Claus	Barnewitz	8800CBB
AFJ	Allan	Jensen	9900AFJ	CBS	Christian	Bøggild	8860CBS
AGS	Allan	Gotaas Sprange	3500AGS	CFL	Carsten	Fynbo Larsen	8700CFL
AH	Andreas	Hagerman	2200AH	CGL	Carsten	Gørges Laursen	7400CGL
AHA	Anders	Hangård	3140AHA	CH	Christian	Hjorth	7830CH
AHL	Anton	Herrig Liebermann	6100ALH	CHJ	Christian	A. Jensen	8462CHJ
AHO	Anders	Horsten	8220AHO	CHP	Christina	Pedersen	9690CP
AJP	Jens	Møller	9700AJP	CHØ	Carsten	Høeg	8270CHØ
AK	Arne	Kiis	9260AK	CJ	Conny	Jensen	9800CJ
AKV	Allan	Kjær Villesen	7620AKV	CKJ	Carsten	Kjær Jensen	8462CKJ
ALH	Allan	Haagensen	2750AH	CKP	Carsten	Krog Pedersen	7741CKP
ALM	Asger	Lykkegaard Moldrup	8210ALM	CLAH	Clare Alexandra	Handrup	7752CLAH
ALN	Allan	Nielsen	3120AL	CLO	Carsten	Lome	1170CLO
ALU	Aleks	Lund	6070AL	COR	Carsten	Nielsen	8240COR
ANP	Anders	Prehn	4791APR	CPR	Christian	Rørdam	3450CPR
AO	Anni	Oppelstrup	7840AO	CQP	Claus	Quist Pedersen	8200CQP
AOWN	Anders	Odd Wulff Nielsen	5700AOWN	CR	Claus	Rømer	9520CR
AP	Andreas Tage	Povlsen	9760AP	CSA	Carsten	Sønderg. Andersen	9490CSA
APN	Anni & Peter	Nielsen	8382APN	CSJ	Hans Carl	Søndergaard-Jensen	8900CSJ
APR	Andreas Kristian	Pedersen	8900APR	CSS	Carsten	Svejstrup Sørensen	9500CSS
AR	Alex	Rosendal	2920ARO	CT	Christian	Terp	1719CT
ARO	Arne	Olesen	3480ARO	DAC	Daniel	Christensen	9400DAC
AS	Albert	Schmidt	7741AS	DB	Dan	Blohm	8300DB
ASB	Andreas	Svane Bech	7960ASB	DBR	Dan	Bruhn	2800DB
ASH	Albert	Steen-Hansen	9240ASH	DE	Dann	Elmström	4180DE
ASV	Agner	Svenstrup	7500ASV	DFS	Dorte F.	Sørensen	9820DFS
ATL	Anton Thøger	Larsen	9310ATL	DG	Daniel	Guillouet	9881DG
AWM	Andreas	Winding Mønsted	8654AWM	DGC	Dorthe	Guldth. Christensen	7760DGC
AWN	Anders	Wiig Nielsen	4000AWN	DJ	Dennis	Jürgensen	2610DJ
AØ	Anders	Østerby	9800AØ	DLP	David	Lykke Pedersen	8000DLP
BBJ	Bjarne	Bo Jensen	4130BBJ	DMA	David	Manstrup	8305DMA
BCS	Brian	Skræm	9300BCS	DMB	David	Boertmann	7800DMB
BEH	Benny	Kristensen	8900BKR	DOF	DOF	Fuglenes Hus	1620DOF
BEJE	Bent	Jensen	8800BEJE	EA	Erling	Andersen	7752EA
BES	Bent	Sømod	8270BES	EBA	Erik	Balle	8600EBA
BF	Berit	Foulum	7600BF	EBB	Emil	Bjerrgård	3400EBB
BH	Benny	Haahr	9500BH	EBJ	Erik	Bisballe Jensen	8600EBJ
BHJ	Bjarke	H. Jensen	9800BHJ	EC	Erik	Christophersen	9990EC
BJA	Brian	Jakobsen	7800BJA	EDJ	Ejnar	Dahl Jensen	9870EDJ
BJO	Bo T.	Johansen	3400BJO	EEE	Erhardt	Edmund Ecklon	5700EEE
BJS	Bjarne	Boye Sørensen	8500BJS	EEH	Erik	Ehmsen	5600EEH
BKM	Bruno	Kvist Madsen	4440BKM	EFJ	Einar	Flensted-Jensen	9700EFJ
BKR	Brian	Kristensen	0BKR	EGA	Erik	Groth-Andersen	3000EGA
BLA	Bjarke	Laubek	8200BLA	El	Egon	Iversen	6470EI
BLN	Brian	Lyngsøe Nilsson	9600BLN	EKR	Erik	Kramshøj	2791EKR
BNH	Bjarne	Hemmingsen	8543BNH	EKS	Ejner	Korsgaard Stobberup	7752EST
BNM	Bjørn og Nancy	Møller	6950BNM	ELH	Elly	Hansen	7755ELH
BOEK	Bo	Ekstrand	8831BOEK	EM	Egon	Mogensen	8832EM
BOJ	Britta	Overgaard Jensen	4000BOJ	EMI	Ella	Mikkelsen	5250EMI
BP	Bjørn	Plougstrup	1727BP	EN	Erik	Nielsen	3650EN
BR	Brian	Ravnborg	9800BR	EO	Erik	Overgaard	8462EO
BRS	Bo	Ryge Sørensen	8600BRS	ER	Erik	Røjgaard	8723ER
BRØN	Bent	Rønsholdt	9800BRØN	ERA	Erik	Vikkelsø Rasmussen	4500ERA
BS	Boris	Schønfeldt	7100BS				
BSP	Birger	Pedersen	9900BSP				

Indsendere 2012

ERBR	Erik	Bräuner	8800ERBR	GBL	Gerda	Bladt	6200GBL
ERIJ	Erik	R. Jespersen	7700ERIJ	GEB	Gerald	Boisen	8643GEB
ERKE	Ernst	Kempff	7700ERKE	GEC	Gert	Christensen	2700GEC
ES	Ejgild	Sørensen	2450ESØ	GEK	Georg	Kristensen	7400GEK
ESA	Esben	Sloth Andersen	9520ESA	GG	Gorm	Gaarde	7100GG
ESAN	Erik	Søgaard-Andersen	9000ESAN	GGU	Georg	Guldvang	8600GGU
ESB	Eilif	S. Bendtsen	3700ESB	GKJ	Gitte og Kaj	Jensen	7800GKJ
ESE	Esben	Eriksen	1720ESE	GLJ	Gert	Lystrup Jørgensen	6470GLJ
ESØ	Esben	Stubbe Østergaard	8330ESØ	GM	Gerner	Majlandt	7600GM
EVL	Eva	Lauridsen	8900EVL	GRA	Gert	Rasmussen	9000GRA
EØ	Egon	Østergaard	7490EØ	GRØN	Lars	Grøn	9220GRØN
				GTA	Gert	Thorhaug Andersen	7490GTA
				GUP	Gunner	Kjerulf Poulsen	9230GUP
FA	Frank	Abrahamson	2300FA	HAC	Hans	Christophersen	9520HAC
FBC	Finn	Birkholm-Clausen	6830FBC	HACA	Hans	Christensen	6270HC
FC	Flemming	Clement	8600FC	HAJE	Hans	Jeppesen	8850HAJE
FDE	Frank	Desting	2730FDE	HAJE	Harry	Jensen	6705HAJ
FG	Frederik	Grønfeldt	8600FG	HAN	Henning	Andersen	8410HAN
FHK	Folmer	Hjort Kristensen	9940FHK	HANI	Hanne	Nielsen	8000HANI
FIB	Finn	Bülöw	9230FIB	HAPN	Henrik Asbjørn	Pedersen	9800HAPN
FIM	Finn	Madsen	6700FIM	HARA	Hans	Rasmussen	7500HARA
FJU	Frans	Julin	9500FJU	HBA	Henrik Gerner	Baark	4180HBA
FL	Finn	Larsen	8983FL	HBJE	Henriette	Bjerregaard	8240HBJE
FLJ	Flemming	Jeppesen	2990FLJ	HCH	Henrik	Christoffersen	9310HCH
FLP	Flemming	Petersen	7200FLP	HCHA	HC	Hansen	9240HC
FLU	Flemming	Lundberg	8260FLU	HE	Henning	Elgaard	8310HE
FNI	Flemming	H. Nielsen	8541FNI	HEB	Henrik	Brandt	6710HEB
FRA	Frank	Andersen	7800FRA	HEM	Henrik	Mikkelsen	3600HEM
FRO	Frits	Rost	8800FRO	HEN	Henrik	Nyrup	9530HEN
FRP	Frank	Pedersen	8220FRP	HET	Henning	Ettrup	8471HET
FRS	Frank	Skrubbeltrang	9990FRS	HFN	Henrik	F. Nielsen	7700HFN
FSH	Freddy	Hansen	5600FSH				
FSL	Flemming	Skovgaard Larsen	7884FSL				

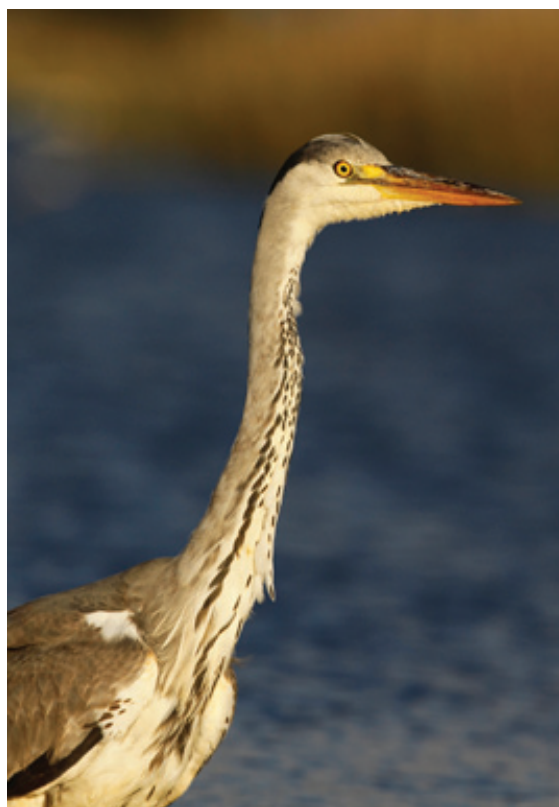
Havørn og Pibeand, Bygholm Vejle, 23. august 2012. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Indsendere 2012

HH	Henrik	Hasle	8382HHA
HHB	Henrik	Holm Brask	9000HHB
HHH	Hans Henrik	Hust	7752HHH
HHL	Hans Henrik	Larsen	7790HHL
HHLA	Hans Henrik	Larsen	9800HHL
HHN	Henrik	Haaning Nielsen	7742HHN
HHS	Henrik	H. Søndergaard	8370HHS
HJBP	Hans Jørgen	Bruun Pedersen	8240HBP
HKA	Hanne	Kapala	2400HKA
HKP	Hans-Christian	Køie Poulsen	2100HKP
HKSØ	Henning	Søndergaard	7950HKSØ
HL	Henry	Lind	8300HL
HLK	Henrik	Kolsbjerg	7300HLK
HLL	Henning	Lykke Larsen	8240HLL
HLÆ	Henrik	Læssøe	8300HLÆ
HM	Henrik	Møller	9240HM
HMA	Henrik	Madsen	8882HM
HMC	Henrik	Mørch Christensen	9000HMC
HMS	Helge	Mølbach Sørensen	8370HMS
HMT	Henrik	Møller Thomsen	9000HMT
HOC	Hans Ole	Christensen	7752HOC
HOF	Hans Ole	Frølund Andersen	8500HOF
HOL	Hans	Olrik	4100HOL
HP	Henning	Pedersen	8800HP
HPD	Hans Peter	Dahlgaard	7752HPD
HPH	Hans	Petersen	7400HPH
HPS	Hans-Peter	Svendsen	8740HPS
HR	Henrik	Rähr	7500HK
HRB	Helle Regitze	Boesen	6100HRB
HRC	Helge	Røjle Christensen	7742HRC
HRS	Henning	R. Sørensen	7830HRS
HS	Henning	Sørensen	9493HS
HSC	Henning	Schmidt	9981HSC
HST	Henrik	Stenholt	8600HST
HTD	Henrik	Dissing	7400HTD
HTM	Henriette	Tøttrup Hansen	3720HTM
HTØ	Hanne	Tøttrup	3760HTØ
HTØH	Henry	Thøgersen	7500HTØ
HW	Hanne	Wichmand	4400HW
IBD	Ib	Dyhr	9220IBD
IKI	Inge	Kirk	7950IKI
ILD	Inger-Lisbeth	Damm	9900ILD
ILM	Inge-Lise	Mortensen	7800ILM
IO	Ivan	Olsen	3670IO
IRHK	Ib-René	Holmsted Kruse	8766IRHK
IUH	Ian	Utke Heilmann	9990IUH
IZN	Inger & Ivan	Zink-Nielsen	8270IZN
JA	John	Andersen	4040JA
JAC	Jan	Christophersen	9900JAC
JAE	Jakob	Engelhard	3520JAE
JAH	John	Hovmand	2650JAH
JAN	Jørgen	Andresen	4560JA
JASA	Jan	Salmonsens	7700JASA
JB	Jens	Ballegaard	6950JB
JBA	Jørgen	Ballegaard	8654JBA
JBE	Jørgen	Bech	1953JBE
JBH	Jesper	Henriksen	9690JBH
JBO	Jens	Boesen	4400JBO

Fiskehejre, Vejlerne, 5. juni 2012.

Foto: Jens Kristian Kjærgård Naturfoto.

JBP	Jens	Bonde Poulsen	8950JBP
JBR	Jesper	Brodersen	2970JBR
JC	Johan Henrik	Funder Castenschiold	9460JC
JCO	Jørgen	Cordes	9510JCO
JDA	Jakob	Dall	2900JDA
JDI	Jens	Dithmarsen	4760JDI
JDN	Jesper	Duwe Nielsen	8210JDN
JE	Jørn	Eskildsen	8700JE
JEAL	Jens	Albrechtsen	7800JEAL
JEB	Jens	Bækkelund	5400JEB
JEBU	Jeppe	Bundgaard	8800JEBU
JEK	Jens Erik	Knudsen	8752JEK
JER	Jan	Eriksen	4000JER
JEVI	Jens	Vinge	9520JEVI
JFR	Jon	Friis	2200JFR
JG	Jens	Gregersen	8700JG
JGH	Gunnar	Hansen	9670JGH
JGHA	Jens-Gert	Hansen	5700JGH
JGL	Jørn	Grønhoj Lausen	9280JGL
JHA	Jette	Hallig	4200JHA
JHC	Jørgen	Hulbæk Christiansen	2610JHC
JHH	Thora & Jesper	Frello & Høy Hansen	8240JHHA
JHK	Jens	Hasager Kirk	6880JHK
JHME	Jacob	Meier	8600JHME
JJ	John	Jensen	8740JJ
JJA	Jens Jørgen	Andersen	7700JJA
JJM	Jesper	Johannes Madsen	1770JJM
JJO	Jens	Johansen	1864JJJO
JJP	Jens Jørgen	Pedersen	7900JJP
JK	Jakob	Konnerup	9560JK

Rødhals, Lille Vildmose, 15. december 2012. Foto: Jan Skriver.

JKA	Jeppe	Kajgaard	9970JKA	JVD	Jan Carlo	van Dijk	4760JVD
JKC	Johnny	Krämer Christensen	8530JKC	JVI	Jørgen	Vigstrup	7700JVI
JKI	Jens	Kirkeby	8680JKI	JVS	Jørn	Vinther Sørensen	6100JVS
JKK	Jens Kristian	Kjærgård	7950JKK	JVV	Jens Veilgaard	Veilgaard Vendelbo	8520JVV
JKY	John	Kyed	7730JKY	JØ	Jørn	Skeldahl	3000JØ
JLA	Johnny	Laursen	9520JLA	JØH	Jørn	Hansen	7800JØH
JLE	Jesper	Leegaard	6510JLE	JØO	Jan	Østerby Olesen	7430JØO
JLG	Jonna	Lindegård	9300JLG	JØT	Jørgen	Terkelsen	4400JT
JLI	Jens	Lilleør	9000JLI	KA	Kaj	Abildgaard	6400KA
JLJ	Jette	Lynge Jensen	7470JLJ	KAH	Klaus Anker	Hansen	9530KAH
JLR	Jan	Lindgaard Rasmussen	4480JLR	KAHA	Karsten	Hansen	8850KAHA
JLY	Jørn	Lykkegaard	8000JLY	KBC	Kenneth	Bach Christensen	9000KBC
JLØ	Jan	Løvås	7089JLØ	KCC	Kim	Christensen	9700KCC
JMPJ	Jørgen	Munck	2800JMPJ	KCPK	Klaus	Knudsen	2800KCPK
JMU	Jens	Muff Hansen	8654JMU	KDP	Keld	Dahl Pedersen	7860KDP
JN	Jørgen	Nørgård	7620JN	KEC	Knud Erik	Christensen	9990KEC
JNI	John	Nielsen	6300JN	KEF	Knud E.	Fredsøe	6100KEF
JOE	Joakim	Engel	6720JOE	KEH	Keld	Henriksen	8230KEH
JOG	John	Graversgaard	8200JOG	KEJ	Kristoffer	Egelund Jørgensen	5000KEJ
JOK	Jørgen	Kabel	9400JOK	KEN	Kaj Erik	Nielsen	2970KEN
JP	Johan	Pedersen	7840JP	KFL	Klaus	Flemløse	3060KFL
JPE	Jim	Pedersen	8700JPE	KGH	Kurt G.	Holm	5462KGH
JPIP	John	Pedersen	9990JPIP	KGP	Karsten	Pedersen	8830KGP
JPK	Jørgen Peter	Kjeldsen	7741JPK	KHA	Kristoffer	Hansen	6000KHA
JPL	Jens Peter	Lomholt	8410JPL	KHAN	Kjeld	Hansen	4672KHA
JR	Jette	Reeh	7100JR	KHK	Kenneth	Kristensen	9430KHK
JRL	Jens	Rye Larsen	6855JRL	KHP	Karsten	Højten	9460KHP
JS	Jakob	Strand	4000JS	KJ	Kurt	Jensen	8381KJ
JSA	Jacob	Sterup	5854JSA	KJHA	Kjeld	Hansen	6400KJ
JSC	Jørgen	Scheel	4581JSC	KJL	Kjeld	Larsen	9440KL
JSF	Foreningen	Storkene.dk	2630JSF	KJNI	Kjeld	Nielsen	9260KJNI
JSJ	Jimmy	Skat Hansen	2770JSJ	KJØ	Kurt	Jørgensen	9800KJØ
JSK	Jan	Skjoldborg Kristensen	7730JSK	KL	Kristian	Laustsen	9640KL
JSP	Jan	Speiermann	1670JSP	KLH	Knud	Lykke Hansen	9700KLH
JSPE	Jens	Skovgaard Pedersen	7950JSPE	KLU	Kjeld	Lund	7000KL
JT	Jesper	Tofft	6200JT	KMHA	Kirsten Marie	Haugstrup	8800KMHA
JTK	John	Toft Kristensen	7430JTK	KMN	Kurt	M.Nielsen	2720KMN
JTL	Jørgen	Terp Laursen	8220JTL	KMO	Klaus	Malling Olsen	2700KMO
JTN	Jan	Tøttrup Nielsen	9870JTN	KNEK	Knud Erik	Kristensen	7700KNEK
JV	Jan	Voersaa	9900JV				

Sjagger, Lille Vildmose, 8. december 2012. Foto: Jan Skriver.

KNI	Kaj	Nissen	9500KNI
KNP	Knud	Pedersen	9990KNP
KOL	Kent	Olsen	8000KOL
KP	Kirsten	Pedersen	2760KP
KR	Kenn	Rasmussen	4573KR
KRD	Kjeld	Rydahl	9574KRD
KSCH	Karl	Schlichter	6230KSCH
KSN	Karsten	Stæhr	9220KSN
KTJ	Klaus T.	Jensen	2860KTJ
KTR	Kristian Torben	Rasmussen	8000KTR
KUP	Kurt	Prentow	9800KUP
KVE	Karsten	Vestergaard	9370KVE
KW	Kurt	Willumsen	7171KW
KØJ	Keld	Ørum Jensen	7700KØJ
KAA	Kim	Aaen	8240KAA

LAM	Lars H.	Mortensen	9800LAM
LAN	Lars	Andersen	2100LAN
LB	Lene	Berthing	6310LB
LBO	Lars	Borup	8220LBO
LBR	Lasse	Braae	4500LBR
LBRJ	Lars	Breum Jeppesen	9900LBRJ
LCS	Lars C.	Smith	9700LCS
LDN	Louise	Degnbol Neiiendam	8766LDN
LFD	Lasse	Fuglsang Dahlgaard	7900LFD
LFR	Leif	Frederiksen	2860LFR
LG	Lars	Gabrielsen	8330LG
LGN	Laus	Gro-Nielsen	9800LGN
LIO	Lisbeth	Olesen	7400LIO
LIP	Lisbeth	Petersen	4700LIP

LJ	Lars	Jørgensen	9900LJ
LK	Liselotte	Kahns	8000LK
LLH	Leo L.	Hansen	8270LLH
LM	Lars	Mogensen	8830LM
LMN	Lars Max	Nielsen	2840LMN
LN	Leif	Novrup	7830LN
LNA	Lars	Nørgaard Andersen	2700LNA
LP	Lennart	Pedersen	3660LP
LPA	Lars	Paaby	2730LPA
LR	Lene	Teppel Rasmussen	6230LR
LRU	Lars	Rudfeld	4600LRU
LS	Leif	Nørgaard Schmidt	8680LS
LSN	Leif	Schack-Nielsen	4791LSN
LSØJ	Lars	Søgaard-Jensen	8660LSØJ
LTE	Lars	Tvetene Ernst	5700LTE
LTP	Lars	Tom-Petersen	8900LTP
LWC	Lars	W. Christoffersen	4750LWC
LYA	Lydia	Hind	9310LYA

MAKR	Martin	Kristensen	7950MAKR
MB	Marc	Bastardot	1114MB
MBA	Mikkel	Bello Andreasen	8330MBA
MBB	Mathias	Blicher Bjerregård	3400MBB
MBH	Morten	Bentzon Hansen	2000MBH
MCH	Morten	Christensen	9881MCH
MD	Mogens	Damm	9900MD
MEL	Mads	Elley	4700MEL
MHA	Mark	Hammond	8000MHA
MHH	Martin	Høj Hansen	8210MHH
MHO	Margit	Hove	8382MHO

Indsendere 2012

MHT	Mette	Hjort Thomsen	9990MHT
MIK	Michael	Ancher	8230MIK
MK	Martin	Kviesgaard	8800MK
MKP	Michael	Køie Poulsen	3480MKP
MLH	Michael	Larsen Hansen	7080MLH
MLU	Martin	Lund	7741MLU
MLUH	Martin	Lundholm	9310MLU
MMR	Margit	Mølbak Ringkjøbing	9800MMR
MOK	Morten	Kirk	7742MOK
MOM	Morten	Müller	5953MOM
MON	Mogens	Neergaard	9320MON
MP	Michael	Pedersen	9400MP
MS	Michael	Schwalbe	6760MS
MSS	Martin	Strømkjær	5471MSS
MSU	Marianne	Suhr	8831MSU
MVS	Mathias	Vogdrup-Schmidt	2920MVS
MAA	Brian Maar	Pedersen	4640MAA
NAH	N. Asbjørn	Holm	6760NAH
NBJ	Niels	Bomholt Jensen	5762NBJ
NHV	Niels Henrik	Valerius	2830NHV
NIN	Niels	Imhoff Nielsen	8800NIN
NJJ	Niels Jørgen	Jensen	6100NJJ
NJU	Niels	Juul	8500NJ
NJÆ	Niels	Jæger	9900NJ
OA	Ole	Amstrup	6830OA
OBO	Ole Bent	Olesen	5000OBO
O-DK	ornit.dk v. J.P. Kjeldsen/H. Haaning Nielsen		7741O-DK
OEH	Ole Emil	Hansen	8981OEH

OFL	Ole Friis	Larsen	4900OFL
OHØ	Ole	Højbjerg	7800OHØ
OK	Ole	Krogh	9800OK
OKR	Ole	Kristjansen	8800OK
OL	Ole	Lilleør	8800OL
OLEB	Ole	Brauer	3480OLEB
ON	Ove	Nielsen	9480ON
ONI	Ole	Nilsson	4291ON
OS	Ole	Skrubbeltrang	9990OS
OSØ	Ole	Sørensen	8300OS
PASH	Paul	Shimmings	7563PASH
PB	Peter	Bundgaard	8800PB
PBA	Poul	Blicher Andersen	8800PBA
PBE	Peter	Bonne Eriksen	3500PBE
PBR	Preben	Bro	9681PB
PCL	Preben	Clausen	8270PCL
PDJE	Peter	Dalsgaard Jensen	8800PDJE
PDS	Per	Damsgaard-Sørensen	5230PDS
PEB	Peter	Breyen	9800PEB
PEC	Per	Christensen	9400PEC
PECR	Peter	Christiansen	2000PEC
PER	Peder	Rasmussen	5700PER
PERT	Per	Teilmann	6600PERT
PES	Poul Erik	Sperling	9230PES
PEØ	Poul Erik	Østergaard	8330PEØ
PGT	Per	Grove Thomsen	2970PGT
PHA	Peter	Halkier	7700PHA
PHK	Peter	Hedegaard Kristensen	9440PHK
PHP	Poul Henrik	Pedersen	9800PHP

Lysbuget Knortegås, Arup Vejle, 30. maj 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Indsendere 2012

PJA	Poul	Højbjerg Jacobsen	8500PJA	RSN	Rune	Sø Neergaard	8220RSN
PJP	Peder	Pedersen	7830PJP	RT	Rasmus	Turin	2700RT
PK	Peter	Kyvsgaard	3500PK	RWR	René	Rørbæk	9000RWR
PKH	Peter	Kjer Hansen	6270PKH				
PLA	Peter	Lange	8464PLA	SA	Stinne	Aastrup	8800SA
PLO	Peter	Leth Olsen	6950PLO	SAL	Svend	Aage Linderstrøm	2680SAL
PN	Paul	Nilsson	2800PN	SAN	Stefan	Andersen	2800SA
PNN	Peder	Nygaard Nielsen	7300PNN	SAR	Steen	Reimers	8000SAR
POHP	Poul	Holm Pedersen	7700POHP	SB	Steen	Brølling	7741SB
POK	Poul	Kodahl	2635POK	SBJ	Steen	Brunebjerg Jensen	7500SBJ
POW	Poul	Weje	7752POW	SB�	Søren	Blanke	2100SB�
PP	Peter R.	Pedersen Derdau	7500PP	SBØ	Søren	Bøgh	9510SBØ
PPO	Per	Poulsen	6710PPO	SCS	Steen	Christensen	7000SCS
PR	Palle	A.F. Rasmussen	9000PR	SDY	Svend	Dybkjær	2400SDY
PRA	Per	Rasmussen	5792PRA	SEF	Svend Erik	Frandsen	9900SEF
PRE	Per	Reng	8500PR	SEK	Sebastian	Klein	2300SEK
PS	Per	Steffensen	9280PS	SEM	Svend Erik	Mikkelsen	9310SEM
PSC	Peter	Staarup Christensen	2600PSC	SEP	Svend Erik	Petersen	6950SEP
PUR	Poul Ulrich	Riis	7760PUR	SFH	Søren	Ferdinand Hansen	2300SFH
PWB	Per	Wessel Buchwald	8800PWB	SFX	Steen	Flex	4440SFX
PWJ	Peter	Werenberg Just	8600PWJ	SGN	Søren G.	Nielsen	5690SGN
				SHØ	Søren	Højager	8381SHØ
RAVN	Tony Søholm	Larsen	9330RAVN	SJØ	Solveig	Jonasson	4000SJØ
RBU	Richard	Burzynski	2800RBU	SK	Steen	Kaag	7560SK
RDN	Rasmus	Due Nielsen	8260RDN	SKA	Søren	Kaas	8870SKA
RJ	Rasmus	Jørgensen	9700RJ	SKAF	Skagen	Fuglestation	9990SKAF
RK	Rüdiger	Kasche	5603RK	SKL	Søren	Klebak	2840SKL
ROB	Roberto	Brunicardi	4800ROB	SKN	Solveig	Knudsen	8900SK
ROC	Rolf	Christensen	9990ROC	SKR	Stig	Kjærgaard Rasmussen	2000SKR
RQ	Ralph	Qwinten	2800RQ	SKRO	Skagen Fuglestations	Rovfugleobservatorer	9990SKRO

Hjeile, Vejlerne, 11. oktober 2012. Foto: Henrik Haaning Nielsen, ornit.dk.

Indsendere 2012

SKRY	Steen	Kryger	3500SKRY
SKS	Søren	Knorr Søndergaard	9400SKS
SLI	Stig	Linander	3520SLI
SLR	Søren Louis	Rasmussen	5300SLR
SMJ	Svend	Møller Jensen	8382SMJ
SMK	Søren	Michelsen Krag	7900SMK
SN	Sten	Nielsen	6040SN
SOJ	Svend Ove	Jensen	6400SOJ
SOK	Søren	Kristensen	2930SOK
SPJ	Søren Peter	Jensen	6000SPJ
SPL	Sidse	Pein-Lorenzen	9460SPL
SPP	Søren Peter	Pinnerup	4320SPP
SPR	Susanne	Primdahl	7850SPR
SR	Steen	Reinholdt	7860SR
SRS	Sune	Riis Sørensen	2200SRS
SRU	Stig	Rubæk	3390SRU
SSC	Simon S.	Christiansen	9200SSC
SSK	Søren	Skriver	8260SSK
SSL	Stephan	Skaarup Lund	8240SSL
SST	Stefan	Stürup	2765SST
ST	Søren	Tanderup	9000ST
STM	Stig	Toft Madsen	1401STM
STN	Søren	Nielsen	3140SN
SUT	Søren	Ulrich Thomsen	9620SUT
SV	Sara	Vestergaard	9400SV
SVI	Simon	Vikstrøm	4872SVI
SVUR	Signe	Uldall	8800SVUR
SWJ	Svend	Wojcik-Jonasson	9800SWJ
SØK	Søren	Kristoffersen	9000SØK
SØN	Søren	Nordhald	9370SN
SØP	Søren	Poulsen	8000SØP

TA	Tim	Andersen	2605TA
TBA	Tom	Bak Andersen	9200TBA
TBJ	Tommy	Bjork	4632TBJ
TBN	Thomas	Buus Nielsen	8800TBN
TBR	Thorkil	Brandt	8300TBR
TBU	Thomas	Bundgaard Rasmussen	2100TBR
TC	Tscherning	Clausen	9270TC
TE	Tim	Eistrup	9000TE
TEP	Torben og Eva	M. Pedersen	8464TEP
TFR	Torben	Fisker-Rasmussen	9900TFR
TH	Torben	Hvid	8240TH
THBA	Thorkild	Bastholm	2100TBA
THH	Tim	Hesselballe Hansen	5000THH
THT	Thorbjørn	Thorslund	2650TT
TK	Tommy	Kaae	8723TK
TL	Thorkild	Lund	9280TL
TLP	Troels	Leuenhagen Petersen	2300TLP
TLY	Torben	Lyng	9900TLY
TM	Troells	Melgaard	2100TM
TMJE	Torben	Møller Jensen	7470TMJE
TMOL	Tove	Mølgaard	7500TMOL
TMP	Thomas	Møller Pedersen	7900TMP
TMØ	Torben	Møller	5892TMØ
TN	Torben	Nielsen	9560TN
TNY	Timme	Nyegaard	1663TNY
TOBR	Torben	Bremholm	3500TOBR
TOLA	Torben	Laursen	8462TL
TON	Terje O.	Nordvik	7082TON

Mosehornugle, Sønder Harritslev, 24. november 2012.
Foto: Hans Henrik Larsen

TOS	Tommy	Skagbæk	9300TOS
TPA	Tonny	Papillon	4060TPA
TQA	Torben	Quist Andersen	8500TQA
TRK	Tonny	Ravn Kristiansen	8830TRK
TS	Torben	Sebro	4690TS
TSE	Terje	Seidenfaden	9220TSE
TSJ	Thomas	Secher Jensen	8680TSJ
TSK	Tue	Skov	8000TSK
TSØ	Terje	Sødal	4630TSØ
TT	Thomas	Thelle	8800TT
TVI	Thomas	Vikstrøm	3520TVI
TVN	Thomas	Varto Nielsen	4690TVN

UEM	Ulf	Eschou Møller	6950UEM
UGS	Uffe	Gjøl Sørensen	1415UGS
UHC	Ulla og Helge	Christensen	9280UHC
UK	Ulf	Klemmetsby	9380UK
UKJ	Ulrik	Kjærsgaard	9381UK
ULS	Ulrik	S. Sørensen	2860ULS
UPA	Ulla	Paulsen	9981UPA
US	Uffe	Seneca	4400US
UTE	Uffe	Terndrup	8250UTE

VAG	Vagn	Gjerløv	9700VAG
VC	Vilhelm	Christiansen	9260VC
VES	Villy-Erik	Schødts	5610VES
VFL	Vagn	Freundlich	9400VFL
VIH	Vibeke	Hansen	5000VIH
VIS	Vibe	Skouenborg	8850VIS
VK	Villum	Klæstrup	9493VK
VKN	Vicky	Knudsen	3700VKN
VL	Villy	Lauritsen	8800VL
VM	Vibeke	Mortensen	8600VM
VMO	Villy	Mose	9550VM
VMR	Viktor	Moe	1415VMR
VT	Vibeke	Tofte	2700VT
VVH	Verner	Vangsgaard Hansen	7800VVH

WIIH	Willow	Hansen	3390WIIH
WJ	Willy	Jørgensen	9280WJ
WSA	Willy	Schrøder Andersen	5500WSA

AAK	Aase	Kjærgaard	9300AAK

Indeks arter

ALKEFUGLE	99	Digesvale	116	Hortulan	147
ANDEFUGLE	28	Dobbeltbekkasin	83	Huldue	100
DUER	100	Dompap	145	Husrødstjert	132
GØGE	102	Drosselrørsanger	123	Husskade	110
HØNSEFUGLE	49	Duehøg	66	Hvepsevåge	62
KJOVER	88	Dværghanadagås	35	Hvid Stork	57
LAPPEDYKKERE	58	Dværgefalk	70	Hvid Vipstjert	137
LOMMER	50	Dværggås	32	Hvidbrynet Løvsanger	118
MÅGER	90	Dværgmåge	91	Hvidklire	87
NATRAVNE	105	Dværgryle	79	Hvidnæbbet Lom	51
ROVFUGLE	61	Dværgerterne	95	Hvidsiskan	144
SEJLERE	105	Dværgørn	69	Hvidskægget Terne	96
SKRIGEFUGLE	106			Hvidvinget Korsnæb	144
SPÆTTER	106	Ederfugl	45	Hvidvinget Måge	93
SPURVEFUGLE	109	Eleonorafalk	71	Hvidvinget Terne	97
STORKEFUGLE	55	Engpiber	138	Hvidøjet And	44
STORMFUGLE	52	Engryle	82	Hvinand	48
TERNER	95	Engsnarre	73	Hærfugl	106
TRANEFUGLE	72	Enkeltbekkasin	83	Hættemåge	91
UGLER	102			Høgesanger	120
VADEFUGLE	74	Fiskehejre	57		
ÅREFODEDE	54	Fiskeørn	69	I Indisk Gås	34
		Fjeldvåge	67	Isfugl	106
A Aftenfalk	70	Fjordterne	98	Islandsk Ryle	78
Agerhone	49	Flodsanger	121	Islandsk Stor Kobbessneppe	84
Alk	99	Fløjsland	47	Islom	51
Allike	111	Fuglekonge	112		
Almindelig Gul Vipstjert	135			J Jagtfalk	71
Almindelig Kjove	89	G Gransanger	118	Jernspurv	134
Almindelig Ryle	81	Gravand	38		
Almindelig Skråpe	53	Græshoppesanger	121	K Karmindompap	144
Amerikansk Krikand	41	Grønbenet Rørhøne	73	Kaspisk Måge	92
Amerikansk Sortand	47	Grønirisk	140	Kernebider	145
Asiatisk Ørkensanger	120	Grønsiken	141	Kirkeugle	103
Atlingand	42	Grønspætte	107	Klyde	75
		Grå Fluesnapper	129	Knarand	39
B Baffinmåge	93	Gråand	41	Knopsvane	28
Balearskråpe	53	Grågås	33	Knortegås	36
Biæder	106	Gråkrage	111	Kongeørn	68
Bjergand	45	Gråmåge	94	Kortnæbbet Gås	31
Bjergirisk	142	Gråsiken	143	Korttået Træløber	125
Bjerglærke	115	Gråspurv	135	Krikand	40
Bjergpiber	139	Gråstrubet Lappedykker	59	Krognæb	145
Bjergvipstjert	136	Grønlandsk Blisgås	32	Krumnæbbet Ryle	80
Blisgås	32	Gul Vipstjert	135	Kuhls Skråpe	52
Blishøne	73	Gulbug	121	Kvækerfinke	140
Blå Kærhøg	64	Gulhovedet Gul Vipstjert	136	Kærløber	82
Blåhals	130	Gulirisk	140	Kærsanger	122
Blåmejse	113	Gulspurv	147		
Blåstjert	131	Gærdesanger	120	L Landsvale	116
Bogfinke	139	Gærdesmutte	126	Laplandsværling	146
Bomlærke	148	Gøg	102	Lille Flagspætte	108
Bramgås	35			Lille Fluesnapper	131
Britisk Sildemåge	92	H Halemejse	117	Lille Gråsiken	143
Broget Fluesnapper	132	Havesanger	119	Lille Kjove	89
Brushane	82	Havlit	46	Lille Kobbessneppe	84
Bynkefugl	133	Havterne	98	Lille Korsnæb	144
Bysvale	117	Havørn	64	Lille Lappedykker	58
		Hedehøg	65	Lille Præstekrave	76
C Canadagås	34	Hedelærke	115	Lille Regnspove	85
Citronvipstjert	136	Hjele	77	Lille Skallesluger	48

Indeks arter

Lille Skrigeørn	67	Rødtoppet Fuglekonge	113	Steppehøg	65
Lomvie	99	Rødvinget Braksvale	76	Stillits	141
Lunde	100	Rørdrum	55	Stor Flagspætte	108
Lundsanger	117	Rørhøg	64	Stor Gråsisken	143
Lysbuget Knortegås	36	Rørsanger	123	Stor Hornugle	102
Lærkefalk	70	Rørspurv	148	Stor Kobbersneppe	84
Løvsanger	118	Råge	111	Stor Korsnæb	144
M Mallemuk	52	S Sabinemåge	90	Stor Præstekrave	76
Mandarinand	38	Sandløber	79	Stor Regnspove	85
Markpiber	138	Sandterne	95	Stor Skallesluger	49
Mellemkjo	88	Sangdrossel	128	Stor Skrigeørn	67
Middelhavssølv	92	Sanglærke	115	Stor Stormsvale	53
Misteldrossel	129	Sangsvane	28	Stor Tornskade	110
Mongolsk Piber	137	Savisanger	121	Storkjove	89
Mosehornugle	104	Sibirisk Hjejle	76	Stormmåge	92
Mudderklire	86	Sildemåge	92	Storpi	137
Munk	119	Silkehale	124	Strandhjejle	77
Mursejler	105	Silkehejre	56	Strandskade	74
Musvit	113	Sivsanger	122	Stribet Ryle	80
Musvåge	67	Sjagger	128	Stylteløber	75
Mørkbuget Knortegås	36	Skarv	54	Stær	126
N Nathejre	56	Skeand	42	Sule	54
Natrayn	105	Skestork	58	Sumpmejse	114
Nattergal	130	Skovhornugle	103	Svaleklire	86
Natugle	103	Skovpiber	138	Svartbag	194
Nilgås	37	Skovsanger	118	Sydlig Blåhals	130
Nonnestenpikker	134	Skovskade	110	Sydlig Nattergal	130
Nordisk Lappedykker	60	Skovsneppe	84	Sædgås	29
Nordlig Blåhals	130	Skovspurv	135	Søkong	100
Nordlig Gul Vipstjert	136	Skægmejse	114	Sølvhejre	56
Nøddekrige	110	Skærpi	138	Sølvmåge	92
O Odinsbane	88	Slørgle	102	T Taffeland	43
P Perleugle	104	Snegås	34	Taigasædgås	29
Pibeand	39	Snespurv	146	Tejst	99
Pibesvane	28	Sneugle	103	Temmincksryle	79
Pirol	109	Sodfarvet Skråpe	53	Thorshane	88
Plettet Rørvagtel	72	Solsort	127	Tinksmed	87
Pomeransfugl	76	Sort Glente	63	Toplærke	114
Pungmejse	113	Sort Stork	57	Topmejse	114
R Ravn	112	Sortand	46	Toppet Lappedykker	59
Ride	90	Sortbuget Knortegås	37	Toppet Skallesluger	48
Ringdrossel	127	Sortgrå Ryle	81	Topskarv	55
Ringdue	101	Sorthalset Lappedykker	60	Tornirisk	142
Rosenstær	126	Sorthovedet Måge	91	Tornsanger	120
Rovterne	95	Sortklire	87	Trane	74
Rustand	38	Sortkrage	111	Tredækker	83
Rød Glente	63	Sortmejse	114	Troldand	44
Rødben	87	Sorttrygget Hvid Vipstjert	137	Træløber	124
Rødhal	129	Sortspætte	107	Tundrasædgås	31
Rødhalset Gås	37	Sortstrubet Bynkefugl	133	Turteldue	101
Rødhone	49	Sortstrubet Drossel	128	Tyrkerdue	101
Rødrygget Svale	117	Sortstrubet Lom	50	Tårnfalk	69
Rødrygget Tornskade	109	Sortterne	96	V Vagtel	50
Rødstjert	132	Spidsand	41	Vandrefalk	71
Rødstrubet Lom	50	Splitterne	97	Vandrikse	72
Rødstrubet Piber	138	Spurvehøg	66	Vandstær	127
		Spurveugle	104	Vendehals	106
		Spætmejse	124	Vibe	78
		Stenpikker	134	Vindrossel	128
		Stenvender	88		
				Ø Ørkenstenpikker	134

Forkortelser

Følgende forkortelser anvendes i rapporten:

ad.	adult, voksendragt	sdr.	sommerdragt
imm.	immature, dragter mellem juv. og ad.	odr.	overgangsdragt
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt	vdr.	vinterdragt
pull.	pullus, dundragt		
2K	aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet)	h	hørt
3K+	fuglen er mindst i sit 3. kalenderår	R	rast
		fou.	fouragerende
pri.	primo, de første 10 dage i måneden	sy.	syngende
med.	medio, den 11.-20. dag i måneden		
ult.	ultimo, fra den 21. og måneden ud	T	trækkende
		TF	trækforsøg
NNØ	trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.)	ringm.	ringmærket
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg		

Kategorier

For enkelte af arterne i rapporten er der nævnt, at den tilhører kategori C eller D. Alle øvrige arter behandlet i rapporten regnes for at tilhøre kategori A. Disse kategorier refererer til de af DOF's Sjældenhedsudvalg anvendte (AERC-standard), jvf. www.dof.dk.

Lokale SU-arter

Følgende arter er lokale SU-arter, hvilket vil sige, at fund af de pågældende arter skal godkendes af SU, inden de kan medtages i "Fugle og Dyr i Nordjylland":

Hunfarvede individer af

- Kongeederfugl
- Hvidhalset Fluesnapper

Alle individer af

- Fyrremejse
- Sandterne

Foreningen Nordjyllands Fugle har til formål at indsamle, registrere og videreformidle oplysninger om forekomsten af fugle, sommerfugle, padder, krybdyr og pattedyr i Nordjylland.

Foreningen samarbejder med Dansk Ornitologisk Forening samt andre grønne foreninger og myndigheder.

